

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici

Milota Vetráková

**Systém kvality vzdelávania
na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici**

2014

Schválila Redakčná rada Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici ako odbornú monografiu.

Vedecký redaktor
prof. PaedDr. Karol Görner, PhD.

Recenzenti
Dr.h.c. prof. PhDr. Beata Kosová, CSc.
doc. PaedDr. Marcela Verešová, PhD.

Jazyková korektúra
doc. PhDr. Jana Klincková, PhD.

Technická spolupráca
Ing. Andrea Danková, PhD.

Autor © Milota Vetráková, 2014

Prvé vydanie.

Všetky práva vyhradené.

Toto dielo ani žiadnu jeho časť nemožno reprodukovat' bez súhlasu majiteľa práv.

Printed in Slovakia

ISBN 978-80-557-0671-9

OBSAH

ÚVOD	5
1. KVALITA VZDELÁVANIA V EURÓPSKOM KONTEXTE	8
2. SAMOHODNOTIACA SPRÁVA ZABEZPEČOVANIA KVALITY VZDELÁVANIA	20
2.1. Politika dostupnosti štúdia.....	23
2.1.1. Politika dostupnosti štúdia z pohľadu manažmentu UMB/fakúlt	24
2.1.2. Politika prijímania študentov so špecifickými potrebami	28
2.1.3. Politika dostupnosti štúdia z pohľadu študentov so špecifickými potrebami.....	31
2.2. Hodnotenie kvality vzdelávania študentov	32
2.2.1. Inštitucionálna politika v oblasti hodnotenia študentov	33
2.2.2. Metódy hodnotenia študentov	34
2.2.3. Hodnotenie študentov a ciele študijných programov	35
2.2.4. Objektívnosť hodnotenia	36
2.2.5. Stanovenie a zverejnenie kritérií na hodnotenie študentov	37
2.2.6. Kontrolné mechanizmy	38
2.2.7. Vedomosti a schopnosti študentov získané na strednej škole	39
2.2.8. Externé hodnotenie.....	39
2.2.9. Zmeny v hodnotení študentov	39
2.3. Manažment a správa	40
2.3.1. Inštitucionálny kontext manažovania vysokých škôl.....	40
2.3.2. Miera zodpovednosti orgánov manažmentu UMB za kvalitu	43
2.3.3. Informovanosť o normách a smerniciach na zabezpečovanie kvality v Európskom priestore vysokoškolského vzdelávania.....	48
2.4. Externí partneri a kvalita vzdelávania	51
2.4.1. Názory zainteresovaných osôb na profiláciu štúdia	53
2.4.2. Názory zainteresovaných osôb na študijné programy	56
2.5. Kvalita vysokoškolských učiteľov	58
2.5.1. Inštitucionálna politika v oblasti hodnotenia pedagógov	59
2.5.2. Kritériá a postupy výberu a prijímania vysokoškolských učiteľov	61
2.5.3. Podpora kvality vyučovacieho procesu.....	63
2.5.4. Hodnotenie kvality vyučovacieho procesu	66
2.5.5. Motivovanie pedagógov	68
2.5.6. Názory na dobrého vysokoškolského učiteľa	69
2.6. Zber, analýza a využívanie informácií v rámci procesov interného merania kvality	70

2.6.1. Úroveň poskytovania informácií o vysokoškolskom vzdelávaní.....	70
2.6.2. Inštitucionálna politika používania informácií.....	73
2.6.3. Efektívnosť využitia informácií v rámci UMB	74
2.6.4. Poskytovanie informácií o vzdelávaní	76
2.6.5. Prekážky a postupy na zlepšenie inštitucionálnej politiky	77
3. POLITIKA KVALITY VZDELÁVANIA	80
4. METÓDY A NÁSTROJE ZABEZPEČENIA KVALITY VZDELÁVANIA	87
4.1. Tvorba, schvaľovanie, monitorovanie a pravidelné hodnotenie študijných programov	87
4.2. Kritériá a pravidlá hodnotenia študentov.....	92
4.3. Zabezpečovanie kvality vysokoškolských učiteľov	97
4.4. Zabezpečovanie zdrojov na podporu vzdelávania študentov	100
4.5. Zber, analýza a využívanie informácií na efektívne riadenie študijných programov	102
4.6. Pravidelné zverejňovanie informácií o študijných programoch a absolventoch	103
ZÁVER.....	107
LITERATÚRA	109
ZOZNAM PRÍLOH.....	112

ÚVOD

Vysokoškolské vzdelávanie na Slovensku prechádza výraznými zmenami, ktoré sa premietajú do koordinovania vzdelávacích politík v Európe, zvýšenia atraktívnosti a kvality vysokoškolského vzdelávania, odstránenia diverzity národných systémov vzdelávania a vytvorenia predpokladov pre uznávanie dosiahnutého vzdelania a lepšej uplatniteľnosti absolventov na národnom a európskom trhu práce. Cieľom všetkých zmien je dosiahnutie európskej dimenzie vo vysokoškolskej príprave študentov.

Proces zmien má svoju históriu, ktorá sa datuje od roku 1998 prijatím Sorbonskej deklarácie o harmonizácii a výstavbe Európskeho vysokoškolského systému. V roku 1999 dvadsaťdeväť ministrov školstva participujúcich členských štátov vrátane Slovenska podpísalo Bolonskú deklaráciu a súhlasilo vytvoriť Spoločný európsky vysokoškolský priestor (EHEA). Krajiny, ktoré deklaráciu a ostatné súvisiace dokumenty podpísali, implementujú zmeny tak, aby sa zaviedol systém jasných a porovnateľných stupňov vzdelania. Kvalifikácie majú byť opísané formou výsledkov vzdelávania, kompetenciami, pracovnou záťažou študenta, úrovňou vzdelávania a profilom absolventa (Berlínske komuniké 2003, Bolonská pracovná skupina 2005). Kritériá sú definované pre potreby transparentnosti v štandardizovanej podobe ako napr. kvalifikačné rámce a Dodatok k diplomu, ktoré majú pomôcť zamestnávateľom pri zamestnávaní absolventov z rôznych krajín s rozličným vzdelaním a s rozličnými zručnosťami.

Bolonská deklarácia a nasledujúce Pražské komuniké (2001) iniciovali najdôležitejšiu reformu európskeho vysokoškolského systému so zámerom harmonizovať odlišné systémy vzdelávania tak, aby sa stali čo v najširšej miere porovnateľné. Otvorené posúdenie doterajších výsledkov tohto procesu je dôležité aj preto, že sa spája s víziou absolventa vysokej školy pre spoločnosť založenú na poznatkoch. Avšak miera, do akej sú vysoké školy riadené práve touto víziou, je vo svetle akademickej slobody diskutabilná. V rámci krajín je situácia veľmi odlišná, čo spôsobujú pretrvávajúce rozdiely medzi formami a obsahom vzdelávania. Dôvodom môžu byť aj snahy o produkciu kompetencií, ktoré sú v súlade so špecifickými národnými potrebami.

Slovenská republika sa tiež zaviazala plniť povinnosti vyplývajúce z Bolonskej deklarácie. Uvedený záväzok bol premietnutý do zákona o vysokých školách č.131/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov, ktorý sledoval nasledovné ciele:

- a) zaviesť systém ľahko zrozumiteľných a porovnateľných titulov, a to aj s využitím dodatkov k diplomom, aby sa podporila schopnosť absolventov vysokých škôl vstúpiť na trh práce v Európe, a aby sa zvýšila

medzinárodná konkurencieschopnosť nášho systému vysokoškolského vzdelávania,

- b) transformovať vysokoškolské vzdelávanie tak, aby bolo založené na troch stupňoch - bakalárskom, magisterskom a doktorandskom,
- c) zaviesť celoštátny kreditový systém otvárajúci možnosti pre autoprofiláciu študenta, umožňujúci individuálne tempo štúdií a mobilitu študenta na univerzitnej, národnej aj medzinárodnej úrovni,
- d) definovať optimalizovanú viacrozmernú sústavu študijných odborov.

Zákonom o vysokých školách č. 455/2012 Z. z., ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2013 (ďalej zákon o vysokých školách), sa zaviedla povinnosť mať vypracovaný, zavedený, používaný a funkčný vnútorný systém kvality. V súlade so zákonom o vysokých školách prijala Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici „Systém kvality vzdelávania na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici“ (príloha 1). Východiskom spracovania systému kvality sú dostupné informácie a poznatky o výsledkoch vzdelávania a samohodnotiaca správa súčasného stavu zabezpečovania kvality vzdelávania na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici (ďalej UMB). Hlavným cieľom prijatého dokumentu je rozvoj a zabezpečovanie kvality vzdelávania na UMB a jej fakultách.

V snahe priblížiť vysokoškolským učiteľom a ostatným zamestnancom UMB zavedený systém kvality a zvýšiť povedomie každého z nás pre proces neustáleho zdokonaľovania a hľadania možností na zvyšovanie kvality vzdelávania, vedy a výskumu, vychádza predložená publikácia. Jej zámerom je vybrať z množstva publikovaných dokumentov o kvalite vzdelávania tie, o ktorých sa domnievame, že budú užitočným poradcom hlavne pre vyučujúcich, ktorí gestorujú predmety, a pre garantov študijných programov vrátane jednotlivcov zodpovedajúcich za kvalitu. V prvej časti sa venujeme prezentovaniu teoretického poznania o kvalite vzdelávania v európskom kontexte. Vypracovať politiku a určiť nástroje na jej postupné naplňovanie nie je možné bez analýzy súčasného stavu. Z tohto dôvodu druhá kapitola je našim sebahodnotením, ktoré je spracované na základe primárnych a sekundárnych informácií podľa európskych noriem a smerníc kvality vzdelávania. Nosnými kapitolami, ktoré určujú naše smerovanie, sú tretia a štvrtá kapitola. Venujú sa prijatej politike kvality a postupom na jej dosiahnutie.

Publikácia je spracovaná na základe dostupných literárnych zdrojov domácich a zahraničných autorov o kvalite vzdelávania a potrebe implementovania výsledkov vzdelávania do profilu absolventa, o obsahu študijných programov a každého predmetu tvoriaceho súčasť študijného plánu. Opiera sa o národné a európske normy, smernice, legislatívu vysokoškolského vzdelávania, ale aj o rady a odporúčenia zástupcov manažmentu UMB a jej fakúlt, o názory študentov a odborníkov na prezentovanú problematiku.

Všetkým spolupracovníkom, ktorí boli zainteresovaní na spracovaní publikácie ďakujem. Verím, že praktickými príkladmi a metodickými pokynmi v prílohách publikácie získate aspoň čiastočné usmernenie jednak pri príprave študijných programov a jednak pri vytváraní vhodného zázemia pre kvalitné vzdelávanie, ktoré bude rešpektovať názory vyučujúcich, študentov i zamestnávateľov.

Milota Vetráková

1. KVALITA VZDELÁVANIA V EURÓPSKOM KONTEXTE

Kvalita vzdelávania sa prejavuje vo výsledkoch vzdelávacieho procesu, ktoré sú dôsledkom spolupôsobenia podmienok a faktorov interného a externého prostredia vo vysokoškolskej inštitúcii. Predpokladom zabezpečovania kvality je prijatie a implementácia politiky a stratégie na trvalé zvyšovanie kvality vysokoškolského vzdelávania. Stratégia, politika a postupy sa premietajú do procesov vysokej školy a vymedzujú ciele, požiadavky a opatrenia nevyhnutné na monitorovanie a pravidelné hodnotenie študijných programov, študentov, vysokoškolských učiteľov, dostupných zdrojov (informačných, materiálnych, študijných) vhodných a nevyhnutných na podporu štúdia a prácu vysokoškolských učiteľov a študentov.

Hlavnú myšlienku Bolonského procesu, vytvoriť medzinárodne uznávaný Európsky spoločný vysokoškolský vzdelávací priestor, podporili v roku 2009 v belgickom Leuven ministri zo 46 krajín Európy. Zo záverov spoločného rokovania vyplýva vízia prijatá na ďalšie desaťročie, ktorej podstata je najmä vo vysokej kvalite a excelentnosti vo všetkých procesoch vysokej školy, v dôraze na sociálne aspekty, mobility študentov, prezentáciu dosiahnutých výsledkov formou hodnotiacich správ. Predpokladá sa, že 20 % absolventov vysokých škôl získa v priebehu štúdia skúsenosť v praxi alebo na vysokej škole v zahraničí. Aj stretnutia ministrov 47 krajín v Budapešti a vo Viedni (2010) a v Bukurešti (2012) deklarujú potrebu spoločného postupu vo vysokom školstve v rámci krajín Európy s cieľom neustále dosahovať a zvyšovať kvalitu vzdelávania a vzájomne prepojiť národné systémy vzdelávania medzi krajinami Európy. ***Európsky kvalifikačný rámec pre celoživotné vzdelávanie*** (EKR) má odporúčajúci charakter a vzniká z dôvodu uľahčenia celoživotného vzdelávania občanov jednotlivých krajín Európy a podpory mobilit medzi krajinami. Do platnosti vstúpil v apríli 2008.

EKR má prepojiť národné kvalifikačné systémy a rámce krajín Európy do spoločného Európskeho referenčného systému. Referenčné úrovne zodpovedajú ôsmim škálam kvalifikácií, od základných až po vyššie úrovne. Osem referenčných úrovní je opísaných z hľadiska výsledkov vzdelávania. Vzhľadom na špecifiká každého z národných systémov vzdelávania je potrebné prijať spoločnú metodiku určovania výsledkov vzdelávania ako predpokladu na vzájomné porovnávanie, spoluprácu a uznávanie dosiahnutého vzdelania.

Výsledky vzdelávania podľa EKR vymedzujú, čo učiaci sa vie, rozumie (chápe) a je schopný urobiť po ukončení procesu vzdelávania. EKR preto kladie dôraz na výstupy, predovšetkým vedomosti a schopnosti, na využitie

vedomostí a schopností, na tvorenie úsudku a komunikáciu. Výstupy sú špecifikované v troch kategóriách: vedomosť (knowledge), zručnosť/schopnosť (skill) a kompetencia (competence). Z obsahového hľadiska ide o širokú škálu výsledkov vzdelávania vrátane teoretických vedomostí, praktických a technických zručností/schopností a sociálnych kompetencií. Podľa EKR je ponímanie vedomostí, zručností/schopností a kompetencií nasledovné:

Vedomosti sú výsledkom osvojenia si informácií prostredníctvom učenia sa. Vedomosti sú súborom faktov, zásad, teórií a postupov, ktoré sa vzťahujú na oblasť práce a štúdia. V kontexte európskeho kvalifikačného rámca sa vedomosti opisujú ako teoretické a/alebo faktické.

Zručnosti/schopnosti (skills) predstavujú spôsobilosť uplatňovať vedomosti a využívať know-how na splnenie úloh a riešenie problémov. V kontexte európskeho kvalifikačného rámca sú zručnosti/schopnosti opísané ako kognitívne (vrátane využívania logického, intuitívneho a kreatívneho myslenia), alebo praktické (vyžadujúce manuálnu zručnosť a používanie metód, materiálov, prostriedkov a nástrojov).

Kompetencia je preukázaná spôsobilosť použiť vedomosti, zručnosti/schopnosti a osobné, sociálne a/alebo metodologické schopnosti v pracovných alebo študijných situáciách a pri odbornom a osobnom rozvoji. V kontexte európskeho kvalifikačného rámca je kompetencia opísaná vo vzťahu k zodpovednosti a samostatnosti.

Dosiahnutie porovnateľnej úrovne vo vzdelávaní v regionálnom, národnom a európskom priestore vyvoláva potrebu prijať všeobecne platné štandardy vysokoškolského vzdelávania. V roku 2001 sa v rámci aktivít Bolonského procesu vytvorila skupina odborníkov z rôznych krajín „Joint Quality Initiative“ (JQI, 2001, Iniciatíva spoločnej kvality). Na prvom zasadnutí v Dubline (2002) sa prijali **všeobecné štandardy pre bakalársky a magisterský/inžiniersky stupeň**. Určilo sa 5 aspektov (charakteristík) úspešných absolventov jednotlivých stupňov vzdelávania:

1. získané vedomosti a porozumenie,
2. uplatňovanie vedomostí a porozumenie,
3. schopnosť formulovať závery (úsudok),
4. schopnosť komunikovať vedomosti a porozumenie,
5. schopnosť ďalšieho vzdelávania.

Uvedené charakteristiky, označované ako „**Dublinské deskriptory**“, sa na ďalších zasadnutiach iniciatívy rozšírili aj pre absolventov doktorandského štúdia a absolventov krátkych cyklov v rámci bakalárskeho štúdia. Dublinské deskriptory sú medzinárodne uznávané štandardy, ktoré predstavujú všeobecný prehľad základných schopností a očakávaných výkonov absolventa spojených s ukončením jednotlivých stupňov vzdelávania. Pozostávajú zo súboru kritérií

vyjadrených kompetenciami, ktoré je možné rozlíšiť medzi stupňami získaného vzdelania. Prehľad nárokov na absolventov prvého, druhého a tretieho stupňa štúdia je v prílohe 2.

Opisy výsledkov vzdelávania (výstupov procesu vzdelávania) spravidla charakterizuje použitie aktívneho slovesa vyjadrujúceho vedomosti, porozumenie, schopnosť aplikácie, analýzu, syntézu, hodnotenie a pod. (vysvetliť, vytvoriť, navrhnúť, analyzovať, zhrnúť, opísať, porovnať). Nepoužívajú sa slovesá: poznať, porozumieť, učiť, byť informovaný a pod., pretože dostatočne nedefinujú, čo je študent schopný urobiť. Dôraz sa kladie na vedomosti, ktoré je možné od študenta očakávať, a na schopnosti, čo je študent schopný urobiť.

Vychádzajúc zo všeobecných štandardov uvádzame príklady profilu absolventa podľa jednotlivých stupňov štúdia:

1. stupeň: absolventi sú schopní preukázať vedomosti a porozumenie v študijnom odbore, ktorý stavia na všeobecnom stredoškolskom vzdelávaní; získané vedomosti a porozumenie dokážu aplikovať s profesionálnym prístupom v povolání a majú kompetencie riešiť problémy; sú schopní zhromažďovať a interpretovať údaje relevantné pri rozhodovaní v sociálnych, vedeckých a etických otázkach študijného odboru; dokážu sprostredkovať informácie, myšlienky, riešiť problémy s odbornou i laickou verejnosťou; získané vedomosti, zručnosti/schopnosti a kompetencie im umožňujú pokračovať vo vyššom stupni vzdelávania alebo sa uplatniť v praxi.

2. stupeň: absolventi sú schopní preukázať vedomosti a schopnosti súvisiace s prvým stupňom vzdelávania, prehlbujú si ich a poskytujú oporu alebo možnosť originálneho rozvíjania a využívania myšlienok; vedia uplatniť svoje vedomosti, schopnosti a zručnosti pri riešení problémov v novom či neznámom prostredí v širších (multidisciplinárnych) súvislostiach, týkajúcich sa ich študijného odboru; sú schopní prepájať vedomosti, zvládať zložité situácie a aj pri neúplných alebo obmedzených informáciách formulovať úsudky, ktoré zohľadňujú spoločenskú a etickú zodpovednosť, súvisiacu s uplatňovaním týchto vedomostí a úsudkov; dokážu svoje vedomosti, závery a úvahy jednoznačne poskytnúť aj odborníkovi a aj laikovi.

3. stupeň: absolventi sú schopní preukázať systematické schopnosti študijného odboru a zvládnuť zručnosti a výskumné metódy spojené s daným odborom; preukázať schopnosť s akademickou integritou koncipovať, navrhovať, zavádzať a modifikovať rozsiahlejší výskumný proces; vytvoriť rozsiahlejšie dielo, ktoré pôvodným výskumom prispelo k rozšíreniu hraníc poznania a zasluhuje si recenzovanú publikáciu na národnej či medzinárodnej úrovni; sú schopní kritickej analýzy, vyhodnotenia a syntézy nových a komplexných myšlienok; sú schopní komunikovať so svojimi spolupracovníkmi a širšou vedeckou komunitou, ako aj so spoločnosťou o otázkach v oblasti svojej špecializácie.

Na nadnárodnej a národnej úrovni existuje niekoľko prístupov k vytváraniu systémov kvality, napríklad Normy a smernice na zabezpečovanie kvality v Európskom priestore vysokoškolského vzdelávania (ESG), model CAF (Common Assessment Framework, Spoločný systém hodnotenia kvality), model výnimočnosti (EFQM, European Foundation for Quality Management, Európska nadácia manažmentu kvality), ISO normy manažérstva kvality a iné. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR zverejnilo v roku 2012 **Národný kvalifikačný rámec**, ktorý nadväzuje na EKR. Diplom a dodatok k diplomu po ukončení štúdia študijného programu prvého stupňa vysokoškolského vzdelávania získavajú absolventi 6. úrovne kvalifikácie. Výsledky vzdelávania (vedomosti, zručnosti/schopnosti, kompetencie) 7. úrovne zodpovedajú druhému stupňu vzdelania a výsledky vzdelávania 8. úrovne tretiemu stupňu vzdelania. V prílohe 3 je prehľad vedomostí, zručností/schopností a kompetencií pre študentov/absolventov prvého, druhého a tretieho stupňa štúdia.

Informácie o požiadavkách na odborné zručnosti/schopnosti a praktické skúsenosti nevyhnutné na vykonávanie určitého povolania obsahuje **Národná sústava povolani** (NSP), ktorá podľa zákona č. 5/2004 Z.z. o službách v zamestnanosti predstavuje jednotný informačný systém opisu štandardných nárokov trhu práce na jednotlivé pracovné miesta. Patria sem kompetencie, ktoré tvoria hlavnú časť štruktúry národných štandardov zamestnaní (súbor požiadaviek potrebných na kvalitný výkon vybraného zamestnania), odborné vedomosti, odborné zručnosti (schopnosť zamestnanca správne, čo najrýchlejšie a s najmenšou námahou vykonávať určitú pracovnú činnosť na základe osvojených vedomostí a predchádzajúcej praktickej činnosti a využívať know-how na splnenie úloh a riešenie problémov) a všeobecné spôsobilosti (komplexné schopnosti človeka, ktoré nesúvisia so špecializáciou a sú prenosné do rôznych zamestnaní). Verejne prístupný register čiastočných a úplných kvalifikácií uznávaných na Slovensku je obsahom národnej sústavy kvalifikácií prístupnej na internete.

Vymedzeniu výsledkov vzdelávania v európskom kontexte sa venuje tiež Užívateľská príručka ECTS (2009), podľa ktorej sú výsledky vzdelávania prehľadom toho, čo má podľa očakávaní študent vedieť, čomu má rozumieť a čo je schopný preukázať po ukončení procesu vzdelávania. Predstavujú overiteľné vyhlásenia o tom, čo by študenti, ktorí získali konkrétnu kvalifikáciu, absolvovali študijný program alebo jeho časti, mali vedieť a mali byť schopní aj robiť. Vo výsledkoch vzdelávania je zachytená väzba medzi vyučovaním, vzdelávaním a hodnotením vyjadrená v kritériách hodnotenia.

Aplikácia výsledkov vzdelávania upresňuje ciele študijných programov, čím sa stávajú jasnejšie a zrozumiteľnejšie pre študentov, zamestnávateľov a ďalšie zainteresované strany. Tým sa tiež zjednodušuje porovnávanie kvalifikácií a uznávanie dosiahnutých výkonov/výsledkov a odstraňuje značná terminolo-

gická nejednotnosť (výstupy vzdelávania, edukačné výstupy, študijné výsledky/výstupy).

Vo všeobecnosti sú výsledky vzdelávania vyjadrením toho, čo má študent na konci vzdelávacieho procesu vedieť, čomu má rozumieť a čo má dokázať: ide o sústavu vedomostí, zručností a/alebo schopností, ktoré jednotlivec dosiahol alebo je schopný preukázať po dokončení vzdelávacieho procesu. Výsledky vzdelávania sú základným východiskom pre:

- ❑ informácie o vzdelávacích zámeroch (kurikulum),
- ❑ opis študijných programov,
- ❑ opis modulov a predmetov,
- ❑ pridelenie kreditov ECTS,
- ❑ uznávanie kvalifikácií,
- ❑ uznávanie časti štúdia,
- ❑ jednu zo zložiek interného a externého zabezpečenia kvality vzdelávacieho procesu.

Výsledky vzdelávania sa formulujú pre jednotlivé predmety, moduly¹ a študijné programy. Z úrovne ministerstva sa využívajú na definovanie celej kvalifikácie. V rámci študijného programu je potrebné zabezpečiť vzájomnú nadväznosť predmetov, zabrániť nadmernému prekrývaniu učiva a jeho opakovaniu v rôznych predmetoch. Absolvovanými predmetmi sa prispieva k napĺňaniu výsledkov vzdelávania celého študijného programu.

Za týmto účelom sa pre každý predmet vypracúva jasný opis cieľov a výsledkov vzdelávania, uvádzajú sa podmieňujúce predmety a požiadavky na vstupné vedomosti, príspevok predmetu k napĺňaniu výsledkov celého študijného programu, príbuzné (doplňujúce) predmety, potrebný čas na ukončenie všetkých aktivít v rámci predmetu a metódy hodnotenia dosiahnutých výstupov. Vnútorňý systém kvality vysokoškolskej inštitúcie v podmienkach Slovenska (§87a zákona o vysokých školách) je založený na normách a smerniciach zabezpečovania kvality podľa ESG (príloha 4). Z metodologického hľadiska je možné využiť poznatky z viacerých koncepcií zameraných na implementáciu výsledkov vzdelávania do vysokoškolského vzdelávania, napríklad:

- a) typológia KSC (knowledge, skills, competences – vedomosti, zručnosti/schopnosti, kompetencie),
- b) metodológia zvyšovania výkonu (Tuning methodology),
- c) Biggsova teória vo vzťahu k výsledkom vzdelávania – taxonómia SOLO,
- d) Bloomova teória a jej revízia vo vzťahu k výsledkom vzdelávania.

¹ Modul je skupina (blok) povinne voliteľných predmetov v rámci odporúčaného študijného plánu príslušného študijného programu.

Typológia KSC definuje základné podmienky, profil absolventa, ciele programu a výsledky vzdelávania premietnuté do kompetencií, ktoré študent nadobudol počas štúdia študijného programu. Získané vedomosti, zručnosti/schopnosti a kompetencie za celé štúdium sa premietajú do obsahu tém študijného programu, do vyžadovaných vedomostí, zručností/schopností a kompetencií jednotlivých predmetov, metód, techník, foriem výučby a hodnotenia. V postupnom získavaní vedomostí, zručností/schopností a kompetencií je zdôraznený vývojový aspekt rozvoja osobnosti študenta.

Systemizácii cieľov a výsledkov vzdelávania podľa typológie KSC sa venuovali a venujú viacerí autori, ktorí vypracovali rôzne kategórie taxonómií. Prehľad aplikovaných taxonómií podľa autorov K. G. Lewis a M. D. Gall uvádzame v prílohe 5. Podľa M. Verešovej – M. Čerešníka (2013, s. 28) z oboch prehľadov vidieť „jasné smerovanie k vyšším kognitívnym procesom, k schopnosti redefinovania (problému, situácie, kontextu), ústup od dichotomickej percepcie a myslenia, a dôraz na nadobúdanie autonómie človeka, ktorý má byť vzdelávaný (možno v tomto zmysle najmä vychovávaný). Odkazom taxonómií je najmä zvyšovanie komplexnosti a štruktúrovanosti psychických procesov. Je jedno, či sa týkajú informácií (deklaratívnych vedomostí), citov alebo manuálnych obratností“.

Metóda zvyšovania výkonnosti (Tunning methodology) jasne rozlišuje medzi výsledkami vzdelávania a kompetenciami. Kompetencie predstavujú dynamickú kombináciu vedomostí, porozumenia, zručností a/alebo schopností a postojov študenta. V súlade s metodológiou rozlišujeme všeobecné kompetencie (generické vzťahujúce sa na rôzne predmety, študijné programy) a špecifické kompetencie (vzťahujúce sa na konkrétny predmet, študijný program). Výsledky vzdelávania vyjadrujú úrovne kompetencií, ktoré získal študujúci. Formulujú ich vysokoškolskí učitelia, pokiaľ možno na základe komunikácie s internými a externými zákazníkmi vysokoškolskej inštitúcie.

Potrebe zvyšovať výkonnosť študentov v procese vzdelávania sa vo svojich dielach venujú hlavne autori J. Gonzáles a R. Wagenaar (2008). Model zvyšovania výkonnosti rozdelili do nasledovných ôsmich krokov:

1. definovanie základných vzdelávacích podmienok,
2. vymedzenie profilu absolventa,
3. opis cieľov študijného programu a výsledkov vzdelávania,
4. identifikácia všeobecných a subjektívne špecifických kompetencií, ktoré môže študent nadobudnúť v procese vzdelávania,
5. preklopenie kompetencií do vzdelávacích zámerov (kurikulum), tvorby obsahu (témy) a štruktúry (predmety, pridelenie kreditov ECTS, časová záťaž študenta),

6. preklopenie kompetencií do predmetov a aktivít, ktoré sa využívajú na naplnenie výsledkov vzdelávania,
7. rozhodnutie o prístupoch k vyučovaniu a učeniu (metódy, techniky, formy) a k metódam hodnotenia dosiahnutých výsledkov,
8. vývoj evalvačného systému zameraného na kontinuálne zvyšovanie a podporu kvality vzdelávania.

Z modelu vyplýva priama súvislosť medzi profilom absolventa, cieľmi a výsledkami vzdelávania. Postupný progres zvyšovania kvality vzdelávania je vyjadrený vo vývoji evalvačného systému, čo znamená permanentnú revíziu systému vzdelávania, obsahu vzdelávania vzhľadom na zmeny trhu práce (nové povolania, nové technológie, proces zmien), metód a foriem výučby v súlade s modernými trendmi a prístupmi k edukácii.

R. Wagenaar (2010) zdôrazňuje, že výsledky vzdelávania musia byť špecifické, objektívne, dosiahnuteľné, akceptovateľné, užitočné (adekvátne k obsahu študijného programu a profilu absolventa) a štandardne nastavené. Pri vymedzovaní kompetencií je dôležité dosiahnuť vzdelávací úspech a čo najväčšiu zamestnateľnosť absolventov. Z tohto dôvodu sa kompetencie členia na všeobecné a subjektívne špecifické. Kým všeobecné kompetencie získané rôznymi cestami a v rôznych študijných programoch sú generické, špecifickými kompetenciami sa absolvent môže lepšie presadiť a uplatniť na trhu práce. Prehľad základných všeobecných kompetencií podľa R. Wagenaara (2010) je v prílohe 6.

Opis študentovho porozumenia predmetu alebo témy prostredníctvom päťúrovňového hodnotenia je obsahom **taxonómie SOLO** (Structure of the Observed Learning Outcomes, štruktúra sledovaných výsledkov vzdelávania). Jednotlivé úrovne hodnotenia výsledkov vzdelávania sú rozpracované v SOLO modeli (Biggs, Tang, 2007) nasledovne:

a) V prvej úrovni (preštruktúralna, chýbajúce hľadisko) študent nie je schopný dospieť ku korektnému riešeniu. Zameriava sa na irelevantné detaily, chyby neinterpretuje, nevie pracovať v tíme a riešiť problémy (situácie).

b) V druhej úrovni (uništruktúralna, jediné hľadisko) je študent schopný riešiť jednoduché algoritmické úlohy či parciálnu časť komplexného problému. Práca s literatúrou je obmedzená, pridržia sa jedného prístupu a jedného riešenia, ktoré aplikuje na rôzne úlohy. Výsledky vzdelávania sú na úrovni: zaznamenaná, pomenuje, určí, rozpozná, vybaví si.

c) Tretia úroveň je na kvalitatívnej vyššej úrovni (multištruktúralna, viac nesúvisiacich hľadísk). Študent nachádza logiku v riešení problému pozostávajúceho z viacerých častí. Vypracovanie projektu, riešenie otvorených úloh je obmedzené, pracuje s množstvom faktov bez konceptuálneho vysvetlenia

a zdôvodnenia. Teoretické závery sú na slabej úrovni. Výsledky vzdelávania: vysvetlí, definuje, zoradí, rieši, interpretuje.

d) Štvrtá úroveň (logicky odvodená odpoveď) hodnotí progres študenta, ktorý dokáže riešiť komplexný problém a overovať hypotézy (výskumné otázky). Riešenie je dobre štruktúrované, študijný materiál je adekvátny. Formulácia myšlienok je jasná, obsah a štruktúra projektu sú jasné a logicky zdôvodniteľné. Vstup do problému a prijaté závery sú vhodne štruktúrované, podložené argumentmi a faktami. Študent je schopný aplikovať, vysvetliť, rozlíšiť, analyzovať, porovnávať, sumarizovať a kategorizovať.

e) Piata úroveň (rozvinutá abstrakcia, neočakávané rozšírenie) je za hranicou očakávaných výsledkov vzdelávania. Objasnenie problému (vstup, závery) je dobre štruktúrované, jasné a zrozumiteľné. Práca študenta s relevantnými zdrojmi zahŕňa vedeckú diskusiu, vlastné stanoviská, kritickú analýzu, sofistikované a inovatívne myslenie. Výsledky vzdelávania sú charakterizované schopnosťami a kompetenciami tvoríť, syntetizovať (zhrnúť), vyvodíť, overiť, teoretizovať, polemizovať, uvažovať.

Autori M. Verešová – M. Čerešník (2013, s. 31) za treťou úrovňou SOLO vkladajú tzv. intermediálnu (prechodnú) úroveň². Rozšírený počet úrovní z piatich na šesť sa dá využiť pri hodnotení dosiahnutých výsledkov vzdelávania v predmete – podklad pre tvorbu kritérií a pravidiel hodnotenia (klasifikačná stupnica známkou A, B, C, D, E, FX). Hodnotenie známkou A zodpovedá piatej úrovni, známkou B štvrtej úrovni, známkou C tzv. prechodnej úrovni, známkou D tretej úrovni, známkou E druhej úrovni a známkou FX prvej úrovni.

J. Biggs (2003), jeden z autorov taxonómie, rozlišuje dva prístupy hodnotenia výsledkov vzdelávania podľa hlavných aktérov vzdelávania, a to vysokoškolského učiteľa a študenta. Vysokoškolský učiteľ formuluje ciele, výsledky vzdelávania, vyučovacie aktivity a uskutočňuje hodnotenie. Študent hodnotí proces vzdelávania, zúčastňuje sa vyučovacích aktivít a získava očakávané výsledky vzdelávania.

Najviac využívanou metodológiou určovania výsledkov vzdelávania je **Bloomova taxonómia** a jej revízia. Predstavuje hierarchiu postupne zložitejších procesov, hodnotenie rozdielnych cieľov a výsledkov vzdelávania, ktoré majú študenti zvládnuť. Bloomova taxonómia je vhodne štruktúrovaná; vzdelávanie na vyššej úrovni (stupni vzdelania) závisí od vedomostí, zručností/schopností a kompetencií na nižšej úrovni. Prednosťou Bloomovej taxonómie je skutoč-

² Študent vie riešiť problém pozostávajúci z viacerých častí práce, ale dopúšťa sa chýb. Riešenie projektov alebo otvorených úloh smeruje k vyššej štruktúrovanosti. Niektoré výsledky sú identifikované. Využitie materiálu je vhodné. Problémový rámec je limitovaný. Prezentácia výsledkov je obmedzovaná malým počtom alternatívnych pohľadov. Nové myšlienky chýbajú.

nosť, že je vhodná na definovanie výsledkov vzdelávania, keďže výsledok nižšieho stupňa je vstupom vyššieho stupňa vzdelávania.

Dôvodom jej využívania sú pripravené štruktúry a podrobné zoznamy aktívnych slovíes najmä v **kognitívnej (poznávacej, vedomostnej) doméne**. Ďalšie domény Bloomovej taxonómie sú (Stašková, J. 2012) **afektívna doména a psychomotorická doména**.

Kognitívna doména

D. R. Krathwohl (2002) uvádza, že v revidovanej taxonómii sa zmenil opis dimenzií kognitívnych procesov z podstatného mena na sloveso a vytvoril model pozostávajúci z dvoch dimenzií. Prvú dimenziu *vedomosti* v kognitívnej doméne tvoria štyri hlavné kategórie vedomostí:

- ❑ faktické – základné informácie, s ktorými sa študent musí oboznámiť (terminologické, vedomosti o špecifických detailoch a elementoch),
- ❑ konceptuálne – informácie o vzťahoch medzi prvkami v rámci väčších štruktúr (vedomosti o klasifikáciách a kategóriách, o princípoch a generalizáciách, o teóriách, modeloch a štruktúrach),
- ❑ procedurálne – informácie o postupoch, metódach, algoritmoch, o použití zručností/schopností (vedomosti o algoritmoch a subjektívne špecifických zručnostiach/schopnostiach, o subjektívne špecifických technikách a metódach, o kritériách určujúcich kedy použiť vhodnú procedúru),
- ❑ metakognitívne – informácie o poznaní (kogníciách), o uvedomení si vlastných kognícií (strategické vedomosti, vedomosti o kognitívnych úlohách zahŕňajúce vhodné kontextuálne a podmieňujúce vedomosti, vedomosti o sebe, o vlastnom JA).

Druhá dimenzia vychádza z pôvodnej Bloomovej taxonómie a štruktúra dimenzie kognitívnych procesov je nasledovná:

- ❑ pamätať si (schopnosť vybaviť si informácie z dlhodobej pamäti) – rozpoznať, spomenúť si,
- ❑ porozumieť (schopnosť určiť význam ústnej, písomnej alebo grafickej správy) – interpretovať, uviesť príklad, klasifikovať, sumarizovať, usudzovať, porovnať, vysvetliť,
- ❑ aplikovať (schopnosť využiť konkrétny postup v danej situácii) – vykonať, realizovať,
- ❑ analyzovať (schopnosť dekomponovať materiál na konštitučné časti a určiť, aký majú vzťah k ostatným častiam a k celku) - diferencovať, organizovať, atribúovať (hľadať a hodnotiť príčiny správania a konania z hľadiska situácie),

- ❑ hodnotiť (schopnosť posudzovať na základe kritérií a štandardov) – kontrolovať, kritizovať,
- ❑ tvoriť (schopnosť spájať časti a vytvárať koherentný celok alebo vyrobiť originálny produkt) – vyvíjať, plánovať, produkovať.

V grafickom znázornení predstavuje prvá dimenzia (vedomosti) pri konštrukcii taxonomickej tabuľky vertikálnu os a druhá dimenzia (procesy) horizontálnu os. Znamená to, že výsledok vzdelávania vzhľadom na vedomosti a procesy je možné umiestniť do jednej alebo viacerých buniek tabuľky.

Tabuľka 1 Taxonomická tabuľka kognitívnych procesov

Dimenzia vedomostí	Dimenzia kognitívnych procesov					
	1. Pamätať si	2. Porozumieť	3. Aplikovať	4. Analyzovať	5. Hodnotiť	6. Tvoriť
A. Faktické vedomosti						
B. Konceptuálne vedomosti						
C. Procedurálne vedomosti						
D. Metakognitívne vedomosti						

Zdroj: D. Krathwohl, 2002, s. 214.

Vzhľadom na to, že ministerstvo neprijalo pre vysokoškolské vzdelávanie jednoznačné kritériá určovania výsledkov vzdelávania, vysoké školy pristúpili k aplikácii výsledkov vzdelávania podľa revidovanej Bloomovej taxonómie.³ Jednoduché príklady formulovania výsledkov vzdelávania:

- ❑ študent si pamätá (výkon) teórie pracovnej motivácie (obsah),
- ❑ študent je schopný vytvoriť (výkon) dokument analýzy práce (obsah),
- ❑ študent analyzuje (výkon) osobnosť manažéra podľa charakterových vlastností (obsah) a pod.

³ Pre potreby základných a stredných škôl na Slovensku (Výsledky vzdelávania, 2012) je určený vzdelávací štandard, ktorý pozostáva z dvoch častí: obsahový štandard a výkonový štandard. Obsahový štandard zodpovedá obsahu vzdelávania (učivo osvojiteľné žiakmi obsiahnuté v učebnej osnove). Výkonový štandard je formulácia výkonov, to znamená, na akej úrovni má žiak dané učivo ovládať a čo má vykonať. Výkony sa formulujú v podobe cieľov a jednotlivé úrovne dosiahnutých výsledkov sa vyjadrujú kompetenciami ... analyzovať, tvoriť, hodnotiť

Afektívna doména

Afektívna doména (city, stanoviská, hodnoty, postoje):

- a) prijímanie – ochota prijať informáciu
- b) odozva/reakcia – súhlasiť s/ odpovedať, reagovať, komunikovať
- c) pripisovať hodnotu (hodnotiť) – uznávať, schváliť, pomôcť, pomáhať, ...
- d) riešiť konflikt medzi hodnotami – prispôbiť, adaptovať, argumentovať, organizovať,
- e) integrovať hodnoty v systéme, ktorý kontroluje správanie – pôsobiť na, vyzývať, nabádať, doložiť príkladom, ...

Analogicky sa pristupuje ku tvorbe výsledkov vzdelávania pre afektívne a psychomotorické procesy. Afektívne procesy (vnímať, reagovať, hodnotiť, organizovať, tvoriť) sa využívajú v experimentálne orientovaných predmetoch (experimentovať, skúšať). Najčastejšie sa opisujú nasledovne:

- ❑ vnímať: akceptuje, všíma si, rozvíja, rozpoznáva
- ❑ reagovať: dokončí, prispôbobi sa, spolupracuje, hovorí, preveruje, odpovedá, počúva
- ❑ hodnotiť: akceptuje, obraňuje, zasväcuje sa, stará sa, hľadá
- ❑ organizovať: stanoví, rozlíši, ukáže, zoradí, organizuje, systematizuje, zvažuje
- ❑ tvoriť: overuje, inovuje.

Tabuľka 2 Taxonomická tabuľka afektívnych procesov

Dimenzia vedomostí	Dimenzia afektívnych procesov				
	1. Vnímať	2. Reagovať	3. Hodnotiť	4. Organizovať	5. Tvoriť
A. Faktické vedomosti					
B. Konceptuálne vedomosti					
C. Procedurálne vedomosti					
D. Metakognitívne vedomosti					

Psychomotorická doména

Psychomotorická doména (praktické zručnosti, schopnosti správania – koordinácia činnosti mozgu a pohybovej aktivity). Psychomotorické procesy

sú charakteristické pre predmety napr. telesnej výchovy a športu. Dosiahnutý výkon (výkonový štandard výsledku vzdelávania) je možné charakterizovať nasledovne:

- a) **pozorovať**: rozpozná, rozlíši, dotkne sa, počuje, cíti,
- b) **pripraviť sa**: pripraví sa, umiestni, usporiada,
- c) **imitovať**: nasleduje, pokúša sa, napodobňuje, opakuje,
- d) **manipulovať**: vykoná, urobí, dokončí, stvární, fixuje, ukáže, koordinuje,
- e) **adaptovať**: prispôsobí, integruje, rieši,
- f) **tvoriť**: formuluje, mení, dizajnuje, prekonáva.

Pri koncipovaní výsledkov vzdelávania sa odporúča na UMB rešpektovať nasledovný rámcový postup:

1. Výsledky vzdelávania spracovať vzhľadom na stupeň vzdelania a potreby praxe, zamestnávateľov (opis povolania).
2. Profil absolventa formulovať s prihliadnutím na charakteristiky Dublinských deskriptorov, metodológiu KSC a zvyšovania výkonnosti (Tuning), uplatnenie absolventov v praxi.
3. Opis výsledkov vzdelávania v študijnom programe spracovať vzhľadom na opis študijného odboru, metodológiu KSC a revidovanú Bloomovu taxonómiu a ostatné taxonómie (príloha 7).
4. Prepojiť výsledky vzdelávania predmetov s výsledkami príslušného študijného programu.
5. Opis výsledkov vzdelávania v Informačných listoch predmetov (Bloomova revidovaná taxonómia) spracovať v členení na obsahový a výkonový štandard.
6. Metódy hodnotenia dosiahnutých výsledkov vzdelávania a kritériá hodnotenia spracovať s využitím poznatkov SOLO taxonómie.

Hlavnú zásadu zavádzania výsledkov vzdelávania v rámci európskeho priestoru vysokoškolského vzdelávania a zvyšovania kvality vzdelávania realizovať s podporou aktívneho začlenenia študentov do vyučovacieho procesu a riadiacich procesov UMB.

2. SAMOHODNOTIACA SPRÁVA ZABEZPEČOVANIA KVALITY VZDELÁVANIA

Systémové spracovanie politiky vzdelávania a postupov na zabezpečovanie kvality vzdelávania na UMB podľa noriem a štandardov kvality vzdelávania v európskom priestore je založené na analýze kvality vzdelávania uskutočnenej v rokoch 2011 až 2013. UMB využila ponuku Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, ktorá sa zapojila do medzinárodného projektu IBAR (*Identifying barriers in promoting The European Standards and Guidelines for Quality Assurance at institutional level and making recommendations as to how these might be addressed*), spolupodieľať sa na spracovaní inštitucionálnych správ hodnotiacich implementáciu zabezpečovania kvality vzdelávania z hľadiska noriem ESG. Impulzom pre spoluprácu na projekte bola možnosť identifikovať bariéry pre zavedenie požiadaviek ESG na UMB, príležitosť nájsť kritické miesta v systéme riadenia UMB, potreba štandardizácie postupov na fakultách, príprava na certifikáciu kvality a možnosť komparácie inštitucionálnej politiky s politikou kvality na vybraných vysokých školách na Slovensku a v európskom priestore.

Prínosom pre UMB bolo spracovanie inštitucionálnych správ podľa zásad a postupov zabezpečovania kvality ESG, ktoré tvorili východisko pre súhrnnú samohodnotiacu správu – analýzu kvality vzdelávania na UMB. Cieľom analýzy bola konfrontácia inštitucionálnej politiky vzdelávania na UMB a jej jednotlivých fakultách s národnou politikou podľa ESG. V súlade s cieľmi projektu IBAR sa analýza zamerala na politiku dostupnosti štúdia, hodnotenie kvality študentov, kvalitu vysokoškolských učiteľov, spoluprácu s externými odborníkmi a hodnotiteľmi vzdelávania, zber a využívanie informácií o študijných programoch a prepojenie stredoškolského a vysokoškolského vzdelávania. Cieľovou skupinou boli záujemcovia o štúdium, študenti a vysokoškolskí učelia UMB.

Podkladom spracovania informácií sú sekundárne zdroje – interné a externé dokumenty a primárne zdroje – osobné rozhovory a dotazníky určené študentom, vysokoškolským učiteľom, zástupcom vedenia UMB a vedeniam fakúlt a vybraným zamestnancom a partnerom UMB. Výber respondentov sa menil v závislosti od predmetu skúmania. Na národnej úrovni do roku 2013 nebol vypracovaný ucelený dokument, ktorý by sa venoval kvalite vysokoškolského vzdelávania. Za zabezpečovanie kvality vzdelávania zodpovedajú vysoké školy. Z uvedených dôvodov sme analyzovali viaceré dokumenty⁴ na národnej úrovni a hľadali podnety na iných vysokých školách doma a v zahraničí.

⁴ Zákon o vysokých školách č. 131/2002 Z. z. a o zmene a doplnení niektorých zákonov; Zákon národnej rady SR č. 172/1990 Zb. o vysokých školách v znení neskorších zmien; Vyhláška MŠ

Inštitucionálna politika deklarovaná UMB a jej fakultami sa odvíja od platnej legislatívy. Premieta sa do vnútorných predpisov, opatrení a usmernení prijatých na úrovni manažmentu UMB/fakult. UMB sa za roky svojej existencie vyprofilovala na vysokoškolskú inštitúciu, ktorá poskytuje vysokoškolské vzdelanie a rozvíja vedu a výskum na šiestich fakultách, t.j. na Ekonomickej fakulte, Fakulte humanitných vied⁵, Fakulte politických vied a medzinárodných vzťahov, Pedagogickej fakulte, Fakulte prírodných vied a Právnickej fakulte.

Na UMB k 31.10.2013 (AIS zo dňa 27. 11. 2013) študovalo vo všetkých stupňoch a formách štúdia 10 416 študentov, z toho v prvom stupni 61,29 % študentov, v druhom stupni 35,02 % študentov a v treťom stupni 3,69 % študentov. V dennej forme je 7 481 študentov (71,82 %). Z počtu 309 študijných programov je v prvom stupni 41,10 % študijných programov, v druhom stupni 41,42 % a v treťom stupni 17,48 % programov. V externej forme je akreditovaných 43,69 % a v dennej 56,31 %. Počet študentov študujúcich študijný program ovplyvňuje hlavne jeho obsahové zameranie, kontinuita štúdia a uplatnenie absolventov v praxi.

Najviac študentov je zapísaných na študijné programy Právo, Ekonomika a manažment podniku, Medzinárodné vzťahy, Cestovný ruch, Financie, bankovníctvo a investovanie, Predškolská a elementárna pedagogika, Aplikovaná informatika, Sociálna práca, Psychológia, Učiteľstvo praktickej prípravy,

SR o priznávaní sociálneho štipendia študentom vysokých škôl; Dlhodobý zámer vo vzdelávacej, výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti pre oblasť vysokých škôl do roku 2014; Vyhláška Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR z 21. 5.2013, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška MŠ SR č. 614/ 2002 Z. z. o kreditovom systéme štúdia; Vyhláška MŠ, V, VaŠ SR č. 458/2012 Z. z. o minimálnych nárokoch študenta so špecifickými potrebami; Kritériá akreditácie študijných programov vysokoškolského vzdelávania z 31.3.2003 a z 15.4.2013; Nariadenie vlády SR č. 253/2012 Z. z., ktorým sa mení Nariadenie vlády SR č. 104/2003 o Akreditačnej komisii v znení nariadenia č. 558/2007 Z. z.; Kritériá na hodnotenie úrovne výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti v rámci komplexnej akreditácie činností vysokej školy; Sústava študijných odborov vydaná rozhodnutím Ministerstva školstva SR č. 2090/2002; Normy a smernice na zabezpečovanie kvality v Európskom priestore vysokoškolského vzdelávania (ESG); Národný kvalifikačný rámec Slovenskej republiky a prepojenie na úrovne Európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie; Zákon o celoživotnom vzdelávaní č. 568/2009 Z. z. a o zmene a doplnení niektorých zákonov; Zákon č. 172/2005 Z. z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja a o doplnení zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov; Metodika financovania vysokých škôl; Zákon o celoživotnom vzdelávaní č. 568/2009 Z. z. a o zmene a doplnení niektorých zákonov; Vyhláška Ministerstva školstva SR č. 581/2007 Z. z. o doplnujúcom pedagogickom štúdiu; Zákon č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov; Sektorová správa Európskej univerzitnej asociácie; Zákon č.211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov; Poskytovanie informácií podľa zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám; Ako na vysokú školu; Pred štartom na vysokú školu; Štatistické prehľady o vysokom školstve a výstupy projektov zverejňované Ústavom informácií a prognóz školstva; Zoznam odporúčaných informácií zverejňovaných vysokou školou (Ministerstvo školstva, vedy a športu SR); informácie z portálu vysokých škôl, centrálného informačného portálu rezortu školstva, centrálného registra študentov, centrálného registra záverečných prác, registra zamestnancov z vysokej školy a iné.

⁵ S účinnosťou od 1. januára 2014 Fakulta humanitných vied zmenila názov na Filozofická fakulta.

Geografia a krajinná ekológia, Šport, Učiteľstvo telesnej výchovy a Anglický jazyk a kultúra.

Priemerný záujem o štúdium študijných programov vyjadrený podielom počtu uchádzačov (8 206) a počtu zapísaných študentov (4 231) za UMB je 1,94. Vzhľadom na počet zapísaných študentov je najvyšší záujem o študijné programy: Psychológia (8,43), Predškolská a elementárna pedagogika (4,88), Právo (3,70), Medzinárodné vzťahy (3,67), Financie, bankovníctvo a investovanie (3,62), Európske kultúrne štúdie (3,50), Ekonomika a manažment podniku (3,37). Pretrváva najnižší záujem o študijné programy Fakulty prírodných vied.

Jedným z cieľov skvalitňovania a rozširovania možností štúdia je rovnako ako v predchádzajúcich rokoch aj ponuka študijných programov v cudzích jazykoch. K 31. 10. 2013 je zapísaných spolu 1 613 študentov (čo je 15,49 % z celkového počtu študentov), ktorí študujú študijný program alebo časť študijného programu v cudzom jazyku. K 31. 10. 2012 to bolo spolu 1 808 študentov. Počet študentov k 31. 10. 2013, ktorí majú možnosť rozhodnúť sa pre štúdium študijného programu vyučovaného v slovenskom alebo cudzom jazyku je 183 (o 46 menej ako v predchádzajúcom roku).

Na Ekonomickej fakulte (EF) ponúkajú ucelené študijné programy Ekonomika a manažment podniku v prvom stupni denného štúdia (40 študentov), Marketingový manažment podniku v druhom stupni denného štúdia (30 študentov). Fakulta ponúka aj študijný program Financie, bankovníctvo a investovanie, v ktorom je v súčasnosti zapísaných 9 študentov. Časť štúdia, minimálne jeden semester sa vyučuje v cudzom jazyku v študijných programoch druhého stupňa Ekonomika podnikov cestovného ruchu (41 študentov) a Interkultúrna komunikácia v cestovnom ruchu (12 študentov). Študijné programy tretieho stupňa fakulta poskytuje aj v cudzom jazyku.

Fakulta humanitných vied (FHV) uskutočňuje výučbu v cudzích jazykoch pre 1 450 študentov v akreditovaných študijných programoch prvého, druhého a tretieho stupňa štúdia, pritom 1413 študentov je zapísaných na študijný program cudzieho jazyka (učiteľstvo alebo prekladateľstvo a tlmočníctvo v cudzom jazyku, jednodborové štúdium). Možnosť voľby študovať študijný program v cudzom jazyku alebo v slovenskom jazyku majú študenti tretieho stupňa štúdia v študijných programoch Európske kultúrne štúdia (3 študenti v dennej forme, 11 v externej forme štúdia). Časť štúdia v cudzom jazyku študuje 10 študentov denného štúdia a 10 študentov externého štúdia v študijnom programe Všeobecná jazykoveda. Okrem študijného programu Maďarský jazyk a literatúra (3 v dennej forme), nie sú na ostatných študijných programoch v treťom stupni zapísaní študenti študujúci v cudzom jazyku.

Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov (FPVaMV) organizuje výučbu študijného programu Medzinárodné vzťahy v druhom stupni štúdia

v anglickom jazyku (4 študenti). Výučba predmetov vo francúzskom jazyku je diferencovaná na základe dohôd so zahraničným partnerom a podľa špecializácie študijného programu buď na európske štúdie (18 študentov, z toho 3 študenti zo zahraničia a 15 študentov zo Slovenska), komunitárnu integráciu a európsku politiku susedstva (4 študenti zo Slovenska) a analýzu konfliktov a násilia (nie sú zapísaní študenti). Fakulta má zapísaného 1 zahraničného študenta na študijnom programe Medzinárodné vzťahy v 3. stupni externého štúdia.

Fakulta prírodných vied ponúka v cudzom jazyku študijné programy v treťom stupni štúdia. Zapísaný je 1 študent z Číny na študijnom programe vyučovanom v anglickom jazyku, Matematická analýza v dennej forme štúdia. Pedagogická fakulta ponúka štúdium v cudzom jazyku v 3. stupni štúdia, v tomto akademickom roku nemá v týchto študijných programoch zapísaných študentov. Na Právnickej fakulte sú zapísaní 3 študenti, ktorým fakulta poskytuje časť výučby v cudzom jazyku.

EF a FPVaMV niekoľko rokov organizujú čiastočne frankofónne štúdium v spolupráci s partnerskými univerzitami (Université de Reims Champagne-Ardenne a Université Poitiers vo Francúzsku). Absolventi štúdia, ktorí splnia podmienky partnerskej zahraničnej vysokej školy spojené s absolvovaním časti štúdia vo francúzskom jazyku získavajú dvojité diplom. V rámci projektu „Podpora výučby študijných programov v cudzom jazyku“ na štyroch fakultách UMB (EF realizuje 5; FHV, FPVaMV a PrF zhodne realizujú po 1 študijnom programe) sa v spolupráci so zahraničnými vysokými školami uskutočňuje výučba v spoločne zabezpečovaných študijných programoch.

UMB vychádza v ústrety študentom rôznych skupín. Podľa evidencie k 31. 10. 2013 je 1 235 študentov (11,86 %) zaradených do tzv. znevýhodnených skupín. Patria sem starší študenti vo veku nad 45 rokov, ktorí študujú hlavne v rámci externého štúdia (155).

Oproti minulému roku sa výrazne znížil počet študentov vo veku nad 45 rokov o 420. Okrem nich ide o študentov so zdravotným postihnutím (36), príslušníkov etnickej skupiny (144), sociálne znevýhodnených študentov (737 právoplatne priznaných sociálnych štipendií – údaj z AIS k 2. 12. 2013) a zahraničných študentov (163).

2.1. Politika dostupnosti štúdia

Politika dostupnosti štúdia na UMB sa hodnotí s dôrazom na špecifické skupiny (kohorty) študentov, pričom vychádza z informácií získaných na úrovni manažmentu UMB/fakúlt a vybraných študentov. Základná filozofia politiky dostupnosti štúdia je v transparentnosti prijímacieho konania s cieľom vybrať uchádzačov, ktorí majú najlepšie predpoklady pre štúdium študijných progra-

mov ponúkaných na UMB. Všetky podmienky a kritériá prijatia a štúdia musia byť koncipované tak, aby nediskriminovali žiadnu skupinu študentov, ktorí splnia vopred určené podmienky pre prijatie a štúdium. V prípade, že uchádzač alebo študent sa domnieva, že jeho práva boli dotknuté v dôsledku nedodržania rovnakého zaobchádzania, môže sa domáhať právnej ochrany na súde podľa antidiskriminačného zákona č. 365/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov.

Prieskum politiky dostupnosti štúdia sa uskutočnil sociologickým opytovaním formou dotazníka určeného špecifickým skupinám študentov (tzv. kohort študenti). Druhý dotazník bol určený manažmentu UMB a manažmentom fakúlt. Z počtu 57 oslovených kohort študentov sa vrátilo 39 správne vyplnených dotazníkov (68,32 %), pritom 21 študentov (61,76 %) študuje v prvom stupni štúdia. Študijné programy sú zastúpené rôzne – sociálna pedagogika (3), Marketing Management of Business (2), Business Economics and Management (1), ekonomika a manažment podniku (4), učiteľstvo francúzsky jazyk a anglický jazyk (2), prekladateľstvo a tlmočníctvo anglický jazyk (3), právo (5), muzeológia (2), evanjelikálna teológia a misia (4), aplikovaná informatika (2), cestovný ruch (5), medzinárodné vzťahy (6). Z hľadiska štruktúry sa do sociologického opytovania zapojilo 10 starších študentov, 8 hendikepovaných, 13 sociálne znevýhodnených, 4 zahraniční študenti a 4 príslušníci etnickej skupiny. Návratnosť ovplyvnila skutočnosť, že zber informácií sa uskutočnil v období prázdnin a mejlové adresy zahraničných študentov evidované na študijných oddeleniach fakúlt neboli všetky aktívne. Za manažment UMB vyplnili dotazník traja prorektori a prodekani pre pedagogickú činnosť za vedenie každej fakulty UMB.

Sekundárne zdroje informácií sa získali z interných dokumentov, ktorými boli najmä: Podmienky a možnosti prijímacieho konania na príslušný akademický rok schválené akademickými senátmi fakúlt; Sprievodca štúdiom pre študentov so špecifickými potrebami; Štipendijný poriadok UMB/fakúlt; Smernica o školnom na príslušný akademický rok; Smernica č. 2/2010 o priznávaní sociálnych štipendií študentom UMB; Analýza SWOT študijných programov na UMB; Správa o pedagogickej činnosti za akademický rok; Sprievodca štúdiom na akademický rok; Dlhodobý zámer rozvoja UMB do 2013 a iné.

2.1.1. Politika dostupnosti štúdia z pohľadu manažmentu UMB/fakúlt

Aká je inštitucionálna politika dostupnosti štúdia na UMB?

UMB a jej fakulty je ponukou štúdia otvorená pre všetkých záujemcov o štúdium bez rozdielu farby pleti, veku, sociálnej situácie v rodine, národnosti, vierovyznania, sexuálnej orientácie a telesných/fyzických dispozícií. Informácie o dostupnosti štúdia sú zverejnené na webovej stránke UMB a jej

fakúlt. Prihlásiť sa môže každý a na základe výsledkov prijímacieho konania a po splnení podmienok prijatia je prijatý na štúdium príslušného študijného programu. Z pohľadu prorektora pre vzťahy s verejnosťou je potrebné zlepšiť webovú stránku UMB s prepojením na jednotlivé fakulty a pracoviská tak, aby záujemca o štúdium získal všetky potrebné informácie v tomto smere z jedného informačného zdroja (www.umb.sk).

V súčasnosti sa na webovej stránke UMB zverejňujú informácie pre uchádzača o štúdium (možnosti a podmienky prijatia s hyperlinkom na fakulty, návod na vyplnenie elektronickej prihlášky a zápisného listu, prihláška na štúdium ponuka akreditovaných študijných programov, informácie o školnom, študijné predpisy, ubytovacie a stravovacie možnosti, informácie o študentskom živote), ďalej informácie pre študenta (študijné predpisy, školné, študentský život, kontakty, študentské preukazy, ubytovanie, štipendiá a pôžičky, AIS, služby univerzitnej knižnice, e-portál, zdravotná starostlivosť, aktuálne informácie, a i.), informácie pre absolventov UMB s možnosťou stať sa členom ALUMNI klubu a pozvánok na podujatia UMB. Osobitná pozornosť sa venuje zahraničným študentom, pre ktorých je spracovaná ponuka študijných programov a kurzov v anglickom jazyku vrátane prihlášky na štúdium a kontaktných adries, a študentom so špecifickými potrebami, pre ktorých sú stručné informácie uvedené v sprievodcovi štúdiom pre študentov so špecifickými potrebami. Podmienky a možnosti štúdia má zverejnené každá z fakúlt UMB, pritom požiadavky na prijatie sú rovnaké pre všetkých prihlásených, teda vrátane znevýhodnených študentov. V rámci konania na preskúmanie rozhodnutí o neprijatí je možné z úrovne dekanov na základe žiadosti zohľadniť špecifické potreby študenta.

V akom rozsahu je inštitucionálna politika UMB porovnateľná s národnou politikou?

Politika na podporu znevýhodnených študentov je čiastočne deklarovaná v legislatíve. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR (ďalej ministerstvo) prijalo Dlhodobý zámer vo vzdelávacej, výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti pre oblasť vysokých škôl do roku 2014, v ktorom podporuje internacionalizáciu vzdelávania a sociálnu starostlivosť o študentov formou štipendií, pôžičiek a ubytovania v študentských domovoch. V zákone o vysokých školách je ustanovená možnosť zriaďovať štipendijný fond, fond na podporu štúdia študentov so špecifickými potrebami. Ministerstvo ponecháva na rozhodnutie vysokej školy možnosť stanoviť ďalšie podmienky prijatia, ktoré by zvýhodnili kohorty študentov, ako aj možnosti na zníženie školného pre študentov so špecifickými potrebami. Vo vyhláske o priznávaní sociálneho štipendia určuje základné princípy sociálnej politiky na vysokých školách.

V súlade s uvedenými zámermi ministerstva je na UMB rozpracovaná inštitucionálna politika o dostupnosti štúdia pre všetkých záujemcov bez rozdielu, sú

zriadené a spropagované fondy na podporu štúdia znevýhodnených študentov a vypracované interné dokumenty, v ktorých sa venuje pozornosť tejto skupine študentov. Na každej z fakúlt pôsobia koordinátori pre študentov so špecifickými potrebami. Sociálne štipendiá a starostlivosť o sociálne znevýhodnených študentov sú v pôsobnosti referenta pre sociálnu podporu študentov. Kontakt a starostlivosť o zahraničných študentov vrátane študentov ERASMUS je v zodpovednosti referátov pre zahraničnú spoluprácu. Študentom starším ako 45 rokov sa nevenuje osobitná pozornosť. Študenti etnickej skupiny sú začlenení medzi ostatných študentov s rovnakými právami a povinnosťami.

Príkladom dobrej praxe je spracovanie a zverejnenie základných informácií pre študentov so zdravotným postihnutím v súhrnnom dokumente „Sprievodca pre študentov so špecifickými potrebami“ a priebežne uskutočňované pracovné stretnutia so študijnými referentkami a koordinátormi k tematike „Čo urobiť na UMB pre zlepšenie podmienok štúdia študentov so špecifickými potrebami?“

Aké údaje sa na fakultách zverejňujú o ponuke štúdia a v akých dokumentoch sú tieto informácie zverejnené?

Ponuka štúdia sa zverejňuje na stránkach fakúlt, v informačných bulletinoch Ako na vysokú školu/Pred štartom na vysokú školu, prostredníctvom tlače (Pravda, Sme, Pardon, MY Banskobystrické noviny a i.), rozhovormi v rozhlase a televízii, osobnými návštevami na vybraných stredných školách, účasťou na podujatiach mesta a v regióne, na veľtrhu vzdelávania Akadémia a pod. Dobré skúsenosti s poskytovaním informácií záujemcom o štúdium majú fakulty prostredníctvom každoročne konaného Dňa otvorených dverí. Fakulty zverejňujú informácie o predpokladanom počte prijímaných uchádzačov na študijný program, poplatky za prijímacie konanie, termín prijímacích skúšok, spôsob a podmienky prijatia na štúdium, tézy na prijímaciu skúšku, všeobecné informácie o prijímacom konaní. V prípade žiadosti záujemcu o štúdium o zmenu termínu konania prijímacej skúšky sa mu vychádza v ústrety. Ak študent so špecifickými potrebami (zdravotným postihnutím) požaduje osobitnú starostlivosť pri vykonaní prijímacej skúšky, vyhovie sa mu. Pre záujemcov zo zahraničia sú v anglickom jazyku zverejnené základné informácie o možnosti prihlásiť sa na štúdium a ak ide o program vyučovaný v cudzom jazyku, testy sú vypracované v cudzom jazyku.

Aké údaje sa na fakulte zhromažďujú o prihlásení študenta na štúdium a v akých dokumentoch sú zverejnené?

Evidencia o prihlásení na štúdium sa vedie v Akademickom informačnom systéme (AIS). Údaje, ktoré sa zhromažďujú sú uvedené v prihláške na štúdium. Prihlášky prijatých študentov sa stávajú súčasťou osobných spisov študentov. Prihlášky neprijatých študentov a študentov, ktorí sa na štúdium nezapísali, sa z evidencie vyradujú v súlade so zákonom o ochrane osobných údajov, o čom sa na fakulte vyhotoví menný zoznam vyradených prihlášok.

Aké údaje sa na fakulte zhromažďujú o prijímacom konaní študenta na štúdium a v akých dokumentoch sú zverejnené?

Počet prihlásených záujemcov o štúdium, počet zúčastnených na prijímacom konaní podľa študijných programov, počet zapísaných študentov sa sumarizuje každoročne v správe o pedagogickej činnosti a vo výročnej správe, v hodnotení Dlhodobého zámeru. Výsledky prijímacieho konania sa zverejňujú na webovej stránke fakúlt a nástenných paneloch ešte v deň konania prijímacej skúšky, ale uchádzači sú uvedení pod pridelenými kódmi. Pri prijímacom konaní na druhý stupeň sa štatisticky hodnotí lojálnosť študentov. Sleduje sa počet študentov, ktorí ukončili prvý stupeň štúdia na UMB a pokračujú v štúdiu k počtu zapísaných študentov do druhého stupňa štúdia. O výsledkoch prijímacieho konania sa na fakultách vedie osobitná evidencia.

Aké údaje sa na fakulte zhromažďujú o zápise študenta na štúdium a v akých dokumentoch sú zverejnené?

Údaje sa sledujú v AISe a v osobných spisoch študentov, v materiáloch o výsledkoch prijímacieho konania a v čestných vyhláseniach študentov o predchádzajúcom štúdiu ako informácia pre potreby školského. Zverejňujú sa po spracovaní (súhrnne) v správach o pedagogickej činnosti. V celkovom počte zapísaných študentov sa sledujú tiež študenti inej národnosti ako slovenskej, nesleduje sa osobitne počet znevýhodnených uchádzačov. Počet zahraničných študentov a ich vývoj sa sleduje podľa krajiny pôvodu, stupňov a foriem štúdia. Vykazuje sa počet novoprijatých a zapísaných študentov k celkovému počtu študentov a k počtu končiacich absolventov. Súčasťou zápisu je predloženie žiadosti vrátane potrebnej dokumentácie o získanie sociálneho štipendia.

Aké údaje sa na fakulte zhromažďujú o neukončení štúdia študenta a v akých dokumentoch sú zverejnené?

Evidencia sa sleduje v AISe a v osobných spisoch študentov, kde sa založí rozhodnutie o ukončení štúdia s dôvodmi jeho ukončenia; súhrnne sú tieto údaje obsiahnuté v správe o pedagogickej činnosti. Fakulty evidujú počet predčasne ukončených štúdií (vylúčenie, zanechanie, zmena študijného programu, iné ukončenie) a počet prerušených štúdií. Z evidencie sa dá zistiť aj počet znevýhodnených študentov.

Aké údaje sa na fakulte zhromažďujú o absolventoch štúdia a v akých dokumentoch sú zverejnené?

Celý priebeh štúdia absolventa od prijímacieho konania až po jeho ukončenie sa eviduje v AIS, v osobných spisoch a súhrnne sa vykazuje v hodnotiacich správach, centrálnych štatistikách (CRŠ, štatistika UIPŠ). V osobnom spise po úspešnom ukončení štúdia je takisto založená kópia diplomu, kópia vysvedčenia; spis absolventa sa archivuje na fakulte. V hodnotiacich správach za

fakulty sa sleduje počet ukončených absolventov podľa programov, stupňov a foriem štúdia, počet vyznamenaných, počet ocenených absolventov dekanom/rektorkou UMB. Po ukončení štúdia sa absolventom ponúka možnosť členstva v ALUMNI - Klube absolventov UMB.

Rozčleňuje fakulta/inštitúcia tieto údaje tak, aby boli informácie poskytnuté rôznym kohortám [starší študenti, hendikepovaní študenti (zdravotne), sociálne znevýhodnení študenti, príslušníci rôznych etnických skupín, atď.]?

V AIS sa osobitne sledujú od ich prihlásenia až po ukončenie štúdia len zahraniční študenti a sociálne znevýhodnení študenti. V správach o pedagogickej činnosti fakúlt a UMB sa uvádza počet žiadateľov o priznanie sociálneho štipendia, počet priznaných štipendií, počet sociálne znevýhodnených študentov, suma vyplatených sociálnych štipendií, dôvody priznania štipendia. Počet starších študentov a príslušníkov etník sa dá zistiť z evidencie v AIS a študentov so zdravotných postihnutí z osobnej evidencie na študijnom oddelení (predloženie dokladov o zdravotnom postihnutí, možnosť udelenia individuálneho študijného plánu, koordinátori pre zdravotne postihnutých, žiadatelia o štipendium a zníženie školného z dôvodu zdravotného postihnutia). Na webových stránkach fakúlt/UMB sa osobitne zverejňujú informácie pre zahraničných študentov (v anglickom jazyku) a pre študentov so špecifickými potrebami (zdravotné postihnutie).

Ak je možné na vašej fakulte uviesť príklad dobrej praxe v oblasti zhromažďovania a zverejňovania informácií vo vzťahu ku kohortám, napíšte ho.

Na Ekonomickej fakulte okrem Dňa otvorených dverí, ktorý je určený záujemcom o štúdium zo stredných škôl, sa osvedčilo organizovať stretnutie s rodičmi potenciálnych študentov UMB, čo sa prejavilo vo vyššom počte zapísaných študentov na štúdium. Medzi prítomnými boli aj rodičia znevýhodnených záujemcov o štúdium, ktorí si osobne overili podmienky a možnosti štúdia.

Informácie o zdravotne postihnutých študentoch na fakultách zhromažďujú koordinátori pre študentov so špecifickými potrebami. Na väčšine fakúlt okrem koordinátorov pôsobia učitelia v role koordinátora pre študentské pôžičky, sociálne štipendiá a iné sociálne potreby študentov, koordinátora programu proti drogám, proti diskriminácii a xenofóbii. Informácie o hendikepovaných študentoch sleduje aj Univerzitná knižnica UMB, ktorá zdravotne postihnutým študentom vytvorila špeciálne podmienky pre prácu v študovni.

2.1.2. Politika prijímania študentov so špecifickými potrebami

K hodnoteniu prijímacieho procesu špecifických skupín študentov sa vyjadrili prodekaní pre pedagogickú činnosť fakúlt UMB a zástupcovia manažmentu UMB.

Akým spôsobom podporuje UMB/fakulta prijímací proces rôznych skupín študentov?

Na základe žiadosti (oslovenia) sa hendikepovaným študentom vyjde v ústrety, napríklad dlhší čas sa poskytne na písanie testu, použitie lupy alebo iných technických pomôcok, možnosť účasti asistenta na prijímacom konaní. Metodické centrum UMB pre Slovákov žijúcich v zahraničí a zahraničných študentov pomáha krajanom pri sprostredkovaní možností štúdia a podmienok prijatia na UMB.

Akým spôsobom sa podporuje progres študentov so špecifickými potrebami?

Znevýhodnení študenti majú možnosť individuálneho študijného plánu (študijné poriadky fakúlt), v prípade žiadosti a opodstatnených dôvodov sa im upraví obdobie na ukončenie študijných povinností, zníži povinnosť hradiť školné. Študenti nad 45 rokov, ktorí pracujú, môžu využívať na samoštúdium elektronicky upravené študijné materiály (e-learning). Fakulta humanitných vied a Univerzitná knižnica majú k dispozícii kabinet s hardvérovým a softvérovým vybavením a s prístupom na internet len pre kohorty ako aj možnosť individuálnych konzultácií ohľadom štúdia s poverenými osobami (koordinátori, referentky pre sociálnu starostlivosť a zahraničných študentov).

Ovplyvňuje študijný program vyššiu uvedenú podporu?

Podpora sa poskytuje bez ohľadu na študijný program, avšak nie každý študijný program je vhodný pre hendikepovaných uchádzačov (informácie sú v sprievodcovi pre študentov so špecifickými potrebami) a pre zahraničných záujemcov, ktorí v cudzom jazyku môžu študovať len niektoré a ponúkané študijné programy a kurzy.

Príkladom dobrej praxe je osobný prístup koordinátorov k študentom so zdravotným postihnutím na väčšine fakúlt UMB, čoho dôkazom sú odsúhlasené individuálne študijné plány. Pre zahraničných študentov je k dispozícii študentská organizácia ESN (Erasmus Student Network UMB), ktorá im po príchode na UMB pomáha zorientovať sa v novom prostredí. Pedagogická fakulta zaviedla v rámci projektu *Zlepšenie prístupu k vzdelaniu – prostriedok proti diskriminácii na trhu práce* študijný program zameraný na zabezpečenie kvalifikovaných rómskych asistentov učiteľa pre 1. stupeň ZŠ a sociálnych a misijných pracovníkov s rómskou komunitou.

Zmenilo sa informovanie o možnosti štúdia?

Zaviedlo sa zverejňovanie informácií prostredníctvom portálu VŠ. Viac informácií sa uvádza v AISe, na webových stránkach UMB a jej fakúlt: pre starších študentov ide napr. o Univerzitu tretieho veku, o ďalšie vzdelávanie občanov, o možnostiach externého štúdia s výhodami elektronického vzdeláva-

nia; pre zahraničných študentov sú to informácie o kurzoch – možnosť kurzu slovenského jazyka pred začatím štúdia, ponuka programov a kurzov v cudzom jazyku, spolupráca so zahraničnými Slovákami žijúcimi v zahraničí (štúdium študijného programu, kurzy). Od roku 2010 sa aktualizujú a zvereňujú na webovej stránke UMB informácie pre zdravotne postihnutých študentov a informácie o štipendiách a pôžičkách pre študentov so špecifickými potrebami.

Zmenil sa zápis na štúdium?

Podmienky zápisu sú rovnaké pre všetkých študentov. Zmena je v možnosti elektronického zápisu na štúdium. V prípade žiadosti znevýhodneného študenta o zmenu termínu zápisu a pod. sú študijné oddelenia fakúlt pripravené ústretovo reagovať na jeho požiadavky.

Čo je hlavným dôvodom zmien?

Hlavný dôvod zmien – elektronizácia, snaha o získanie študentov z dôvodu klesajúcej populácie, meniacej sa inštitucionálnej politiky UMB, vplyvu politiky EU vo vzdelávaní, rastu počtu vysokých škôl vedie UMB k zvýšeniu dostupnosti štúdia aj študentom s určitým znevýhodnením, ktorých duševný zdravotný stav umožní zvládnuť nároky na vysokoškolské štúdium.

Ako UMB/fakulta riadi zabezpečenie kvality z hľadiska ďalšieho vývoja?

Zavádzanie rozmanitých foriem manažmentu kvality zohľadňuje aj problematiku informačnej rovnosti a to nielen smerom k externému, ale aj k internému prostrediu. Súčasťou dotazníkov, v ktorých študenti hodnotia kvalitu vzdelávania by mala byť aj otázka o dostupnosti štúdia.

Príklad dobrej praxe - zmena štruktúry webovej stránky UMB, v ktorej sa sumarizujú informácie podľa cieľových skupín a siete záujemcov o štúdium, študentov, zamestnancov, absolventov, verejnosti a médií s osobitným dôrazom na zahraničných študentov a študentov so špecifickými potrebami. V súčasnosti sa pracuje na anglickej verzii webovej stránky UMB.

Zodpovednosť za dostupnosť štúdia

Zodpovednosť za dostupnosť štúdia je deklarovaná v právnych normách ministerstva, v interných dokumentoch UMB a jej fakúlt. V pôsobnosti prorektora pre pedagogickú činnosť a prorektora pre medzinárodné vzťahy (zahraniční študenti) a príslušných prodekanov a referentiek študijných oddelení je ustanovená zodpovednosť za dostupnosť štúdia pre všetkých záujemcov vrátane rôznych skupín študentov (kohort) v spolupráci s referátom pre vzťahy s verejnosťou. Osobitne pre hendikepovaných a sociálne odkázaných študentov sú určené osoby, v ktorých pôsobnosti je komunikácia a pomoc takýmto študentom. Monitorovanie dostupnosti štúdia je predmetom pracovných porád s prodekanmi.

Prípadné sporné otázky dotýkajúce sa dostupnosti a kvality štúdia zistené formou spätnej väzby od študentov, z pracovných porád s prodekanmi a referentkami študijných oddelení sa riešia na fakultnej alebo univerzitnej úrovni – záznamy zo stretnutí. Písomne alebo v e-forme podané žiadosti týkajúce sa štúdia sa riešia a uschovávajú v písomnej podobe.

2.1.3. Politika dostupnosti štúdia z pohľadu študentov so špecifickými potrebami

Informácie o možnosti štúdia na UMB získavali študenti z viacerých zdrojov, predovšetkým, z internetovej stránky UMB a jej fakúlt (75 %), z Dní otvorených dverí na fakultách, z propagačných materiálov o štúdiu, od priateľov a známych, zástupcov cirkevných orgánov, od absolventov UMB, z médií, od študentov, koordinátorov pre študentov so špecifickými potrebami (zdravotne postihnutých), od poradcu pre štúdium.

Informácie z uvedených zdrojov pokladali respondenti za dostačujúce a vyčerpávajúce (87,5 %), chýbajúce informácie si ozrejmili telefonicky na študijných oddeleniach fakúlt alebo mejlom, prípadne ich získali na informačných dňoch fakúlt. V prípade jedného zahraničného študenta študujúceho študijný program prvého stupňa štúdia v angličtine, mu chýbala informácia o medzinárodnej akreditácii alebo uznaní získaného diplomu v zahraničí a o finančných požiadavkách spojených so štúdiom a o životných nákladoch počas štúdia.

Sporné otázky dotýkajúce sa dostupnosti štúdia nemuselo riešiť 81,25 % respondentov. Zahraničný študent študijného programu Marketing Management of Business na EF by uvítal semináre vedené odborníkmi marketingu z praxe. Hendikepovaná študentka (zrakovo postihnutá) z PF uviedla príklad pomoci vyučujúcej, ktorá jej umožnila mať na písomnom teste iného študenta, ktorý jej predčítaval otázky testu a krúžkoval ňou vybrané odpovede. Príslušníčka etnickej skupiny z EF riešila neskoro zaslané oznámenie o prijatí na štúdium.

Sporné otázky dotýkajúce sa štúdia neriešilo a ani nevedia o tom, aby sa sporné prípady znevýhodnených študentov museli osobitne riešiť, uviedlo 75 % respondentov. Starší študent externého štúdia odboru Muzeológia z FHV riešil otázky postupu do vyššieho roka štúdia vzhľadom na nevykonané povinnosti, v čom mu pomohla referentka študijného oddelenia. Hendikepovaná študentka odboru sociálna pedagogika z PF uviedla riešenie problému s vyučujúcimi ohľadom dostupnosti literatúry a informácií z prednášok – materiály získala v elektronickej forme, alebo si ich mohla skenovať, prípadne jej boli zasielané mejlovou poštou. Hendikepovaná študentka z PrF, ktorá má zníženú pracovnú schopnosť o 50 % a trpí piatimi závažnými diagnózami, chcela riešiť otázku dodatočného zapísania predmetu a otázku prerušenia štúdia z dôvodu nesplne-

nia študijných povinností. Vedenie fakulty neuplatnilo osobitný prístup a postupovalo podľa študijného poriadku. Študentka sa dovoľáva zmeneného prístupu k študentom so špecifickými potrebami. Zahraničný študent má problém s registráciou v AIS, pretože všetky informácie v informačnom systéme sa vedú len v slovenskom jazyku – pri riešení problému mu pomáhajú spolužiaci.

Špecifické informácie zverejnené o dostupnosti štúdia pre kohorty študentov – 37,5 % respondentov uviedlo, že nevie, aby fakulty alebo UMB mala špecifické informácie o dostupnosti štúdia pre kohorty študentov, a 62,5 % študentov oceňuje osobitne prezentované informácie na webovej stránke pre zahraničných študentov, pre sociálne odkázaných a zdravotne postihnutých vrátane kontaktov na zodpovedné osoby a videozáznam o štúdiu na UMB.

Najdôležitejšie kritérium pri výbere štúdia – záujem o študijný program, možnosť študovať v cudzom jazyku, vzdialenosť od bydliska, dobré meno UMB, ohlas na kvalitu štúdia od absolventov, potreba ďalšieho vzdelávania u starších, dôvera v katedru, ktorú pomohla zriadiť cirkev.

Najdôležitejšie kritérium v súvislosti s kvalitou štúdia – dostupnosť študijných materiálov, príprava kvalitných absolventov, ústretový prístup k hendikepovaným študentom, spolupráca s vyučujúcimi pri zvládnutí štúdia, odborná úroveň prednášok, komunikácia s vyučujúcimi a ostatnými študentmi, spolupráca fakulty s praxou, kvalita vyučujúcich, kontakt s cudzím jazykom, včas poskytované informácie študentom, viac stability v systéme štúdia, vzťah k štúdiu, technické a ľudské prostredie na univerzite, spätná väzba od študentov.

2.2. Hodnotenie kvality vzdelávania študentov

K hlavným hodnotiacim kritériám kvality poskytovaného štúdia na UMB patrí záujem uchádzačov o štúdium študijných programov; vstupné požiadavky na vedomosti uchádzačov o štúdium študijných programov; garantovanie študijných programov a predmetov jadra vedomostí študijných odborov profesorami a docentmi vrátane kvalifikačnej štruktúry učiteľov; dosahované výsledky študentov v štúdiu (aplikácia ECTS, priemerná známka – vážený študijný priemer, prerušenie a zanechanie štúdia, vylúčenie zo štúdia), zapojenie študentov do študentskej a vedeckej aktivity, národné a medzinárodné ocenenia úspechov študentov; ponuka študijných programov a predmetov v cudzích jazykoch; počet študentov študujúcich študijný program alebo jeho časť v cudzom jazyku; uznávanie vzdelávania medzi krajinami; materiálne a technické podmienky pre štúdium (vybavenosť posluchárni dataprojektormi, výpočtovou a informačno-komunikačnou technikou, laboratórne a špeciálne vybavenie; prístup študentov k internetu; vybavenosť knižnice odbornou literatúrou a časopismi; zabezpečenie predmetov vlastnou študijnou literatúrou; priestory pre

samoštúdium; podmienky na ubytovanie, stravovanie, relaxáciu študentov, ...), spokojnosť študentov so štúdiom študijného programu a s učiteľmi; trvalé zlepšovanie vzdelávacieho prostredia a procesu na základe spätnej väzby od študentov, absolventov, zamestnávateľských organizácií a externých hodnotiacich inštitúcií; prepojenosť študijných programov s požiadavkami praxe a umiestnenie absolventov v praxi.

Za účelom zistenia kvality vzdelávania z pohľadu vedenia fakúlt a vybraných študentov sa vykonala analýza dokumentov a informácií získaných formou štruktúrovaného rozhovoru. Zber informácií sa uskutočnil na úrovni prodekanov pre pedagogickú činnosť a do hodnotenia boli zapojení aj zástupcovia študentov.

2.2.1. Inštitucionálna politika v oblasti hodnotenia študentov

Hodnotenie študentov je súčasťou procesu a kvality vzdelávania. V súlade s národným rámcom kvalifikácií pre európsky priestor vysokoškolského vzdelávania ho má uskutočňovať samotná vysoká škola a externí hodnotitelia.

Kritériá hodnotenia kvality vzdelávania a hodnotenia študentov na národnej úrovni sú obsahom akreditácie študijných programov, kde sa hodnotí úroveň prijímacieho konania na vysokej škole (vstupné požiadavky na vedomosti uchádzačov), proces vzdelávania (procedurálne štandardy hodnotenia vedomostí študentov podľa študijných programov v súlade s ECTS v rámci priebežného plnenia študijných povinností a záverečného hodnotenia študentov na štátnych skúškach vrátane obhajoby záverečnej práce) a úrovne umiestnenia absolventov v praxi (výstupné štandardy vzdelávania). Nedostatkom súčasného systému hodnotenia študentov je skutočnosť, že pre väčšinu predmetov sa výsledky vzdelávania nešpecifikujú podľa troch kategórií – vedomosti, schopnosti/zručnosti a kompetencie.

Externé hodnotenie kvality vzdelávania a hodnotenia študentov sa uskutočňuje Akreditačnou komisiou vlády SR⁶, ale aj Európskou asociáciou univerzít (EUA), ratingovými a rankingovými agentúrami (ARRA), potenciálnymi zamestnávateľmi a Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny SR (počet nezamestnaných absolventov), ako aj Ústavom informácií a prognóz školstva (štatistika absolventov spracovaná Oddelením analýz a prognóz vysokých škôl).

Inštitucionálna politika UMB v oblasti hodnotenia študentov je obsiahnutá hlavne v Dlhodobom zámere rozvoja UMB a jej fakúlt, v Štatúte UMB, Kreditovom systéme štúdia na UMB, v Študijnom poriadku UMB a študijných poriadkoch fakúlt, v Sprievodcoch štúdiom, možnostiach a podmienkach prijímacieho konania, interných smerniciach (o záverečných prácach, o doktorandskom štúdiu a pod.), v metodických pokynoch. Premieta sa do informačných

⁶ Vybrané študijné odbory na EF boli predmetom hodnotenia aj medzinárodnej akreditácie.

listov, spracovaných pre každý predmet. Ich obsahom sú ciele výučby, požiadavky na ukončenie predmetu a spôsob hodnotenia predmetu, obsahové zameranie predmetu vrátane literatúry.

Všeobecné princípy hodnotenia študentov (ciele hodnotenia, metódy hodnotenia, aplikácia ECTS) sú na úrovni UMB v koordinácii prorektora pre pedagogickú činnosť a na úrovni fakúlt v pôsobnosti prodekanov pre pedagogickú činnosť. Požiadavky na ukončenie predmetov, učebná osnova predmetov, metódy hodnotenia, tézy prípadne okruhy otázok, harmonogram hodnotenia, evidencia výsledkov hodnotenia sú v zodpovednosti prodekanov pre pedagogickú činnosť, garantov študijných programov, garantov predmetov a vyučujúcich. Povinnosťou vyučujúcich je oboznámiť študentov s podmienkami hodnotenia predmetu na začiatku semestra, požiadavky na ukončenie predmetu sa nesmú v priebehu výučby meniť. Informačné listy a dokumenty k predmetu sú zverejnené v AIS, v LMS MOODLE alebo na webovej stránke fakulty.

Spätná väzba na hodnotenie študentov sa získava formou sociologického opytovania študentov (anketa hodnotenia kvality štúdia – výsledky sú zverejnené na webe UMB a prístupné študentom i verejnosti). Na EF prostredníctvom AIS alebo v LMS MOODLE, po skončení výučby predmetu robia študenti individuálne hodnotenie predmetu a vyjadrujú sa k priebežnému i záverečnému hodnoteniu. Hodnotenie študentov je obsahom Správy o pedagogickej činnosti, Výročnej správy, prerokováva sa v kolégiu rektora a dekanov fakúlt, vo vedeckých radách fakúlt, na poradách vedúcich katedier, na predmetových komisiách fakúlt (EF), pedagogických aktívoch a na mítingoch so študentmi.

2.2.2. Metódy hodnotenia študentov

Vstupné testovanie vedomostí, schopností žiakov uchádzajúcich sa o štúdium študijného programu sa uskutočňuje pred nástupom na štúdium v rámci prijímacieho konania. V študijných programoch zameraných na šport a umenie sa robia aj talentové skúšky, ktorými sa preverujú zručnosti a schopnosti žiakov. Predpoklady na štúdium v ostatných študijných programoch sa overujú písomnými testami, zohľadňujú sa študijné výsledky dosiahnuté na príslušnej strednej škole, aktivita žiakov počas tohto štúdia a jeho predpoklady na ďalšie štúdium. Počas štúdia sa využívajú rôzne metódy hodnotenia vedomostí a schopností študentov, ktoré závisia od obsahu a cieľa predmetu a tiež od počtu študentov zapísaných na predmet. Využívajú sa písomné skúšky, projekty, protokoly z laboratórnych cvičení, meraní, kartotéka pokusov, prezentácie, eseje, prípadové štúdie, príklady, kombinované skúšky (písomná a ústna) a i. Vzhľadom na počty zapísaných študentov na predmet (viac ako 100) prevláda hodnotenie písomným skúšaním. Priebežné hodnotenie sa nevyužíva vo všetkých predmetoch. Problémom je aj nevhodné rozloženie plnenia študijných po-

vinností, keď v posledný vyučovací týždeň sa píše testy z viacerých predmetov, alebo študenti nemajú dostatok možností na výber termínu hodnotenia.

V roku 2007 sa zaviedlo na UMB hodnotenie študijných programov v deň konania štátnych skúšok. Cieľom je zistenie názorov študentov – absolventov na obsah študijného programu, vhodnosť predmetov a spôsob výučby a hodnotenia vzhľadom na profil absolventa príslušného študijného programu/odboru, úroveň pripravenosti pre prax.

Pozitívne výsledky v hodnotení progresu študentov získavajú vyučujúci predmetov pomocou LMS MOODLE alebo AIS (anketa, predbežné testy), kde ponúkajú študentom možnosť otestovať si získané vedomosti pred termínom konania záverečného hodnotenia predmetu. Ide o aplikáciu metódy dokonalého zvládnutia učiva, tzv. mastery learning, ktorého základom je rozdeľovanie učiva na menšie časti. Študent si sám určí tempo a priebežne si testuje získané vedomosti. Priebežné testy učiteľ nehodnotí. Slúžia ako spätnoväzbový prostriedok v procese učenia sa študenta. Podstatné je, aby študent zvládol učivo do termínu hodnotenia. Príkladom sú predmety z manažmentu, informatiky, matematiky, cudzích jazykov, komunikácie a i. Na EF, FHV a PF majú skúsenosť i so zisťovaním sebareflexie študenta vo vybraných predmetoch (psychológia, manažérska komunikácia, manažment ľudských zdrojov, a i.) formou písania denníka, v ktorom si študent priebežne zaznamenáva myšlienky, postoje a názory na jednotlivé témy učiva alebo na určitú situáciu, porovnáva svoju skúsenosť s teóriou, zachytáva zmenu v osobnom rozvoji, kritickom myslení, v zlepšení schopnosti, napr. riešenia problému vzhľadom na obsah predmetu. Ide skôr o ojedinelé spôsoby hodnotenia študentov.

S konečným výsledkom hodnotenia predmetu sa študent oboznámi prostredníctvom AIS, alebo v priamom kontakte s vyučujúcim v deň konania hodnotenia predmetu, najneskôr do jedného týždňa. V súlade s internými predpismi UMB má právo každý študent, ale aj uchádzač o štúdium overiť si u vyučujúceho výsledok hodnotenia prezretím testu (alebo iného spôsobu ukončenia predmetu). Nie všetci vyučujúci rešpektujú tieto skutočnosti.

2.2.3. Hodnotenie študentov a ciele študijných programov

Vymedzenie jadra vedomostí v celoštátnych jednotlivých študijných odborov vytvára spoločný základ profilácie budúcich absolventov príslušného študijného odboru, čo umožňuje mobilitu študentov v rámci toho istého alebo príbuzného študijného odboru. Opisy študijných odborov sa na národnej úrovni od roku 2007 neaktualizovali a neobsahujú schopnosti/zručnosti a kompetencie, ktoré má študent absolvovaním štúdia príslušného študijného programu získať. Každá z vysokoškolských inštitúcií vypracúva a čiastočne modifikuje svoje

študijné plány a napíňa ich predmetmi, ktoré vychádzajú z opisov študijných odborov. V odbornom profile absolventa majú byť jasne určené minimálne vedomosti, schopnosti, kompetencie a spôsobilosti, ktoré musí ovládať, ak chce vykonávať povolanie, na ktoré sa v rámci štúdia pripravuje. Profily absolventov sú všeobecné a vo väčšine študijných programov nezohľadňujú potreby praxe na vykonávanie určitého povolania.

Ciele a metódy vzdelávania sa odvíjajú od obsahu štúdia vymedzeného alebo uvedeného v študijnom pláne, z profilu absolventa a vzťahujú sa ku všetkým predmetom tvoriacim obsah študijného programu. Na UMB prevláda testovanie získaných poznatkov. Takýmto spôsobom hodnotenia študentov sa nedajú overiť ich schopnosti/zručnosti a kompetencie. Len výnimočne existujú aj príklady dobrej praxe. Ak je v opise študijného programu uvedené, že absolvent štúdiom získa odborné, organizačné, komunikačné a sociálne schopnosti, znamená to, že klasické poznávacie učenie sa rozširuje o teórie upevňovania správnych reakcií, učenie zo skúseností (aktívne experimentovanie, reflexia, prípadové štúdie, simulované situácie) a sociálne učenie (interakcia medzi členmi skupiny, aktívne a tvorivé metódy učenia). Napríklad nácvik komunikačných zručností absolventa, ktorý bude pracovať s ľuďmi a vystupovať pred verejnosťou, sa rozvíja tak, že študenti sú aktívnymi účastníkmi vyučovacej hodiny a cvičia sa vo vedení rozhovoru, pracovnej porady, moderujú pracovné situácie, vyjednávajú a argumentujú, prezentujú „svoju“ spoločnosť a seba pred verejnosťou. V tomto prípade je súčasťou hodnotenia študenta nielen zistiť odborné poznatky z predmetu, ale aj hodnotiť jeho schopnosti, pripraviť sa na verejné vystúpenie a aktívne zvládnuť riešenie prípadovej štúdie, alebo prezentovať vlastný projekt. Koordináciu obsahu štúdia podľa predmetov a vhodnosť zvolených metód a foriem výučby, ako aj metód ukončenia predmetov vykonáva garant študijného programu v spolupráci s garantmi predmetov.

2.2.4. Objektívnosť hodnotenia

Podmienky ukončenia predmetu sú obsiahnuté v informačných listoch predmetov a študijných poriadkoch. Dokumenty sú zverejnené v AIS, na webovej stránke fakulty alebo vyučujúceho. Na prvej vyučovacej hodine sa s nimi oboznamujú študenti zapísaní na predmet. Vychádza sa z bodového hodnotenia jednotlivých aktivít, ktoré sú predmetom priebežného a záverečného hodnotenia. Kritériá hodnotenia vo väčšine predmetov nie sú spracované podľa úrovni kognitívnych procesov, nesledujú sa afektívne či psychomotorické ciele. Kritériá hodnotenia predmetu musia byť transparentné a jednoznačné. Napríklad v priebehu semestra môže študent za splnenie čiastkových študijných povinností (prezentácia projektu, písomný test, uskutočnený terénny prieskum a i.) získať x bodov z maximálneho počtu bodov/% (podľa rozhodnutia garanta). Ostatné

body získa pri záverečnom hodnotení. Bodové hodnotenie sa premieta do známky, pritom sa vychádza z vopred určených kritérií hodnotenia vedomostí, schopností/zručností a kompetencií diferencovaných podľa klasifikačnej stupnice - hodnotenie A (100 – 94) až FX (menej ako 65).

Vyučujúci, v ktorých pôsobnosti sú prevádzkové praxe študentov (v závislosti od študijného programu), žiadajú od študentov spracovanie a obhájenie projektu. Kritériá hodnotenia sa musia odstupňovať v škále: napríklad - rozsiahle kritické poňatie problematiky, dobre štruktúrovaný projekt, vynikajúca argumentácia vlastných stanovísk s jedinečnou prezentáciou (100 – 94); relatívne dobré obsiahnutie problematiky s dobrým výberom štruktúry projektu a zdrojov, ucelená argumentácia s využitím vlastných stanovísk a odporúčaní, vhodná prezentácia (93 – 87); schopnosť prepojenia teórie s profesionálnou skúsenosťou, optimálne porovnanie alternatívnych pohľadov, uspokojivá štruktúra projektu a uspokojivý štýl prezentovania (87 – 80); relevantný obsah vzhľadom na tému, obmedzený kritický pohľad na problematiku podporený stanoviskami a čiastočnou argumentáciou (79 – 73); obsah spracovania s nedostatočným prepojením na postupy v praxi alebo minimálnou kritickou analýzou, názory iných preberá bez komparácie, obmedzené zdroje spracovania (72 – 65); nevyhovel minimálnym kritériám hodnotenia, neadekvátne a nekritické pochopenie problému (menej ako 65).

Hodnotenie študentov sa vo väčšine prípadov uskutočňuje jedným vyučujúcim (okrem skúšobných komisií pre štátne skúšky alebo čiastkové hodnotenia počas semestra priamo na vyučovacej hodine alebo v niektorých prípadoch skupinové skúšanie za účasti viacerých vyučujúcich). Vyššia objektivita sa získa, ak hodnotenie napríklad projektu, záverečnej práce robia nezávisle dvaja odborníci (vyučujúci a oponent) alebo hodnotenie predmetu uskutočnené vyučujúcim verifikuje garant predmetu. Z hľadiska zvýšenia objektivity hodnotenia sa v niektorých predmetoch písomné testy s uzatvorenými odpoveďami skenujú a vyučujúci do hodnotenia nezasahujú. Objektivita hodnotenia je však ovplyvnená kvalitou vytvorených testov a spôsobom ich bodovania.

2.2.5. Stanovenie a zverejnenie kritérií na hodnotenie študentov

Už pred nástupom na štúdium sa podmienky prijímacieho konania, ktoré schvaľuje akademický senát fakulty, zverejňujú. Výsledky hodnotenia sa uvádzajú a zverejňujú podľa súčastí prijímacieho konania a pod kódom uchádzača o štúdium. Hodnotenie testov sa robí s využitím informačného systému TAP a pomocou skenovania bez ručného opravovania. Testy sú zakódované. Okruhy tém prijímacieho konania sú zasielané uchádzačom o štúdium.

Podmienky hodnotenia študentov sa stanovujú a zverejňujú pre každý predmet a môžu pozostávať z viacerých aktivít. Väčšinou sa sleduje a hodnotí len

plnenie aktivity, nie dosiahnutých úrovní. V niektorých predmetoch sú rozpracované aj kritériá hodnotenia podľa výsledkov vzdelávania (kognitívne, afektívne a psychomotorické procesy), napríklad spracovania projektov, seminárnych a záverečných prác po formálnej, obsahovej stránke i z hľadiska klasifikačnej stupnice ECTS.

Ako vyplýva z informácií získaných na jednotlivých fakultách, účasť na prednáškach je väčšinou dobrovoľná, avšak vyučujúci zaradením nových tém a aktualít, inováciou výučby (s využitím videa, internetu, pozývaním odborníkov z praxe a i.) motivujú študenta, aby sa zúčastňoval výučby. Seminára, cvičenia, praxe sú povinné. Krátkodobá neprítomnosť (1 – 2 seminára) z dôvodu choroby, vážnych rodinných dôvodov (úmrtie v rodine a i.) sa väčšinou toleruje alebo nahrádza iným plnením vo vzťahu k obsahovému zameraniu seminára.

2.2.6. Kontrolné mechanizmy

Každý vysokoškolský učiteľ pôsobiaci na UMB vrátane denných doktorandov zapojených do pedagogického procesu musí absolvovať doplňujúce pedagogické štúdium, aby získal potrebnú pedagogickú spôsobilosť. Kvalitu výučby na niektorých fakultách UMB hodnotia vzájomne aj pedagógovia, ide o tzv. hospitácie na vyučovaní, kde napr. garant predmetu hospituje výučbu začínajúceho učiteľa a opačne, začínajúci učiteľ sa zúčastňuje výučby skúsenejšieho kolegu. Skúsenejší kolega sa stáva tzv. tútorom začínajúceho učiteľa a spoločne analyzujú otázky výučby i hodnotenia predmetu.

Osobitný kontrolný mechanizmus na preverovanie hodnotenia študentov sa aplikuje len v prípade prenesených študijných povinností. V súlade s ECTS a študijným poriadkom UMB študenti, ktorí nesplnili všetky študijné povinnosti v akademickom roku, ale získali potrebný počet kreditov na zápis do vyššieho roka štúdia získavajú na vykonanie opätovne zapísaného predmetu jeden riadny a jeden náhradný termín. Pri prenesenej povinnosti v náhradnom termíne preveruje hodnotenie študenta aj druhý vyučujúci, zvyčajne garant predmetu, alebo garant študijného programu. Iný spôsob preverovania hodnotenia študentov je v situácii, ak seminára/cvičenia k predmetu vedú vyučujúci s právom priebežného hodnotenia a prednášky vyučuje profesor alebo docent, záverečné hodnotenie predmetu vykonáva prednášajúci. Každý študent, ak nie je spokojný s výsledkom hodnotenia, má právo obrátiť sa na skúšajúceho a žiadať objasnenie, prečo a v čom neuspel, alebo problém s hodnotením rieši na úrovni dekana či prodekana fakulty.

Záverečné práce, ktorých obhajoba je súčasťou štátnej skúšky, sa hodnotia vedúcim/školiteľom a oponentom, ktorý môže byť aj z praxe. Konečné hodnotenie obhajoby záverečnej práce vykonáva skúšobná komisia pozostávajúca minimálne zo štyroch členov vrátane odborníka z externého prostredia.

2.2.7. Vedomosti a schopnosti študentov získané na strednej škole

Požadované vedomosti a kompetencie žiakov stredných škôl sú celoštátne určené kvalifikačným rámcom a existujú rozdiely v obsahu výučby a štruktúre predmetov podľa druhu strednej školy, študijného alebo učebného odboru. Požiadavky na prijímanie uchádzačov na vysokoškolské štúdium sú rovnaké pre všetkých záujemcov o štúdium bez ohľadu na druh strednej školy. Ak uchádzač úspešne vykoná prijímaciu skúšku a na štúdium sa aj zapíše, v nárokoch na splnenie študijných povinností sa nerozlišuje medzi absolventmi gymnázií alebo stredných škôl. Nedostatočné vedomosti z predmetu vzhľadom na rozdielnu pripravenosť zo strednej školy rieši študent samoštúdiom. Môže využiť ponuku kurzov centra pre celoživotné vzdelávanie, ktoré ponúka na preklenutie nedostatočných vedomostí kurzy napr. z matematiky, cudzích jazykov na preklenutie nedostatočných vedomostí.

2.2.8. Externé hodnotenie

Súčasťou akreditačného spisu študijného programu je tiež hodnotenie konania a priebehu štátnych skúšok, procesu vzdelávania od prijímacieho konania, výučba až po ukončenie štúdia a umiestnenie absolventov v praxi. Hodnotenie robí akreditačná komisia. Členovia pracovnej skupiny a akreditačnej komisie majú právo v procese akreditácie zúčastniť sa vyučovacieho procesu, konania prijímacích skúšok na danej fakulte. Druhé externé hodnotenie robí ARRA, ktorá formou dotazníkov, distribuovaných študentom v rámci SR, zisťuje a porovnáva názory na pedagogický proces, jeho zabezpečenie a hodnotenie štúdia.

Systém externého hodnotenia študentov, ktorý je bežný na univerzitách vo Veľkej Británii sa na UMB praktizoval v MBA štúdiu. Projekt každého študenta hodnotili nezávisle dvaja hodnotitelia spravidla z UMB, ktorí poskytnú študentom spätnú väzbu na spracovaný projekt s poukázaním na nedostatky, pozitíva a zdôvodnenie hodnotenia. Po ich zhodnutí nasledovalo hodnotenie externým odborníkom a v závere sa skúšobná komisia vyjadrovala k priebehu a úspešnosti každého študenta za účasti hodnotiteľov a vyučujúcich. Podobný systém sa aplikuje pri vedení a hodnotení záverečných prác na všetkých fakultách UMB. Príkladom dobrej praxe je aj hodnotenie pedagogických praxí, ktoré absolvujú študenti učiteľsky zameraných študijných programov.

2.2.9. Zmeny v hodnotení študentov

V porovnaní s predchádzajúcimi rokmi, keď z dôvodu menšieho počtu študentov zapísaných na štúdium študijného programu prevládalo ústne skúšanie a hodnotenie, v súčasnosti, v skupinách s veľkým počtom študentov, prevláda

písomné hodnotenie. Ústne hodnotenie sa využíva priebežne na seminároch/ cvičeniach a v predmetoch s malým počtom študentov. Študenti podľa charakteru predmetu robia viac projektov a píšú viac esejí. Písomné testy alebo ústne hodnotenie má svoje prednosti i nedostatky. Väčšia miera subjektivity v hodnotení je pri ústnom preverovaní vedomostí, na druhej strane zistenie tvorivosti študenta, jeho predpokladov na vykonávanie určitého povolania je vyššie ako pri písomnom hodnotení. Písomnými testami sa dajú rýchlo overiť naučené vedomosti, a nie aktivita, kreativita študenta a jeho schopnosť aplikácie vedomostí v praxi.

Aplikácia informačno-komunikačných technológií vo výučbe zefektívnila aj spôsoby hodnotenia študentov. Pomocou overovacích testov v LMS Moodle bez ich hodnotenia učiteľom, majú študenti možnosť sebareflexie a priebežne sa lepšie pripravujú na úspešné zvládnutie študijnej povinnosti. Písomné overovanie vedomostí s využitím informačno-komunikačných technológií a skenovania výsledkov zvyšuje objektivnosť hodnotenia. Online komunikácia s učiteľom a študentmi v priebehu štúdia predmetu uľahčuje študentom proces učenia sa a prípravy na úspešné zvládnutie študijných povinností.

2.3. Manažment a správa

K systému manažmentu a správy na UMB/fakultách sa vyjadrilo 38 respondentov, z toho prorektori (3), prodekan pre pedagogickú činnosť (6), predseda Akademického senátu UMB (1), vedúca kancelárie rektorky (1), právnička UMB (1), zástupca študentov v kolégiu rektorky (1), vybraní vedúci katedier (5), predstaviteľ manažmentu pre kvalitu na EF (1), audítor kvality (1), vybraní garanti študijných programov (6), garanti predmetov (6), po dvoch zástupcovia študentov za 1., 2., 3. stupeň štúdia (6). Sekundárne zdroje informácií sa získali z interných dokumentov UMB a to najmä: Štatút UMB a štatúty fakúlt; Organizačný poriadok rektorátu UMB; Organizačný poriadok UMB; Organizačné poriadky fakúlt; Pracovný poriadok UMB; Štatút Akademického senátu UMB; Štatút správnej rady UMB; Správa o pedagogickej činnosti; Rokovací poriadok vedeckej rady UMB; Analýza SWOT študijných programov na UMB; Zvýšenie kvality vysokoškolského vzdelávania v podmienkach UMB (projekt ESF); Štatút Rady kvality UMB; Príručka kvality (EF); Príručka kvality UMB.

2.3.1. Inštitucionálny kontext manažovania vysokých škôl

Aké hlavné zmeny v legislatíve nastali v poslednom desaťročí na národnej úrovni v oblasti samosprávneho riadenia VŠ a do akej miery tieto zmeny ovplyvňujú štruktúru a procesy samosprávneho riadenia v rámci UMB?

Orgánom ústrednej štátnej správy v oblasti vysokoškolského vzdelávania na Slovensku je Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, ktoré vytvára podmienky na rozvoj vysokých škôl a vysokoškolského vzdelávania v rámci akreditovaných študijných programov. Samosprávnymi orgánmi, ktoré reprezentujú vysoké školy vo vzťahu k ministerstvu sú Rada vysokých škôl, Študentská rada vysokých škôl a Slovenská rektorská konferencia. Oprávneným orgánom na posudzovanie a hodnotenie kvality vzdelávacej, výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti vysokých škôl na úrovni ústredia je poradný orgán vlády Akreditačná komisia.

Výhradné právo na poskytovanie vysokoškolského vzdelávania majú vysoké školy. Prijatím zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa upravilo spravovanie vysokých škôl. Zásadné zmeny oproti predchádzajúcej legislatíve (zákon č. 172/1990 Zb. o vysokých školách v znení neskorších zmien):

- a) zrušenie štátnych a neštátnych vysokých škôl a vznik verejných vysokých škôl (v súčasnosti 20), štátnych (3), súkromných (13) a zahraničných so sídlom na území členského štátu EU (4),
- b) rozšírenie samosprávnej pôsobnosti verejnej vysokej školy o verejno-právnu pôsobnosť,
- c) orgánmi akademickej samosprávy sa stáva okrem akademického senátu, rektora, vedeckej rady aj disciplinárna komisia vysokej školy,
- d) majetok prechádza zo správy do vlastníctva verejnej vysokej školy a financovanie zo štátneho rozpočtu sa rozširuje o možnosť získavania ďalších zdrojov vrátane úveru,
- e) právnu subjektivitu majú len vysoké školy a nie fakulty,
- f) právomoc akademického senátu sa rozširuje, zvyšuje sa zastúpenie študentov v senáte z $\frac{1}{4}$ na najmenej $\frac{1}{3}$ členov senátu,
- g) zriadenie správnej rady vysokej školy, ktorá presadzuje verejný záujem najmä pri využívaní majetku a finančných prostriedkov poskytnutých škole, má 14 členov a z nich dvaja sú zástupcovia vysokej školy (študent, zamestnanec) a ostatní z podnikateľskej sféry, územnej samosprávy a ústredných orgánov štátnej správy,
- h) zavedenie trojstupňového vysokoškolského štúdia, doktorandské štúdium z vedných odborov prechádza k študijným odborom,
- i) spoplatnenie časti štúdia zavedením školného za nadštandardné štúdium (2007) a za externé štúdium (2007 platené a bezplatné študijné programy, od roku 2008/9 len platené študijné programy),
- j) centrálna registrácia študentov, zamestnancov, záverečných a kvalifikačných prác, zmlúv,

- k) rozšírenie možností štúdia tvorbou spoločných študijných programov, podpora akademických mobilit, pravidlá uznávania vzdelania na akademické účely, podpora študentov so zdravotným postihnutím (špecifickými potrebami), právo na prijatie na štúdium v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania vo vzdelávaní (2007) – podpora internacionalizácie a elektronizácie vo vzdelávaní.

Ako by sa dala všeobecne charakterizovať kultúra rozhodovania na UMB: je to proces zdola nahor alebo zhora nadol?

O činnosti a organizácii UMB rozhodujú orgány akademickej samosprávy. Rektor riadi prácu na vysokej škole, vystupuje a koná v jej mene a za svoju činnosť zodpovedá akademickému senátu vysokej školy. Riadenie z úrovne UMB je priame, koordinujúce a metodické. Nedostatkom je niekoľkostupňové neprepojené riadenie, keď rektor zodpovedá za svoju činnosť AS UMB a riadi činnosti a procesy v rámci celej univerzity. Dekan fakulty zodpovedá za svoju činnosť AS fakulty, a nie rektorovi.

Úlohy vyplývajúce zo zákona a z riadiacich noriem UMB sa bezvýhradne rešpektujú. Na tvorbe právnych a riadiacich noriem (pri ich vzniku) majú možnosť podieľať sa tieto dotknuté skupiny – študenti, zamestnanci, nielen členovia vedenia UMB a jej súčasti. Pre tento účel sa vytvárajú komisie – poradné orgány, ktoré sa spolupodieľajú na tvorbe noriem, pravidiel vzdelávacej a vedecko-výskumnej činnosti. Prijímanie strategických rozhodnutí je výsledkom konsenzu. Rektor musí mať jasnú predstavu, víziu smerovania vysokej školy, avšak musí počúvať aj názory zamestnancov, študentov a tie postupne realizovať. Príkladom na UMB je tvorba dlhodobého zámeru rozvoja vysokej školy, zmeny v organizačnej štruktúre vysokej školy, regulovanie počtu študentov a podmienok prijatia, príprava všetkých správ a interných noriem, zameranie vzdelávacej či vedecko-výskumnej činnosti. Rektor sleduje priority rozvoja celej UMB, rozhodnutie prijíma na základe návrhov dekanov fakúlt, členov vedenia, ale aj jednotlivcov - zástupcov študentov, zamestnancov z fakúlt.

Proces rozhodovania je možné objasniť na príklade prijímania rozpočtu. Podklady k rozpočtu na základe metodiky z ministerstva pripravuje ekonomická komisia pozostávajúca zo zástupcov súčastí UMB, vedená kvestorom UMB. Pred predložením materiálu na rokovanie grémia a následne kolégia sa pripravený návrh rozpočtu dáva na pripomienkovanie jednotlivým súčastiam UMB (vypracúva sa vždy niekoľko variantov), pripomienky v súlade s kritériami a pravidlami, ku ktorým sa prikloní väčšina, alebo ktoré sú oprávnené, sa zohľadnia. Rozdielne názory na zmeny v rozpise finančných prostriedkov sa koordinujú a usmerňujú faktami, argumentmi, zvažujú sa možné negatívne dôsledky. Prijaté rozhodnutie je výsledkom dohody zainteresovaných strán. Spoločný návrh sa

predkladá v zmysle zákona na schválenie do akademického senátu a následne do správnej rady. Riešenia úloh operatívneho charakteru, vyplývajúce z opisov práce zamestnancov, sú výsledkom rozhodovania zhora nadol, kde v súlade s organizačnou hierarchiou riadenia sa úlohy ukladajú alebo delegujú.

Aká je silná pozícia vrcholových orgánov riadenia (samosprávnych, manažérskych) na UMB. Kto podáva podnety na zmenu inštitucionálnej politiky, ako často, v akých prípadoch?

Samosprávne orgány UMB – akademický senát a vedecká rada v súlade so zákonom o vysokých školách a vlastným štatútom (rokovacím poriadkom) prerokúvajú predložené dokumenty spracované exekutívou vysokej školy alebo ich schvaľujú. Majú právo vzniesť pripomienky, podnety na zmenu. V akademickom senáte UMB (33 členov, v skladbe 2 študenti a 3 učitelia z každej fakulty a 3 zástupcovia za rektorátne pracoviská) sú vytvorené komisie (študijná, ekonomická, legislatívna) podľa odborného zamerania predmetu činnosti senátu. Členovia komisie preberajú zodpovednosť za podrobné preštudovanie materiálov predkladaných na senát a vznášajú pripomienky prípadne súhlasné stanoviská. Podklady na rokovanie akademického senátu a vedeckej rady predkladá rektor alebo ním poverený zástupca. Samosprávnym orgánom je aj disciplinárna komisia, zložená zo zástupcov študentov a zamestnancov. Rieši priestupky študentov a prijíma závery, ktoré schvaľuje rektor UMB.

Samosprávne orgány UMB (s výnimkou rektora, ktorý je orgánom samosprávy a súčasť exekutívy) sa väčšinou nepodieľajú na spracovaní (tvorbe) dokumentov, plnia úlohu „oponenta“, schvaľovateľa, ale aj podnecovateľa zmien. Ich pôsobnosť je určená zákonom o vysokých školách. Rozšírením počtu členov Akademického senátu UMB a vytvorením stálych špecializovaných pracovných komisií sa vytvorili predpoklady na aktívnejšiu spoluprácu členov senátu s exekutívou pri príprave dôležitých dokumentov (napr. návrhu rozpočtu UMB). Zmeny inštitucionálnej politiky reagujú na vonkajšie i vnútorné podnety. Príkladom môže byť novelizácia pracovného poriadku UMB, ktorá bola pôvodne vyvolaná zmenami národnej legislatívy, no na základe podnetov členov akademickej obce a akademických senátov fakúlt viedla k rozsiahlej diskusii o optimálnom nastavení procesov vnútri UMB.

2.3.2. Miera zodpovednosti orgánov manažmentu UMB za kvalitu

Do akej miery ovplyvňujú štruktúry a procesy samosprávneho riadenia kultúru kvality na UMB? Uveďte príklady, ak sa dá.

Vo Vedeckej rade UMB je 29 % externých vedeckých osobností alebo významných odborníkov z praxe, ktorí nie sú členmi akademickej obce. Vedecká rada pravidelne hodnotí úroveň vzdelávacej a vedeckej činnosti, schvaľuje pod-

mienky obsadzovania funkcií profesorov a docentov, vyjadruje sa ku kritériám habilitácie a inaugurácie, schvaľuje návrhy na profesorov, udeľuje vedecké hodnosti. Zastúpenie externých členov vo vedeckej rade pozitívne ovplyvňuje kultúru kvality vytvorenú vo vlastnej inštitúcii a prispieva k rozšíreniu pohľadu na hodnoty, zaužívané pravidlá hodnotenia vzdelávacej a vedeckej činnosti.

Správna rada UMB, v ktorej je 85,7 % členov z externého prostredia, sleduje nielen hospodárenie s financiami a majetkom, ale vyjadruje sa k dlhodobému zámeru, výročnej správe o činnosti UMB, ktorej súčasťou je aj hodnotenie kvality vzdelávania. Správna rada dáva podnety a stanoviská k činnosti vysokej školy, ktoré sa zverejňujú. Príkladom je podnet členov vedeckej rady na sledovanie lojálnosti študentov UMB. K lepším výsledkom v hodnotení študijných programov z pohľadu absolventov prispel aj podnet na rozdelenie ankety do dvoch častí: v prvej sa hodnotí obsah vzdelávania a v druhej časti podmienky, ktoré fakulta vytvára na úspešné zvládnutie štúdia.

Ako mechanizmus schvaľovania, revízie a monitorovania študijných programov ovplyvňuje kontrolu pedagogických pracovníkov/garantov študijných programov zo strany orgánov vrcholového/stredného manažmentu a orgánov samosprávy na UMB? Spôsobuje tento mechanizmus zvýšenie podielu takejto kontroly?

Mechanizmus schvaľovania, revízie a monitorovania študijných programov vyplýva zo zákona o vysokých školách (§ 83 až 87) a Nariadenia vlády o Akreditačnej komisii. Akreditačná komisia sa vyjadruje o spôsobilosti vysokej školy uskutočňovať študijný program oprávňujúci udeliť jeho absolventom akademický titul. Kritériá, ktoré musí spĺňať vysoká škola (vrátane garanta študijného programu, garantov predmetov a vyučujúcich v študijnom programe), sú jednoznačne určené. Na vypracovaní kritérií používaných pri posudzovaní spôsobilosti a hodnotení úrovne činnosti vysokej školy sa podieľajú zástupcovia reprezentácie vysokých škôl, Akreditačná komisia a schvaľuje ich ministerstvo.

Fakulta UMB, ktorá predkladá na akreditáciu študijný program spracuje akreditačný spis v požadovanej štruktúre a vo vedeckej rade fakulty schváli návrh študijného programu. Spis pripravuje katedra, ktorá odborne garantuje študijný program. Za kvalitu a obsah spracovaného spisu zodpovedá dekan alebo ním poverený zástupca fakulty. Akreditačný spis sa kontroluje na úrovni prorektora pre pedagogickú činnosť. Pripomienky sa zapracujú a komplexný spis sa zasiela na rokovanie Akreditačnej komisie. Prvé hodnotenie spôsobilosti vykonáva pracovná skupina Akreditačnej komisie a následne sa vyjadrujú členovia komisie. Právo uskutočňovať študijný program priznáva minister na obdobie do najbližšej komplexnej akreditácie (raz za šesť rokov), alebo s časovým obmedzením (v prípade nového študijného programu, alebo vzhľadom na vek garanta). Ak sa zmenia podmienky poskytovania vysokoškolského vzdelávania v študijnom programe (napr. odchod garanta), povinnosťou UMB je urobiť opatrenia a oznámiť túto sku-

točnosť Akreditačnej komisie. Priznané práva je možné pozastaviť alebo odňať. Z toho dôvodu sa pravidelne z úrovne vedenia UMB/ fakúlt (referát ľudských zdrojov a miezd, útvary pre pedagogickú činnosť, vedúci katedier, prodekan pre pedagogickú činnosť) monitoruje situácia v personálnom zabezpečení kvality študijných programov. Prehľad o garantovaní študijných programov sú súčasťou ročných správ o pedagogickej činnosti a sú zverejnené na webovej stránke. Šiesti zo 40 oslovených respondentov pokladajú systém akreditácie študijných programov za príliš reštriktívny s prísnyimi pravidlami, ktorý nedáva vysokým školám dostatočnú autonómiu rozhodovať o svojom smerovaní, hlavne v študijných programoch.

Ako často sa revidujú obsahy študijných programov (kurikulá) na UMB? Do akej miery sa pracoviská, ktoré zodpovedajú za kvalitu, podieľajú na overovaní revidovaných obsahov študijných programov?

Obsah študijných programov vychádza z opisu jadra vedomostí študijného odboru (Sústava študijných odborov v správe Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu) a po schválení a priznaní práv na ich uskutočňovanie sa nemení. Pre každý študijný program je vypracovaný odporúčaný študijný plán (kurikulum), pozostávajúci z profilujúcich predmetov (povinné predmety jadra vedomostí, absolvovaním ktorých získava študent kľúčové kompetencie potrebné na vykonávanie povolania) a z povinne voliteľných a výberových predmetov. Profilujúce predmety sa nemenia, inovuje sa ich obsah vzhľadom na nové trendy, potreby trhu práce a zamestnávateľov. Inovácia obsahu (do 10 – 20 % ročne v súlade s profilom absolventa) sa môže robiť každoročne v súčinnosti garanta predmetu a garanta študijného programu. Aktualizované informačné listy sa v pôsobnosti prodekana pre pedagogickú činnosť sprístupňujú pomocou elektronických systémov na príslušný akademický rok.

Na fakultách UMB (EF, FPVaMV, PrF) zmeny v ponuke povinne voliteľných predmetov a návrh na ponuku nových (výberových) predmetov, zmeny v inovácii obsahu profilujúcich predmetov prerokúva komisia pod vedením prodekana pre pedagogickú činnosť, ktorej členmi sú garant príslušného študijného programu a vybraní odborníci z fakulty vrátane zástupcu študentov. Upravený študijný plán a nový študijný program sa predkladá pred schválením vo vedeckej rade na rokovanie akademického senátu fakulty. Na vedeckej rade, kde nie sú členmi študenti, sa pri prerokovaní študijného programu vyžaduje účasť aspoň jedného zástupcu študentov, ktorých sa predložený návrh týka. Študenti troch fakúlt UMB (PF, FHV, FPV) nemajú vedomosť o možnosti vyjadrenia sa k študijným plánom a k študijným programom.

Akú zodpovednosť a aké právomoci v oblasti kvality, obnovy študijných programov má vyšší a stredný manažment UMB/fakúlt, učitelia, študenti?

Právo na prípravu nového študijného programu alebo jeho zmenu (spoločný študijný program, univerzitný program, výučba predmetov v cudzom jazyku)

má vedúci katedry, na ktorej sa vytvorili vhodné personálne podmienky na zabezpečenie kvality štúdia. Na základe výsledkov rozhovoru s respondentmi, sa študenti UMB nepodieľali na iniciovaní vzniku nového študijného programu. Názory študentov na obsah štúdia v študijných programoch sa od roku 2007 pravidelne zisťujú spätnou väzbou (anketa) v deň konania štátnych skúšok a ich podnety sa zohľadňujú v modifikácii študijných plánov (napr. zaradenie odborných predmetov v cudzom jazyku, zlepšenie prístupu k internetu a literárnym zdrojom) a obsahu predmetov (napr. duplicity, málo komunikatívnych a aktivizujúcich metód výučby, málo príkladov a štúdií z praxe). Zodpovednosť za tvorbu alebo obnovu programu má súčasný/potenciálny garant, členovia katedry (garanti predmetov), prodekan pre pedagogickú činnosť a rozhodovaciu právomoc a zodpovednosť za predloženie nového programu na akreditáciu má dekan fakulty v spolupráci s rektorom UMB a prorektorom pre pedagogickú činnosť UMB. Návrh študijného programu sa predkladá na vyjadrenie poradným orgánom dekana fakulty a na rokovanie vedeckej rady fakulty; žiadosť o akreditáciu s dokumentáciou sa zasiela Akreditačnej komisii z úrovne rektorátu UMB.

Vplyv orgánov UMB na hodnotenie študijných programov

- *vzhľadom na vypracovanie a zverejňovanie výsledkov vzdelávania?*
- *vzhľadom na obsah a dizajn študijných programov, ako aj inštitucionálny profil UMB?*
- *vzhľadom na dostupnosť zodpovedajúcich zdrojov pre výučbu a zdrojov na podporu študentov?*
- *vzhľadom na periodické hodnotenie programov, vrátane spätnej väzby od zamestnávateľov a absolventov?*

Študijné výsledky sa hodnotia každoročne na úrovni fakúlt a vedenia UMB. Následne sa spracúvajú v správach o pedagogickej činnosti. Podkladom hodnotenia sú dosiahnuté výsledky na štátnej skúške, úspešnosť študentov v priebehu štúdia (počet zapísaných študentov na študijný program, počet predčasne ukončených a prerušených štúdií, akademické mobility, zapojenie do riešenia prác študentskej a vedeckej aktivity, plnenie študijných povinností v riadnom a náhradnom termíne, dosiahnutá priemerná známka, počet prenesených povinností do vyššieho roka štúdia, nadštandardné štúdium, ukončenie štúdia). Zisťuje sa kontinuita v štúdiu študijného programu v prvom, druhom a prípadne aj v treťom stupni štúdia, tzv. ojedinelosť ponúkaných študijných programov a konkurencia s inými školami, záujem o štúdium študijných programov (2,13 za UMB), lojálnosť študenta (tzv. vernosť študenta fakulte po ukončení prvého stupňa štúdia, ktorá na UMB dosiahla v roku 2011 v priemere 81,15 %, najvyšší stupeň lojálnosti prejavujú študenti PrF 93,02 %). Raz za tri roky sa uskutočňuje analýza SWOT študijných programov UMB, ktorá je predmetom rokovania porady s prodekanmi pre pedagogickú činnosť, grémia a kolégia

rektorky a závery sa premietajú v návrhu opatrení na reštrukturalizáciu štúdia. Výsledky štúdia a hodnotenia sú sprístupnené na intranete. V roku 2011 bola zriadená komisia na udržanie a rozvoj študijných programov, v ktorej sú po dvoch členoch zastúpené fakulty a vedenie UMB. Na rokovanie sú prizývaní aj zástupcovia študentov. Výsledky vzdelávania nie sú súčasťou informačných listov a nie sú spracované za predmety, moduly a študijné programy.

Primárne zdroje o hodnotení kvality (obsah a podmienky zabezpečenia) študijných programov sa zisťujú od roku 2005 pravidelným sociologickým opytovaním v závere štúdia. V roku 2012 sa do hodnotenia zapojilo 2 597 absolventov, čo je 70,06 % z počtu úspešne ukončených absolventov 1. a 2. stupňa štúdia. Predmetom hodnotenia bolo 166 študijných programov, čo je 60,14 % z ponúkaných. Zodpovednosť za obsah študijného programu majú: garant študijného programu, garanti predmetov a vyučujúci. Najmenej pripomienok mali študenti k vhodnosti (skladbe) predmetov vzhľadom na deklarovaný profil absolventa, k logickej postupnosti a nadväznosti predmetov. V porovnaní s predchádzajúcimi rokmi sa podľa vyjadrení študentov zlepšila možnosť výberu povinne voliteľných a výberových predmetov a obsah prednášok a seminárov, v ktorých sa prezentujú a aplikujú aktuálne poznatky. Pretrváva problém spojený s ponukou odborných predmetov vyučovaných v cudzích jazykoch.

Zdroje nevyhnutné pre výučbu, podmienky štúdia sú v zodpovednosti príslušnej fakulty – exekutívy fakulty a univerzity. Najviac nespokojnosti zo strany končiacich študentov (absolventov) bolo s dostupnosťou a využívaním internetu vrátane výpočtovej techniky (tento problém sa vyriešil vďaka projektu ESF a v súčasnosti vo všetkých študentských domovoch UMB je prístup na internet s možnosťou využívania svetových databáz). Rezervy sú aj v práci študijných oddelení v poskytovaní informácií a pomoci študentom. Zlepšenie informovanosti o podmienkach a priebehu štúdia by uvítala polovica respondentov. Na druhej strane vysoké pozitívne hodnotenie študenti udelili za zlepšujúcu sa vybavenosť univerzitnej knižnice dostupnými literárnymi zdrojmi, za vhodné materiálne a technické zázemie pre štúdium (učebne, študovne, priestory fakúlt vybavené výpočtovou technikou), za využívanie kreditového systému štúdia, možnosti štúdia v zahraničí i za organizáciu výučby z hľadiska tvorby rozvrhu. Priemerná známka celkového hodnotenia absolvovaného študijného programu v roku 2012 podľa sociologického opytovania bola 1,69.

Zisťovanie spätnej väzby od zamestnávateľov sa robí sporadicky, nie je zavedený systém. Mnohé zo záverečných prác sa zameriavajú na umiestnenie absolventov v praxi a zisťovanie názorov zamestnávateľov na prípravu absolventa. Na tento účel je možné využívať aj informácie externých agentúr. V rokoch 2007 – 2010 sa riešili dva projekty ESF zamerané na zistenie názorov zamestnávateľov na prípravu absolventov (Nové prístupy k príprave absolventov

stredných a vysokých škôl pre potreby trhu práce; Integrácia a dezintegrácia nezamestnaných na trh práce). Na UMB je vytvorený klub absolventov ALUMNI a kluby absolventov má aj väčšina fakúlt UMB. Ako príklad pravidelných stretnutí s absolventmi je možné uviesť EF. Z iniciatívy absolventov sa organizujú stretnutia na pôde fakulty pri príležitosti výročia od ukončenia štúdia (napr. každých 5 rokov). Stretnutí sa zúčastňuje zástupca vedenia fakulty, garant (tutor) odboru a vybraní a pozvaní učitelia.

2.3.3. Informovanosť o normách a smerniciach na zabezpečovanie kvality v Európskom priestore vysokoškolského vzdelávania

UMB sleduje európske normy a smernice na interné a externé zabezpečovanie (hodnotenie, akreditáciu) kvality vysokoškolského vzdelávania v európskom priestore (ESG), ale nemá ich zavedené v systéme vzdelávania⁷. V roku 2010 získala projekt financovaný z prostriedkov ESF „Zvýšenie kvality vysokoškolského riadenia v podmienkach UMB“, ktorého hlavnou aktivitou je implementácia a udržiavanie systému manažérstva kvality podľa požiadaviek medzinárodnej normy ISO 9001:2008. Za tým účelom zriadila Radu kvality UMB ako odborný, poradný, iniciačný a metodický orgán v oblasti zabezpečovania kvality procesov UMB (rektorát a fakulty). Jej predseda je členom kolégia rektora UMB a dokument o zavedení systému manažérstva kvality podľa noriem ISO bol predmetom rokovania grémia a kolégia rektora v novembri 2011. V júni 2013 UMB získala certifikát systému manažérstva kvality podľa ISO normy. So zásadami a postupom zabezpečovania kvality sú oboznámení vedúci zamestnanci UMB a prostredníctvom členov KR (zástupca študentov, predseda akademického senátu, riaditeľ SÚZ, riaditeľka knižnice) aj vedúci zamestnanci ostatných súčastí UMB.

Koordinačným pracoviskom pre manažérstvo kvality na UMB a poradným orgánom pre Radu kvality je Inštitút manažérskych systémov EF so sídlom v Poprade. Skúsenosť so zavedením systému manažérstva kvality podľa noriem ISO je od roku 1999 na EF. V rokoch 2010 až 2013 sa v rámci projektu „Zvýšenie kvality riadenia a vysokoškolského vzdelávania v podmienkach UMB“ uskutočnili vzdelávacie kurzy vysokoškolských učiteľov UMB zamerané na získanie pedagogickej spôsobilosti (časť 1.4. ESG). Vysokoškolská pedagogika je podľa pracovného poriadku povinná súčasť kvalifikovanosti vysokoškolského učiteľa na UMB, ďalej školenie manažérskej spôsobilosti prostredníctvom kurzu „Príprava a zvyšovanie kompetencií na manažérske pôsobenie na vysokej škole“ a kompetencie na zabezpečovanie kvality a to výcvikom interných audítorov a manažérov kvality zo súčastí UMB.

⁷ Prehľad o zabezpečovaní kvality vzdelávania podľa ESG poskytuje predmetná analýza.

Do akej miery sú študenti, akademickí pracovníci a pracovníci s rozhodovacou právomocou oboznámení s ESG?

S postupom a zásadami zabezpečovania kvality podľa ESG sú oboznámení členovia Akademického senátu UMB (pracovný poriadok, v ktorom sa rozpracovali požiadavky na ďalšie vzdelávanie učiteľov a nepedagogických zamestnancov), členovia grémia, kolégia rektora a dekanov fakúlt (štatút Rady kvality, pravidelné informácie o realizácii aktivít projektu), prezentácia zavedenia systému kvality na UMB určená garantom študijných programov, garantom predmetov, učiteľom, študentom fakúlt UMB. 1. júla 2013 bol rektorom UMB podpísaný vnútorný predpis Systém kvality vzdelávania na UMB, ktorý obsahuje politiku a postupy zabezpečovania kvality vzdelávania podľa ESG. Informácie sú dostupné na internete a formou záznamov z rokovaní, prezentácií a projektov na intranete, v LMS MOODLE.

Ako vnímajú študenti, akademickí pracovníci a pracovníci s rozhodovacou právomocou vplyv ESG na kurikulá a hodnotenie kvality?

Normy a štandardy ESG nie sú priamo implementované do dokumentov o vzdelávaní na UMB. Názory na ich zavedenie sa rôznia. Zhoda je v akceptovaní požiadavky sledovania a hodnotenia kvality vysokoškolského vzdelávania a to na európskej, národnej a univerzitnej úrovni. Systém kvality vzdelávania sa na národnej úrovni deklaruje v novele zákona o vysokých školách (účinnosť od 1. januára 2013). V riadení vysokých škôl sa dôraz kládol na kvantitatívne ukazovatele hodnotenia pedagogického výkonu, výstupov vedeckej, výskumnej a publikačnej činnosti v prepojení na dotácie z verejných zdrojov. Kvalita sa síce vyhlasovala, ale na národnej úrovni nehodnotila. Príprava kvalitných absolventov pre potreby trhu práce v súlade s ESG je prioritou učiteľov, avšak prostredie trhu práce na Slovensku nie je pripravené na ich umiestnenie. Absolventi s vysokoškolským vzdelaním sú často „prekvalifikovaní“ na súčasné potreby trhu práce na Slovensku, pritom so svojou kvalifikáciou nachádzajú pracovné uplatnenie mimo Slovenska a sú úspešní. Z oslovených respondentov 30% poukazuje na rozpor medzi kvantitou a kvalitou v systéme vysokoškolského vzdelávania.

Zhoda je aj v stanovení jasných kritérií, postupov hodnotenia vedomostí a získaných kompetencií študentov zo vzdelávacích jednotiek. Overovanie spôsobilostí študentov vzhľadom na potreby európskeho trhu práce sa robí napr. na EF prostredníctvom Bloomberg Assessment Test v anglickom jazyku v študijnom programe Financie, bankovníctvo a investovanie. Študenti sú zaradení do európskej databázy z hľadiska získavania budúceho zamestnania. Experimentálne sa budú overovať kompetencie študentov UMB aj v rámci projektu AHELO. Na PrF študenti magisterského štúdia sú hodnotení za praktický výkon z teoretických vedomostí o predchádzaní kriminalite počas výučby na základných a stredných školách (spolupráca s tretím sektorom - občianskym

združením, ktoré sa zameriava na prevenciu kriminality). Z hľadiska zvýšenia objektivity je do vyučovania a hodnotenia vedomostí študentov PrF zapojená aj odborná verejnosť – sudcovia a advokáti.

Pripomienky respondentov sú aj k tvorbe a implementácii kurikul (jadro vedomostí a nie schopností/zručností a kompetencií), ktoré sú určené celoštátne (a nie z hľadiska európskeho priestoru vzdelávania). Profilácia absolventov by mala byť zjednotená v rámci Európy a nielen v rámci Slovenska, mala by prihliadať na meniace sa podmienky národného a európskeho trhu práce. Pri tvorbe kurikul študijných odborov neboli zastúpení reprezentanti potenciálnych zamestnávateľov. Kvalita spracovania obsahu študijných odborov je rôzna. V niektorých sú uvedené témy s možnosťou modifikácie, v iných sú určené konkrétne predmety s minimálnou možnosťou ich úpravy.

Ako sa študenti, akademickí pracovníci a pracovníci s rozhodovacou právomocou podieľajú na vyhodnotení implementácie ESG noriem?

Hodnotenie kvality študijných programov a kvality vzdelávania sa uskutočňuje podľa normy ISO na EF. Do hodnotenia sú zapojení študenti, učitelia i vedúci zamestnanci. Certifikácia sa robí externou agentúrou každé tri roky. K dispozícii sú riadiace normy, štandardy, systémovo sa prijímajú opatrenia na odstránenie nedostatkov. Externému auditu predchádza hodnotenie internými audítormi kvality a manažérom systému kvality na fakulte. Okrem toho každoročne na EF v rámci organizovaných kurzov vyškolila z radov študentov v priemere 30 - 40 audítorov kvality, ktorí ku svojej kvalifikácii získavajú platný certifikát audítora. Hodnotenie podľa ISO zodpovedá návrhom ESG noriem a smerníc. V roku 2010 sa EF prihlásila do súťaže o Národnú cenu za kvalitu a získala ocenenie v kategórii C3. V roku 2012 sa prihlásila do súťaže Národnej ceny cez model výnimočnosti EFQM.

Na všetkých fakultách UMB sa hodnotí úroveň vzdelávania v rámci každoročnej správy o pedagogickej činnosti, vo výročných správach, v hodnotení Dlhodobého zámeru rozvoja UMB, v analýze SWOT študijných programov. Do hodnotenia sú zapojení študenti, vysokoškolskí učitelia a manažmenty fakúlt/UMB.

Aké prekážky vnímajú študenti, akademickí pracovníci a pracovníci s rozhodovacou právomocou pri implementácii ESG noriem, časti 1?

Prvou prekážkou je náročnosť na spracovanie riadiacich noriem a postupov zabezpečovania kvality vzdelávania, druhou je vytvorenie prostredia pripraveného pre zmenu (akceptácia učiteľmi, študentmi i vedením fakúlt), treťou je administratívna zaťaženosť vysokoškolského učiteľa popri hlavnej pracovnej činnosti (vzdelávanie, veda) a kvalifikačnom rozvoji vyvolaná rastúcou administratívou spojenou s elektronickou evidenciou v centrálnych registroch, vykazovaním aktivít v rámci riešenia projektov, ktorá vyvoláva obavy zo zvýšenia ďalších povinností učiteľov.

2.4. Externí partneri a kvalita vzdelávania

Primárne zdroje informácií formou štruktúrovaného rozhovoru poskytli prorektori (2), prodekaní pre pedagogickú činnosť (6), dvaja zástupcovia študentov za 1., 2., 3. stupeň štúdia (6), referentky študijných oddelení (2), spolu 16 respondentov. Získané informácie sa porovnávali s internými dokumentmi, ktoré sa aspoň čiastočne venujú zapojeniu externých partnerov do procesu vzdelávania a hodnotenia jeho kvality⁸.

Zmeny v dokumentoch (národných a interných) vymedzujúcich pôsobenie zainteresovaných skupín v rozhodovacích a poradných orgánoch vysokej školy (za posledných 5 rokov)

K zainteresovaným skupinám (stakeholderom) na UMB patria zamestnanci, poskytovatelia služieb vzdelávania, vedy a výskumu zákazníkom, ktorými sú študenti (denní a externí), účastníci kurzov ďalšieho vzdelávania, frekventanti Univerzity tretieho veku či Detskej univerzity a iní potenciálni zákazníci verejného a súkromného sektora. K vonkajším stakeholderom patria predovšetkým poskytovatelia dotácie (zriaďovateľ vysokej školy cez Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR) z verejných zdrojov a sponzori UMB, grantové agentúry, ďalej potenciálni a súčasní zamestnávateľia absolventov, absolventi vysokej školy, profesijné organizácie, médiá, samospráva, neziskový a podnikateľský sektor. Zapojením stakeholderov do rozhodovacích procesov z hľadiska dosahovania kvality vysokoškolského vzdelávania sa zaoberajú národné i interné dokumenty. V priebehu posledných 5 rokov došlo k viacerým zmenám.

Zmeny v Metodike financovania vysokých škôl, v ktorej sa kladie dôraz na zvyšovanie efektivity pedagogického procesu, rozvoj vedy a výskumu a na druhej strane profilácia absolventov vysokoškolského štúdia pre potreby praxe, vyvolávajú určitú dvojkoľajnosť v riadení vysokoškolského vzdelávania a v hodnotení práce vysokoškolského učiteľa. Kvalita vysokej školy na národnej úrovni sa hodnotí podľa počtu vedeckých statí publikovaných v renomovaných (karentovaných) domácich a zahraničných časopisoch, podľa počtu vedeckých a výskumných projektov, počtu vedeckých monografií, ktoré majú vysoko teoretický a vedecký základ. Prax však potrebuje odborníkov, ktorí dokážu riešiť spoločenské a ekonomické problémy určitého regiónu či podniku. Z hľadiska hodnotenia a financovania verejných vysokých škôl sa nezohľadňuje počet projektov alebo dohôd o spolupráci s praxou uzatvorených s podnikateľskými subjektmi alebo štátnou správou a samosprávou, konferencie či školenia uskutočnené pre prax.

⁸ Štatút UMB a štatúty fakúlt; Organizačný poriadok UMB a fakúlt; Pracovný poriadok UMB a fakúlt; Zásady výberového konania; Dlhodobý zámer rozvoja UMB (fakúlt) na obdobie rokov 2008-2013; Štatút, rokovací poriadok a zásady volieb do Akademického senátu UMB; Štatút správnej rady; Študijný poriadok; Sprivodca a smernica pre študentov so špecifickými potrebami; Disciplinárny poriadok; Hodnotiaca správa EUA; Správa o pedagogickej činnosti; Etický kódex študenta a Etický kódex zamestnanca UMB; Dohody o spolupráci s praxou a iné.

Vychádzajúc z metodiky financovania vysokých škôl sa upravuje aj metodika rozpisu štátnej dotácie vysokej školy na jednotlivé fakulty a jej pracoviská. Na UMB je vypracovaný model financovania podľa pedagogického výkonu a výstupov vo vede a výskume v prepočte na fakultu, katedru a učiteľa.

Zámery spolupráce vysokých škôl z pohľadu spoločenskej praxe sa vymedzili v Dlhodobom zámere rozvoja vysokých škôl do roku 2014, v rámci ktorých je potrebné vytvoriť čo najväčší súlad medzi doterajšou štruktúrou pracovných miest v ekonomike a prípravou kvalifikovaných pracovných síl pre vedomostnú spoločnosť, medzi požiadavkami na obsah vedomostí absolventov vysokých škôl a obsah vzdelávania od zamestnávateľov tak, aby nedochádzalo k prílišnej odbornej špecializácii, ktorá umožňuje celoživotne sa zamestnať iba v malej skupine povolání a odborných činností. Na Dlhodobý zámer rozvoja vysokých škôl nadväzujú Dlhodobé zámery jednotlivých vysokých škôl a fakúlt, ktoré sa každoročne hodnotia.

Zákonom o vysokých školách sa upravujú práva a povinnosti študentov i zamestnancov vysokej školy a čiastočne aj zastúpenie externých „stakeholderov“ (zainteresovaných osôb) a odborníkov z praxe v orgánoch vysokej školy. Zmeny v zákone sa implementujú do interných dokumentov. Od roku 2007 sa zmenila štruktúra členov Akademického senátu (UMB i fakúlt) z jednej štvrtiny na najmenej jednu tretinu študentov, vytvorili sa legislatívne predpoklady na pôsobenie správnej rady (zástupcovia praxe), vo vedeckých radách (UMB a fakúlt) je jedna tretina odborníkov mimo akademickej obce vysokej školy, členmi komisií pre štátne skúšky sú aj odborníci z praxe, zakladajú sa spoločné pracoviská s praxou (so SAV), upravili sa podmienky na zriaďovanie špecializovaných výučbových a výskumných pracovísk vrátane cvičných škôl na praktickú výučbu v učiteľských študijných programoch, zmenilo sa zaradenie vysokoškolských učiteľov pôsobiacich vo funkciách profesor a docent, zaviedli sa registre študentov i zamestnancov.

Nominálne a reálne zastúpenie zainteresovaných osôb v rozhodovacích a poradných orgánoch vysokej školy

Najvyššie zastúpenie interných zainteresovaných osôb (študentov a zamestnancov) je v akademickom senáte, ktorý v súlade so zákonom o vysokých školách má výraznú rozhodovaciu právomoc v otázkach voľby rektora, schvaľovaní návrhov rektora/dekana na zriaďovanie/zlučovanie/zrušenie verejnej vysokej školy/fakulty/pracovísk, schvaľovaní prorektorov a členov vedeckej rady, členov správnej rady, dlhodobého zámeru, rozpočtu, podmienok prijatia na štúdium, výročnej správy a výročnej správy o hospodárení a prerokúvaní závažných dokumentov o činnosti vysokej školy/fakulty. Akademický senát UMB má 33 členov, z toho je 12 študentov, 18 vysokoškolských učiteľov a 3 sú nepedagogickí zamestnanci.

Zástupca študentov je rovnocenným členom Kolégia rektora UMB, komisie pre pedagogickú činnosť, komisie štipendijného fondu, komisie pre knižničnú radu Univerzitnej knižnice UMB, disciplinárnej komisie (3 študenti). V komisii pre šport sú zamestnanci UMB i zástupcovia klubov telesnej výchovy a športu, ktorí nie sú členmi akademickej obce. Na rokovania vedeckej rady sa v prípade schvaľovania študijného programu/plánu prizývajú študenti. V atestačnej komisii okrem zástupcov fakúlt UMB je aj zástupca Akademického senátu UMB.

Externí stakeholderi v súlade so Zásadami výberového konania pracujú v komisiách na obsadenie funkčných miest profesor a docent (minimálne jeden odborník mimo akademickej obce UMB). Správna rada UMB pozostáva z odborníkov nominovaných z podnikateľského sektora alebo verejnej správy (85,7 %) a dvoch zástupcov UMB (1 študent a 1 zamestnanec). Vo vedeckej rade je 29 % odborníkov mimo akademickej obce. Odborníci z praxe sú aj členmi komisií pre štátne skúšky s rozhodovacou právomocou.

Predpisy upravujúce zastúpenie zainteresovaných osôb v orgánoch vysokej školy

Na národnej úrovni upravuje zastúpenie interných a externých zainteresovaných osôb v orgánoch verejnej vysokej školy Zákon o vysokých školách. Zastúpenie zainteresovaných osôb z praxe na podmienky vysokej školy/fakulty bližšie špecifikujú interné dokumenty.

2.4.1. Názory zainteresovaných osôb na profiláciu štúdia

a) Profil absolventa, výsledky vzdelávania

Profil absolventa je určený v opise študijného odboru na národnej úrovni a premieta sa do interných dokumentov UMB/fakúlt (sprievodca štúdiom, akreditačný spis študijného programu). Názory interných stakeholderov (zamestnancov a študentov) sa zohľadňujú pri tvorbe profilu absolventa v priebehu formovania obsahu štúdia a v procese vzdelávania. Názory externých stakeholderov sa zisťujú pri príležitosti konania konferencií, kontaktmi s absolventmi a prieskumami uplatnenia absolventov v praxi. Príkladom je skúsenosť EF, ktorá zadáva témy záverečných prác orientované na uplatnenie absolventov v praxi, na požiadavky potenciálnych zamestnávateľov na absolventa a skúma očakávania absolventov o uplatnení v praxi. Z prieskumu absolventov cestovného ruchu 2. stupňa štúdia (371 respondentov) končiacich v rokoch 2008 až 2011 vyplynulo, že 90 % už počas štúdia získalo skúsenosti s prácou v cestovnom ruchu, 72 % ovláda dva cudzie jazyky a hlavným motívom ich štúdia bol záujem pracovať v cestovnom ruchu. Uplatnenie na trhu práce na Slovensku očakávalo len 50 % absolventov z dôvodu nízkeho mzdového ohodnotenia a klesajúceho záujmu praxe o vysokokvalifikovaných odborníkov. K rozhodujúcim kritériám prijať zamestnanie patrilo rozvoj kariéry a profesijného rozvoja, finančné

ohodnotenie a pracovné podnikateľské prostredie. Z dôvodu nespokojnosti s podmienkami zamestnania na Slovensku preferujú prácu v zahraničí a založenie vlastného podniku. Pri výbere zamestnania sú najdôležitejšie praktické skúsenosti s prácou v odbore (71 %) a odborné poznatky (25 %).

Výsledky vzdelávania a dosiahnutý stupeň vzdelania absolventov poukazujú na disproporciu medzi záujmom o štúdium na vysokých školách, záujmom zamestnávateľov o absolventov a možnosťami trhu práce na umiestnenie počtu vysokoškolsky vzdelaných absolventov. Vychádzajúc z prieskumu⁹ vyplýva, že najväčší záujem zamestnávateľov je o absolventov informatiky, stavebníctva, ekonómie, spoločenských vied, umenia. Najviac záujemcov sa hlási na vysokoškolské štúdium práva, ekonómie, umenia, filozofie, kým informatika je na 12. mieste a stavebníctvo na 11. mieste. Vzniká nesúlad medzi záujmom o štúdium spoločensky a technicky orientovaných odborov a potrebami praxe, čo sa prejavuje v tom, že napriek záujmu praxe o absolventov spoločenských odborov pri počte týchto absolventov je situácia na Slovensku (rok 2009 a 2010) taká, že len 50,4 % absolventov spoločenských odborov – čo je typické aj pre UMB – si nájde zamestnanie zodpovedajúce stupňu vzdelania a ostatní si hľadajú uplatnenie v zahraničí alebo prijímajú prácu v inom odbore či nižšie kvalifikovanú prácu. Pritom, ak vychádzame zo štatistiky OECD, v roku 2009 Slovensko vykazovalo mieru vysokoškolskej vzdelanosti (obyvatelia vo veku 25 – 64 rokov) 13,5 % a priemer OECD bol 21 %. Podľa portálu profesia.sk patria dve fakulty UMB (FPVaMV a EF) k dvadsiatim najžiadanejším praxou, pritom podľa štatistiky o umiestnení absolventov vykazujú aj nezamestnaných absolventov. Vzniknutá situácia je vyvolaná nielen neregulovaným rastom počtu vysokých škôl na Slovensku, a tým aj počtu absolventov v porovnaní s potrebami trhu práce, ale aj stagnujúcim vývojom pracovných príležitostí na trhu práce, v dôsledku čoho vysokokvalifikovaní ľudia odchádzajú do zahraničia.

b) Požiadavky na skúšky a revízia obsahov študijných programov

Počet študentov zapísaných na štúdium študijných programov ovplyvňuje formu skúšania a ukončenia predmetu. Prevládajúci spôsob písomného testovania pri veľkom počte študentov neumožňuje objektívne zistiť potenciál študenta z hľadiska jeho tvorivosti a kompetencií. Z toho dôvodu sa vo väčšine predmetov na UMB začína zavádzať priebežné hodnotenie, kde sa kladie dôraz na ohodnotenie schopnosti samostatnej práce pri spracovaní projektu, prezentačné, komunikačné a tvorivé schopnosti študenta. Na skúšaní sa podieľajú hlavne interní učitelia, ale sú príklady zapojenia aj externistov do výučby a skúšania. Štátne skúšky sú previerkou spôsobilosti vysokej školy pripraviť absolventov pre potreby trhu práce. Zastúpenie externých odborníkov z praxe v komisiách pre štátne skúšky s právom hodnotenia, sa využíva aj na zistenie ich názorov

⁹ Spájame vysoké školy s trhom práce. Bratislava : Inštitút hospodárskej politiky, 2011.

na obsah štúdia a prípadnú revíziu obsahu študijných programov. Názory odborníkov z praxe sa premietli aj do štruktúry a obsahu študijných programov. Príkladom sú zmeny v študijných programoch učiteľstvo.

c) Získavanie mäkkých a podnikateľských zručností/schopností

Väčšina profilov vypracovaných v opisoch študijných odborov je formulovaná vzhľadom na získané odborné poznatky a nie na kompetencie, ktoré sú dôležité z hľadiska umiestnenia absolventa v praxi a vyjadrujú schopnosť jednotlivcov preukázať získané vedomosti, postoje, zručnosti v praktickej činnosti. Profily absolventov štúdia sú sprístupnené na národnej úrovni v rámci webovej stránky akreditačnej komisie, pritom ide o informácie, ktoré sú dôležité pre rozhodovanie potenciálneho uchádzača o štúdium a pre budúceho zamestnávateľa a ich sprístupnenie by malo byť súčasťou aj webových stránok vysokých škôl. Profily absolventov by mali obsahovať aj kľúčové tzv. mäkké kompetencie, napr. schopnosť komunikácie, podnikavosť, zodpovednosť, schopnosť riadiť seba, riešiť problémy, pracovať v skupine, tvorivosť. Zamestnávateľia by získali prehľad o kompetenčnom profile absolventa a vedeli by lepšie rozlíšiť pripravenosť absolventa pre potreby pracovného miesta. Na UMB sa od roku 2010 zverejňujú pre zahraničných záujemcov o štúdium informácie, ktoré obsahujú aj profil absolventa. Pracuje sa na úprave kompetenčných profilov absolventov študijných odborov v súlade s potrebami potenciálnych zamestnávateľov, čo sa premietne aj do štruktúry informácií pre uchádzačov o štúdium.

d) Procesy interného merania kvality

Systém interného zabezpečovania kvality vysokoškolského vzdelávania je založený na kritériách používaných pri činnosti akreditačnej komisie. Podľa zákona o vysokých školách sa uskutočňuje každoročné hodnotenie kvality vzdelávania vedeckou radou (správa o pedagogickej činnosti), anonymným zisťovaním názorov študentov na kvalitu pedagógov a na študijné programy (dvakrát ročne, výsledky hodnotenia sa zverejňujú) a v roku 2012 sa zaviedlo interné hodnotenie vedomostí študentov pred začatím výučby a po ukončení výučby predmetu. Zavedením systému manažérstva kvality na UMB sa každoročne hodnotia procesy vzdelávania v súlade so stanovenými kritériami a politikou kvality, ku ktorým sa vyjadruje externý hodnotiteľ, a to certifikačná agentúra. Výsledky interného hodnotenia kvality vysokoškolského vzdelávania sú predmetom oficiálneho posudzovania externými zainteresovanými osobami/skupinami a síce Akreditačnou komisiou poradného orgánu vlády, Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR, Akademickou rankingovou a ratingovou agentúrou (ARRA) a predmetom neoficiálneho posudzovania z úrovne zamestnávateľov, profesijných organizácií, absolventov, uchádzačov o štúdium...

2.4.2. Názory zainteresovaných osôb na študijné programy

a) Požiadavky trhu práce/zamestnávateľov

Skúsenosť s úpravou alebo so zavedením nového študijného programu má každá z fakúlt UMB. Príkladom zmien v ponuke štúdia na základe podnetov z praxe a potenciálnych zamestnávateľov je napríklad FPV zriadením študijného programu 1. a 2. stupňa štúdia Bezpečnosť a ochrana zdravia. Návrh na zriadenie programu inicioval inšpektorát práce. Na PF sa Združenie evanjelických cirkví podieľalo na vytvorení podmienok na zabezpečenie štúdia v 1., 2. stupni v študijných programoch Evanjelikálna teológia a misia a v 3. stupni v študijnom programe Teológia. Spoločne sa prevádzkuje aj knižnica určená študentom a cirkevnej verejnosti. Úrad priemyselného vlastníctva pomohol koncipovať obsah a zavedenie predmetu Právo duševného vlastníctva na PrF a Duševné a priemyselné vlastníctvo organizácie do študijných programov na EF. Na FHV z iniciatívy študentov vyšších rokov štúdia sa zaviedol predmet Úvod do štúdia ponúkaný v prvom roku prvého stupňa štúdia, ktorý sa odporúča absolvovať ako výberový predmet aj na ostatných fakultách UMB. Z podnetu Štátnej vedeckej knižnice Stredoslovenského múzea v Banskej Bystrici a Slovenskej národnej knižnice v Martine sa v externom štúdiu vytvoril a akreditoval študijný program 1. stupňa Muzeológia.

b) Stáže

Stáže v inštitúciách verejnej správy využívajú hlavne študenti FPVaMV, študenti učiteľstva majú povinnú pedagogickú prax a na ostatných fakultách UMB sú vytvorené podmienky na rôzne druhy praxí v podnikateľskej sfére alebo vo verejnej správe. Podnetom na úpravu študijného plánu v dôsledku sťaží študentov na Ministerstve zahraničných vecí (MZV) bolo zaradenie predmetu Diplomatický protokol, technika a administrácia diplomatických vzťahov do študijných programov Európske štúdiá a Medzinárodné vzťahy, ktorý vyučujú odborníci na diplomaciu z MZV.

c) Špeciálne profesionálne doškoloňovacie kurzy

V súlade so zákonom o celoživotnom vzdelávaní Centrum celoživotného vzdelávania UMB organizuje akreditované kurzy ďalšieho vzdelávania, ktoré nadväzujú na získaný stupeň vzdelania v príslušnom študijnom odbore. Patria sem doškoloňovacie kurzy zamerané na prehĺbovanie kvalifikácie (pokračovanie odbornej prípravy). Ide o proces prispôsobenia vedomostí a schopností zamestnanca meniacim sa požiadavkám súčasného pracovného miesta (zmeny techniky a technológie, nové objavy v odbore, nové požiadavky trhu a pod.) a rekvalifikácia (preškolenie - formovanie pracovných schopností), ktoré smeruje k osvojeniu si nového povolania, nových pracovných schopností. Absolventi študijných programov EF, ktorí sa zamestnali na stredných školách a vyučujú

odborné ekonomické predmety iniciovali otvorenie kurzu na získanie pedagogickej spôsobilosti. Z podnetu praxe sa otvoril aj kurz Mediácia. Absolventi učiteľských študijných programov mali záujem o získanie profesijných kompetencií potrebných na splnenie kvalifikačného predpokladu na vyučovanie ďalšieho aprobačného predmetu alebo predmetov študijného odboru. Iným príkladom je podnet Certifikačnej agentúry SGS Slovakia, ktorá priznala certifikát kvality podľa normy ISO 9001:2008 Ekonomickej fakulte na zaradenie predmetov: Audity kvality, Manažérstvo kvality, Budovanie systému kvality do študijného programu Marketingový manažment podniku. V priebehu štúdia majú študenti možnosť absolvovať kurz interného audítora a získať v priebehu vysokoškolského štúdia aj certifikát SGS Slovakia, ktorý ich oprávňuje na profesionálne vykonávanie auditov kvality.

d) Kontakty s podnikateľskými subjektmi a ostatnými inštitúciami

Spolupráca fakúlt s inštitúciami verejného a súkromného sektora sa uskutočňuje s cieľom zvýšiť kvalitu a rozvoj procesu vzdelávania študentov UMB a ich lepšej prípravy na podmienky praxe, uplatnenia absolventov v praxi, ale aj z dôvodu vzájomného obohacovania učiteľov a zamestnávateľskej sféry, prenosu informácií a získavania spätnej väzby. Spolupráca sa rozvíja na zmluvnom a nezmluvnom základe. Z obsahového hľadiska zahŕňa:

- vedenie a oponovanie záverečných prác,
- participáciu odborníkov z praxe v pedagogickom procese (prednášky, semináre, účasť na štátnych záverečných skúškach, externí prednášatelia a skúšajúci),
- odborné exkurzie študentov v podnikoch a inštitúciách spojené s prednáškou zástupcu z praxe, trénerské praxe v športe, prekladateľská a tlmočnická prax študentov v externom prostredí,
- spoluprácu v rámci pedagogických praxí so základnými a strednými školami, ktorá sa uskutočňuje pre 2602 študentov UMB zapísaných na 60 študijných programoch, čo je 20 % z počtu programov, (napr. na zabezpečenie praxe študentov PF - priebežná prax, súvislá prax, pedagogické praktikum, terénna prax a klinická prax - je podpísaných 1 166 dohôd o spolupráci so školami a inštitúciami),
- odbornú prax študentov v podnikoch a inštitúciách verejnej správy s cieľom získať informácie na spracovanie záverečných prác, semestrálnych projektov, uskutočniť prieskumy,
- stáže študentov na Úrade vlády, v Kancelárii NR SR, na ministerstvách, Národnom bezpečnostnom úrade SR, stáže študentom politológie a medzinárodných vzťahov umožnil aj Európsky parlament a OSN vo Viedni,

- súťaže študentov prvého a druhého stupňa štúdia zamerané na praktické využitie a prezentáciu odborných schopností (napr. Hlava päta ČSOB, VUB Innovation Challenge, PWC DAY, KPMG Ace the Case, KPMG International Case Competition, Ernst and Young - Tax Challenge a i.),
- prezentácie o možnostiach študentov pracovať a študovať v zahraničí,
- odborné prednášky externých odborníkov z praxe a ústredných orgánov štátnej správy o aktuálnych otázkach v prepojení na obsah študijných programov,
- organizáciu spoločných konferencií na domácej a medzinárodnej úrovni,
- granty na riešenie konkrétnych odborných úloh pre prax, riešenie spoločných výskumných projektov s praxou (Slovenská agentúra životného prostredia, Slovenský hydrometeorologický ústav, Štátna ochrana prírody, Topografický ústav, ústavy SAV, Výskumný ústav pôdoznalectva a ochrany pôdy so sídlom v Banskej Bystrici),
- kurzy ďalšieho vzdelávania určené zamestnancom verejnej správy a podnikov v podnikateľskom sektore a i.

Príkladom spolupráce UMB s jej absolventmi je vydanie kalendára absolventov v roku 2011, v roku 2012 je spracovaná publikácia „Svedectvá o čase“ venovaná rozhovorom s významnými absolventmi UMB a v roku 2013 kalendár výtvarných diel študentov PF.

2.5. Kvalita vysokoškolských učiteľov

Primárne zdroje informácií sa získali štruktúrovaným rozhovorom s referentmi pre riadenie ľudských zdrojov a miezd, dekanmi/prodekanmi pre pedagogickú činnosť a vzťahy s verejnosťou, vybranými vysokoškolskými učiteľmi a s manažérmi kvality. Sociologickým opytovaním formou dotazníka sa zisťovali názory študentov na kvalitu práce vysokoškolských učiteľov. Do skúmania sa zapojilo 117 respondentov, z toho 81 je náhodne vybraných študentov druhého stupňa štúdia.

Podkladom hodnotenia kvality vysokoškolských učiteľov boli aj legislatívne upravené dokumenty na národnej úrovni. Na inštitucionálnej úrovni hlavne Štatút UMB a štatúty fakúlt; Pracovný poriadok UMB a fakúlt vrátane dodatkov; Zásady výberového konania; Metodický pokyn č. 5/2012 Pracovnoprávne vzťahy zamestnancov UMB; Dlhodobý zámer rozvoja UMB (fakúlt) na obdobie rokov 2008-2013; Hodnotiaca správa EUA; Hodnotiaca správa kvality poskytovaného vzdelávania UMB za obdobie od 1. 9. 2010 do 30. 6. 2012;

Etický kódex zamestnanca UMB; Výsledky ankety o kvalite výučby učiteľov za akademické roky 2008/2009 až 2012/2013 a i.

2.5.1. Inštitucionálna politika v oblasti hodnotenia pedagógov

a) inštitucionálna politika

Otázka hodnotenia kvality vysokoškolských učiteľov je obsahom viacerých dokumentov UMB/fakúlt bez jasného prepojenia na ostatné dokumenty upravujúce proces rozvoja a hodnotenia kvality všetkých činností vrátane dôsledkov v prípade neplnenia povinností. Súhrnný materiál hodnotenia kvality práce pedagógov neexistuje ani na národnej úrovni. Vedenia univerzít/fakúlt prijímajú opatrenia na dosiahnutie kvality vzdelávacieho procesu zavádzaním systémov kvality podľa ISO alebo aplikáciou štandardov merania kvality podľa Noriem a smerníc na zabezpečovanie kvality v európskom vysokoškolskom priestore (ESG). UMB má od júna 2013 certifikovaný systém manažérstva kvality a vo vzdelávacom procese postupne aplikuje štandardy a normy ESG. Z úrovne vedenia UMB/fakúlt sa sleduje pedagogický a vedecký (publikačný) výkon za pracovisko a jednotlivca, spokojnosť študentov s prácou pedagógov je predmetom sociologického opytovania. Získanie pedagogickej spôsobilosti ako osobného kvalifikačného predpokladu je súčasťou Štatútu UMB a Pracovného poriadku.

b) zodpovednosť útvarov UMB/fakúlt za kvalitu pedagógov

Hodnotenie kvality vzdelávania a v tom aj práce vysokoškolských učiteľov je predmetom rokovaní poradných orgánov rektora/dekanov fakúlt minimálne raz ročne. Podkladom rokovania sú výsledky hodnotenia vedenia fakulty získané v spolupráci s vedúcimi pracovísk, garantmi študijných programov, študentmi a absolventmi formou osobných rozhovorov, hospitácií/nácvov¹⁰ a získavaním spätnej väzby sociologickým opytovaním. Zodpovednosť za hodnotenie kvality pedagógov je v pôsobnosti prodekanov pre pedagogickú činnosť/pre rozvoj a vzťahy s verejnosťou, vedúcich pracovísk a garantov študijných programov. Útvary ľudských zdrojov a miezd sú zodpovedné za spracovanie dokumentov spojených s výberovým konaním, s dochádzkou na pracovisko, s pracovným alebo mimopracovným zaradením a pôsobením pedagógov, s personálnou agendou. Hodnotenie konkrétnych pedagógov sa uskutočňuje na úrovni vedúceho pracoviska v súlade s internými dokumentmi, ako sú plány kvalifikačného rastu, kritériá na obsadenie miest profesora a docenta a pod.

c) pomer počtu učiteľov/študentov

Na národnej úrovni v dokumente „Kritéria začlenenia vysokej školy medzi univerzitné vysoké školy“ bol určený atribút KZU 6 upravujúci pomer počtu

¹⁰Na štyroch zo šiestich fakúlt sa v súlade s plánom uskutočňujú hospitácie a nácvy za účelom zvýšenia kvality práce vysokoškolského učiteľa.

študentov a vysokoškolských učiteľov¹¹. V Metodike rozpisu dotácií zo štátneho rozpočtu verejným vysokým školám na rok 2013 na zabezpečenie akreditovaných študijných programov a mzdy pedagógov sa prihliada na počet študentov a absolventov podľa stupňov štúdia, na kvalifikovanosť vysokoškolských učiteľov, koeficient odboru¹², ekonomickú náročnosť študijného odboru, uplatniteľnosť absolventov v praxi, začlenenie vysokej školy podľa komplexnej akreditácie, kvalitu a ďalšie aspekty súvisiace so zabezpečením výučby. Pomer počtu vysokoškolských učiteľov podľa kvalifikačnej štruktúry k počtu študentov sa sleduje v správe o pedagogickej činnosti UMB/fakúlt a v prípade dostupnosti informácií sa hodnotí v komparácii s ostatnými vysokými školami v SR.

Na jedného vysokoškolského učiteľa (593,50 učiteľov k 31. 10. 2013) z celkového počtu študentov UMB (10 416 k 31. 10. 2013) pripadá cca 18 študentov. V prípade prepočtu na jedného profesora/docenta (76,30 profesorov a 141,28 docentov k 31. 10. 2013) sa pomer zvýši na približne 48 študentov.

d) pedagogická záťaž

Na národnej úrovni nie je prijatý jednotný dokument, ktorý by odkazoval na nariadenia dotýkajúce sa pedagogickej záťaže učiteľov. Mnohé z fakúlt UMB majú prijaté normy pre vykazovanie pedagogickej záťaže (tzv. úväzkové listy), v ktorých sa zohľadňuje výkon vysokoškolského učiteľa v pedagogickej, vedeckovýskumnej a publikačnej, prípadne ostatnej činnosti vyjadrený týždenným alebo ročným rozsahom hodín v súlade s prijatou metodikou. Na všetkých fakultách UMB v súlade s rozpisom finančných prostriedkov na fakulty sa sledujú výkony v prepočte za pracovisko i vysokoškolského učiteľa/výskumného pracovníka. Výkon vysokoškolského učiteľa zahŕňa pedagogický výkon odvodený od tzv. kreditovýkonu¹³, výkon vo vedeckovýskumnej a publikačnej činnosti za hodnotené obdobie. V určovaní pedagogickej alebo vedecko-výskumnej a publikačnej „záťaže“ vysokoškolského učiteľa sa rešpektujú aj individuálne prístupy v zmysle využitia a rozvoja ľudského potenciálu a je na rozhodnutí vedúceho katedry alebo dekana fakulty rozloženie vyučovacích, výskumných a iných povinností konkrétného pedagóga/vedca.

¹¹ Počet študentov v študijných programoch prvého a druhého stupňa a v študijných programoch podľa § 53 ods. 3 zákona k 31. októbru príslušného akademického roka na prepočítaný evidenčný počet vysokoškolských učiteľov s vysokoškolským vzdelaním tretieho stupňa alebo s vedecko-pedagogickým titulom docent alebo s vedecko-pedagogickým titulom profesor v kalendárnom roku, v ktorom sa tento akademický rok začal, je v jednotlivých rokoch hodnoteného obdobia najviac 20. Študenti v externej forme štúdia sa zohľadnia v celkovom počte študentov s váhou 0,3.

¹² Koeficient odboru určuje normatívny počet študentov na jedného vysokoškolského učiteľa a normatívny počet nepedagogických zamestnancov na jedného vysokoškolského učiteľa pre daný študijný odbor.

¹³ Kreditovýkon je súčinom normovaných kreditov príslušného stupňa štúdia v akademickom roku (KŠ), koeficientu odboru (KO) a koeficientu stupňa a typu štúdia (TŠ). Priemerný kreditovýkon vysokoškolského učiteľa na UMB v roku 2013 bol 33,7.

2.5.2. Kritériá a postupy výberu a prijímania vysokoškolských učiteľov

a) certifikáty a pedagogická prax

V súlade s internými dokumentmi UMB/fakúlt kvalifikačným predpokladom na obsadenie pracovných miest vysokoškolských učiteľov, výskumných pracovníkov, funkcií profesorov a docentov a vedúcich zamestnancov je vzdelanie a dosiahnutý titul, osobitným kvalifikačným predpokladom je pedagogická spôsobilosť. Ďalšou kvalifikačnou požiadavkou sú iné spôsobilosti (aktívne ovládanie cudzieho jazyka, práca s PC, požadovaná prax, špecializácia a pod.). Pedagogická spôsobilosť alebo ďalšie kvalifikačné požiadavky nemusia byť splnené v čase výberového konania, v zázname z výberového konania sa uloží ich dosiahnutie ako podmienka uzatvorenia ďalšej pracovnej zmluvy.

Zástupcovia útvarov zodpovedných za výber a prijímanie pedagógov: Komisia vymenovaná dekanom na výber uchádzačov o pracovné miesto berie do úvahy okrem odborných kvalifikačných predpokladov (preukázanie zoznamom publikačnej činnosti, výskumných aktivít a pod.) aj osvedčenie o získaní pedagogickej spôsobilosti (úplné, základy vysokoškolskej pedagogiky prípadne doplnkové pedagogické štúdium), všetky certifikáty potvrdzujúce spôsobilosti/zručnosti uchádzača vzhľadom na pracovné miesto. Pedagogická prax a prax v odbore predpokladaného pôsobenia na vysokej škole je vítaná. Pri prijímaní nových zamestnancov prevláda prijatie uchádzačov po ukončení denného doktorandského štúdia, kde doktorand počas troch rokov svojho štúdia získal určitý stupeň pedagogickej praxe. Prijatie na funkcie docent, profesor, vedúci zamestnanec, vyžaduje splnenie kritérií schválených vedeckou radou UMB, pedagogickú i odbornú prax. Členovia komisie prihliadajú aj na individuálne schopnosti uchádzača, jeho doterajší profil, dosiahnuté výsledky v odbore, ale aj na skutočnosť, či absolvoval kurzy ďalšieho vzdelávania alebo či disponuje inými schopnosťami v rámci jeho konkurenčnej výhody, napr. na úrovni držiteľa nejakého certifikovaného oprávnenia pre výkon jeho funkcie.

Vybraní vysokoškolskí učitelia: Kritériá sú vopred jasne stanovené smernicou o výberovom konaní na príslušné pracovné miesto, resp. funkciu. Vlastníctvo certifikátov o absolvovaní relevantných odborných aktivít je „pridaná hodnota“ uchádzača. Samozrejmosťou pri prijatí vysokoškolského učiteľa má byť ukončené vzdelanie v treťom stupni (PhD.) alebo jeho ukončenie najneskôr do jedného roka od prijatia. Pedagogická prax ani tzv. pedagogické minimum u absolventov neučiteľského štúdia nemá byť podmienkou pri prijímaní (zamedzí sa prijímanie mladých kvalifikovaných odborníkov bez praxe), ale má sa zohľadňovať v komplexnom hodnotení všetkých uchádzačov.

Jeden z názorov: Ako vedúca katedry som sa stretla s mnohými prípadmi, že kolegovia nemali ani pedagogické minimum ani pedagogickú prax, ale boli ochotní absolvovať kurzy pedagogického vzdelávania. Keďže fakulta a univer-

zita vytvorili priestor a možnosti, mnohí kolegovia, ktorí nemali pedagogické vzdelanie, si postupne toto vzdelanie doplnili. Konštatujem, že táto skupina pedagógov prevládala v mojom okolí. Z mojich dlhoročných skúseností hodnotím pozitívne možnosti a ponuku fakulty a univerzity pre zvyšovanie úrovne a kvality pedagogického procesu, pretože v posledných rokoch evidujem výrazný pozitívny posun v kvalite i kvantite vzdelávania pedagógov. Skôr vidím problémy v nedostatočnom využívaní týchto príležitostí zo strany samotných pedagógov, čo môže byť spôsobené subjektívnymi i objektívnymi príčinami.

b) pracovné úväzky

Prijatím novely vysokoškolského zákona od januára 2013 môže mať vysokoškolský učiteľ najviac tri pracovné pomery, z toho jeden na ustanovený pracovný čas. Obmedzenia sa vzťahujú na garantov študijných programov. Prijatím kritérií akreditácie z apríla 2013 sa pôsobenie garantov študijných programov na viacerých vysokých školách obmedzilo aj celkovým počtom hodín (69). Prehľad na portáli vysokých škôl (register zamestnancov), ktorý zverejnilo Ministerstvo školstva, vedy a výskumu SR poskytuje informácie o pracovných úväzkoch pedagógov na jednotlivých vysokých školách. Na účely komplexnej akreditácie a obhájenie práv na poskytovanie vysokoškolského vzdelávania je nevyhnutné pravidelne monitorovať počet pedagogických zamestnancov vo funkcii docent a profesor a vysokoškolských učiteľov s PhD., ktorí pracujú na UMB na ustanovený pracovný čas.

Zástupcovia útvarov zodpovedných za riadenie ľudských zdrojov: V súčasnosti vedenia fakúlt/UMB tolerujú skutočnosť, že pedagóg má viac ako jeden plný pracovný úväzok. Existuje niekoľko dôvodov pôsobenia na inej škole – záujem o kvalifikovaného odborníka a vzájomný rozvoj, ale aj nedostatočné finančné ohodnotenie práce vysokoškolského učiteľa. Vedenia fakúlt individuálne posudzujú rozhodnutie pedagóga zamestnať sa aj na inej vysokej škole doma alebo v zahraničí. Dôraz kladú predovšetkým na to, aby vyučujúci plnili všetky svoje povinnosti, vykazovali výstupy v prospech fakulty. Zároveň dohliadajú na to, aby každý pedagóg dodržiaval platný pracovný poriadok. V prípade, že všetky tieto atribúty sú splnené, nie sú výhrady, ak niekto prezentuje a využíva svoje schopnosti aj na iných miestach, resp. na inom pracovisku. V mnohých prípadoch viac úväzkov, osobitne v zahraničí, odzrkadľuje pozitívnu skutočnosť, že o pedagóga je záujem zo strany vysokých škôl a deklaruje to jeho odbornosť. Negatívnym javom je možné zníženie výkonnosti a využitia takéhoto pedagóga v prostredí vlastnej fakulty.

Vybraní vysokoškolskí učitelia: Zamestnávanie kvalifikovaných a uznávaných odborníkov na vlastnej fakulte z prostredia inej vysokej školy pozitívne vplyva na kvalitu vzdelávania, nadviazanie kontaktov, zapojenie do spoločného riešenia projektov, umožňuje získanie dodatočného zárobku, čo platí aj opačne.

Na UMB pôsobia pedagógovia zo zahraničia, mnohí z nich garantujú študijné programy a pomáhajú nielen pri výchove študentov, ale aj pri odbornom raste pedagógov. Pobytom na inej vysokej škole môže pedagóg získať lepšie možnosti pre svoj kvalifikačný rozvoj, nové nápady, ktoré môže aplikovať na materskej fakulte, alebo získať lepšie podmienky pre výskum a pod. Pokiaľ by vysokoškolský pedagóg mal vytvorené materiálne a finančné podmienky na jednej inštitúcii také, že by mu plne pokrývali mesačné náklady štandardného života i života jeho rodiny, lojálnosť voči jednej inštitúcii by bola vyššia. Veľa kvalifikovaných odborníkov kvôli mzdovému ohodnoteniu odišlo z vysokoškolského prostredia do podnikateľskej sféry. Negatívom viacerých pracovných úväzkov je vykázanie výstupov výskumnej a publikačnej činnosti v prospech inej vysokej školy, náročnejšia komunikácia so študentmi, problémy s evidovaním dochádzky na pracovisku, bloková výučba predmetov, operatívne riešenie problémov na pracovisku, ale aj vytváranie konkurenčného prostredia.

Jeden z názorov: Otázka viac ako jedného plného pracovného úväzku vysokoškolského pedagóga je otázkou celospoločenského nízkeho ohodnotenia práce v tejto oblasti a je spojená s nevyhnutnosťou zabezpečenia štandardného života, nie nadštandardného. Je zarážajúce a nepochopiteľné, keď odborník – vysokoškolsky vzdelaný, medzinárodne uznávaný profesor – má tabuľkový plat na takej úrovni, že v prevažnej miere nemôže konkurovať svojim absolventom, ktorých vychoval. V porovnaní s platmi vysokoškolských pedagógov v okolitých krajinách – vrátane napr. Českej republiky – i v rámci OECD sa nachádza na chvoste, napriek štandardným, dokonca nadštandardným výkonom.

2.5.3. Podpora kvality vyučovacieho procesu

a) rozvoj odborných zručností pedagógov

V rokoch 2010 až 2013 v rámci vzdelávacích projektov financovaných z prostriedkov ESF prebiehajú vzdelávacie kurzy určené vysokoškolským učiteľom UMB. Plánovaný počet účastníkov vzdelávacích aktivít pre pedagógov UMB je 775, čo znamená že v priebehu troch rokov pri počte 597 pedagógov sa môže každý zúčastniť minimálne jedného kurzu¹⁴. Kurzy sa orientujú na rozvoj znalostných, pedagogických a výskumných kompetencií, jazykových a prezentačných zručností, na vzdelávanie auditorov a manažérov kvality, na získanie pedagogickej spôsobilosti vysokoškolských učiteľov, ale aj na vzdelávanie súčasných a potenciálnych manažérov fakúlt.

¹⁴ V rámci projektu „Zvýšenie kvality riadenia a vysokoškolského vzdelávania v podmienkach UMB“ sa zúčastnilo vzdelávania 479 vysokoškolských učiteľov, v rámci projektu „Podpora výučby študijných programov v cudzích jazykoch“ 75 a v rámci projektu „Rozvoj znalostných a pedagogických kompetencií pracovníkov vedy a výskumu a doktorandov na UMB“ 354 vysokoškolských učiteľov a 16 doktorandov.

Zástupcovia zodpovední za rozvoj ľudských zdrojov: UMB /fakulta priebežne ponúka pedagogickým zamestnancom možnosti absolvovať rôzne kurzy/školenia. Zdroje financovania sú hlavne z prostriedkov ESF, ale aj z vlastných zdrojov UMB. V dodatku č. 1 k Pracovnému poriadku UMB je určené povinné a odporúčené vzdelávanie pre vysokoškolských učiteľov, vedúcich katedier, dekanov, prodekanov, prorektorov i nepedagogických zamestnancov. Kurzy sa organizujú v spolupráci s Centrom celoživotného vzdelávania a učitelia sa ich zúčastňujú podľa vlastného záujmu. Povinné z kurzov sú tie, ktoré sa od zamestnanca vyžadujú pri výberovom konaní a sú potrebné na kvalitné vykonávanie práce na danom pracovnom mieste. Ak novoprijatý zamestnanec nespĺňa kvalifikačnú požiadavku, počas prvých rokov v zamestnaní si ju musí doplniť. Úlohou vedúcich pracovísk je spolupracovať so zamestnancami a sledovať/podporovať ich ďalšie vzdelávanie. Vzhľadom na širokú ponuku vzdelávacích kurzov a školení sa začína prejavovať problém s ich obsadením.

Vybraní vysokoškolskí učitelia: Kurzy ponúkané na UMB sú súčasťou univerzitných projektov zvyšovania kvality. Vysokoškolskí učitelia v nich pôsobia v rolách študenta alebo pedagóga. Účasť na kurzoch je spravidla dobrovoľná. Absolvovanie kurzu vysokoškolskej pedagogiky, ktorá je špecifickým kvalifikačným predpokladom na prijatie je viac-menej povinné. Možnosť rozvoja odborných zručností pedagógov sa podporuje aj ponukou vzdelávacích možností doma i v zahraničí s využitím programov ERASMUS, Maria Curie, prostredníctvom zahraničných inštitúcií pôsobiacich na Slovensku (British Council, Goetheho inštitút, Francúzsky inštitút, Poľský inštitút a pod.), ale aj vzdelávacími aktivitami organizovanými Univerzitnou knižnicou, Štátnou vedeckou knižnicou, účasťou na konferenciách a pod. Kolegovia z iných pracovísk fakulty/UMB ponúkajú z vlastnej iniciatívy kurzy/školenia na zdokonalenie sa v cudzích jazykoch, informačných technológiách, v štatistike, niekedy aj s využitím odborníkov z praxe. Rôzne spoločnosti a vládne inštitúcie na základe osobných kontaktov a dobrej spolupráce na svoje náklady umožnia pedagógom prístup na finančne nákladné školenia, ktoré organizujú pre svojich manažérov a zamestnancov.

Jeden z názorov: Od akademického roka 2010/11 sa organizujú kurzy ďalšieho vzdelávania učiteľov a ostatných zamestnancov. Povinná účasť, resp. odporúčaná bola iba na kurze vysokoškolskej pedagogiky najmä pre nových pedagógov. Ostatné kurzy si vyberali vyučujúci podľa vlastného záujmu. Osobne som sa zúčastnila: 1/Kurz vysokoškolskej pedagogiky; 2/Jazykovo-metodický kurz pre učiteľov odborných predmetov v cudzích jazykoch“; 3/ Academic English – Writing Skills; 4/ Ochrana duševného vlastníctva. V tomto roku som sa prihlásila na kurz „Elektronická prezentácia výsledkov výskumu“. Možnosť ďalej sa vzdelávať hodnotím pozitívne, nakoľko je to v súčasnosti nevyhnutné v rámci každej profesie, vrátane pedagógov.

b) diverzita vedomostí študentov

Diverzitou vedomostí sa rozumie predovšetkým rôzna úroveň vedomostí študentov zapísaných na študijný program/predmet. Obsah predmetov na UMB je v súlade s opisom študijného programu a premieta sa do požadovaných vedomostí, schopností a kompetencií študenta. Požiadavky na ukončenie predmetu sú rovnako koncipované pre všetkých študentov, ktorí boli na základe prijímacieho konania prijatí a zapísaní na študijný program. V súlade so Študijným poriadkom UMB/fakúlt a požiadavkami na predmet (uvedenými v informačnom liste predmetu), ďalej individuálnym prístupom, ak to je aktuálne možné, a poskytovaním individuálnych konzultácií študentom v čase vypísaných konzultačných hodín, resp. podľa vzájomnej dohody, sa predpokladá, že študent na základe prezenčnej formy vyučovania s využitím literárnych zdrojov (knižných a e-zdrojov) a samoštúdia úspešne zvládne štúdium.

Vysokoškolskí učitelia: Rozdielna úroveň vstupných vedomostí v predmetoch sa vyskytuje hlavne u študentov zapísaných na prvý stupeň štúdia (v závislosti od druhu absolvovanej strednej školy). Rozdiely sú v úrovni vedomostí slovenských študentov a študentov prichádzajúcich na študijný pobyt v rámci programu Erasmus, ale aj študentov zapísaných na druhý stupeň štúdia, ktorí ukončili študijný program prvého stupňa v inom študijnom odbore. Osvedčili sa individuálne konzultácie, počas ktorých je možné riešiť problémy, nedostatky, ale aj rozvíjať špecifické predpoklady študentov. Inou formou je opakovanie učiva, z ktorého sa vychádza v predmete. Študentov je možné rozdeliť do skupín podľa úrovne vedomostí a pracovať s nimi tak, aby sa diverzita vedomostí postupne odstránila. Predpokladá to viac samoštúdia. Inou možnosťou je zadávanie seminárnych prác, referátov, úloh na domáce riešenie. Študenti sa môžu zapísať na kurz (za finančnú úhradu), ktorý im pomôže preklenúť rozdiely vo vedomostiach. Viaceré katedry ponúkajú vo svojich študijných programoch propedeutické kurzy s cieľom vyvážiť, príp. vyrovnáť úroveň vedomostí študentov prvého roku štúdia. Deficit jazykových predpokladov u študentov sa rieši odporúčaniami na letné jazykové kurzy v zahraničí, prax v zahraničí a pod. Mnohí učitelia s využitím LMS podporujú skupinovú komunikáciu študentov a pedagógovia k zvládnutiu obsahu predmetu alebo využívajú mejlovú komunikáciu.

Jeden z názorov: V rámci katedry sme pilotne overovali tutoriálny systém, kde doktorandi v role tútorov pomáhali študentom dobehnúť deficit vedomostí a usmerňovali hlavne začínajúcich študentov v ich štúdiu. Tento systém preslávil Oxford i Cambridge, ale za cenu, že do neho patrične investovali. Problém fakulty/UMB bol finančný, nájsť zdroje na zaplatenie extra hodín spojených s tutoriálmi. Iným nástrojom sú tzv. „bridging courses“, ktoré sú úspešným riešením podobných situácií/problémov v zahraničí a v podmienkach UMB sa začína v malom, zavedením „úvodných sústredení“.

Študenti: Zohľadňovanie diverzity vedomostí odporúča 20 % študentov. Navrhujú tzv. vstupné testovanie vedomostí na začiatku semestra, rozdelenie študentov do skupín, ponúknutie kurzov na doučenie. V súlade s diverzitou vo vedomostiach navrhujú zaviesť diverzitu aj v rozdeľovaní povinností a úloh - slabším študentom dávať menej náročné úlohy, lepším študentom náročnejšie úlohy (pri záverečnom hodnotení prihliadať na dosiahnutý pokrok). Väčšina študentov odporúča rešpektovať kritériá školy a študijného programu, ktorý si študent zvolil. Ak je študent cieľavedomý a chce, medzery vo vedomostiach dobehne; študent si sám vybral školu a mal dost času sa dopredu presvedčiť o náročnosti štúdia; študent by sa mal prispôbiť a vyučujúci by nemal zľavovať z požiadaviek; je na rozhodnutí študentov, akým spôsobom si vedomosti doplnia.

c) modernizácia výučby

Modernizácia výučby s cieľom zvýšenia kvality sa zabezpečuje prednostne z prostriedkov získaných zo štrukturálnych fondov, z operačných programov vzdelávania a zo spolufinancovania UMB/fakúlt. Výstupom realizovaných projektov je vytvorenie dvoch centier excelentnosti zameraných na výskum otázok národnej a medzinárodnej bezpečnosti a tvorbu komplexnej stratégie medzinárodného krízového riadenia v medzinárodných vzťahoch, rekonštrukcia plavárne a telocvične, modernizácia výučbových priestorov UMB informačno-komunikačnými technológiami¹⁵ vrátane didaktickej techniky a výmena starých okien na všetkých relevantných objektoch UMB za energeticky výrazne úspornejšie. Počet študentov v rámci výučby sa odvíja od kapacity posluchární, od charakteru predmetu (hudobná výchova, informatika, prekladateľstvo a tlmočníctvo, výučba v laboratóriu a pod.), od metód výučby, formy vzdelávania, od požadovaných kompetencií vzhľadom na profiláciu študentov a je limitovaný vybavenosťou posluchární. Prednášky sa organizujú v kapacitne väčších posluchárňach, semináre v skupinách maximálne do 25 - 30 študentov.

2.5.4. Hodnotenie kvality vyučovacieho procesu

a) kvalita vyučovacieho procesu

Minimálne raz ročne sa uskutočňuje hodnotenie kvality práce pedagóga študentmi formou dotazníka na univerzitnej/fakultnej úrovni. S výsledkami hodnotenia sa oboznamujú vedúci katedier a jednotliví hodnotení pedagógovia. V prípade opakovaného negatívneho hodnotenia pedagóga sa uskutočňuje osobný rozhovor na úrovni vedúceho katedry alebo garanta predmetu/študijného programu, prípadne hospitácia na vyučovaní. Mnohí z vyučujúcich priebežne uskutočňujú hodnotenie predmetu a jednotlivých tém s využitím funkcionality v AIS. Pracovný pomer vysokoškolských učiteľov vo funkcii docent

¹⁵ V súčasnosti sú na UMB všetky učebne vybavené informačno-komunikačnými technológiami.

a profesor, novoprijatých zamestnancov sa uzatvára na dobu určitú. Hodnotenie práce učiteľa je aj predmetom výberového konania. Mnohé z pracovísk UMB/fakúlt majú zavedené kritériá, ktoré má spĺňať vysokoškolský učiteľ v pedagogickej i vo vedeckovýskumnej činnosti a v kvalifikačnom raste. Jedenkrát ročne sa sledujú dosiahnuté výsledky.

b) rola študentov v hodnotení

Takmer 100 %¹⁶ z vybraných študentov je stotožnených s myšlienkou hodnotiť prácu pedagógov. Hodnotenie vnímajú ako účinnú spätnú väzbu, ktorú poskytuje študent učiteľovi. Ide o príležitosť, ale aj právo študenta prezentovať názor na výučbu a kvalitu práce pedagóga s očakávaním, že výsledky hodnotenia sa budú akceptovať. Študenti najmä vyšších rokov štúdia majú dostatok schopností a sú na dostatočnom stupni poznania, aby dokázali zhodnotiť kvalitu vyučovania a porovnať prácu vyučujúcich. Študent je súčasťou vyučovacieho procesu, je zákazníkom a z toho mu vyplýva možnosť i povinnosť vyjadriť sa, čo je potrebné zlepšiť a s čím je spokojný. Názory študentov na možnosť hodnotiť prácu vysokoškolského učiteľa sú pozitívne. Väčšina z nich očakáva, že výsledky hodnotenia sa premietnu napríklad do vyššieho mzdového ohodnotenia alebo v prípade negatívneho hodnotenia sa uskutočnia potrebné zmeny, o ktorých budú aj študenti spätne informovaní. Toto stanovisko vyjadrilo 24 % respondentov z radov študentov.

c) politika vysokej školy v hodnotení

Hodnotenie kvality práce pedagógov nie je jednorazová činnosť a nezakladá sa na záveroch jedného sociologického opytovania. Ide o proces, do ktorého vstupuje niekoľko subjektov – študenti, spolupracovníci na katedre, vedúci katedry, garant predmetu/študijného programu, vedenie fakulty. Opakované negatívne hodnotenie zásadným spôsobom ovplyvňuje politiku fakulty v riadení ľudských zdrojov.

d) dlhodobá neefektívnosť pedagógov

Dlhodobá neefektívnosť pedagógov sa väčšinou zohľadňuje vo výberových konaniach a následne môže ísť o nepredĺženie pracovnej zmluvy, preradenie vysokoškolského učiteľa do nižšej kategórie, zníženie osobného ohodnotenia, ústne a písomné upozornenie (varovanie pedagóga s cieľom nápravy). V priebehu roku 2012 na jednej z fakúlt UMB nebol dvom vysokoškolským učiteľom predĺžený pracovný pomer aj z dôvodu dlhodobo pretrvávajúceho veľmi negatívneho hodnotenia kvality zabezpečovaného pedagogického procesu z ich strany. Na inej fakulte bol vysokoškolský učiteľ preradený z pracovného miesta odborného asistenta do kategórie lektor.

¹⁶ Dvaja študenti prezentovali názor, že nemajú dostatok skúseností z pedagogiky a didaktiky na hodnotenie; učiteľ je odborník a študent, ktorý sa len učí, by ho nemal hodnotiť.

Jeden z názorov (negatívna skúsenosť): Dlhodobá neefektívnosť pedagógov sa podľa môjho názoru takmer nerieši. Stretávame sa s preťaženosťou pedagógov, s nezaujmom garantov o predmet. Existujú predmety, kde obsah učiva nezodpovedá výmere predmetu, čo spôsobuje, že sa niektoré témy objavujú duplicitne. Chýba dlhodobá stratégia obsadzovania predmetov vyučujúcimi a stáva sa, že mladý pedagóg v priebehu troch rokov zabezpečuje výučbu rôznych predmetov bez možnosti špecializovať sa.

2.5.5. Motivovanie pedagógov

a) motivačné systémy

Výsledky hodnotenia vyučovacieho procesu sa zohľadňujú v komplexnom hodnotení pedagóga zo strany vedúceho pracoviska. Komplexné hodnotenie výkonnosti umožňuje individuálne zaťažiť konkrétneho pedagóga pedagogickou, vedeckovýskumnou a publikačnou aktivitou vedúcim pracoviska. Je preto potrebné, aby vedúci poznal kvalitu zamestnanca v uvedených oblastiach a vedel optimalizovať ich rozloženie za účelom dosiahnutia maximálnej výkonnosti. Dlhodobo pozitívne hodnotený pedagogický proces zabezpečovaný pedagógom je žiaduce zohľadniť v osobnom ohodnotení, v mimoriadnych odmenách a v prípadnom zapojení konkrétneho pedagóga do ďalších aktivít s dodatočným ohodnotením (školenia, pobyty v zahraničí, účasť na konferenciách).

b) nástroje motivovania

Výsledky hodnotenia kvality vyučovacieho procesu vrátane celkového komplexného hodnotenia pedagógov sa v rámci možností premietajú do finančných a nefinančných motivačných nástrojov. Problémom je nedostatok finančných zdrojov. Motivovanie finančnými nástrojmi sa obmedzuje na osobné ohodnotenie, mimoriadne odmeny a koncoročné odmeny v závislosti od zdrojov. S cieľom podporiť rozvoj výučby študijných programov v cudzom jazyku sa zaviedol systém stimulácie pedagógov, ktorí sa zapojili do výučby odborných predmetov v cudzích jazykoch. V rámci UMB/fakúlt je zavedený aj systém stimulácie zamestnancov, ktorí pripravili projekt v rámci 7. rámcového programu. K nefinančným nástrojom motivovania pedagógov patrí napríklad aj Cena rektora každoročne udeľovaná najlepším pedagógom, Cena rektora za najlepšiu publikáciu, návrhy dekanov na vyznamenanie pedagógov medailou fakulty/univerzity a pod. Zavedený systém hodnotenia pedagógov nedostatočne motivuje špičkových pedagógov a na fakultách nie sú jednoznačne prijaté opatrenia na ukončenie pracovného pomeru dlhodobo neefektívnych pedagogických zamestnancov.

2.5.6. Názory na dobrého vysokoškolského učiteľa

Zo sumarizácie názorov vybraných vysokoškolských učiteľov a zástupcov útvarov zodpovedných za kvalitu vzdelávania vyplýva, že väčšina vyučujúcich pokladala otázku za zložitú, hypotetickú, na ktorú sa nedá jednoznačne odpovedať. Z odpovedí je možné vybrať nasledovné charakteristiky:

- pedagóg s prirodzenou autoritou, so zodpovedajúcim prehľadom v prednášanej problematike; prienik pedagóga, vedca, psychológa, komunikátora (a v súčasnosti aj administrátora) s požiadavkami náročnosti na seba a svojich študentov; odborník s rozhľadom a vedeckým poznaním vo svojom odbore, so schopnosťou interdisciplinárnych prienikov;
- učiteľ, u ktorého študenti radi absolvujú aj ďalšie predmety, ktorý dokáže aj na prvý pohľad zložité veci vysvetliť jednoducho a z tradične „nudného“ predmetu urobiť predmet, ktorý je u študentov obľúbený;
- vie upútať študentov a vzbudiť v nich záujem o problematiku, vedie výučbu tak, že výsledkom je pridaná hodnota pre študentov; dobrý odborník, ktorý dokáže všetko to, čo vie, zrozumiteľným, jasným, ale aj prítlačlivým spôsobom podať študentovi;
- snaží sa o objektívne hodnotenie úrovne vedomostí študentov; poskytuje študentom spätnú väzbu;
- je schopný spojiť teoretické vedomosti a praktické skúsenosti s pedagogickým majstrovstvom; motivuje a podnecuje študentov k budúcemu povolaniu;
- pristupuje k študentom ako k rovnocenným partnerom, ľudsky, demokraticky; vie komunikovať so študentmi a motivovať ich k štúdiu;
- má rád svoju prácu, študentov, ale aj seba samého, váži si seba a je hrdý na to, čo dokázal; teší sa prirodzenej autorite, rešpektu a úcte; je dôsledný a pritom ústretový;
- disponuje kvalitnou publikačnou a vedecko-výskumnou činnosťou; rozvíja seba, aby mohol vzdelávať iných; sleduje nové trendy a vie ich primerane aplikovať do obsahu výučby jeho predmetov.

a) Z názorov študentov uvádzame: Dobrý vysokoškolský pedagóg dokáže zaujímavo prednášať a viesť výučbu (52,4 %), je odborne kompetentný a spôsobilý (47,6 %), teší sa rešpektu a dôvere študentov, v kontakte so študentmi preferuje spoluprácu a pozitívnu motiváciu (28,6 %), má prirodzenú autoritu (23,8 %), vie naučiť a dáva priestor študentom na vyjadrenie ich názorov, je pritom prísny a precízny (19,1 %), je teoretikom i praktikom, k študentom je ľudský, chápatelý, kompromisný a trpezlivý (14,3 %), vie ich aj oceniť, je vzorom a príkladom, pozitívne naladeným vodcom (9,5 %).

2.6. Zber, analýza a využívanie informácií v rámci procesov interného merania kvality

Do hodnotenia inštitucionálnej politiky zberu, analýzy a využívania informácií na UMB sa zapojilo 22 respondentov na úrovni vedenia UMB a jej jednotlivých súčastí. Informácie poskytli vybraní prorektori a prodekani, referentky študijných oddelení, zástupca akademického senátu a riaditeľka Univerzitetnej knižnice. Získané informácie sa konfrontovali s obsahom interných dokumentov, správ a informačných systémov UMB. Boli to najmä Štatút UMB a štatúty fakúlt, Študijný poriadok UMB a fakúlt vrátane dodatkov; Marketingová stratégia UMB; Dlhodobý zámer rozvoja UMB (fakúlt) na obdobie rokov 2008-2013; Akademický informačný systém (AIS); Prístup do knižničného fondu, k licencovaným a elektronickým informačným zdrojom Univerzitetnej knižnice; Sprievodca štúdiom; Hodnotiaca správa kvality poskytovaného vzdelávania UMB za obdobie od 1. 9. 2010 do 30. 6. 2012; Výsledky ankety o kvalite výučby učiteľov za akademické roky 2008/2009 až 2011/2012 a výsledky ankety o hodnotení študijných programov UMB za akademické roky 2008/2009 až 2011/2012, webová stránka UMB a jej fakúlt; výročné a hodnotiace správy UMB a fakúlt o pedagogickej činnosti a práci s verejnosťou a iné.

2.6.1. Úroveň poskytovania informácií o vysokoškolskom vzdelávaní

a) národná úroveň

Základnou právnou normou, ktorá upravuje podmienky vysokoškolského vzdelávania na Slovensku, je zákon o vysokých školách. V súlade so zákonom každá vysoká škola vedie register študentov (§73), centrálny register študentov vysokých škôl vedie ministerstvo. Údaje obsiahnuté v registri poskytujú prehľadné informácie o študentovi od jeho prijatia až po ukončenie študijného programu v rámci vysokoškolského štúdia. Verejne sú prístupné informácie o študijných odboroch a o akreditovaných študijných programoch vysokých škôl (§54b zákona), o zamestnancoch vysokej školy a ich kvalifikácii. Novelou zákona o vysokých školách sa zaviedla povinnosť pre vysoké školy vypracovať vnútorný systém kvality (§87a), ktorého súčasťou je tvorba, schvaľovanie, monitorovanie a pravidelné hodnotenie študijných programov, kritériá a hodnotenie študentov, zabezpečovanie kvality vysokoškolských učiteľov, zabezpečovanie podmienok na podporu vzdelávania, zber a analýza informácií potrebných na efektívne riadenie uskutočňovania študijných programov a pravidelné zverejňovanie aktuálnych, objektívnych informácií o študijných programoch a ich absolventoch. Ukazovatele výkonu vysokej školy v oblasti pedagogickej a vedeckej činnosti za dvojročné obdobie sú podkladom tvorby metodiky a následne rozpisu dotácií zo štátneho rozpočtu verejným vysokým školám na prísluš-

ný rok. Evidencia publikačnej a umeleckej činnosti zamestnancov a študentov tretieho stupňa štúdia sa sleduje v centrálnom registri (§108a,b,c). Monitoring umiestnenia absolventov pravidelne podľa vysokých škôl a študijných odborov zverejňuje Ústav informácií a prognóz školstva. Informácie o zamestnaných a nezamestnaných absolventoch sú neúplné.

b) politika a prax na UMB a na jej fakultách

Zber a analýza informácií o *študijnom prograse a miere úspešnosti študentov* sa hodnotí ročne pri spracovaní výročnej správy o pedagogickej činnosti a od roku 2010 aj v hodnotiacej správe kvality poskytovaného vzdelávania na UMB. Využívajú sa informácie sledované o štúdiu v AIS a vlastné prehľady spracované na študijných oddeleniach v štruktúre: vývoj počtu študentov (v tom podiel zahraničných študentov) podľa rokov, foriem a stupňov štúdia, počet predčasne ukončených a prerušených štúdií, počet študentov na zahraničných mobilitách, podiel novoprijatých a ukončených študentov, úroveň lojality, priemerná známka, dosiahnutie progresu v štúdiu študijného programu, ocenenie študentov za vynikajúce študijné výsledky a reprezentáciu v športe, vede a umení, počet absolventov, hodnotenie štátnych skúšok, spolupráca s praxou. Osobitná pozornosť v zbere informácií sa venuje študentom so špecifickými potrebami a sociálne odkázaným študentom. Účasť na súťažiach ŠVOUČ, vedeckých, športových a kultúrnych podujatiach národného a medzinárodného zamerania sa motivuje zavedením štatútu reprezentanta UMB.

Informácie o *zamestnanosti a nezamestnanosti absolventov* sa získavajú zo štatistických prehľadov Ústavu informácií a prognóz školstva a sporadicky z prehľadov a skúmaní jednotlivých fakúlt. Ak vychádzame z ukazovateľa *zamestnatelnosti študentov*, ktorým rozumieme mieru nezamestnanosti vysokoškolských absolventov vo vzťahu k celkovej miere nezamestnanosti, prijímajú vysokoškolsky vzdelaní absolventi UMB aj zamestnanie, na ktoré sa často požaduje nižšia kvalifikácia, alebo sa zamestnávajú v inom ako vo vyštudovanom odbore, prípadne odchádzajú za zamestnaním do zahraničia – to sú informácie zistené skúmaním uplatnenia absolventov v praxi formou diplomových prác, riešených na jednotlivých fakultách UMB, osobnými stretnutiami s absolventmi na konferenciách a z ich spolupráce s fakultami (účasť na štátnych skúškach, na konferenciách, prednáškach pre študentov, práca cvičného učiteľa a pod.). Systémové zisťovanie informácií o umiestnení absolventov v praxi sa na UMB nerealizuje. Na rok 2013 väčšina fakúlt UMB prijala hlavnú úlohu: „Realizovať a vyhodnotiť prieskum hodnotenia kvality absolventov fakulty u vybraných zamestnávateľov. V rámci prieskumu identifikovať požiadavky praxe kladené na absolventa fakulty.“

Informácie o spokojnosti študentov so študijnými programami a vzdelávaním sa pravidelne zisťujú sociologickým opytovaním (dvakrát ročne) na všetkých fakultách UMB, osobnými rozhovormi na neoficiálnych stretnutiach vyučujúcich študijného programu so študentmi (napríklad Mikulášsky večer študentov a učiteľov, rozlúčka študentov končiacich rokov štúdia s učiteľmi a pod.), organizovanými stretnutiami so zahraničnými študentmi, záverečnou správou/dotazníkom zahraničných študentov spoločných študijných programov, stretnutiami s najlepšími študentmi fakúlt (osobné prijatie a ocenenie na úrovni dekana a prípadne aj rektorky UMB). Študenti UMB sa zapájajú aj do hodnotenia štúdia prostredníctvom Graduate Barometer.

Podkladom na získanie a následné monitorovanie informácií o **efektívnosti pedagogov a ich kvalite** sú interné normy UMB a fakúlt, napríklad Pracovný poriadok (kvalifikačné a osobitné kvalifikačné predpoklady na prácu vysokoškolského učiteľa), Zásady výberového konania, Kritériá na obsadzovanie funkcií docentov a profesorov a iné. Väčšina fakúlt UMB má zavedený systém hospitáčnej činnosti na vyučovaní. Študenti sa vyjadrujú v dotazníkoch ku kvalite práce vysokoškolského učiteľa. V povinnostiach garanta študijného programu je aj hodnotenie vyučujúcich predmetov, ktoré sú súčasťou študijného programu.

Profil študentskej populácie sa zisťuje v AIS z hľadiska veku, národnosti, absolvovania strednej školy, študijného programu, výsledkov prijímacieho konania a výsledkov v štúdiu, špecifických skupín študentov, absolventov, mobilít a pod.

Dostupné učebné zdroje a zdroje na podporu študentov tvoria informačné systémy a technológie (AIS, LMS MOODLE, vybavenosť počítačmi v študentských domovoch a na fakultách, dostupnosť internetu, počítačové učebne pre samoštúdium), študovne a univerzitná knižnica (printové publikácie, rešerše, prístupy k e-databázam), copy centrá, predaj publikácií, ale aj možnosť pravidelných konzultácií mimo vyučovacieho procesu (v priemere 4 hodiny týždenne má každý učiteľ povinné konzultácie pre študentov). Nositeľmi podpory a komunikácie so študentmi sú vedúci katedier, garanti ŠP a predmetov, referáry študijných oddelení, koordinátori ECTS, študijní poradcovia, poradcovia pre študentov so špecifickými potrebami, študentská organizácia ESN pre pomoc zahraničným študentom ERASMUS) a pod. Dobrým príkladom je aj otvorenie univerzitného samovzdelávacieho centra na podporu výučby odborných predmetov v cudzích jazykoch (možnosť videokonferencií, prístupy k 50 licenciám štúdia v anglickom, nemeckom, francúzskom jazyku, k e-databázam, kopírovanie, skenovanie). Reakcie študentov na dostupnosť učebných zdrojov sa zisťujú v dotazníkoch o kvalite výučby, v rokovaniach na Akademickom senáte (UMB a fakúlt), kolégiách (zástupca študentov), v organizovaných stretnutiach so študentmi a rozhovormi v rámci katedier a pod.

Kľúčové ukazovatele výkonu sa sledujú za UMB, fakulty, pracoviská a u jednotlivcov v AIS. Na UMB je prijatý systém vykazovania výstupov pedagogickej a vedeckej činnosti, ktorý je jednotný pre všetky súčasti s využitím AIS, Knižničného informačného systému – evidencia publikačnej činnosti, evidencia projektov, dochádzkového informačného systému. V roku 2011 v rámci univerzitného výskumného projektu (UGA) bola účelovo zadaná úloha spracovať výkonový model podľa študijných programov. Záverečná oponentúra sa uskutočnila v januári 2013.

2.6.2. Inštitucionálna politika používania informácií

Študijný progres a miera úspešnosti študentov sa zverejňujú na intranete a sú obsiahnuté vo výročnej a hodnotiacej správe. Hodnotenie študentov z predmetov a na štátnej skúške je súčasťou AIS. Zistené výsledky hodnotenia predmetov, úspešnosti študentov a ich neúspešnosti z predmetov študijného programu sú obsahom rokovaní kolégií (UMB, fakúlt), vedeckých rád (UMB, fakúlt), zasadnutí katedier; súhrnná informácia sa predkladá aj na rokovanie akademického senátu (UMB, fakúlt). Výsledkom rokovaní a hodnotení úspešnosti študentov je prijatie nápravných opatrení (rozhovor s vyučujúcimi predmetov s „najhoršími“ študijnými výsledkami, kontrola informačných listov a požiadaviek na ukončenie predmetu, zmena spôsobu hodnotenia predmetu, hospitácia na vyučovaní alebo skúške a pod.)

Údaje o **zamestnanosti a nezamestnanosti študentov** podľa študijných odborov sa hodnotia v rámci poradných orgánov rektorky UMB a dekanov fakúlt s prijatím rozhodnutí, napríklad zahrnúť monitoring absolventov a skúmanie požiadaviek zamestnávateľov na absolventov do hlavných úloh fakúlt alebo spracovania diplomových prác, organizovať podujatia s absolventmi a s potenciálnymi zamestnávateľmi a diagnostikovať príčiny existujúceho stavu.

Spokojnosť študentov so študijnými programami a vzdelávaním sa zverejňuje na webovej stránke UMB. Zistené výsledky sú predmetom rokovaní na úrovni UMB i fakúlt a v spolupráci s garantmi študijných programov sa navrhujú opatrenia na zlepšenie úspešnosti štúdia. Podnetom pre tých menej úspešných študentov je aj oceňovanie aktívnych jednotlivcov, ktorí sú členmi orgánov fakúlt, či propagácia úspešných študentov reprezentujúcich UMB v športe, vede, kultúre a umení na webovej stránke. Úspešní študenti druhého a tretieho stupňa sú odmeňovaní aj v rámci siete „Mentor Network Program“. Podľa dosiahnutých výsledkov v štúdiu a vynikajúcich výsledkov v reprezentácii UMB a fakúlt (ŠVOUČ, vedecké, kultúrne a športové reprezentácie) sú odmeňovaní motivačnými štipendiami, Cenou rektorky, Cenou dekana.

Výsledky hodnotenia *efektívnosti pedagógov a ich kvality* viedli k prijatiu podporných nástrojov na zvýšenie kvalifikovanosti učiteľov, napríklad „študijné voľno“ na prípravu habilitačného alebo inauguračného konania, refundácia nákladov na kvalifikačný rast zo zdrojov fakulty, systémové opatrenia na dosiahnutie akademického titulu PhD., zavedenie kategórie špičkového pracovníka UMB, odmeňovanie autorov najlepších publikácií Cenou rektora, zavedenie systému univerzitného vzdelávania zamestnancov a iné.

Profil študentskej populácie sa využíva hlavne pri rozhodovaní o znížení alebo odpustení výšky školného za nadštandardné štúdium, pri určení kritérií pridelenia motivačných štipendií študentom, pri rozhodovaní o priznaní sociálneho štipendia. Niektoré z fakúlt z hľadiska stratégie prijímacieho konania spracúvajú prehľady prihlásených uchádzačov na štúdium a zapísaných študentov podľa absolvovanej strednej školy k výsledkom prijímacieho konania a následne k dosahovaným výsledkom v štúdiu. Podľa zistených výsledkov uskutočňujú osobné stretnutia na stredných školách s cieľom vyzdvihnúť prípravu žiakov na štúdium alebo ponúkajú spoluprácu stredným školám spojenú s prípravou na prijímacie konanie.

O dostupných učebných zdrojoch a zdrojoch na podporu študentov sa pravidelne informuje napríklad na kolégiách (rektora, dekanov) z úrovne kvestora (ekonomická stránka), riaditeľa UAKOM (informačné systémy, počítače, prístup na internet, online komunikácia so študentmi, mejlový adresár študentov a pod.), riaditeľa Univerzitnej knižnice (knižničný fond, prezentácia e-databáz, zakúpené licencie k e-zdrojom). Učebné zdroje a zdroje na podporu študentov sa prednostne získavajú vďaka projektom financovaným z európskych štrukturálnych a európskych sociálnych fondov, ako aj z vlastných zdrojov univerzity (fond na podporu rozvoja). Príspevky zo štátneho rozpočtu sú minimálne.

Kľúčové ukazovatele výkonu sú podkladom rozpisu finančných prostriedkov na fakulty (upravená metodika rozpisu o vlastné kritériá, napríklad kreditový výkon, špičkový pracovník, počet študentov zapísaných na výučbu študijného programu v cudzom jazyku), odmeňovania učiteľov (osobné ohodnotenie, prípadne odmeny), pridelenia učiteľských mobilít, výberových konaní. Novým motivačným nástrojom zvyšovania výkonov vo vede je získanie finančnej odmeny za spracovanie návrhu projektu v rámci 7. rámcového programu.

2.6.3. Efektívnosť využitia informácií v rámci UMB

Na základe príkladu dobrej praxe z EF, ktorá má od roku 1999 zavedený systém kvality podľa noriem ISO, bol v roku 2010 vypracovaný a schválený univerzitný vzdelávací projekt „Zvýšenie kvality riadenia a vysokoškolského

vzdelávania v podmienkach UMB“. Hlavným zámerom a cieľom projektu je implementácia manažérstva kvality na fakultách UMB podľa medzinárodnej normy ISO 9001:2008, vyškolenie zamestnancov fakúlt za manažérov a audítorov kvality. Odborným, poradným, iniciačným a metodickým orgánom v oblasti zabezpečovania kvality vysokoškolského vzdelávania na UMB je od roku 2011 Rada kvality.

Iným príkladom dobrej praxe je vydanie publikácie „Svedectvá o čase“ o úspešných absolventoch UMB pri príležitosti 20. výročia UMB v roku 2012 a v roku 2011 vydanie kalendára úspešných absolventov UMB. Podkladom spracovania boli informácie o absolventoch a ich umiestnení v praxi získané z osobných stretnutí, rozhovormi a z evidencie jednotlivých fakúlt.

Dobrá skúsenosť hodnotenia kvality pedagógov je na niektorých fakultách UMB, ktoré si vypracovali na sledovanie pedagogického a vedeckého výkonu učiteľa a katedry osobitný výkonový model. Každoročne sa vyhlasuje súťaž o najlepšie pracovisko a jednotlivca. V mesiaci január sa za predchádzajúci rok slávnostne oznámi výsledok hodnotenia a ocení sa (finančne) najvýkonnejšie a najlepšie pracovisko fakulty.

Potreba získavania spätnej väzby od študentov na kvalitu práce vysokoškolských učiteľov a študijných programov viedla k zmene spôsobu zberu a spracovania informácií. V spolupráci s externým partnerom sa vypracoval elektronický systém TAPS, ktorý urýchlí vyhodnocovanie dotazníkov. Uvedený systém sa využíva aj pri prijímacom konaní a skúšaní študentov formou testov. V tomto prípade je potrebné otázky s alternatívnymi odpoveďami dať do systému, ktorý ich vygeneruje a odpoveďové hárky sa skenujú.

Veľký vplyv na spokojnosť študentov má aj možnosť tvorby rozvrhu a zapisovanie sa na termíny hodnotenia. Fakulty UMB využívajú rôzne systémy tvorby rozvrhu, ktoré nie sú vzájomne prepojené. V študijných programoch so spoločným základom výučby pre viaceré fakulty je aj vzhľadom na dislokáciu pracovísk a počet výučbových jednotiek tvorba rozvrhu náročná. Z dôvodu zjednodušenia tvorby vygenerovania rozvrhu sa prijalo rozhodnutie tvorby spoločného rozvrhu s využitím údajov v AIS prostredníctvom nového informačného systému ROGER.

Efektívnosť využívania informácií v rámci UMB potvrdzuje aj každoročné zlepšovanie hodnotenia kvality práce vysokoškolského učiteľa, podmienok zabezpečovania vyučovacieho procesu. Priemerná známka udelená študentmi za obsahové, personálne materiálne, informačné zabezpečenie štúdia v roku 2009 bola 1,81 a v roku 2012 sa zlepšila na 1,68.

2.6.4. Poskytovanie informácií o vzdelávaní

UMB a jej fakulty zverejňujú na webových stránkach **informácie o ponúkaných študijných programoch**. Výsledkom sociologického opytovania zameraného na skúmanie záujmu o štúdium na UMB je aj zistenie, že 75 % študentov UMB, ktorí sa zapojili do hodnotenia, využíva webovú stránku ako zdroj informácií. Z odpovedí prodekanov fakúlt vyplýva, že úspešným zdrojom získania informácií o štúdiu na UMB sú aj Dni otvorených dverí pre žiakov stredných škôl, Dni pre rodičov potenciálnych záujemcov o štúdium, ale aj referencie bývalých študentov a známych či Noc výskumníkov. UMB a fakulty sprístupňujú informácie verejnosti aj v printovej forme – propagačné brožúrky o štúdiu študijných programov na UMB, letáky vo verejných dopravných prostriedkoch a na veľtrhoch vzdelávania, publicita v médiách alebo vo forme osobných stretnutí na vybraných stredných školách.

Očakávané výsledky vzdelávania súvisiace s ponúkanými študijnými programami sa odvíjajú od profilu absolventa študijného programu, ktorý je určený v opise študijného odboru podľa stupňov vysokoškolského vzdelávania vzhľadom na predpokladané povolanie absolventa študijného programu, okrem toho v akreditačnom spise a v Sprievodcovi štúdiom (printová a elektronická verzia na každý akademický rok). Zverejňovanie požiadaviek na ukončenie predmetov sa robí vo vzťahu k študentom, a preto povinnosťou každého vyučujúceho je zverejniť v LMS MOODLE alebo v AIS, prípadne v printovej forme v informačných listoch požiadavky na ukončenie a zvládnutie predmetu v súlade s cieľmi, učebnou osnovou a odporúčenou literatúrou k predmetu. Výsledky vzdelávania podľa predmetov nie sú explicitne určené.

Informácie o udeľovaní titulov sú verejne prístupné v ponuke študijných programov na webových stránkach UMB a jej fakúlt.

Učebné postupy a ich hodnotenie sa zverejňujú vo vzťahu k študentom v učebných osnovách a požiadavkách na ukončenie predmetu na webovej stránke vyučujúceho v rámci vnútorného prostredia UMB a jej fakúlt. Čiastočne sú obsiahnuté v informačných listoch predmetov, v akreditačných spisoch, v interných predpisoch – študijný poriadok, hodnotenie záverečných prác, hodnotenie štátnych skúšok, v AIS (evidencia hodnotenia študentov – priebežného a záverečného), v LMS MOODLE (postup hodnotenia, zaťaženosť študentov, spôsob udeľovania kreditov v predmete). Výsledky hodnotenia známkou zverejnené v AIS (nástenných paneloch) sa uvádzajú v súlade so zákonom na ochranu osobných údajov študenta. Postupy hodnotenia a známkovania študentov nie sú prístupné verejnosti.

Ponuka vzdelávacích príležitostí pre študentov mimo riadneho vyučovacieho procesu je sprístupnená aj pre širšiu odbornú verejnosť na webových stránkach UMB, Centra pre celoživotné vzdelávanie, fakúlt UMB, prípadne na nástenných informačných paneloch, mejlovou komunikáciou so študentmi.

Zoznamy absolventov po rokoch ukončenia študijných programov/odborov sa spracúvajú do printovej formy pri príležitosti výročia UMB /fakulty. Na webovej stránke UMB a stránkach fakúlt (podľa katedier) sa poskytujú informácie pre absolventov (Univerzitný klub absolventov Alumni, kluby absolventov niektorých študijných odborov), zverejňujú sa ocenení absolventi, prípadne dosiahnuté úspechy vybraných absolventov. Bližšie **informácie o absolventoch a ich zamestnaní** sa nezverejňujú. Na nástenných informačných paneloch niektorých fakúlt UMB sa prezentujú publikované rozhovory s úspešnými absolventmi a organizujú sa osobitné slávnostné stretnutia s absolventmi. Predstavenie najvýznamnejších absolventov sa na FHV stalo súčasťou elektronickej ročenky zasielanej absolventom fakulty a slúžiacej súčasne na propagáciu jej študijných programov.

Smerom k verejnosti sa nezverejňujú informácie o **profile populácie študentov** UMB. Časť informácií o profile študentov je obsiahnutá v správe o pedagogickej činnosti, ktorá je sprístupnená na intranetovom portáli. Vo výročnej správe UMB, ktorá sa zasiela aj ministerstvu na zverejnenie, sú k dispozícii čiastočné informácie aj o profile populácie študentov UMB.

2.6.5. Prekážky a postupy na zlepšenie inštitucionálnej politiky

Jednou z prekážok zlepšenia súčasnej inštitucionálnej politiky vysokých škôl v oblasti kvality vzdelávania na Slovensku je skutočnosť, že Slovensko sa síce prihlásilo k európskemu kvalifikačnému rámcu a verejne deklaruje potrebu zvyšovania kvality vzdelávania na vysokých školách, avšak chýba jednoznačné a konkrétne určenie merateľných výsledkov vzdelávania. Profil absolventa, ktorý je spracovaný pre všetky študijné programy na UMB, charakterizuje všeobecné výsledky vzdelávania. Informačné listy predmetov obsahujú ciele vzdelávania, a nie výsledky vzdelávania (learning outcomes). Z hodnotenia progresu študentov v rámci postupného získavania vedomostí, schopností a zručností v predmetoch a študijnom programe na účely hodnotenia akreditačnou komisiou nie sú známe závery. V novele zákona o vysokých školách je zavedená povinnosť vypracovať vnútorný systém hodnotenia kvality vzdelávania, ale chýbajú kritériá, podľa ktorých sa má systém hodnotenia nastaviť. Každá z vysokých škôl bude teda pristupovať k jeho tvorbe podľa vlastných predstáv a podľa stupňa poznania v tejto oblasti bez jednotného formulovania výsledkov vzdelávania. V podmienkach Slovenska chýbajú jednoznačné pravidlá, kritériá určenia kompetencií študentov podľa dosiahnutých výsledkov vzdelávania v príslušnom stupni štúdia študijného programu. Opisy študijných odborov sú postavené na vymenovaní vedných odborov, a nie na dosiahnutí kvality vzdelávania a vymedzení požadovaných vedomostí, schopností a kompetencií absolventov študijných programov v rámci študijného odboru.

Výsledky vzdelávania by mali zohľadňovať potreby trhu práce a praxe na vykonávanie povolania, pre ktoré sa študent štúdiom študijného programu pripravuje. V informačných listoch predmetov na UMB sú obsiahnuté potrebné informácie (ciele predmetu, jeho obsah, požiadavky na ukončenie predmetu, kreditová dotácia, počty hodín, literatúra, obsah ...), vo väčšine však chýbajú merateľné výsledky vzdelávania a spôsoby ich hodnotenia. Ciele predmetu sú určené vyučujúcimi a vychádzajú z ich pohľadu na dosiahnutý výsledok. Chýba prepojenie kompetencií získaných výučbou predmetu na ostatné predmety, ktorými sa profiluje absolvent. V súlade s Európskym a národným kvalifikačným rámcom v roku 2013 sa na UMB do termínu komplexnej akreditácie pristúpi k vypracovaniu informačných listov, obsahu študijných programov tak, aby sa jasne určili výkonové, vzdelávacie i obsahové štandardy vychádzajúce z jasného profilu absolventa.

Reagujúc na novelu zákona o vysokých školách sa spracoval vnútorný systém hodnotenia kvality vzdelávania, ktorý bude založený na manažérstve kvality podľa ISO. Na základe analýzy problémov s poskytovaním informácií o absolventoch a ich kariérnom rozvoji (súhlas absolventov so zverejňovaním údajov) vznikla potreba prijať opatrenia na zlepšenie súčasného stavu, a to vytvorením nového systému komunikácie s absolventmi a potenciálnymi zamestnávateľmi na webových stránkach UMB a s využitím osobných stretnutí.

Problém poskytovania informácií záujemcom o štúdium zo zahraničia sa rieši tvorbou novej webovej stránky v anglickom jazyku, kde sa poskytnú informácie o možnosti a podmienkach štúdia odborných predmetov v cudzích jazykoch, o ponuke ucelených študijných programov alebo ich časti (minimálne jeden semester) vyučovaných v cudzom jazyku a o spoločných študijných programoch vytvorených na základe dohôd so zahraničnými vysokými školami. Prístup k učebným zdrojom, publikáciám, vedeckým a odborným časopisom má zlepšiť aj zriadenie e-predaja na UMB.

Zhrnutie výsledkov analýzy

Dosahovanie kvality vzdelávania je založené na vnútornom hodnotení spokojnosti študentov s obsahom štúdia, podmienkami vzdelávania a s kvalitou pedagógov. Dosiahnuté výsledky kvality vzdelávania ovplyvňuje aj kvalita študentov. Ciele vzdelávania a potrebu zlepšovania materiálnych, informačných a knižných zdrojov nevyhnutných pre štúdium, kvalifikačný rozvoj vysokoškolských učiteľov, rozširovanie možností štúdia pre zahraničných študentov a študentov so špecifickými potrebami, deklaruje UMB v Dlhodobom zámere rozvoja (2008-2013)¹⁷. Za účelom skvalitnenia procesov sa UMB zapojila do

¹⁷ V roku 2013 sa uskutočnila aktualizácia Dlhodobého zámeru rozvoja do roku 2014.

projektu financovaného z prostriedkov Európskej únie, vyústením ktorého je tvorba systému manažérstva kvality vrátane politiky a cieľov kvality UMB ako vysokoškolskej inštitúcie.

Existujúci stav vo vzdelávaní je predmetom hodnotenia ročných správ a analýz, ktoré monitorujú procesy spojené so vzdelávaním. Zistené informácie a hodnotenia sa zverejňujú na webových stránkach UMB/fakúlt. Externé hodnotenie sa uskutočňuje z úrovne Akreditačnej komisie Vlády SR, hodnotiacej agentúry ARRA a sporadicky z úrovne zainteresovaných osôb/skupín formou sociologických opytovaní (rozhovory, dotazníky), účasťou absolventov, zamestnávateľov, domácich či zahraničných odborníkov na štátnych skúškach, konferenciách a podujatiach UMB. Dobrou správou je zistenie, že väčšina procesov, spojených s tvorbou a monitorovaním študijných programov, procesov spojených s prijímacím konaním, priebehom štúdia a jeho skončením je upravená v smerniciach a interných dokumentoch, čo je silná stránka UMB/fakúlt.

Pravidelná spätná väzba získavaná od študentov a uskutočnená analýza v rokoch 2011 – 2013 podľa noriem a smerníc ESG poukazuje na dobrú skúsenosť a prax na väčšine fakúlt UMB, ale aj na potrebu prijať komplexný systém zabezpečenia kvality. Túto potrebu a povinnosť prináša aj zákon o vysokých školách. Obsahom prijatého dokumentu sú postupy na zabezpečenie kvality podľa výsledkov vzdelávania v študijných programoch a predmetoch štúdia. Poznatky a skúsenosti vysokoškolských učiteľov a vedenia UMB/fakúlt so vzdelávaním sa obohatia o podnety získané spätnou väzbou od študentov, absolventov a potenciálnych zamestnávateľov absolventov UMB. Predpokladom dosahovania kvality vo vzdelávaní je tiež personálne, materiálne, technické, informačné zázemie vysokoškolskej inštitúcie. Štruktúra dokumentu upravujúceho postupy na zabezpečenie kvality vzdelávania UMB určuje hlavné a špecifické ciele v sledovaných oblastiach kvality, vymedzuje úlohy, zodpovednosť a termíny ich splnenia. Systém kvality vzdelávania bude otvorený prijímaniu zmien (zdokonalenie procesov a postupov, zmena, zrušenie), ktoré sú výsledkom pravidelného monitorovania a hodnotenia.

Na základe získaných skúseností v súlade s prijatou metodológiou, ktorá sa použila pre účely vnútorného monitorovania existujúceho systému kvality UMB v rokoch 2011-2013 sa pravidelne v trojročných cykloch budú analyzovať a hodnotiť postupy na zabezpečovanie kvality vzdelávania podľa ESG na UMB a jej fakultách. Prijaté opatrenia sa premietnu do cieľov a úloh politiky kvality. Pravidelným monitorovaním a odhaľovaním slabých miest a zdokonaľovaním procesov vzdelávania a vedy v inštitucionálnej politike sa zvyšuje transparentnosť, čo je aj zámer stratégie rozvoja a politiky vzdelávania na UMB.

3. POLITIKA KVALITY VZDELÁVANIA

Zásady a postupy zabezpečovania kvality vzdelávania závisia od vnútorného prostredia UMB, hlavne od stratégie a filozofie vedenia vysokoškolskej inštitúcie, profesionality a prístupu k práci vysokoškolských učiteľov, úrovne študentov, vytvorených podmienok pre vzdelávanie, obsahu štúdia a profilácie študijných programov, politiky dostupnosti štúdia, ale aj od externého prostredia, to znamená od národnej a nadnárodnej politiky a podmienok vzdelávania, statusu vysokoškolského učiteľa a vysokej školy v spoločnosti, od účasti a vplyvu zainteresovaných osôb a skupín na zabezpečovaní kvality vzdelávania. Systém kvality vzdelávania (ďalej SKV) vychádza zo strategických rozhodnutí vedenia UMB koncipovaných v Dlhodobom zámere rozvoja a zahŕňa politiku a postupy na dosiahnutie kvality vzdelávania, ktoré sú obsahom tohto dokumentu.

Politika vyjadruje smerovanie UMB v dosahovaní kvality vo všetkých procesoch, to znamená, čo chce UMB dosiahnuť, aká bude organizácia systému kvality, zásady kvality, kto bude zodpovedný za jej realizáciu. V politike kvality je deklarovaný vzťah medzi vysokoškolským vzdelávaním a výskumnou činnosťou, organizácia SKV, zodpovednosť v zabezpečovaní kvality a zapojenie študentov a ostatných zainteresovaných skupín do SKV. **Postupy zabezpečovania kvality** vyjadrujú metódy a nástroje zabezpečenia kvality vzdelávania.

UMB zaviedla systém manažérstva kvality¹⁸ a v júni 2013 získala certifikát podľa požiadaviek normy ISO 9001:2008, čím potvrdila svoju schopnosť zavádzať, udržiavať a zlepšovať svoj systém kvality. Hlavným cieľom UMB je koordinovanie činností zameraných na riadenie a kontrolu vzhľadom na kvalitu. Oficiálny dokument Politiky kvality je podpísaný rektorom UMB a zverejnený na všetkých fakultách a rektoráte UMB (príloha 8). V súlade s prijatou politikou kvality vedenie UMB na rok 2013 prijalo nasledovné **ciele kvality**:

1. Udržiavať a zlepšovať celkovú úroveň systému manažérstva kvality v súlade s požiadavkami normy STN EN ISO 9001:2009 a s realizáciou interných auditov na všetkých súčiastiach UMB.

Ukazovateľ: Počet interných auditov pripadajúcich na jednu súčasť UMB (špecifikácia cieľa: jeden interný audit na jednu súčasť UMB).

Zodpovedá: predstaviteľ manažmentu pre kvalitu

Termín: 12/2013

2. Vypracovanie postupu (Organizačnej smernice UMB) podľa § 87a zákona o vysokých školách o zabezpečení kvality vysokoškolských učiteľov.

¹⁸ Systém manažérstva kvality (SMK) podľa noriem ISO má Ekonomická fakulta UMB zavedený od r. 1999.

Ukazovateľ: Zhoda vypracovaného vnútorného postupu UMB s dikciou § 87a odseku 6, bodu c zákona o vysokých školách (špecifikácia cieľa: dodržanie termínu vypracovania smernice).

Zodpovedá: Rada kvality UMB

Termín: 06/2013

3. Vypracovanie postupu (organizačnej smernice UMB) podľa § 87a zákona o vysokých školách o zbere, analýze a používaní informácií potrebných na efektívne riadenie uskutočňovania študijných programov.

Ukazovateľ: Zhoda vypracovaného vnútorného postupu UMB s dikciou § 87a odseku 6, bodu e zákona o vysokých školách (špecifikácia cieľa: dodržanie termínu vypracovania smernice).

Zodpovedá: Rada kvality UMB

Termín: 06/2013

Hlavné ciele politiky kvality UMB systémovo prepájajú hlavné procesy vysokoškolskej inštitúcie, a to vzdelávanie vo všetkých stupňoch a formách štúdia a rozvoj vedy a výskumu na UMB. Vytvorené postupy zabezpečovania kvality vzdelávania sú obsahom vnútorného predpisu UMB/fakúlt pod názvom **Systém kvality vzdelávania**. Realizácia politiky a postupov zabezpečovania kvality vzdelávania je v pôsobnosti a zodpovednosti jednotlivcov (zamestnancov), katedier/inštitútov a vedení fakúlt/UMB.

Organizačná hierarchia riadenia vnútorného systému kvality je troj úrovňová:

1. riadenie na úrovni rektora UMB

- a) rektor UMB
- b) prorektor zodpovedný za vzdelávanie/referent pre kvalitu vzdelávania – zodpovedá za implementáciu vnútorného systému kvality vzdelávania na UMB
- c) predstaviteľ manažmentu pre kvalitu – člen vedenia UMB, ktorý má bez ohľadu na ďalšie zodpovednosti právomoc a zodpovednosť za vypracovanie a udržiavanie systému manažérstva kvality, za oboznamovanie vrcholového manažmentu so stavom systému manažérstva kvality a za propagovanie systému manažérstva kvality na celej UMB
- d) Rada kvality UMB ako odborný, poradný, iniciačný a metodický orgán rektora v oblasti zabezpečovania kvality vysokoškolského vzdelávania a všetkých procesov UMB
- e) Inštitút manažérskych systémov Ekonomickej fakulty UMB so sídlom v Poprade, koordinačné pracovisko pre manažérstvo kvality na UMB a poradný orgán pre Radu kvality

- f) Vedecká rada UMB, samosprávny orgán
- g) grémium a kolégium rektora UMB, poradné orgány rektora

2. riadenie na úrovni dekana fakulty UMB

- a) dekan fakulty
- b) poverený prodekan (zodpovedný za SKV)
- c) manažér/audítori kvality
- d) grémium a kolégium dekana
- e) vedecká rada dekana
- f) odborné komisie/skupiny

3. riadenie na úrovni pracoviska – katedry/inštitútu

- a) garant študijného programu
- b) vedúci katedry
- c) vyučujúci gestorujúci predmet

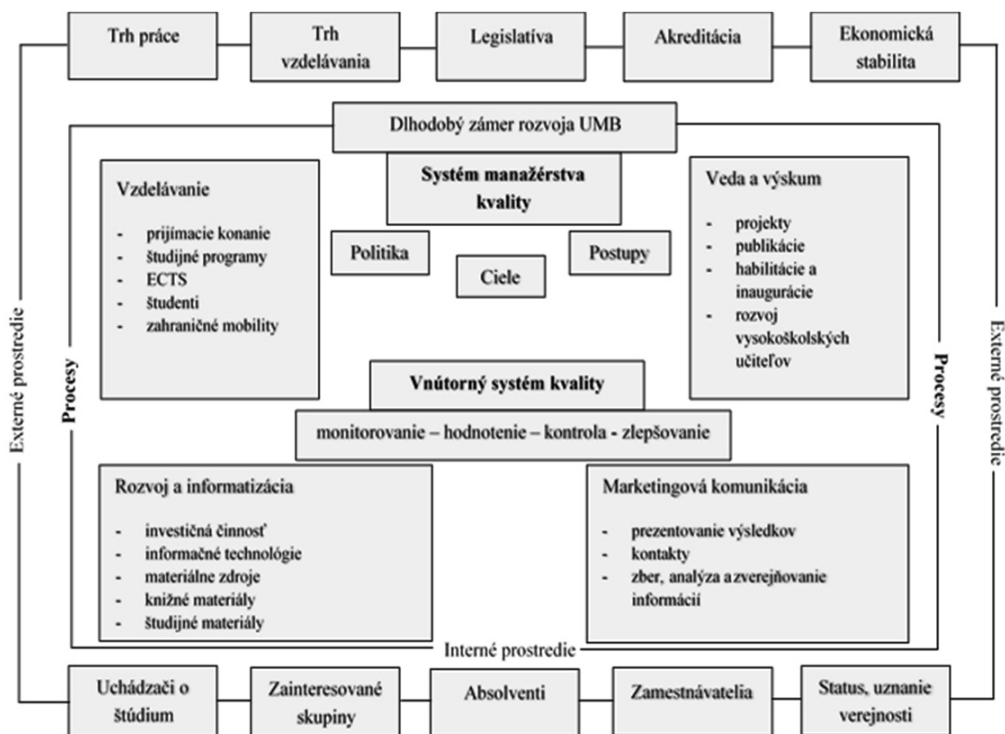
Deklarácia zodpovedností manažmentu za riadenie kvality je uvedená v Príručke systému manažérstva kvality podľa požiadaviek normy STN EN ISO 9001:2009, časť 5.

Vedenie UMB zodpovedá za zavedenie vnútorného systému kvality (obrázok 1), ktorý pozostáva zo systému manažérstva kvality a systému kvality vzdelávania (ESG), za ich efektívne fungovanie a neustále zlepšovanie. Zabezpečením materiálnych, finančných, informačných a ľudských zdrojov dosahuje stratégia UMB definovanú v Dlhodobom zámere rozvoja, v politike kvality a v cieľoch kvality. Raz ročne sa realizuje preskúmanie efektívnosti systému kvality. V pravidelných intervaloch sa monitorujú a hodnotia prijaté postupy zabezpečovania kvality. O zisteniach a prijatých nápravných opatreniach sú informovaní zamestnanci a študenti UMB. K najčastejším spôsobom informovania patrí:

- ❑ oboznamovanie s plnením požiadaviek študentov a zamestnancov na pravidelných alebo nepravidelných poradách, rokovaníach v rámci poradných, samosprávnych orgánov rektora/dekana,
- ❑ poskytovanie informácií formou oznamov na nástenných paneloch a webových stránkach UMB/fakúlt.

Problematika kvality vzdelávania je založená na zákaznícky chápanej klientele UMB/fakúlt, kde zákazníkmi sú študenti, účastníci ďalšieho vzdelávania a ostatní odberatelia služieb vysokoškolskej inštitúcie. Produktom sú služby poskytované v rámci hlavných procesov, a to vysokoškolského vzdelávania domácich a zahraničných študentov v troch stupňoch štúdia a ďalšieho vzdelávania, vo vedeckovýskumnej a publikačnej činnosti, v medzinárodných vzťahoch,

v rozvoji a informatizácii UMB. K podporným procesom patrí prevádzkovanie a uskutočňovanie investičnej činnosti, riadenie miezd a ľudských zdrojov, kontrolovanie, riadenie marketingovej komunikácie, zabezpečovanie obrany, požiarnej ochrany a bezpečnosti práce a poskytovanie právnych služieb. Obsahom systémových procesov je riadenie dokumentácie a záznamov, riadenie zodpovedností manažmentu UMB, realizovanie interných auditov, nápravných a preventívnych opatrení, analyzovanie údajov, zlepšovanie a hodnotenie spokojnosti zákazníkov.

Obrázok 1 Vnútny systém kvality na UMB

UMB/fakulty v duchu ôsmich zásad vnútorného systému kvality vzdelávania deklaruje svoje zameranie na:

- a) študenta (zákazník poskytovaných služieb),
- b) vysokoškolského učiteľa,
- c) prepojenie výsledkov vzdelávania s potrebami trhu práce a praxe,
- d) prieskum trhu vzdelávania (uchádzač o štúdium),
- e) nové trendy a medzinárodné dimenzie vysokoškolského vzdelávania,
- f) symbiózu rozvoja vzdelávania, vedy a výskumu,

- g) tvorbu informačných, materiálnych, technických a knižných zdrojov,
- h) procesy a postupy riadenia kvality.

Hlavným zákazníkom UMB sú študenti. Ich očakávania a potreby sú konfrontované s potrebami praxe a európskeho trhu práce. Prijatým systémom kvality vzdelávania sa UMB verejne zaväzuje, že bude poskytovať služby/produkty minimálne na takej kvalitatívnej úrovni, akú študent požaduje, a nebude poskytovať služby, ktoré nespĺňajú podmienky verejného záujmu a požiadavky platnej legislatívy. Vnútny systém kvality vzdelávania na UMB je založený na zapojení študentov do tvorby systému kvality, jeho implementácie a procesu neustáleho zlepšovania nastavených postupov v oblasti zabezpečovania kvality. Študenti sú základnou súčasťou vnútorného prostredia zabezpečovania systému kvality vzdelávania na UMB.

Vychádzajúc zo systému manažérstva kvality (SMK) vysokoškolského vzdelávania, predmetom monitorovania a neustáleho hodnotenia a zlepšovania sú akreditované študijné programy, predpisy (normy, smernice, metodické pokyny a postupy) o štúdiu a vzdelávaní, aplikovanie kreditového systému a výsledkov vzdelávania do predmetov, modulov predmetov, študijných programov a profilu absolventov, inovácia obsahu, foriem a metód výučby, hodnotenie výsledkov vzdelávania, hodnotenie spokojnosti s kvalitou práce vysokoškolských učiteľov a kvalitou vzdelávania, prepojenie obsahu a výsledkov vzdelávania s potrebami zamestnávateľov. Všetky procesy (hlavné, podporné, systémové a externé) sú vo vzájomnej interakcii.

Kvalita vzdelávania závisí od väzby, vzájomnej komunikácie medzi vysokoškolskými učiteľmi a študentmi, od kolektívnej integrity a profesionálnosti akademickej komunity. Vysokoškolskí učitelia pôsobiaci vo funkcii profesora alebo docenta sú zaradení k príslušnému študijnému odboru na fakulte a svojou pedagogickou, vedecko-výskumnou a organizačnou činnosťou prispievajú k rozvoju poznania v tomto študijnom odbore v spolupráci so ostatnými vysokoškolskými učiteľmi. Za kvalitu a rozvoj študijného programu zodpovedá garant študijného programu (príloha 9). Vyučujúci gestorujúci predmet zodpovedá za obsah, úroveň a rozvoj predmetu v súlade s výsledkami vzdelávania študijného programu. Na výučbe predmetov a na rozvoji študijného programu sa podieľajú svojou pedagogickou a vedeckovýskumnou činnosťou aj ostatní vysokoškolskí učitelia a výskumní pracovníci vrátane denných doktorandov.

Fakulta s využitím riadiacich noriem a iných právnych dokumentov upravuje postupy prijímania študentov, výberu učiteľov a ich kvalifikačného rastu, zabezpečovania kvality vysokoškolských učiteľov, schvaľovania obsahu a požiadaviek na predmet, hodnotenia učiteľov a študentov, monitoringu a spätnej väzby od študentov, absolventov a učiteľov. Konečnú zodpovednosť za priebeh procesov má manažment fakulty.

Rešpektujúc zákaznícky princíp v riadení kvality vzdelávania sa hlavná pozornosť sústreďuje na skúmanie uchádzačov, ktorí prichádzajú na fakultu s určitými očakávaniami, a na súčasných študentov. Po úspešnom vykonaní prijímacích skúšok a po zápise na štúdium sa stávajú súčasťou procesov výchovy a vzdelávania a po ukončení štúdia odchádzajú do praxe, aby využili získané výsledky vzdelávania (vedomosti, schopnosti/zručnosti, kompetencie a prípadné skúsenosti). Ich spätná väzba má vysokú vypovedaciu schopnosť o kvalite vzdelávania a kvalite vysokoškolskej inštitúcie. Priebežné hodnotenie procesov sa zameriava na zistenie informácií o riadení na úrovni UMB/fakúlt, o dodržiavaní riadiacich noriem a postupov. V rámci indikátorov merania procesov je nevyhnutné zabezpečiť presné informácie o externých partneroch a zainteresovaných skupinách, interných a externých zákazníkoch z rôznych uhlov pohľadu.

Nevyhnutným predpokladom rýchlej orientácie a prijímania správnych rozhodnutí vedením UMB/fakúlt je existencia vhodných a vzájomne prepojených informačných systémov. Multidimenzionálny informačný systém umožní získavať informácie kombináciou rôznych dimenzií. Dimenziou sa rozumie napríklad status uchádzača, forma štúdia, študijný odbor, študijný program, predmet, známky z predmetov a pod. Status uchádzača je pozícia záujemcu o štúdium, to znamená: kto sa prihlásil na štúdium, z akej školy a miesta prichádza, zúčastnil sa alebo nezúčastnil prijímacej skúšky, bol prijatý alebo neprijatý na štúdium, zapísal alebo nezapísal sa na štúdium.

Výstupom hodnotenia sú návrhy a odporúčania pre manažment UMB/fakulty, ktoré sa dotýkajú zavedenia počítačovej podpory systému kvality vzdelávania a riadiacich procesov na fakulte, zlepšenia komunikácie s externými partnermi, komunikácie medzi študentmi, vysokoškolskými učiteľmi a ostatnými zamestnancami pri poskytovaní služieb, zobrazenia vzťahov medzi predmetmi študijného programu prostredníctvom matice, merania spokojnosti študentov a absolventov štúdia.

Na základe procesného riadenia prijímacieho konania s využitím počítačovej podpory manažmentu úloh sa dosahuje vyššia spokojnosť zákazníka – uchádzača/študenta.

Východiskom hodnotenia spokojnosti študentov a absolventov štúdia je zisťovanie ich očakávaní a požiadaviek vo vzťahu k ponúkanému študijnému programu, učiteľom, ale aj k prostrediu, to znamená ku zdrojom, ktoré sú nevyhnutné na dosiahnutie očakávanej úrovne vzdelávania. Spätná väzba od študentov sa získa ich zastúpením v poradných orgánoch UMB/fakulty, sociologickým opytovaním, rozhovormi, ale aj sťažnosťami alebo pochvalami.

Spokojnosť študenta ovplyvnia aj poskytované podporné služby, ako je dostupnosť počítačov a internetu vo všetkých organizačných súčiastiach UMB,

vybavenosť predmetov základnou domácou a zahraničnou literatúrou, služby knižnice a študovne vrátane prístupu k e-databázam, stravovanie a ubytovanie, práca študijných poradcov, služby študijného oddelenia, rozvrh prednášok/seminárov/cvičení, medzinárodné kontakty a mobility, a pod. Získané informácie o procese vzdelávania tvoria mozaiku, ktorej časti sú interakciou väzieb medzi procesmi na UMB/fakultách.

4. METÓDY A NÁSTROJE ZABEZPEČENIA KVALITY VZDELÁVANIA

4.1. Tvorba, schvaľovanie, monitorovanie a pravidelné hodnotenie študijných programov

Vysokoškolské vzdelanie získava študent úspešným absolvovaním štúdia podľa akreditovaného študijného programu v študijnom odbore alebo v kombinácii študijných odborov. Základné podmienky posudzovania spôsobilosti vysokej školy uskutočňovať štúdium v akreditovaných študijných programoch upravujú národné dokumenty a to predovšetkým zákon o vysokých školách, Kritériá akreditácie študijných programov a Nariadenie vlády SR o Akreditačnej komisii. Tvorba, schvaľovanie, monitorovanie a hodnotenie študijných programov je v pôsobnosti vysokej školy a jej fakúlt.

Akreditácia študijného programu je proces, v rámci ktorého Akreditačná komisia na žiadosť vysokej školy posúdi jej spôsobilosť uskutočňovať študijný program (§ 83 zákona o vysokých školách). Po vyjadrení Akreditačnej komisie podľa § 82 ods. 2 písm. a) zákona o vysokých školách môže minister priznať vysokej škole právo udeľovať absolventom tohto študijného programu zodpovedajúci akademický titul. Pri posudzovaní spôsobilosti uskutočňovať študijný program podľa § 82 ods. 2 písm. a) sa podľa ustanovených kritérií (§ 82 ods. 7 zákona o vysokých školách) hodnotí jeho obsah, profil absolventa, požiadavky na uchádzačov a spôsob ich výberu, požiadavky na absolvovanie štúdia, personálne, materiálne, technické a informačné zabezpečenie študijného programu a úroveň študentov a absolventov študijného programu. Podkladom na vyjadrenie Akreditačnej komisie je najmä hodnotiacia správa pracovnej skupiny. Prílohou hodnotiacej správy je vyjadrenie rektora UMB (na základe predchádzajúceho stanoviska dekana príslušnej fakulty) k jej obsahu.

Z hľadiska zákona o vysokých školách pri predkladaní žiadostí o uskutočňovanie študijných programov je potrebné rozlišovať komplexnú akreditáciu, akreditáciu nového študijného programu a žiadosť o zmenu garanta/spolugaranta. Komplexná akreditácia je proces¹⁹, v rámci ktorého Akreditačná komisia komplexne posúdi a zhodnotí vzdelávaciu, výskumnú, vývojovú a ďalšiu tvorivú činnosť vysokej školy, ako aj personálne, technické, informačné a ďalšie podmienky, v ktorých sa táto činnosť uskutočňuje, a vyjadrí sa k žiadostiam vysokej školy o akreditáciu všetkých študijných programov. Vysoká škola

¹⁹ Akreditačná komisia vypracuje hodnotiacu správu do dvanástich mesiacov od začiatku komplexnej akreditácie. Minister rozhodne o priznaní, pozastavení, odňatí alebo nepriznaní práv do 60 dní od doručenia vyjadrenia Akreditačnej komisie. Ministerstvo poskytne vysokej škole hodnotiacu správu Akreditačnej komisie a výsledky svojho rozhodnutia týkajúce sa priznania práv, čím sa komplexná akreditácia vysokej školy skončí.

v rámci komplexnej akreditácie jej činností požiada o akreditáciu tých študijných programov, ktoré má záujem uskutočňovať aj po skončení komplexnej akreditácie. V rámci predkladaných žiadostí je potrebné upraviť rozdelenie kreditov, podmienky na riadne skončenia štúdia tak, aby boli v súlade s aktuálnymi ustanoveniami zákona o vysokých školách. Priznané práva na akreditované študijné programy sa väčšinou udeľujú na obdobie do termínu konania ďalšej komplexnej akreditácie. Výnimkou sú pridelené práva na nové študijné programy, ktoré boli zaradené do procesu komplexnej akreditácie.

Žiadosť o akreditáciu nového študijného programu sa predkladá aj mimo procesu komplexnej akreditácie. Priznané práva sa udeľujú s časovým obmedzením na obdobie štandardnej dĺžky študijného programu. Žiadosť o akreditáciu študijného programu s vypracovaným akreditačným spisom predkladá dekan fakulty na rektorát UMB minimálne jeden rok pred termínom skončenia platnosti priznanej akreditácie. Dôvodom zaslania žiadosti v ročnom predstihu je kontinuálne pokračovanie štúdia (uskutočnenie prijímacieho konania a zápisy študentov na akademický rok v súlade s legislatívou).

Zmeny v požadovaných kritériách zabezpečenia podmienok a obsahu študijného programu sa spájajú s povinnosťou UMB oznámiť túto skutočnosť ministerstvu (na vedomie Akreditačnej komisie) a to bezodkladne po tom, ako sa o nej dozvedela. Najčastejšou príčinou zmeny sú personálne garancie. Môže ísť napríklad o vek, zdravotnú (dlhodobá práceneschopnosť) a odbornovo-vedeckú spôsobilosť, odchod garanta/spolugaranta z pracoviska UMB, úmrtie. V žiadosti o zmenu sa uvedú dôvody zmeny a pripojí sa potrebná dokumentácia (napríklad vedecko-pedagogická charakteristika garanta/spolugaranta a iné požadované dokumenty).

Ak UMB bolo odňaté právo alebo bola zamietnutá žiadosť o priznanie práva podľa § 83 odseku 9 zákona o vysokých školách, nemôže požiadať o akreditáciu študijného programu v rovnakom študijnom odbore skôr ako jeden rok po rozhodnutí ministra. V prípade odňatého práva príslušný študijný program zaniká a absolventom študijného programu sa nesmú udeľovať akademické tituly. Povinnosťou UMB/fakulty je zabezpečiť pokračovanie a ukončenie štúdia zapísaným študentom na inej vysokej škole.

Priznané právo sa pozastavuje, ak sa zmenili podmienky udržania spôsobilosti na uskutočňovanie študijného programu. V období pozastavených práv (maximálne jeden rok) sa nesmú prijímať noví študenti na štúdium, vyučovací proces pokračuje a študenti majú právo účasti na štátnej skúške. Príslušná fakulta UMB má možnosť odstrániť nedostatky v zákonne stanovenom termíne.

UMB/fakulty uplatňujú jednotný postup v procesoch tvorby, schvaľovania, monitorovania a hodnotenia študijných programov vychádzajúc z nasledovných cieľov, úloh a zodpovedností:

Hlavný cieľ: Ponukou študijných programov profilovať absolventov pripravených pre národný a európsky trh práce.

Zdôvodnenie: Východiskom realizácie hlavného cieľa je analýza potrieb trhu práce a sústavy povolání, na ktoré sa pripravujú absolventi UMB a analýza vnútorného prostredia pre tvorbu študijných programov. Obsah študijného programu v súlade s opisom príslušného študijného odboru reflektuje profil absolventa a premieta sa do učebných osnov predmetov, výsledkov vzdelávania, metód vzdelávania, foriem výučby. Každý uchádzač/študent o štúdium študijného programu musí preukázať, že zvládol úroveň všeobecných a špecifických vedomostí, zručností/schopností a kompetencií získaných predchádzajúcim štúdiom. Kvalita vzdelávania je ovplyvnená výstupmi vo vede a výskume, v ktorých sa hodnotí študijný odbor, odbornou kvalitou garanta študijného programu – najmä jeho skutočnou angažovanosťou a aktivitou pri garantovaní, dostatočným personálnym, materiálnym, informačným a študijným zázemím. Predmetom monitorovania sú otázky procedurálneho charakteru tvorby a zmien študijných programov, organizačného a obsahového charakteru, dokumentácie, spokojnosti so štúdiom (obsah, podmienky), zisťovania názorov interných a externých zákazníkov na ponúkané študijné programy, umiestnenia absolventov v praxi a pod.

Špecifický cieľ 1: V prepojení na výstupy vo vede a výskume, potreby trhu práce a zodpovedajúce personálne zabezpečenie vysokoškolskými učiteľmi vo funkcii profesora alebo docenta určiť základnú profiláciu fakulty ponukou štúdia študijných programov v študijných odboroch.

Úlohy:

1. V strednodobom horizonte (5 rokov) spracovať a minimálne raz ročne hodnotiť hlavné zámery rozvoja (útlmu, zmeny) študijných programov/študijných odborov na fakulte.

Z.: dekan fakulty

2. Pri tvorbe nových študijných programov využívať potenciál vysokoškolských učiteľov a profiláciu štúdia jednotlivých fakúlt UMB a vytvárať interdisciplinárne študijné programy.

Z.: dekan fakulty

3. Prehodnotiť a navrhnuť profiláciu fakulty a jej absolventov podľa študijných odborov/študijných programov/predmetov tak, aby sa do komplexnej akreditácie predložili študijné programy, pri ktorých je zabezpečená personálna stabilita (P, D, PhD.), ekonomická istota (záujem o štúdium), prepojenosť na prax a uplatnenie absolventov v praxi s možnosťou využitia modulového a medziodborového štúdia.

Z.: dekan fakulty

4. Raz ročne vypracúvať aktuálny prehľad o zaradení každého pedagogického zamestnanca (meno a priezvisko) do jedného zo študijných odborov vrátane uvedenia veku a funkčného miesta pri docentoch a profesoroch.

Z.: referát pre ľudské zdroje v spolupráci
s vedúcimi pracovísk (katedra, inštitút)

5. Pravidelne (raz ročne) hodnotiť kvalifikačnú štruktúru pedagogických zamestnancov na ustanovený pracovný čas podľa študijných programov a študijných odborov a perspektívy vývoja.

Z.: poverený prodekan

6. Do komplexnej akreditácie nepredkladať študijné programy 1. stupňa, ktoré nemajú pokračovanie v 2. a 3. stupni štúdia, majú nedostatočné personálne zabezpečenie a preukazujú dlhodobu nezáujem zo strany uchádzačov.

Z.: dekan fakulty

7. Návrh na nový študijný program vypracúvať v súlade s metodickým pokynom spracovaným na základe kritérií akreditácie študijných programov a Nariadenia vlády SR (príloha 10). Vedecko-pedagogická charakteristika vysokoškolského učiteľa (prof., doc.) je v prílohe 11.

Z.: poverený prodekan

8. Vytvárať podmienky pre kvalifikačný rozvoj a ďalšie vzdelávanie vysokoškolských učiteľov na ustanovený pracovný čas podľa študijných programov. Pravidelne monitorovať počet pedagogických zamestnancov vo funkcii docent a profesor, vysokoškolských učiteľov s PhD., ktorí pracujú na UMB na ustanovený pracovný čas

Z.: dekan fakulty v spolupráci s referátom pre ľudské
zdroje a útvarami pre vedu a výskum

9. Monitorovanie študijných programov a profilácie štúdia (raz ročne, podľa rozhodnutia vedenia fakulty) uskutočňovať na základe otázok sebahodnotenia, napríklad:

- aký je záujem uchádzačov o štúdium študijného programu,
- aký postup je prijatý fakultou na zisťovanie obsahu predmetov (duplicita vo vyučovaní, prepojenie na profil absolventa),
- existujú procesy/podmienky na hodnotenie efektivity výučby v porovnaní s výsledkami štúdia,
- je spôsob hodnotenia a merania výsledkov vzdelávania v súlade s vyučovacími cieľmi a profilom absolventa študijného programu,
- akým spôsobom je v študijnom programe zohľadnená medzinárodná dimenzia vzdelávania,
- kto a ako uskutočňuje hodnotenie práce vysokoškolských učiteľov vo vyučovacom procese,

- aká je spätná väzba od zamestnávateľov na absolventov študijných programov,
- aké je umiestnenie absolventov v praxi,
- aká je vybavenosť knižnice a študovni študijnými materiálmi, elektronickými databázami a prístupom na internet,
- ako často sa uskutočňujú úpravy obsahu študijných programov a kto eviduje uskutočnené zmeny a pod.

Z.: dekan fakulty

Špecifický cieľ 2: Vypracovať postupy na tvorbu a schvaľovanie študijných programov.

Úlohy:

1. Nový študijný program navrhuje vedenie fakulty alebo pracovisko (katedra, inštitút), ktoré má vhodné personálne predpoklady a zodpovedajúce výstupy vo vede a výskume na kvalitné zabezpečenie vzdelávania. Dekan fakulty má rozhodovaciu právomoc o vzniku študijného programu a určí garanta študijného programu a osoby zodpovedné za spracovanie podkladov pre akreditáciu študijného programu/študijných programov.

Z.: dekan fakulty

2. Do tvorby študijného programu (nový, akreditácia z dôvodu pozastavených práv, zmena) zapojiť absolventov študijných programov (prípadne aj absolventov príbuzných študijných programov), zástupcov najväčších potenciálnych/súčasných zamestnávateľov, študentov, vysokoškolských učiteľov pracoviska.

Z.: osoba poverená dekanom fakulty

3. Akreditačný spis nového študijného programu, uskutočnené zmeny v akreditovanom študijnom programe predkladá dekan fakulty/rektor UMB na rokovanie vedeckej rady fakulty/UMB. Na zasadnutia vedeckej rady fakulty a vedeckej rady UMB (v prípade univerzitného študijného programu) sa pozýva minimálne jeden zástupca študentov nominovaný študentskou časťou Akademického senátu.

Z.: dekan fakulty

4. Spracovaný akreditačný spis so žiadosťou o akreditáciu zasiela dekan fakulty na posúdenie rektorovi UMB. Po kontrole dokumentácie (minimálne dva týždne na posúdenie) sa žiadosť zasiela na Akreditačnú komisiu.

Z.: prorektor pre pedagogickú činnosť

5. K výsledku hodnotenia žiadosti o akreditáciu na základe hodnotiacej správy z pracovnej skupiny sa vyjadruje dekan fakulty. Priznané práva na uskutočňovanie študijného programu sú platné po odsúhlasení ministrom školstva, vedy, výskumu a športu SR.

Z.: dekan fakulty

6. Prijímať študentov a uskutočňovať vzdelávanie je možné len v akreditovanom študijnom programe v súlade s priznanými právami.

Z.: dekan fakulty

Špecifický cieľ 3: Pravidelne hodnotiť študijné programy.

Úlohy:

1. Vypracovať a zverejniť postupy hodnotenia študijných programov (priebežné analýzy personálneho zabezpečenia, obsahu študijných programov, podmienok štúdia, vstupné a záverečné hodnotenie výsledkov vzdelávania v študijnom programe, harmonogram štátnych skúšok a prijímacieho konania, komisie pre štátne skúšky, obsah štátnej skúšky, metódy hodnotenia).
Z.: poverený prodekan
2. Zapojiť do hodnotenia študijných programov externých hodnotiteľov (vymenovať člena skúšobnej komisie pre štátne skúšky z externého prostredia, žiadať stanovisko externého experta k návrhu študijného programu, ...).
Z.: dekan fakulty
3. V rámci štátnych skúšok uskutočniť sociologické opytovanie študentov/absolventov na zistenie ich názorov na obsah štúdia a podmienok vytvorených na kvalitné zabezpečenie štúdia.
Z.: poverený prodekan
4. Preukázať, že úroveň záverečných prác, ktorých obhajoba je súčasťou štátnej skúšky, zodpovedá profilu absolventa a preukazuje schopnosť študenta aplikovať a prispôbiť získané vedomosti predmetu skúmania.
Z.: predseda komisie pre štátne skúšky
a garant študijného programu
5. V interných dokumentoch UMB/fakúlt definovať prístup k hodnoteniu výsledkov štúdia a ukončenia štúdia, k prenosu kreditov, štandardnej dĺžke štúdia, časovej záťaži študentov študijného programu, dokladom o ukončení štúdia.
Z.: prorektor/prodekan
6. Vypracovať metodický pokyn na prijatie opravných opatrení na zlepšenie obsahu študijného programu, foriem výučby, podmienok personálneho, materiálneho, informačného zabezpečenia študijného programu.
Z.: dekan fakulty

4.2. Kritériá a pravidlá hodnotenia študentov

Hodnotenie študentov je základnou pracovnou povinnosťou vysokoškolského učiteľa. Z administratívneho hľadiska sú postupy evidencie, kontroly a hodnotenia študentov (vstupného, priebežného, záverečného) uvedené v interných predpisoch UMB/fakúlt a elektronicky v AISe (parametre hodnotenia, eviden-

cia výsledkov štúdia, evidencia záverečných prác, termíny hodnotenia, štatistické prehľady – štúdium, výučba, rozvrh, hodnotenie, výkony). Podmienky ukončenia predmetu, kritériá známkovania a absolvovania predmetu sú obsahom informačného listu a povinnej dokumentácie k predmetu. Hodnotenie študentov sa uskutočňuje tak, aby umožňovalo merať dosiahnuté výsledky vzdelávania podľa špecifik predmetu a študijného programu. Kontrolu správnosti a postupov hodnotenia študentov uskutočňuje vyučujúci gestorujúci predmet, garant študijného programu, vedúci katedry a prodekan pre pedagogickú činnosť; z administratívneho hľadiska študijné oddelenie fakulty.

UMB/fakulty sa zaväzujú zabezpečiť v rámci systému kvality vzdelávania spravodlivé a čo najobjektívnejšie meranie a hodnotenie dosiahnutých výsledkov vzdelávania vzhľadom na očakávané vedomosti, zručnosti/schopnosti a kompetencie študenta podľa profilu absolventa, študijného programu a predmetov.

Hlavný cieľ: Výsledky vzdelávania premietnuť do profilu absolventa.

Zdôvodnenie: Okrem renomé vysokej školy a odborného pracoviska sú jedným z hlavných kritérií rozhodovania uchádzača o štúdium študijného programu jasne vymedzené očakávané výsledky vzdelávania, ktoré študent postupne získava v priebehu štúdia absolvovaním predmetov. Metodológia zvyšovania progresu študenta v predmete a v študijnom programe je obsiahnutá vo viacerých dokumentoch. Získané poznatky, zručnosti/schopnosti a kompetencie sú merateľné a overiteľné a študent je po absolvovaní štúdia schopný plnohodnotne sa zapojiť do pracovnej činnosti, pre ktorú sa vzdelával.

Špecifický cieľ 1: Pravidelne zisťovať vstupnú úroveň výsledkov vzdelávania uchádzačov/študentov získanú absolvovaním predchádzajúceho stupňa vzdelania (maturita, štátna skúška, výsledok prijímacieho konania).

Úlohy:

1. Fakulta dokumentuje a hodnotí vstupnú úroveň vedomostí, schopností/zručností a kompetencií uchádzačov o štúdium študijného programu.
Z.: dekan fakulty
2. Hodnotenie vstupných výsledkov vzdelávania študentov zapísaných na študijný program je v súlade s podmienkami prijímacieho konania, strategickými cieľmi fakulty a obsahom študijného programu.
Z.: dekan fakulty
3. Fakulta má vypracovaný systém vstupného, priebežného a záverečného hodnotenia progresu študentov zapísaných na predmety študijného programu a elektronicky sleduje študijné postupy, úspešnosť a neúspešnosť študentov zapísaných na študijné programy.
Z.: prodekan/vedúci katedry

Špecifický cieľ 2: Pre každý študijný program definovať výsledky vzdelávania, špecifické vedomosti, zručnosti/schopnosti a kompetencie, ktoré zodpovedajú profilu absolventa študijného programu vzhľadom na predpokladaný výkon povolania.

Úlohy:

1. Vypracovať profil absolventa študijného programu s prihliadnutím na nevyhnutné kompetencie viazané na uplatnenie absolventa v praxi. Profil absolventa študijného programu je východiskom i cieľom tvorby a realizácie obsahu študijného programu. K nevyhnutným súčasťam profilu absolventa patria výsledky vzdelávania (vedomosti, schopnosti/zručnosti a kompetencie) a možnosti uplatnenia v praxi.

Z.: garant študijného programu

2. Profil absolventa premietnuť do dokumentu Dodatok k diplomu (príloha 12).

Z.: garant študijného programu

3. Vypracovať výsledky vzdelávania pre študijný program, moduly predmetov a predmety.

Z.: garant študijného programu
v spolupráci s vyučujúcimi, ktorí gestorujú predmety

4. V každom študijnom programe preukázať, že absolvent splnil očakávania vymedzené vo výsledkoch vzdelávania a vyučovacích cieľoch na základe vopred prijatého spôsobu hodnotenia a merania.

Z.: garant študijného programu
v spolupráci s vyučujúcimi, ktorí gestorujú predmety

5. Z úrovne vedenia fakulty aktívne riadiť obsahový štandard (učebná osnova) predmetov študijného programu s cieľom odstrániť obsahové duplicity a pripraviť absolventov pre prax.

Z.: prodekan pre pedagogickú činnosť

6. Na základe odborného profilu absolventa študijného programu vypracovať odporúčaný študijný plán predmetov v štruktúre: povinné predmety, povinne voliteľné a výberové predmety. Ponuka výberových predmetov sa nemusí viazať na študijný program. Jednotlivým predmetom prideliť kreditovú dotáciu rešpektujúc časovú záťaž študenta (príklad je v prílohe 13). Kreditová dotácia predmetov je v rozpätí 3 kredity až 10 kreditov na predmet podľa pracovného zaťaženia študenta.

Z.: garant študijného programu
v spolupráci s vyučujúcimi, ktorí gestorujú predmety

7. Pri tvorbe odporúčaného študijného plánu je štruktúra predmetov v ECTS nasledovná:

Stupeň štúdia/ predmety	1. stupeň	2. stupeň	3. stupeň
povinné	135	72	36
povinne voliteľné	27	30	15
výberové	18	18	9
spolu	180	120	60

Z.: garant študijného programu

8. Obsah študijného programu zodpovedá obsahu študijného odboru (opis jadra vedomostí študijného odboru). Miera naplnenia je postačujúca, ak aspoň 3/5 obsahu študijného programu je venovaná študijnému odboru, v ktorom sa absolvovaním študijného programu získa vysokoškolské vzdelanie. Pri študijnom programe 240 ECTS je minimálna podmienka 144 ECTS, pri 180 ECTS je 108 kreditov, pri 120 je 72 kreditov a pri 60 je 36.

Z.: garant študijného programu

9. Štruktúra obsahu informačného listu je záväzná pre všetky typy predmetov študijných programov ponúkaných na UMB²⁰ (príloha 14).

Z.: prodekan pre pedagogickú činnosť

Špecifický cieľ 3: Pre každý predmet študijného programu definovať metódy výučby a metódy hodnotenia dosiahnutých výsledkov vzdelávania.

V záujme objektivity hodnotenia dosiahnutých výsledkov vzdelávania sa využívajú rôzne metódy vyučovania. Ich prostredníctvom sa vysokoškolskí učitelia snažia dosiahnuť vyučovacie ciele a očakávané vzdelávacie i výkonné štandardy. Podľa J. Biggsa a iných (in Verešová, Čerešník, 2013, s. 52), vyučovacie a učebné aktivity kontroluje vysokoškolský učiteľ, študenti a sám študent (tabuľka 3).

Tabuľka 3 Vyučovacie a učebné aktivity podľa J. Biggsa

Vyučovacie a učebné aktivity	Forma učenia
<i>Kontrolované učiteľom</i>	
prednáška	prijímanie obsahu
myslenie nahlas	demonštrácia

²⁰ V informačnom liste cieľ predmetu vyjadruje zámer vysokoškolského učiteľa, ktorý chce naplniť v procese vzdelávania, napr. poznanie teórie osobností a ich hodnotenie. Výsledok vzdelávania je vzdelávací štandard, to znamená výstup vzdelávania, opis kompetencií, ktorý pozostáva z obsahového a výkonového štandardu. Výkonový štandard vyjadruje, na akej úrovni má študent ovládať učivo a čo má vykonať – kompetencie, napr.: študent aplikuje vedomosti o ... pri riešení Obsahový štandard zodpovedá obsahu učiva (poznatky, ktoré študent získa, ...). Metódy na dosiahnutie výsledkov vzdelávania: prednáška, skupinová práca, laboratórne cvičenia, diskusie, prípadové štúdie a i.

pýtanie sa	klarifikácia, hľadanie chýb
mnohokriteriálne triedenie	štruktúrovanie, predbežné
analýza konceptov	štruktúrovanie, prehľadové
konzultácie	elaborácia, klarifikácia
laboratórne cvičenia	aplikácia
exkurzia	skúsenostné učenie
seminár	prezentácia schopností
Kontrolované študentmi	
práca v skupine	riešenie problému, metakognícia
práca v dvojiciach	objasnenie rozdielov, aplikácia
vyučovanie študentmi	rozlíšenie role vyučujúceho a vyučovaného
spontánna spolupráca	nadhľad, vhlád
Kontrolované sebou (študent)	
všeobecné študijné spôsobilosti	sebariadenie
obsahové študijné spôsobilosti	práca s informáciami
metakognitívne spôsobilosti	nezávislosť a sebamonitoring

Úlohy:

1. Metódy výučby aplikovať v predmete podľa obsahového štandardu a očakávaných výsledkov vzdelávania s dôrazom na aktivizujúce metódy a skupinové formy vyučovania.

Z.: vyučujúci gestorujúci predmet

2. Metódy dosahovania výsledkov vzdelávania aplikovať podľa sledovaného cieľa výučby – rozširovanie vedomostí (prednáška, cvičenie, študijné materiály, internet, knižničné zdroje, samoštúdium), rozvíjanie schopností (prípadové štúdie, praktické cvičenia, skúsenostné učenie, projekty, demonštrovanie, skupinová práca, simulácie, riešenie problému, diskusia, písomná práca), testovanie myšlienok a dokazovanie (semináre, supervízie, prezentácie, písomné práce, spätná väzba, prehľad literatúry, test, kritické hodnotenie, hodnotenie spolužiakmi, sebahodnotenie), produkovanie nových myšlienok (výskumný projekt, workshop, skupinová práca, aktívne učenie, horizontálne myslenie, brainstorming, mapovanie mysle, kreatívna vizualizácia, relaxačné techniky, riešenie problému), facilitácia osobnostného rozvoja (spätná väzba, aktívne učenie, učebné dohody, hranie rolí, skúsenostné učenie, učebné protokoly, výcvik, reflektujúce dokumenty, sebahodnotenie, profilácia), rozvíjanie plánovania a riadenia učenia (učebné dohody, projekty,

aktívne učenie, workshop, mentorovanie, nezávislé štúdium, reflektujúce dokumenty, dizertácie, pracovný/študijný pobyt, rozvoj portfólia)²¹.

Z.: vyučujúci gestorujúci predmet

3. Dosiahnuté výsledky vzdelávania (aktivita na prednáškach a seminároch, vypracovanie semestrálnej práce, výsledok priebežného hodnotenia písomným testom, prezentácia prípadovej štúdie,, výsledok záverečného písomného testu) vyjadriť podielom v bodoch alebo v percentách tak, aby sumárny počet získaných bodov alebo percent jednotlivých súčastí hodnotenia bol 100.

Z.: vyučujúci gestorujúci predmet

4. Vypracovať pre každý predmet kritériá hodnotenia dosiahnutých výsledkov vzdelávania a zverejniť ich študentom (príloha 15).

Z.: vyučujúci gestorujúci predmet

4.3. Zabezpečovanie kvality vysokoškolských učiteľov

Hlavnými oblasťami premietajúcimi sa do opisu práce vysokoškolských učiteľov, líšiacej sa podľa ich kariérového postupu, je pedagogická a vedecko-výskumná činnosť, aj ostatné práce spojené s týmito činnosťami. Postupy zabezpečovania kvality vysokoškolských učiteľov preto konkretizujeme do týchto dvoch základných okruhov, ktoré sú však navzájom prepojené, i keď na prvý pohľad pôsobia ako viac-menej nezávislé činnosti. Indikátormi ich kvality však budú nielen kvantitatívne, ale hlavne kvalitatívne ukazovatele, pri ktorých si uvedomujeme vysokú mieru subjektivity ich ponímania. Určitú mieru garancie objektivity hodnotenia kvality pedagogického zamestnanca poskytuje rámec kompetencií, ktorými má disponovať. Podľa I. Tureka (2001, tiež Průcha, 1997) sú to:

- *Odborno-predmetové kompetencie*: dôkladné poznanie obsahu učiva predmetov, ktoré učiteľ vyučuje,
- *Vedecké kompetencie*: spôsobilosť vykonávať vedecký výskum vo svojom odbore),
- *Psychodidaktické kompetencie*: poznať všetky procesy učenia sa, vytvárať priaznivé podmienky pre učenie sa; motivovať študentov k poznávaniu; aktivizovať a rozvíjať ich schopnosti, kľúčové kompetencie (informačné, učebné, kognitívne, komunikačné, interpersonálne i personálne); vytvárať priaznivú sociálnu, emocionálnu a pracovnú klímu; riadiť proces učenia sa študentov - individualizovať ho z hľadiska tempa, miery pomoci i učebných štýlov študentov; používať optimálne metódy, organizačné formy a materiálne prostriedky výučby atď.,

²¹ podľa T. Bourner, 1997, s. 344 - 348.

- *Komunikačné kompetencie*: spôsobilosť efektívne komunikovať so študentmi, kolegami, nadriadenými, sociálnymi partnermi a pod.,
- *Diagnostické kompetencie*: validne, reliabilne, spravodlivo a čo najobjektívnejšie hodnotiť učebné výkony študentov,
- *Plánovacie a organizačné kompetencie*: efektívne plánovať a projektovať výučbu, vytvárať a udržiavať určitý poriadok a systém vo výučbe a pod.,
- *Poradenské a konzultatívne kompetencie*: efektívne viesť študenta, dávať mu spätnú väzbu, poradiť študentom pri riešení ich problémov,
- *Sebareflexívne kompetencie*: reflexia, sebahodnotenie a neustále zlepšovanie vlastnej práce.

Odborno-predmetové a vedecké kompetencie získava vysokoškolský učiteľ absolvovaním magisterského a inžinierskeho štúdia v príslušnom odbore a absolvovaním doktorandského štúdia. Ostatné kompetencie (psychodidaktické, komunikačné, diagnostické, plánovacie a organizačné, poradenské a konzultatívne, sebareflexívne) sú súčasťou jeho pedagogickej spôsobilosti, pretože vyžadujú špeciálnu prípravu.

Hlavný cieľ: Zabezpečovať kvalifikovanosť pedagogických zamestnancov, rozvíjať a udržiavať ich kompetencie v pedagogickej činnosti a pri transfere výsledkov výskumu do výučby.

Zdôvodnenie: Podľa ESG majú mať vysoké školy zavedené postupy na zabezpečovanie kvality pedagogických zamestnancov v dvoch oblastiach: v udržiavaní a rozvíjaní kompetencií v pedagogickej činnosti a v odbornej kvalifikovanosti a kompetentnosti podporenej rozvojom a aplikáciou vedeckého poznania a výskumnej metodológie do vzdelávania.

Špecifický cieľ 1: Rozvíjať a udržiavať pedagogickú spôsobilosť vysokoškolských učiteľov.

Úlohy:

1. Zabezpečiť korektné a dôsledné uplatňovanie kritérií prijímania v jednotlivých kategóriách vysokoškolských učiteľov.
Z: dekaní a predsedovia výberových komisií
2. V súlade s Pracovným poriadkom a Štatútom UMB vyžadovať od vysokoškolských učiteľov plnenie osobitných kvalifikačných a ďalších požiadaviek na vykonávanie ich pracovnej činnosti, vyhodnocovať ich vo výberových komisiách a stanoviť odporúčania pre miesto vysokoškolského učiteľa.
Z: dekaní a predsedovia výberových komisií
3. Pravidelne monitorovať a hodnotiť pedagogický výkon vysokoškolských učiteľov (raz ročne).

Z: dekanom poverená osoba

4. Vypracovať systém realizácie flexibilného priebežného (kontinuálneho) vzdelávania vysokoškolských učiteľov, ktoré reaguje na aktuálne trendy a potreby učiteľov (napr. hodnotenie výsledkov vzdelávania, rozvíjanie konkrétnych kľúčových kompetencií študentov, e-learning, tvorba a vyhodnocovanie didaktických testov a pod.)

Z: riaditeľ CCV

5. Zaviesť motivačný systém vysokoškolských učiteľov pre komplexné rozvíjanie kompetencií, zvyšovanie kvalifikačného rastu, odborného a osobnostného potenciálu.

Z: prorektor pre vedu a výskum

6. Negatívne výsledky hodnotenia kvality vysokoškolského učiteľa študentmi overovať ďalšími nástrojmi hodnotenia (hospitácie, osobný rozhovor) a v prípade ich opakovania prijať opatrenia (kurz zameraný na rozvíjanie pedagogickej spôsobilosti v oblasti zistených nedostatkov, zníženie mzdy, ukončenie pracovného pomeru).

Z: dekan fakulty

7. Fakulty majú vypracovaný systém hodnotenia pedagogického, vedeckého, publikačného výkonu zamestnancov a prijaté opatrenia na ukončenie pracovného pomeru dlhodobo neefektívnych pedagogických zamestnancov.

Z: dekan fakulty

8. Vypracovať systém podpory a hodnotenia výkonnosti vysokoškolských učiteľov zamestnaných na dobu neurčitú (70 rokov veku podľa zákona).

Z: prorektor pre vedu a výskum,
prorektor pre pedagogickú činnosť

9. Pravidelne vyhodnocovať výstupy zo systému AIS zamerané na sledovanie pedagogických výkonov vysokoškolských učiteľov.

Z: dekanom poverený prodekan

Špecifický cieľ 2: Vytvárať podmienky pre podporu prenosu výsledkov a metód vedecko-výskumnej činnosti vysokoškolských učiteľov.

Úlohy:

1. Pravidelne (raz ročne) aktualizovať učebné osnovy a predpísanú literatúru jednotlivých predmetov.

Z: vyučujúci gestorujúci predmety

2. Zaradiť do každého predmetu tvorivé činnosti s prvkami vedeckých metód príslušného odboru.

Z: vyučujúci gestorujúci predmety

3. Každoročne na základe výsledkov v pedagogickej a vedecko-výskumnej činnosti oceniť vysokoškolského učiteľa UMB Cenou rektora za celoživotné dielo.

Z: prorektor pre pedagogickú činnosť

4. Zaviesť systém ďalšieho vzdelávania vysokoškolských učiteľov s nízkou výkonnosťou.

Z: riaditeľ CCV

4.4. Zabezpečovanie zdrojov na podporu vzdelávania študentov

Hlavný cieľ: Vytvárať a udržiavať dostatočné materiálne, informačné a technické zdroje na štúdium a podporu študentov a informačné zdroje pre efektívne riadenie programov výučby.

Zdôvodnenie: Zabezpečovanie zdrojov na podporu vzdelávania študentov je súčasťou európskych noriem a štandardov zabezpečovania kvality vzdelávania. Študijné zdroje majú okrem funkcie prostriedku výučby pridanú hodnotu, keď ich efektívne využívanie pôsobí aj na vytváranie priaznivej sociálnej klímy výučby uspokojovaním potrieb študentov prostredníctvom zmysluplnosti ich činností a obsahu učiva, rešpektovania autonómie študenta a podporovaním atmosféry spolupráce s vyučujúcim a ostatnými študentmi navzájom. Postupy zabezpečovania kvality vzdelávania v tejto oblasti orientujeme na podporu materiálneho a technického zabezpečenia vzdelávania a tvorbu informačných systémov na sledovanie kvality vzdelávania.

Špecifický cieľ 1: Skvalitňovať a modernizovať materiálne a technické podmienky zabezpečovania vyučovacieho procesu.

Úlohy:

1. Monitorovať, revidovať účinnosť a využívanie technických podporných služieb, ktoré sú študentom k dispozícii (internet, kopírovacie služby a pod.).
Z: stredisko UAKOM (prevádzka internetu), zmluvné strany UMB (v prípade dodávateľsky riešených podporných služieb pre študentov)
2. Zabezpečiť bezbariérový prístup pre študentov so špecifickými potrebami do všetkých učebných priestorov a ostatných priestorov na zabezpečenie potrieb študentov.

Z: dekaní jednotlivých fakúlt

3. Zabezpečiť a efektívne kombinovať zdroje na podporu vzdelávania študentov z účelovo viazaných prostriedkov štátnej dotácie a grantových projektov.

Z: predseda komisie UMB pre tvorbu algoritmu a delenia dotácií ŠR v spolupráci s hlavnými riešiteľmi projektov

4. Študijné materiály (učebnice, skriptá) pre každý predmet sprístupňovať aj v elektronickej podobe (napr. cez LMS Moodle, inštitucionálny repozitár a pod.).

Z: dekanom poverený prodekan UAKOM, Univerzitná knižnica UMB

5. Zabezpečovať podmienky pre podporu vzdelávania a pre samoštúdium študentov mimo času priamej výučby sprístupnením študovni a ich technického zabezpečenia.

Z: dekaní fakúlt

6. Pravidelne kontrolovať stav technických zariadení na podporu vzdelávania študentov, zabezpečovať ich aktualizáciu a inováciu.

Z: správcovia priestorov UMB

7. Presadzovať na poradách katedier u každého pedagóga vo väčšej miere využívanie rozličných foriem e-vzdelávania (LMS Moodle) a sprístupnených zahraničných a domácich databáz (ako informačného zdroja) minimálne v jednom predmete za semester.

Z: vyučujúci gestorujúci predmety, vedúci katedier

8. Prepájať zmysluplne teoretickú výučbu s praxou (ako učebným zdrojom) v rôznych formách a spôsoboch spolupráce zavedením reflexie a výmeny skúseností po absolvovaní každej odbornej praxe.

Z: garanti študijných programov

Špecifický cieľ 2: Zaviesť informačné systémy na sledovanie kvality vzdelávania.

Úlohy:

1. Na dostupných e-zdrojoch UMB zverejniť obsahové štandardy (učebné osnovy) každého predmetu, kvalitatívne hodnotiace kritériá pre absolvovanie predmetu a jednotlivých čiastkových požiadaviek (projektu, eseje, prípadovej štúdie a pod.), odporúčanú literatúru vrátane zahraničných databáz.

Z: vedúcim katedry poverená osoba

2. Na základe výsledkov ankety o dostupnosti a kvalite informačných a materiálnych zdrojov pre štúdium pravidelne prijímať príslušné opatrenia na jej zlepšenie.

Z: referát prorektora pre informatizáciu a rozvoj,
Univerzitná knižnica UMB

3. Pravidelne aktualizovať centrálnu databázu publikačnej činnosti na UMB.

Z: Univerzitná knižnica UMB

4. Zaviesť flexibilný a transparentný systém na tvorbu rozvrhu.

Z: UAKOM

5. Vypracovať metodiku pre realizáciu ankety na zisťovanie názorov študentov na kvalitu vzdelávania na UMB a vytvárania podmienok na vzdelávanie.

Z: referát prorektora pre pedagogickú činnosť

4.5. Zber, analýza a využívanie informácií na efektívne riadenie študijných programov

Zhromažďovanie a zverejňovanie informácií o vysokých školách je predpokladom efektívneho riadenia študijných programov. Z úrovne Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu je inštitucionálne upravená politika centrálneho registrovania základných údajov o vysokých školách, študijných odboroch, študijných programoch, študentoch, zamestnancoch a záverečných prácach študentov. Zverejnené informácie sa využívajú pre účely prijímacieho konania uchádzačov o štúdium, umiestnenia absolventov v praxi, porovnávania kvality vysokých škôl, analýzy vysokého školstva z úrovne odbornej i laickej verejnosti. Povinnosťou zberu, analýzy a zverejňovania informácií sú zaviazané vysoké školy, ministerstvo, Akreditačná komisia, Ústav informácií a prognóz školstva.

Hlavný cieľ: Vytvoriť a pravidelne aktualizovať systém zverejňovania transparentných informácií o procesoch zabezpečovania vzdelávania v akreditovaných študijných programoch na UMB.

Zdôvodnenie: V súlade s deklarovaným hlavným cieľom UMB podporuje politiku dostupnosti informácií. Spôsob zberu a zverejňovania informácií je potrebné upraviť podľa účelu informácie a potenciálnych užívateľov. Zverejnené informácie môžu využívať interní (zamestnanci, študenti) ale aj externí (uchádzači o štúdium, zamestnávateľia, stredné školy, ostatná verejnosť) zákazníci. Podporným nástrojom na dosiahnutie prijateľného cieľa sú vzájomne prepojené informačné systémy, prostriedky ústnej i písomnej komunikácie modifikované podľa zámeru komunikácie s potenciálnym užívateľom.

Špecifický cieľ 1: Uskutočňovať cielenú marketingovú komunikáciu zameranú na potenciálnych záujemcov o štúdium študijných programov.

Úlohy:

1. Upraviť štruktúru webových stránok UMB/fakúlt podľa potenciálnych užívateľov – uchádzač o štúdium, študent, absolvent, zamestnanec, ostatná verejnosť v slovenskom a v anglickom jazyku.

Z.: referáty pre prácu s verejnosťou

2. Činnosti spojené so zberom a analýzou informácií o situácii na trhu vzdelávania a trhu práce zapracovať do pracovnej náplne zodpovednej osoby UMB/fakulta.

Z.: rektor/dekan fakulty

3. Raz ročne vypracovať analýzu potenciálnych uchádzačov o štúdium študijných programov (zber informácií o ponuke štúdia, absolvované predchádzajúce štúdium na strednej škole, štruktúra a úroveň uchádzačov, záujem o štúdium, očakávané a sprístupnené informácie o študijných programoch na UMB, a i.) a prijať opatrenia.

Z.: prodekan pre pedagogickú činnosť

4. Pravidelne aktualizovať štruktúru informácií o študijných programoch.

Z.: poverený prodekan

5. UMB/fakúlt sprístupňovaných na internete a intranete vzhľadom na ciele dlhodobého zámeru UMB.

Z.: referáty pre prácu s verejnosťou

Špecifický cieľ 2: S využitím informačných systémov UMB zhromažďovať, analyzovať a využívať dostupné informácie o študentoch a študijných programoch.

Úlohy:

1. Vytvoriť systém efektívneho riadenia prijímacieho konania (podporovať využívanie e-prihlášok; informácie o uchádzačoch o štúdium spojiť s evidenciou prijatých a zapísaných študentov na študijné programy; zhromaždené informácie o uchádzačoch analyzovať podľa očakávaných výsledkov vzdelávania).

Z.: dekan fakulty

2. Prepojiť elektronický systém evidencie údajov uchádzačov o štúdium, zapísaných študentov s absolventmi študijných programov.

Z.: UAKOM

3. Informácie obsiahnuté v akreditačnom spise študijného programu, podmienky prijímacieho konania, interné predpisy a dokumenty o štúdiu (študijný poriadok, sprievodca štúdiom, smernice a metodické pokyny dotýkajúce sa štúdia), informačné listy predmetov, analytické a hodnotiace správy (správa o pedagogickej činnosti, hodnotenie dlhodobého zámeru, analýza študijných programov, hodnotenie spokojnosti so štúdiom, výročná správa a i.) využívať prostredníctvom internetu a intranetu internými a externými zákazníkmi UMB/fakúlt s prihliadnutím na užitočnosť získaných informácií pre prijímateľa.

Z.: dekani fakúlt

4. Spokojnosť študentov so štúdiom, kvalitou práce vysokoškolských učiteľov, podmienkami zabezpečenia štúdia a obsahom študijných programov pravidelne sledovať, analyzovať a eliminovať príčiny nespokojnosti (príloha 16).

Z.: poverení prodekaní fakúlt

4.6. Pravidelné zverejňovanie informácií o študijných programoch a absolventoch

K zverejňovaniu informácií zahŕňajúcich názory a profesionálnu dráhu bývalých absolventov zaväzuje vysoké školy aj zákon o vysokých školách. ESG, rámcovo vymedzujú Oblasť hodnotenia kvality vzdelávania na vysokých školách rámcovo vymedzujú dokumenty: Európsky kvalifikačný rámec pre celoživotné vzdelávanie, Národný kvalifikačný rámec Slovenskej republiky

a Európske normy a smernice na zabezpečenie kvality vzdelávania v Európskom priestore.

Hlavný cieľ: Pravidelne publikovať informácie zahŕňajúce názory aj profesionálnu dráhu bývalých absolventov a profil ich uplatnenia v praxi.

Zdôvodnenie: V rámci naplnenia hlavného cieľa sa zameriame na dva základné okruhy a to: komunikáciu a spoluprácu s absolventmi; zber a analýzu informácií o uplatnení absolventov na trhu práce.

Komunikáciu a spoluprácu s absolventmi v súčasnosti uskutočňuje na UMB Alumni klub. Jeho činnosť je v útlme. UMB takto stráca cenný zdroj získavania spätnej väzby od tých, pre ktorých je primárne tu. Na webstránke UMB a na stránkach jednotlivých fakúlt sú síce zverejnené profily úspešných absolventov, no tieto nie sú formálne a obsahovo zosúladené. Na základe týchto skutočností považujeme za potrebné túto spoluprácu oživiť a systémovo prepojiť s ďalšími prvkami zabezpečovania kvality vzdelávania na UMB.

Významnou súčasťou posudzovania kvality vzdelávania na UMB je pravidelné monitorovanie a vyhodnocovanie úspešnosti absolventov na pracovnom trhu. Okrem toho, že ide o logickú snahu overiť si zmysel svojej existencie ako vzdelávacej inštitúcie, môže takáto reflexia pomôcť pružnejšie sa prispôbovať požiadavkám zamestnávateľov, či zvážiť cesty a adekvátnosť získavania profesijných kompetencií podľa študijného odboru. Aby sa zabezpečila konštruktívna komunikácia univerzity s trhom práce, je potrebné nastaviť metodológiu získavania a analýzy informácií vzhľadom k dlhodobému strategickému zámeru UMB. V súčasnosti na UMB neexistuje jednotný systém monitorovania uplatňovania absolventov na trhu práce. Tieto informácie sú len čiastkové (monitoruje sa počet nezamestnaných, nie zamestnaných absolventov) a bez súvislostí s hodnotením štúdia v retrospektíve a s časovým odstupom.

Špecifický cieľ 1: Vytvoriť transparentný a atraktívny systém komunikácie a spolupráce s absolventmi UMB.

Úlohy:

1. Zosúladiť formálnu štruktúru informácií o úspešných absolventoch na stránke UMB.
 - zjednotiť formálnu stránku zverejňovaných informácií o absolventoch na stránkach jednotlivých fakúlt,
 - doplniť profily absolventov o ich referencie o štúdiu,
 - na stránke UMB dizajnovzo atraktívniť podobu zverejňovaných informácií (okrem ponúkaného zoznamu absolventov zviditeľniť aj profily bez prekliknutia v zozname).

Z.: referát prorektora pre vzťahy s verejnosťou

2. Zintenzívniť prácu s absolventmi prostredníctvom Alumni klubu – zatriaktívniť stránku, motivovať aj súčasných študentov, nech sú členmi členskými výhodami.
 - vytvoriť otvorený komunikačný kanál medzi UMB a absolventmi, napr. pomocou sociálnych sietí,
 - motivovať členov Alumni klubu k aktívnej komunikácii a návšteve stránky interaktívnym modelom stránky – možnosť inzercie (napr. hľadám spolužiaka), ponukou práce, brigády a pod.

Z.: referát prorektora pre vzťahy s verejnosťou

Špecifický cieľ 2: Získať a analyzovať informácie o zamestnaní a uplatnení absolventov na pracovnom trhu z pohľadu absolventov aj zamestnávateľov a ich hodnotenie získaného vysokoškolského vzdelania vo vzťahu k tomuto uplatneniu.

Úlohy:

1. Vytvoriť databázu súkromných mejlových kontaktov na absolventov za účelom administrovania dotazníka s časovým odstupom minimálne rok od ukončenia štúdia:
 - získať mejlové kontakty absolventov,
 - získať informovaný súhlas absolventov so spracovaním základných údajov pre potreby vytvorenia databázy (rok ukončenia štúdia, študijný odbor, študijný program).

Z.: dekanom poverený prodekan

2. Pravidelne administrovať dotazník pre absolventov po jednom roku od ukončenia štúdia. (príloha 17) Cieľom dotazníka je: Zistiť uplatnenie absolventov UMB na trhu práce vo vzťahu k ich hodnoteniu kvality štúdia a ich pohľadu na uplatniteľnosť získaných kompetencií v praxi:
 - základné údaje o štúdiu (rok ukončenia, najvyšší ukončený stupeň štúdia, študijný odbor),
 - súčasná situácia absolventa na pracovnom trhu (ako dlho hľadali prácu, koľkokrát menili zamestnávateľa, či sa uplatnili vo vyštudovanom odbore, pracovné miesto, informácie o pracovnom pomere, lokalizácia zamestnania do príslušného samosprávneho kraja),
 - hodnotenie uplatniteľnosti získaných kompetencií v zamestnaní samotnými študentmi.

Z.: dekanom poverený prodekan

3. Zrealizovať pilotnú administráciu dotazníka pre absolventov u súčasných členov Alumni klubu:
 - príprava metodológie zberu dát a dotazníka na základe skúseností získaných u nás (EF UMB), na iných univerzitách (UKF, UK, EU, ...) a štúdiom relevantnej literatúry,

- oslovenie členov Alumni klubu s prosbou o spoluprácu, overenie platnosti mejlových kontaktov,
- administrácia dotazníka,
- vyhodnotenie a analýza získaných údajov,
- korekcia dotazníka na základe vyhodnotenia a vyhodnotiteľnosti údajov a ich relevancie k cieľu prieskumu (ak bude potrebná).

Z.: referát prorektora pre vzťahy s verejnosťou

4. Pravidelne administrovať dotazník zamestnávateľov našich absolventov po jednom (a viac) roku ukončenia štúdia (príloha 18). Cieľom dotazníka je zistiť spokojnosť zamestnávateľov s kvalitou vzdelania u nich zamestnaných absolventov UMB.

- príprava metodológie zberu dát a dotazníka na základe skúseností získaných u nás, na iných univerzitách a štúdiom relevantných zdrojov,
- na úrovni jednotlivých fakúlt vytipovanie 10 najväčších zamestnávateľov našich absolventov,
- oslovenie zamestávateľov s prosbou o spoluprácu,
- pilotná administrácia dotazníka u vybranej vzorky zamestnávateľov,
- vyhodnotenie a analýza získaných údajov a prípadná korekcia dotazníka, pravidelná administrácia dotazníka u širokého spektra zamestnávateľov.

Z.: referát prorektora pre vzťahy s verejnosťou

5. Vytvoriť komunikačné prepojenie medzi trhom práce a UMB.

Z.: Kariérne centrum CCV

ZÁVER

Hlavné myšlienky Bolonského procesu sa spájajú so zosúladením vysokoškolských sektorov krajín, ktoré podpísali Bolonskú deklaráciu s cieľom vytvoriť otvorený európsky priestor vysokoškolského vzdelávania. V súlade s podpísanými deklaráciami ministrov zodpovedných za vysokoškolské vzdelávanie sa na Slovensku podľa zákona o vysokých školách zaviedlo trojstupňové štúdium, kreditový systém (ECTS), posilnili mobility študentov, učiteľov a zamestnancov vysokých škôl a postupne sa zvyšuje medzinárodná dimenzia v oblasti spolupráce so zahraničnými vysokými školami.

Kvalita štúdia a celého procesu vzdelávania sa pokladá za základný prvok európskeho vysokoškolského priestoru. Implementácia politiky kvality a postupov na jej zabezpečovanie sa stala jednou z hlavných tém diskusií a rokovaní aj na slovenských vysokých školách. Východiskom vytvorenia vnútorného systému kvality na UMB sú európske normy a štandardy podporené dokumentmi slovenskej legislatívy.

V predloženej publikácii sme sprístupnili kvalitu vzdelávania podľa nadnárodných a národných dokumentov. Európsky kvalifikačný rámec premietnutý do národného kvalifikačného rámca vytvárajú spoločný rámec prijímania postupov dosahovania kvality vzdelávania na vysokých školách. Nejde o jednorazovú činnosť, ale o neustály proces zdokonaľovania dosiahnutých výsledkov v kvalite vzdelávania, vedy a výskumu. Prijatie koncepcie prezentovanej v dokumente „Normy a smernice na zabezpečovanie kvality v Európskom priestore vysokoškolského vzdelávania“ podstatne mení doterajšie prístupy vnútorného a vonkajšieho zabezpečovania kvality na vysokých školách a rolu agentúr na externé zabezpečovanie kvality vysokoškolského vzdelávania.

Vo vnútornom hodnotení kvality vzdelávania sa zdôrazňuje status študenta ako zákazníka poskytovaných služieb s jeho právom na poznanie výsledkov vzdelávania študijného programu, ktoré mu umožňujú získať nielen odborné vedomosti, ale aj schopnosti, zručnosti a kompetencie nevyhnutné na vykonávanie očakávaného povolania v praxi. Študenti sa zapájajú do procesu zabezpečovania a zvyšovania kvality vzdelávania, do riešenia vedecko-výskumných aktivít. Ukazovateľom efektivity procesu vzdelávania je transparentnosť a prehľadnosť politiky dostupnosti štúdia, postupov schvaľovania a pravidelného hodnotenia študijných programov, hodnotenia študentov a ich napredovania v štúdiu, zabezpečovania kvality pedagógov, nevyhnutných študijných, informačných systémov a ostatných podmienok vhodných pre príslušný študijný program.

Vnútorne hodnotenie kvality vzdelávania na UMB podľa ESG v druhej kapitole poukázalo na silné i slabé stránky doteraz aplikovanej politiky zabezpečovania kvality. Napriek tomu, že UMB nemala oficiálne deklarovany systém kvality vzdelávania, väčšinu aktivít spojených s realizáciou politiky podľa zásad ESG zabezpečovala a na vybrané činnosti existovali metodické usmerenia. Slabou stránkou je spolupráca s absolventmi a s najväčšími zamestnávateľmi absolventov, ktorá sa zabezpečovala sporadicky bez významnejšieho využitia ich potenciálu pre ďalší rozvoj UMB. Rezervy existujú aj v zapojení súčasných študentov do hlavných riadiacich procesov, akými sú vzdelávanie, veda a výskum, publikačná činnosť, medzinárodná spolupráca a marketingová komunikácia, rozvoj a informatizácia UMB. Dosahovanie kvality vzdelávania závisí aj od vhodného zázemia, ktorým je materiálne, technické, informačné a finančné zabezpečenie, a v tomto smere je postavenie vysokých škôl na Slovensku v rámci európskeho priestoru vzdelávania v nevýhode.

Prijatý vnútorný systém kvality je v centre pozornosti tretej kapitoly. Jeho nosnými piliermi je systém manažérstva kvality podľa normy ISO 9001:2008 a systém kvality vzdelávania podľa ESG. Implementovaniu prijatej politiky kvality pomocou nástrojov a zásad bola venovaná pozornosť v štvrtej kapitole. Prijatými úlohami podľa hlavného a špecifických cieľov vzťahujúcich sa k ESG sa sledovalo dosiahnutie transparentnosti a spoločného prístupu fakúlt UMB v postupnom naplňaní vnútorného systému kvality.

Úlohy a opatrenia prijaté v rámci politiky kvality sú otvorené zmenám a podnetom prichádzajúcich z vnútorného i vonkajšieho prostredia. Z toho dôvodu na úrovni manažmentu UMB sú vítané všetky poznámky a návrhy na zdokonaľovanie našej práce tak, aby prínos zo zavedenia systému kvality pociťovali nielen študenti, vysokoškolskí učitelia i ostatní zamestnanci, ale aj verejnosť, ktorú reprezentujú najmä absolventi pri umiestnení sa na trhu práce a potenciálni zamestnávatelia.

LITERATÚRA

1. Biggs, J. – Tang, C. 2007. *Teaching for Quality Learning at University*. What the Student does. 3rd edition. Bergshire : McGraw-Hill, 2007. ISBN 978-0-335-22126-4.
2. *Bolonský proces: Zhodnotenie a vyhliadky*. Dostupné na internete. [<http://www.europarl.europa.eu/committees/en/cult/studiesdownload.html?languageDocument=SK&file=35361>].
3. Dano, F. 2012. *Metodika pre vypracovanie štandardov v oblasti vzdelávania*. Bratislava : Ekonomická univerzita v Bratislave. Vydavateľstvo Ekonóm. 2012. ISBN 978-80-225-3516-8.
4. *Dublinské deskripty*. Dostupné na internete. [<http://www.bologna.msmt.cz/?id=dublinske-deskripty-preklad> alebo <http://www.bologna.msmt.pdf>].
5. *Euro Encyklopédia. Bolonský proces*: Dostupné na internete. [http://www.europskaunia.sk/bolonsky_proces].
6. *Európsky kvalifikačný rámec pre celoživotné vzdelávanie*. Dostupné na internete. [http://ec.europa.eu/education/pub/pdf/general/eqf/broch_sk.pdf].
7. Gonzáles, J. – Wagenaar, R. 2008. *Universities' contribution to the Bologna Process. An introduction*. 2nd edition. Bilbao : Universidad de Deusto, 2008. ISBN 978-84-9830-132-8.
8. Krathwohl, D. R. 2002. *A Revision of Bloom's Taxonomy*: An overview. In Theory and Practice. Vol 41, No. 4. ISSN 1540-6520.
9. *Kritériá akreditácie študijných programov*. Schválené v Bratislave 5. apríla 2013 ministrom školstva, vedy, výskumu a športu SR, č. 2013-397/15774:8-071. Dostupné na internete. [<http://www.minedu.sk/data/files/2545.pdf>].
10. Lewis, K.G. 2007. *Developing Questioning Skills. Section 5 Improving specific teaching techniques*. Texas : Center for Teaching effectiveness. Dostupné na internete. [<http://cms.binus.edu/DataSource/Resource/2009120411134124300000000/QS.pdf>].
11. *Národná sústava povolání*. Dostupné na internete. [<http://www.sustavapovolani.sk/>].
12. *Národný kvalifikačný rámec Slovenskej republiky a prepojenie na úroveň Európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie*. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR. Dostupné na internete. [http://www.minedu.sk/pné_data/files/289_Narodny%20kvalifikacny%20ramec%20SR_final.pdf].
13. *Nariadenie vlády o Akreditačnej komisii*. Nariadenie vlády SR č. 427/2013 Z. z., ktorým sa mení nariadenie vlády SR č. 104/2003 Z. z. o Akreditačnej komisii v znení neskorších predpisov – platné od 1.1.2014. Dostupné na internete. [http://www.akredkom.sk/legislative/427_2014_010114_nar_vlady.pdf].

14. *Normy a smernice na zabezpečovanie kvality v Európskom priestore vysokoškolského vzdelávania*. (ESG). Európska asociácia na zabezpečovanie kvality v oblasti vysokoškolského vzdelávania, 2009, Helsinki, 3. vydanie. Slovenská rektorská konferencia, 2010. Dostupné na internete. [<http://www.enqa.eu/files/ESG%20in%20Slovak.pdf>].
15. *Register zamestnaní*. Dostupné na internete. [<http://www.sustavapovolani.sk/register-zamestnani>].
16. *Register kompetencií*. Dostupné na internete. [<http://www.sustavapovolani.sk/register-kompetenci>].
17. *Vzdelávacie štandardy pre skupinu predmetov študijných odborov SOŠ*. Štátny pedagogický ústav. Dostupné na internete. [http://www2.statpedu.sk/buxus/generate_page.php_page_id=382.html].
18. *Vzdelávacie štandardy pre skupinu predmetov Gymnaziá*. Štátny pedagogický ústav. Dostupné na internete. [http://www2.statpedu.sk/buxus/generate_page.php_page_id=370.html].
19. *Európsky kvalifikačný rámec pre celoživotné vzdelávanie*. Dostupné na internete. [http://ec.europa.eu/education/pub/pdf/general/eqf/broch_sk.pdf].
20. Lacko-Bartošová, M. 2012. *Výsledky vzdelávania na SPU v Nitre*. Dostupné na internete. [<http://www.saaic.sk>].
21. Recommendation 2008/.../EC of the European parliament and of the council of on the establishment of the European Qualifications Framework for lifelong learning. (*Text with EEA relevance*). Dostupné na internete. [http://ec.europa.eu/education/policies/educ/eqf/rec08_en.pdf].
22. *Revize Bloomovy taxonomie edukačných cieľů*. Dostupné na internete. [http://www.zstaborska.cz/web/programy_projekty/skolni_vzdelavaci_program/revize_bloomovy_taxonomie_educace.pdf].
23. SAAIC, Slovenská akademická asociácia pre medzinárodnú spoluprácu. *Bolonský proces*. Dostupné na internete. [http://web.saaic.sk/llp/sk/_main.cfm?obsah=Letak%20BP%202010%20Final%20na%20web.htm&sw_prog=3].
24. Stašková, J. 2012. *Výsledky vzdelávania – národný kvalifikačný rámec*. Dostupné na internete. [saaic.sk/.../doc%5Cprezentacie%5C_2012%5C20120507_ERA].
25. Stephen, A. 2008. *Learning Outcomes Current Developments in Europe: Update on the Issues and Applications of Learning Outcomes Associated with the Bologna Process*. Dostupné na internete. [http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/BolognaSeminars/documents/Edinburgh/Edinburgh_Feb08_Adams.pdf].
26. *Tuning Educational Structures in Europe. A Tuning Guide to Formulating Degree Programme Profiles*. Bilbao, Groningen and The Hague, 2010. Dostupné na internete. [<http://tuning.unideusto.org/tuningeu> alebo <http://www.rug.nl/let/tuningeu>].

27. *Užívateľská príručka ECTS*. 2009. Brusel : Vzdelávanie a odborná príprava. Dostupné na internete. [http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/ects/guide_sk.pdf].
28. Verešová, M. – Žilová, R. – Vozár L. 2012. *Kvalita vzdelávania na UKF v Nitre : monitoring a vyhodnotenie implementácie európskych noriem a smerníc (ESG)*. Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2012. ISBN 978-80-558-0175-9.
29. Verešová, M. – Čerešník, M. 2013. *Výsledky vzdelávania a ich implementácia do študijných programov*. Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2013. ISBN 978-80-558-0247-3.
30. Wagenaar, R. 2010. *Tuning Educational Structures in Europe – A Guide to Formulating Degree Programme Profiles (Including Competences and Programme Learning Outcomes)*. Bilbao, Groningen and the Hague. ISBN 978-84-9830-375-9.
31. Winterton, J., Delamare-Le Deist, F., Stringfellow, E., 2006. *Typology of knowledge, skills, competences*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2006. ISBN 92-896-0427-1. Dostupné na internete. [http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/3048_en.pdf].
32. *Zákon o vysokých školách č. 131/2002 Z.z. a o zmene a doplnení niektorých zákonov*.

ZOZNAM PRÍLOH

- Príloha 1 Systém kvality vzdelávania
- Príloha 2 Dublinské deskriptory (1. – 3. stupeň vysokoškolského vzdelávania)
- Príloha 3 Národný kvalifikačný rámec
- Príloha 4 Deskriptory ESG
- Príloha 5 Prehľad taxonómií
- Príloha 6 Základné všeobecné kompetencie
- Príloha 7 Odporúčania pre tvorbu výsledkov vzdelávania podľa taxonómií
- Príloha 8 Politika kvality
- Príloha 9 Garant študijného programu
- Príloha 10 Metodické usmernenie k tvorbe akreditačného spisu
- Príloha 11 Vedecko – pedagogická charakteristika
- Príloha 12 Dodatok k diplomu zohľadňujúci výsledky vzdelávania
- Príloha 13 Časová záťaž študenta (v hodinách/kreditoch)
- Príloha 14 Informačný list predmetu
- Príloha 15 Kritériá hodnotenia dosiahnutých výsledkov vzdelávania
- Príloha 16 Dotazníky hodnotenia kvality vzdelávania
- Príloha 17 Dotazník pre absolventov
- Príloha 18 Dotazník pre zamestnávateľov

UNIVERITA MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI

**SYSTÉM KVALITY VZDELÁVANIA
NA UNIVERZITE MATEJA BELA V BANSKEJ
BYSTRICI**

JÚL 2013

Na základe ustanovenia § 15 ods. 1 písm. l) zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len zákon o vysokých školách) Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici (ďalej len UMB) vydáva tento vnútorný predpis „Systém kvality vzdelávania na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici“:

Čl. 1

Úvodné ustanovenia

1. Systém kvality vzdelávania na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici (ďalej SKV) reaguje na hlavné myšlienky Bolonského procesu, vytvoríť medzinárodne uznávaný európsky spoločný vysokoškolský vzdelávací priestor na základe spoločne akceptovaných štandardov a noriem kvality vzdelávania.
2. UMB a jej fakulty pri koncipovaní kvality vzdelávania aplikujú prístupy deklarované v súčasných koncepciách určovania a hodnotenia výsledkov vzdelávania.
3. SKV je spracovaný v súlade so zákonom o vysokých školách § 87a).

Čl. 2

Politika kvality

1. Politika vyjadruje zámery, smer pôsobenia UMB v oblasti kvality vzdelávania, ktoré sú oficiálne vyhlásené vrcholovým manažmentom UMB/fakúlt a kroky na dosiahnutie cieľov vo všetkých procesoch spojených so vzdelávaním.
2. UMB a jej fakulty akceptujú prijatú politiku kvality vzdelávania vo všetkých procesoch vysokoškolskej inštitúcie v úzkej súčinnosti s rozvojom vedy a výskumu.

Čl. 3

Postupy zabezpečenia kvality vzdelávania

1. Východiskom určenia postupov zabezpečenia kvality vzdelávania na UMB a jej fakultách sú Normy a smernice na zabezpečovanie kvality v Európskom priestore vysokoškolského vzdelávania (ESG).
2. Vstupná samohodnotiaca správa podľa ESG monitoruje postupy doterajšieho zabezpečovania kvality vzdelávania na UMB a jej fakultách. Analýza súčasného stavu je základným predpokladom formulovania postupov na zabezpečenie kvality vzdelávania.
3. UMB a jej fakulty vytvárajú, implementujú, monitorujú, hodnotia a revidujú pravidlá, nástroje a postupy prijaté podľa zákona o vysokých školách § 87a) ods. 6 v nasledovných oblastiach:

- tvorba, schvaľovanie, monitorovanie a pravidelné hodnotenie študijných programov,
 - kritériá a pravidlá hodnotenia študentov,
 - zabezpečovanie kvality vysokoškolských učiteľov,
 - zabezpečovanie materiálnych, technických a informačných zdrojov na podporu vzdelávania študentov zodpovedajúcich potrebám študijných programov,
 - zber, analýza a používanie informácií potrebných na efektívne riadenie uskutočňovania študijných programov,
 - pravidelné zverejňovanie aktuálnych, objektívnych, kvantitatívnych a kvalitatívnych informácií o študijných programoch a ich absolventoch.
4. UMB a jej fakulty raz za tri roky pripravia samohodnotiacu správu zameranú na analýzu a vyhodnotenie postupov zabezpečenia kvality.

Čl. 4

Záverečné ustanovenie

1. SKV je záväzným nástrojom zabezpečenia kvality vzdelávania na UMB a jej fakultách pre všetkých zamestnancov a študentov UMB.
2. Tento vnútorný predpis nadobúda platnosť a účinnosť dňom podpísania.

Banská Bystrica 1. júla 2013

Dr. h. c. prof. PhDr. Beata Kosová, CSc.
rektorka UMB

Príloha 2 Dublinské deskriptory (1. – 3. stupeň vysokoškolského štúdia)

	Kvalifikácie, ktoré znamenajú ukončenie 1. stupňa, sa priznávajú študentom, ktorí:	Kvalifikácie, ktoré znamenajú ukončenie 2. stupňa, sa priznávajú študentom, ktorí:	Kvalifikácie, ktoré znamenajú ukončenie 3. stupňa, sa priznávajú študentom, ktorí:
Vedomosti a schopnosti	- preukázali vedomosti a schopnosti v študijnom odbore založenom na všeobecnom sekundárnom vzdelaní a prekračuje ho na svojej úrovni, opiera sa o odborné učebnice, a v niektorých aspektoch tiež o najnovšie poznatky v tomto študijnom odbore;	- preukázali vedomosti a schopnosti súvisiace s bakalárskym stupňom vzdelávania a prehlbujú si ich a poskytujú oporu alebo možnosť originálneho rozvíjania a využívania myšlienok, často v oblasti výskumu;	- preukázali systematické schopnosti študijného odboru a zvládnutie zručností a výskumných metód spojených s daným odborom;
Využitie vedomostí a schopností	- vedia uplatniť svoje vedomosti a schopnosti spôsobom, z ktorého je evidentný profesionálny prístup k ich práci alebo povolaniu, a majú kompetencie, ktoré sa obvyčajne preukazujú zostavovaním a obhajovaním argumentácie a riešenia problémov v danom študijnom odbore;	- vedia uplatniť svoje vedomosti, schopnosti a zručnosti pri riešení problémov v novom či neznámom prostredí v širších (multidisciplinárnych) súvislostiach, týkajúcich sa ich študijného odboru;	- preukázali schopnosť s akademickou integritou koncipovať, navrhovať, zavádzať a prispôbovať rozsiahlejší výskumný proces; - vytvorili rozsiahlejšie dielo, ktoré pôvodným výskumom prispelo k rozšíreniu hraníc poznania a zasluhuje si recenzovanú publikáciu na národnej či medzinárodnej úrovni;
Tvorenie úsudku	- sú schopní zhromažďovať a interpretovať relevantné údaje (obvyčajne vo vlastnom študijnom odbore) a z nich dospieť k úsudkom, zohľadňujúcim príslušné spoločenské, vedecké a etické problémy;	- sú schopní prepájať vedomosti, zvládať zložitosť a formulovať aj pri neúplných alebo obmedzených informáciách úsudky, ktoré zohľadňujú spoločenskú a etickú zodpovednosť, súvisiacu s uplatňovaním vedomostí a úsudkov;	- sú schopní kritickej analýzy, vyhodnotenia a syntézy nových a komplexných myšlienok;
Komunikácia	- vedia poskytovať informácie, myšlienky, problémy a riešenia pre odborníkov i laikov;	- dokážu svoje vedomosti, závery a úvahy jednoznačne poskytnúť aj odborníkom aj laikom;	- sú schopní komunikovať so spolupracovníkmi a širšou vedeckou komunitou, ako aj so spoločnosťou ako takou, o otázkach v oblasti svojej špecializácie;

Schopnosť ďalšieho vzdelávania	- nadobudli schopnosť ďalšieho vzdelávania, potrebné pre štúdium s vysokou mierou samostatnosti.	- sú schopní vzdelávať sa v rámci ďalšieho štúdia, pričom dokážu byť samostatní alebo autonómni.	- dá sa očakávať, že budú v akademickom alebo profesijnom rámci schopní prispieť k technickému, spoločenskému a kultúrnemu pokroku vedomostnej spoločnosti.
---------------------------------------	--	--	---

Zdroj: M. Lacko - Bartošová, 2012. Výsledky vzdelávania na SPU v Nitre.

Príloha 3 Národný kvalifikačný rámec

	Úroveň 6	Úroveň 7	Úroveň 8
Vedomosti	- má prierezové vedomosti odboru so zameraním na aplikačné využitie na úrovni zodpovedajúcej súčasnému stavu poznania; má široké vedomosti a porozumenie v špecializovanej oblasti, vrátane poznania praktických súvislostí a vzťahov k súvisiacim odborom.	- má hlboké a prierezové vedomosti v špecializovanej oblasti, vrátane poznania súvislostí a vzťahov k súvisiacim odborom; pozná a rozumie teóriám, metódam a postupom, ktoré sú využívané v odbore, s možným uplatnením vo vede a výskume.	- má systematický, ucelený a komplexný súbor vedomostí v špecializovanej oblasti vrátane poznania a porozumenia vzťahov k iným častiam odboru a k súvisiacim odborom; má hlboké poznanie teórií, sofistikovaných metód a postupov vedy a výskumu na úrovni zodpovedajúcej medzinárodným kritériám.

Zručnosti	- vie aktívnym spôsobom získavať informácie a využívať ich na riešenie praktických úloh v odbore; dokáže riešiť praktické úlohy v odbore s využitím obvyklých výskumných a vývojových postupov, s kritickým posúdením ich vhodnosti a primeranosti.	- vie aktívnym spôsobom získavať nové znalosti a informácie, integrovať a využívať ich v aplikáciách pre rozvoj odboru; dokáže tvorivým spôsobom riešiť teoretické i praktické úlohy v odbore s využitím teórie a výskumných a vývojových postupov vie prispievať k rozvoju odboru získaním nových vedomostí pri riešení uvedených úloh.	- vie aktívnym spôsobom získavať nové znalosti a informácie, kriticky ich analyzovať a prehodnocovať a využívať ich v teórii a praktických aplikáciách pre rozvoj odboru; dokáže aplikovať a tvorivým spôsobom zdokonaľovať a rozvíjať teórie a výskumné, vývojové a inovačné postupy v odbore a vytvárať nové; dokáže identifikovať svetový vedecký a inovačný vývoj v odbore a v príbuzných odboroch a využívať ho v smerovaní a rozvoji odboru, s integráciou vedomostí z rôznych oblastí.
Kompetencie	- dokáže riešiť odborné úlohy a koordinovať čiastkové činnosti a niešť zodpovednosť za výsledky tímu; vie identifikovať a zhodnotiť etické, sociálne a ďalšie súvislosti riešených problémov; vie samostatne získavať nové poznatky a aktívne rozširovať svoje vedomosti.	- dokáže riešiť problémy, koordinovať postupy v tímoch a samostatne zodpovedne rozhodovať v meniacom sa prostredí; je pripravený niešť zodpovednosť za svoju činnosť a rozhodnutia s prihliadnutím na širšie spoločenské dôsledky; vie formulovať informácie o postupe a výsledkoch riešenia úloh, komunikovať o odborných názoroch s odborníkmi.	- dokáže plánovať a iniciovať riešenie komplexných problémov/projektov, vrátane formulovania cieľov, prostriedkov a metód v oblasti vývoja v odbore; vie posudzovať a modifikovať vlastnú odbornú činnosť v širšom kontexte, vo vzťahu na dlhodobý dopad v danej oblasti a z hľadiska sociálnych, etických, environmentálnych a ďalších kritérií, je pripravený formulovať informácie o výstupoch a záveroch vedeckej, výskumnej a vývojovej práce na medzinárodnej úrovni a riadiť rozsiahle výskumné úlohy a tímy.

Väzba na príslušnú úroveň formálneho systému vzdelávania	- ukončenie štúdia študijného programu prvého stupňa vysokoškolského vzdelávania.	- ukončenie štúdia študijného programu druhého stupňa vysokoškolského vzdelávania.	- ukončenie štúdia študijného programu tretieho stupňa vysokoškolského vzdelávania.
Doklad o získanom vzdelaní na danej úrovni kvalifikačného rámca	- vysokoškolský diplom a dodatok k diplomu získané po ukončení štúdia študijného programu prvého stupňa vysokoškolského vzdelávania.	- vysokoškolský diplom a dodatok k diplomu získané po ukončení štúdia študijného programu druhého stupňa vysokoškolského vzdelávania.	- vysokoškolský diplom a dodatok k diplomu získané po ukončení štúdia študijného programu tretieho stupňa vysokoškolského vzdelávania.

Zdroj: Národný kvalifikačný rámec SR a prepojenie na úrovne Európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie.

Príloha 4 Deskriptory ESG

Normy a smernice pre zabezpečovanie kvality v Európskom priestore vysokoškolského vzdelávania na VŠ/fakulte²²

1 ESG norma: Zásady a postupy zabezpečovania kvality na UMB/fakulte

- D1 Existujúce spôsoby implementácie politiky kvality vzdelávania na UMB/fakulte.
- D2 Existujúce spôsoby monitorovania a revízie politiky kvality vzdelávania na UMB/fakulte.
- D3 Vzťah medzi vyučovaním a výskumom na UMB/fakulte.
- D4 Definovanie zodpovednosti katedier, inštitútov, fakúlt a ďalších organizačných súčastí a jednotlivcov v oblasti zabezpečovania kvality vzdelávania.
- D5 Zapojenie študentov fakulty do zabezpečovania kvality.

2 ESG norma: Schvaľovanie, monitorovanie a pravidelné hodnotenie študijných programov a akademických titulov

- D1 Vypracovanie a zverejnenie explicitne stanovených výsledkov vzdelávania.
- D2 Tvorba študijných programov a ich obsahu na fakulte.
- D3 Zavedenie rôznych foriem vzdelávania (napr. denné, externé, dištančné, e-learning).
- D4 Dostupnosť vhodných učebných zdrojov.
- D5 Formálne postupy na schvaľovanie študijných programov iným subjektom ako tým, ktorý realizuje ich výučbu.
- D6 Monitorovanie študijného rastu a výsledkov študentov.
- D7 Pravidelné hodnotenie študijných programov (vrátane externých členov komisií).
- D8 Pravidelná spätná väzba od zamestnávateľov, zástupcov trhu práce a ďalších príslušných organizácií ohľadne uplatnenia absolventov.
- D9 Zapojenie študentov do aktivít zameraných na hodnotenie študijných programov.

3 ESG norma: Hodnotenie študentov

- D1 Hodnotenie študentov vysokoškolskými učiteľmi je predmetom administratívneho overovania a kontroly na zabezpečenie správnosti postupov.
- D2 Hodnotenie študentov v jednotlivých predmetoch sa realizuje tak, aby umožňovalo meranie definovaných výsledkov vzdelávania.
- D3 Hodnotenie výsledkov vzdelávania študentov v predmetoch zohľadňuje konkrétny účel predmetu – vedomosti, zručnosti/schopnosti, kompetencie.
- D4 Kritériá známkovania a hodnotenia študentov sú stanovené a zverejnené.

²² Spracované podľa: M. Verešová in M. Verešová – R. Žilová – L. Vozár, 2012. s. 140-142.

- D5 Hodnotenie študentov vykonávajú vyučujúci/oprávnené osoby, ktorí rozumejú významu hodnotenia v študijnom raste študentov na dosiahnutie vedomostí a zručností/schopností spojených s ich kvalifikovanosťou.
- D6 Jasné pravidlá sú určené v prípade absencie študentov na vyučovaní a plnení študijných povinností.
- D7 Hodnotenie sa vykonáva v súlade s jednotnými postupmi prijatými na fakulte.

4 ESG norma: Zabezpečovanie kvality vysokoškolských učiteľov

- D1 Vysokoškolský učiteľ ako nositeľ vedomostí a skúseností pre odovzdávanie vedomostí v predmete, ktorý vyučuje.
- D2 Vysokoškolský učiteľ ako nositeľ efektívnych metód, spôsobov a postupov pre odovzdávanie vedomostí v predmete, ktorý vyučuje.
- D3 Vysokoškolský učiteľ a prijímanie spätnej väzby k svojmu pedagogickému výkonu.
- D4 UMB definuje také postupy na výberové konanie, aby sa deklarovala minimálna úroveň požadovaných kompetencií a spôsobilostí novoprijímaných vysokoškolských učiteľov .
- D5 Príležitosť k rozvoju a rozšíreniu odborných vedomostí a schopností vysokoškolských učiteľov.
- D6 Sebahodnotenie vysokoškolských učiteľov.
- D7 Systém práce vysokoškolských učiteľov s nízkou výkonnosťou (príležitosť na zdokonalenie).
- D8 Systém uvoľňovania dlhodobo neefektívnych pedagógov z vyučovacieho procesu.

5 ESG norma: Študijné zdroje a zdroje na podporu študentov

- D1 Dostupnosť študijných zdrojov na podporu vzdelávania študentov.
- D2 Primerané a vhodné študijné zdroje pre každý ponúkaný študijný program.
- D3 Ľahká prístupnosť učebných prostriedkov a ďalších podporných zdrojov.
- D4 Študijné zdroje a zdroje na podporu študentov vychádzajú z monitorovania potrieb študentov.
- D5 Spätná väzba študentov k učebným prostriedkom a ďalším podporným zdrojom.
- D6 Pravidelný monitoring, revidovanie a zlepšovanie účinnosti podporných služieb pre študentov.

6 ESG norma: Informačné systémy

Existujúce informačné systémy na zhromažďovanie, analýzu a používanie príslušných informácií pre efektívne riadenie študijných programov a ďalších aktivít v nasledovných oblastiach:

- D1 miera študijného postupu a úspešnosti študentov,
- D2 zamestnateľnosť absolventov,

D3 spokojnosť študentov s ich študijným programom,
D4 efektívnosť vysokoškolských učiteľov,
D5 profil študentskej populácie,
D6 dostupné študijné zdroje a ich náklady,
D7 kľúčové ukazovatele výkonnosti UMB.

7 ESG norma: Verejné informácie

Existujúce mechanizmy pre pravidelné zverejňovanie aktuálnych, nestranných a objektívnych informácií (kvalitatívne a kvantitatívne) o nasledovných oblastiach:

D1 ponúkané študijné programy,
D2 udeľované akademické tituly,
D3 očakávané výsledky vzdelávania a študijné výsledky,
D4 postupy na hodnotenie vyučovania, štúdiá a známkovania,
D5 vzdelávacie príležitosti, ktoré sú k dispozícii pre študentov,
D6 názory a profesionálna dráha (kariéra) bývalých študentov – absolventov,
D7 profil súčasnej študentskej populácie.

Príloha 5 Prehľad taxonómií

Prehľad taxonómií podľa K. G. Lewis

Teória	Kategórie taxonómií	
	štruktúrovanosť jednoduché kognitívne schopnosti orientácia na edukátora	otvorenosť komplexná kognitívna orientácia na edukanta
Bloom	vedomosti - pochopenie - aplikácia - analýza - syntéza - hodnotenie	
Sanders	pamäť - translácia - interpretácia - aplikácia - analýza - syntéza - hodnotenie	
Aschner	pamäť - uvažovanie - hodnotenie - tvorivé myslenie	
Carner	konkrétnosť - abstrakcia - tvorivosť	
Pate, Bremer	konvergencia – divergencia	

Zdroj: K. G. Lewis, 2007.

Prehľad taxonómií podľa M. D. Gall

Teória	Kategórie taxonómií				
	vybavenie	analytické myslenie	tvorivé myslenie	evaluačné myslenie	iné atribúty teórie
Adams	pamäť	logické uvažovanie	---	hodnotenie	asociácia, klarifikácia, nulový bod
Aschner	pamäť	uvažovanie	tvorivé myslenie	hodnotenie	---
Bloom	vedomosti	analýza	syntéza	hodnotenie	chápanie, aplikácia
Carner	konkrétnosť	abstrakcia	tvorivosť	---	---
Clements	minulá skúsenosť	---	plánovanie	hodnotenie	súčasná skúsenosť, pravidlo, identifikácia, poradie, akceptácia, návrh
Guszak	rozpoznanie	vysvetlenie	domnienka	hodnotenie	translácia
Pate, Bremer	vybavenie jednej alebo viacerých položiek	koncepčná analýza	divergencia	---	determinanty schopností, demonštrácia schopností, príklady
Schreiber	vybavenie faktov, zostavenie ich sekvencie	porovnanie, hľadanie podporných faktov, vyvodenie záverov	premýšľanie o výsledkoch	identifikovanie hlavných častí, morálne hodnotenie, osobná skúsenosť, hodnotenie kvality zdrojov, adekvátnosť informácií	opis situácie, klarifikácia, definovanie otázok, odhaľovanie informácií

Zdroj: M. D. Gall, 1970.

Príloha 6 Základné všeobecné kompetencie

1. Schopnosť komunikovať v cudzom jazyku.
2. Schopnosť učiť sa a udržiavať kontakt s aktuálnymi poznatkami.
3. Schopnosť komunikovať ústne a písomnou formou v rodnom jazyku.
4. Schopnosť byť kritický a sebakritický.
5. Schopnosť plánovať a riadiť svoj čas.
6. Schopnosť konať na základe etického uvažovania.
7. Schopnosť generovať nové nápady.
8. Schopnosť vyhľadávať, spracúvať a analyzovať informácie z rôznych zdrojov.
9. Schopnosť pracovať samostatne.
10. Schopnosť identifikovať, predstaviť a riešiť problémy.
11. Schopnosť aplikovať vedomosti v praktických situáciách.
12. Schopnosť predložiť odôvodnené rozhodnutie.
13. Schopnosť vykonávať výskum na zodpovedajúcej úrovni.
14. Schopnosť pracovať v tíme.
15. Schopnosť poznať a porozumieť danej oblasti a profesii.
16. Schopnosť motivovať ľudí a angažovať ich na dosiahnutie spoločných cieľov.
17. Závazok k ochrane životného prostredia.
18. Schopnosť komunikovať kľúčové informácie z nejakej disciplíny laikom.
19. Schopnosť abstraktného a analytického myslenia a syntéza ideí.
20. Schopnosť komunikovať konštruktívne s ostatnými bez ohľadu na kultúrne rozmanitosti.
21. Schopnosť navrhnuť a riadiť projekty.
22. Schopnosť komunikovať s ostatnými konštruktívnym spôsobom, aj keď ide o riešenie zložitých otázok.
23. Závazok k zdraviu, pohode a bezpečnosti.
24. Schopnosť prevziať iniciatívu a podporovať podnikateľského ducha.
25. Schopnosť hodnotiť a udržať kvalitu vykonanej práce.
26. Schopnosť používať informačné a komunikačné technológie.
27. Závazok k plneniu úloh a povinností.
28. Schopnosť prispôbiť sa a konať v nových situáciách a zvládať situácie pod tlakom.
29. Schopnosť konať spoločensky a občiansky zodpovedne.
30. Schopnosť pracovať v medzinárodnom kontexte.

Zdroj: R. Wagenaar, 2010. Tuning Educational Structures in Europe – A Guide to Formulating Degree Programme Profiles (Including Competences and Programme Learning Outcomes). Bilbao, Groningen and the Hague.

Príloha 7 Odporúčania pre tvorbu výsledkov vzdelávania podľa taxonómií

REVIDOVANÁ BLOOMOVA TAXONÓMIA KOGNITÍVNYCH FUNKCIÍ			Úroveň OTÁZOK
Úroveň myšlienkových operácií	Charakteristika stavu poznatkov	Typické slovesá vyjadrujúce úroveň	
Zapamätanie • znovu spoznanie • vybavenie z pamäti	Na úrovni zapamätania sa od študenta vyžaduje priame zopakovanie alebo vyvolanie informácie z krátkodobej pamäti; - pozná vyžadovanú terminológiu - pozná vyžadované fakty - pozná metódy a postupy - pozná základné koncepty učiva - pozná zákonitosti.	definovať, opísať, poznať, spoznať, opakovať, zopakovať, reprodukovat', rozoznať, označiť, pomenovať, doplniť, opísať, priradiť, určiť, vymenovať, identifikovať, vybrať, zoradiť	Konvergentné uzavreté otázky
Porozumenie • interpretovanie • uvádzanie príkladov • zhrnutie • usudzovanie • porovnávanie • vysvetľovanie	Študent demonštruje porozumenie a chápanie významu učiva, opakovanie naučených viet a definícií sa posúva na úroveň chápania vzájomných súvislostí. Ešte nezačal aplikovať naučené vedomosti v iných situáciách; - chápe fakty a zákonitosti - reprodukuje učivo vysvetľuje grafy a tabuľky - slovnú formuláciu transformuje napr. do matematických vzorcov - z dostupných dát odhaduje následné udalosti a javy - potvrdzuje správnosť použitých metód a postupov.	vysvetliť, vyznačiť, vyjadriť vlastnými slovami, vyjadriť inou formou, rozlíšiť, uviesť príklad, skontrolovať, nakresliť, načrtnúť, opraviť, určiť, inak povedať, ilustrovať, zhrnúť, uviesť príklad	Konvergentné uzavreté aj otvorené otázky
Aplikácia • realizácia • uplatnenie	Študent využíva osvojené učivo v nových situáciách, v myšlienkových operáciách dochádza k významnému posunu smerom k aktívnemu prístupu. Začína využívať to, čo sa doteraz pasívne naučil počúvaním a memorovaním; - aplikuje osvojené postupy a koncepty v nových situáciách - aplikuje pravidlá a zákonitosti v situáciách z reálneho života - rieši matematické problémy - zostavuje grafy a tabuľky - potvrdzuje správnosť použitej metódy alebo postupu.	aplikovať, predviesť, zobraziť, vyriešiť, používať, vykonávať, uskutočňovať, dokázať, dramatizovať, použiť, nakresliť, preukázať, riešiť, vypočítať, vyhľadať, navrhnúť, plánovať, usporiadať, odvodzovať, zaradiť, vymedziť, prisúdiť	Konvergentné otázky

Analýza - rozlišovanie - organizovanie - prisudzovanie	Študent analyzuje argumenty, rozkladá ich na čiastkové fakty a hľadá vzájomné súvislosti medzi nimi; - vyvodzuje nové závery z dostupných informácií - v myšlienkových úvahách nachádza logické súvislosti - nachádza rozdiely medzi faktami a názormi - vyhodnocuje irelevantnosť dát a informácií - analyzuje organizačné štruktúry diel (výtvarných, hudobných, umeleckých).	rozlíšiť, porovnať, dať do protikladu, rozčleniť, určiť príčiny a dôsledky, rozhodnúť, urobiť rozbor, klasifikovať, dedukovať, zatriediť, vysvetliť, analyzovať, vysvetliť (prečo)	Divergentné uzavreté otázky
Hodnotenie - kontrola - kritika	Študent samostatne robí úsudky a závery, hodnotí myšlienky, javy, výroky, fakty, materiály, pomôcky, v hodnotení integruje poznatky z jednotlivých predmetov; - hodnotí logický sled udalostí - hodnotí vhodnosť a pravdivosť úsudkov a záverov vyvedených z analýzy dostupných dát - hodnotí kvalitu práce na základe stanovenia vlastných (interných) kritérií - hodnotí kvalitu práce (napr. umeleckého diela) použitím externých štandardov a kritérií.	argumentovať, obhájiť, rozhodnúť, oponovať, porovnať, kriticky posúdiť, preveriť, zdôvodniť, zhodnotiť, uviesť výhody a nevýhody, odporučiť, posúdiť, zhrnúť, usporiadať podľa kľúča	Divergentné otvorené otázky
Tvorivosť - generovanie - plánovanie - produkovanie	Študent tvorí nový kompaktný celok, resp. dielo z poskytnutých čiastkových dát a informácií. Využíva nadobudnuté poznatky a informácie zo štúdia všetkých predmetov študijného programu na to, aby z informácií vytvoril nový, kompaktný významový celok, organizačnú štruktúru alebo nový vzorec; - komponuje, píše prácu (dielo) s dobrou organizačnou štruktúrou integrujúc poznatky z viacerých predmetov.	kategorizovať, klasifikovať, kombinovať, vytvoriť portfólio, navrhnúť riešenie problému, organizovať, reorganizovať, naplánovať, zhrnúť, vyvodiť závery, vytvoriť, skonštruovať, vyvinúť, navrhnúť (nový postup, projekt a pod.), diskutovať, obhájiť, skombinovať	Divergentné otvorené otázky

KRAFTWOHLOVA TAXONÓMIA AFEKTÍVNYCH FUNKCIÍ		
Úroveň afektívnych procesov	Charakteristika stavu poznatkov	Typické slovesá vyjadrujúce úroveň
Vnímať • uvedomovanie si podnetu • ochota prijímať podnet • ovládaná alebo vybraná pozornosť	Vnímaposť, citlivosť, pozornosť študenta na určité podnety. Ide o posun cez tri úrovne od úplne pasívnej pozície až po upriamenie pozornosti aspoň na čiastočne uvedomelej úrovni; - berie do úvahy situáciu, jav, objekt alebo stav bez spoznania objektívnych charakteristík objektu, čím sa líši od znalostí. Dieťa si uvedomuje, všima objekt, stav, jav a pod. aspoň na minimálnej úrovni - toleruje podnet bez úsilia aktívne sa mu vyhnúť - dobrovoľne sa zúčastňuje na činnosti - jasné odlíšenie od iných podnetov, následne výber podnetu a určité upriamenie pozornosti aj napriek rušivým vplyvom.	vnímať, pozorovať, počúvať, prijímať, uvedomiť si, zúčastniť sa, rozpoznať
Reagovať • súhlas s reagovaním • ochota reagovať • uspokojenie z reagovania	Zainteresovanosť, aj hľadanie určitých podnetov, tzv. aktívna pozornosť – študent si už nielen všima a pasívne prijíma podnety, ale aj reaguje. Študent sa podrobuje dohodnutým/aj vopred nedohodnutým pravidlám činnosti, dobrovoľne zúčastňuje na navrhnutnej činnosti, získava zadosťučinenie z účasti na činnosti.	identifikovať sa, vcítiť sa, nadchnúť sa, prejavíť záujem, vyjadriť vzťah, reagovať, spolupracovať
Hodnotiť • akceptovanie hodnoty • preferovanie hodnoty • presvedčenie o hodnote	U študenta sa vytvára kladný postoj, vyvolanie záujmu, pociťovanie záväzku. Študent získava presvedčenie, že činnosť má význam, je dôležitá, dochádza u neho k vnútornej motivácii k činnosti. Získa pocit spolupatričnosti ku skupine, ktorá rieši nejaký problém, dáva prednosť určitej činnosti, vyhladáva ju, snaží sa presvedčiť iných, aby sa podujali na určitú činnosť.	oceniť, povzbudiť sa, vážiť si (charakter, konanie, hodnotu, dielo, prácu), akceptovať, presvedčiť sa o..., preferovať, obťažovať, hľadať, starať sa
Organizovať • konceptualizácia hodnoty • integrovanie hodnôt do systému	Na tejto úrovni ide o začiatok vytvárania osobného hodnotového systému myšlienkovým spracovaním a uvedením si zovšeobecnených a dominantných hodnôt. abstrakcia, zovšeobecnenie hodnoty, formovanie zodpovednosti za činnosť. uvedenie novej hodnoty do systému osobnostných hodnôt.	uvedomiť si, integrovať, určiť dominanty, zostaviť škálu, prejavíť záujem, usúdiť, zaujať postoj, zdôvodniť postoj, stanoviť, rozlíšiť, zvažovať, organizovať

Tvorit' • generalizovaná zameranosť • charakterová vyhranenosť	Hodnotový systém sa pevne včleňuje do charakteru študenta, ktorý koná na základe presvedčenia, jeho slová sú v súlade s činmi. Prevláda tendencia konať určitým spôsobom. Táto úroveň je vrcholom procesu interiorizácie, predstavuje najširší pohľad, životnú filozofiu, svetonázor, systém hodnôt.	uvedomiť si, prejaviť záujem, rozvíjať (schopnosť), zovšeobecniť (postup), mať presvedčenie, obhájiť postoj, uplatniť postoj, internalizovať, overiť
--	---	--

SIMPSONOVEJ TAXONÓMIA PSYCHOMOTORICKÝCH FUNKCIÍ		
Úroveň zručností	Charakteristika stavu zručností	Typické slovesá vyjadrujúce úroveň
Pozorovať	- získanie a vybavenie predstavy o budúcej motorickej činnosti z pamäti a na posúdenie potreby a správnosti činnosti	opísať, vybrať, určiť, identifikovať, izolovať, rozoznať, rozlíšiť, atď.
Pripraviť sa	- psychická, fyzická a emocionálna (ochota, motivácia) pripravenosť vykonať určitú činnosť	ukázať, začať, reagovať, poznať, vysvetliť, prejaviť atď.
Imitovať	- ide o začiatkové štádium pri učení sa komplexným zručnostiam; zahŕňa imitáciu (opakovanie úkonov demonštrovaných učiteľom) a pokus o omyl (viacnásobné vykonávanie určitého úkonu za účelom nájdania a osvojenia si správneho spôsobu jeho realizácie); správnosť výkonu činnosti posudzuje učiteľ alebo aj študent podľa konkrétnych kritérií	zhotoviť, skonštruovať, opraviť, zmerať, vyrobiť, zostaviť, upevniť, napodobniť, zopakovať, atď.
Manipulovať	- činnosť je vykonávaná spoľahlivo, bezpečne, presne, zručne; na tejto úrovni sa utvára zručnosť v činnosti; ide však o menej komplexné, menej zložité činnosti ako vo vyšších kategóriách Simpsonovej taxonómie	uskutočniť, vykonať, postaviť, načrtnúť, implementovať, ostatné sú rovnaké ako v kategórii 3.
Adaptovať	- študent dokáže meniť, modifikovať, prispôbovať činnosť zmeneným podmienkam alebo problémovej situácii	prispôbiť, zmeniť, zreorganizovať, adaptovať, zrevidovať, obnoviť, implementovať atď.
Tvoriť	- vytvorenie nových spôsobov motorickej činnosti, použitie osvojených spôsobov činnosti v nových, neznámych, problémových situáciách; komplexná, zložitá činnosť vyžadujúca vysoko koordinované motorické aktivity je vykonávaná rýchlo, bezchybne, presne, ľahko, bez váhania, automaticky	skonštruovať, vytvoriť, aranžovať, kombinovať, zložiť, skomponovať, navrhnúť atď.

Taxonómia špecifických cieľov pre všetky oblasti cieľov J. H. De Blocka (Turek 2008)

Úroveň Doména	vedomosť	porozumenie	aplikácia	integrácia
Kognitívna	zopakovať, spoznať, definovať, ukázať, vymenovať atď.	opísať, charakterizovať, vyjadriť vlastnými slovami, vysvetliť, porovnať atď.	vyriešiť, vypočítať, určiť viac/menej, ilustrovať, vypracovať, analyzovať atď.	navrhnuť, vytvoriť, zhrnúť, posúdiť, rozhodnúť, naplávať atď.
Afektívna	vypočuť si, akceptovať pokyny, uvedomiť si atď.	akceptovať názory iných, odpovedať na otázky, správne reagovať na pokyny, klásť vhodné otázky, participovať na niečom atď.	akceptovať normy a hodnoty, spolupracovať v skupine, aplikovať pravidlá atď.	spontánne reagovať na pokyny a/ alebo pravidlá, správať sa podľa pravidiel, iniciovať spoluprácu v skupine atď.
Psychomotorická	ukázať, spoznať zvuk/ chuť/vôňu/ farbu/ tvar/veľkosť, povedať postup, zaujať správny postoj atď.	demonštrovať a zdôvodniť postup činnosti, zložiť alebo rozložiť niečo neznáme, vyskúšať atď.	vyrobiť, vyskúšať, zostaviť, zostrojiť, opraviť, prispôbiť, zručne používať, urobiť, strihať, trhať atď.	plynule vykonávať činnosť, vykonávať činnosť bez váhania, robiť bezchybne, automaticky robiť, pracovať presne a rýchlo atď.

POLITIKA KVALITY

Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

Na dosiahnutie Dlhodobého zámeru Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici a zabezpečenie vnútorného systému kvality podľa §87a Zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákona o vysokých školách), vedenie vyhlasuje nasledovnú politiku kvality:

1. **Poslaním vnútorného systému kvality** je rozvíjanie významu kvality vo všetkých procesoch UMB, vytvorenie vhodných podmienok pre zvyšovanie lojality a profesionálneho rozvoja zamestnancov UMB, neustále zlepšovanie spokojnosti študentov s poskytovanými službami a dosiahnutie uznania UMB na verejnosti.
2. Základnými nástrojmi na dosiahnutie hlavných cieľov vnútorného systému kvality je implementácia a **udržiavanie certifikovaného systému manažérstva kvality podľa požiadaviek medzinárodnej normy ISO 9001:2008**, ktorého súčasťou je vypracovanie tejto **politiky kvality, cieľov kvality, príručky kvality a postupov v oblasti zabezpečovania kvality** podľa odseku 6 §87a zákona o vysokých školách.
3. Vzťah medzi vysokoškolským vzdelávaním a tvorivou činnosťou v podobe výskumu, vývoja a umeleckej činnosti, **je založený na implementácii výsledkov tvorivej činnosti do vysokoškolského vzdelávania** a jeho transformácii do potrieb praxe.
4. Organizácia vnútorného systému kvality na UMB je tvorená **Radou kvality UMB, predstaviteľom manažmentu UMB pre kvalitu, manažérom kvality a internými audítormi kvality**. Zodpovednosti a právomoci zamestnancov zahrnutých do vnútorného systému kvality sú súčasťou organizačných noriem UMB.
5. Každá súčasť UMB, ktorou sa v oblasti zabezpečovania kvality vzdelávania rozumie **fakulta, sa riadi touto politikou kvality, cieľmi kvality, príručkou kvality a postupmi v oblasti zabezpečovania kvality** podľa odseku 6 §87a zákona o vysokých školách.
6. Študent UMB je zapojený do vnútorného systému kvality UMB **od jeho statusu ako uchádzača o štúdium, študenta príslušného stupňa a formy štúdia, až po status absolventa**. UMB vo svojich postupoch v oblasti zabezpečovania kvality vypracovala a uplatňuje hodnotenie kvality študijných programov študentmi a vypracovala postup pre pravidelné zverejňovanie aktuálnych, objektívnych, kvantitatívnych a kvalitatívnych informácií o študijných programoch a ich absolventoch.
7. UMB ustanovila ako základný spôsob zavádzania, používania, monitorovania a prehodnocovania zásad vysokej školy v oblasti zabezpečovania kvality, činnosť Rady kvality. Rada kvality je najvyšším orgánom vnútorného systému kvality UMB a dohliada na dodržiavanie požiadaviek normy ISO 9001:2008 a zákona o vysokých školách.
8. UMB **udržiava systém manažérstva kvality** v zmysle požiadaviek normy ISO 9001:2008 a trvalo zlepšuje jeho efektívnosť s cieľom úspešnej komplexnej akreditácie UMB.

V Banskej Bystrici 30. apríla 2013

Dr. h. c. prof. PhDr. Beata Kosová, CSc.
rektorka Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

Príloha 9 Garant študijného programu

1. Za kvalitu a rozvoj študijného programu zodpovedá garant študijného programu. Garant študijného programu je vysokoškolský učiteľ pôsobiaci na funkčnom mieste docenta alebo profesora v príslušnom alebo príbuznom študijnom odbore.
2. Garant študijného programu je zamestnaný na UMB na ustanovený pracovný čas a je zaradený na fakulte, na ktorej sa študijný program uskutočňuje. V prípade garanta nie je prípustné, aby súčet hodín jeho pracovného času v rámci vysokých škôl prekročil 69 hodín pracovného času za týždeň.
3. Garanta študijného programu vymenúva dekan fakulty/rektor UMB.
4. Pri posudzovaní garanta študijného programu sa hodnotí najmä zodpovednosť a právomoc za študijný program, teda či má skutočne možnosť a či ovplyvňuje kvalitu uskutočňovania a rozvoj študijného programu, jeho kompetentnosť, teda či jeho pedagogický a vedecký/umelecký profil a výsledky zaručujú odbornú kvalitu a jeho skutočnú angažovanosť a aktivitu pri garantovaní študijného programu. Garant sa spolupodieľa na organizovaní a uskutočňovaní výskumných činností pracoviska súvisiacich s obsahom študijného programu. Hodnotí sa, či publikačná činnosť a výskumná/umelecká činnosť garanta za predchádzajúcich päť rokov, napomáha rozvoju študijného programu, ktorý garantuje.
5. Garant študijného programu koordinuje obsah povinných a povinne voliteľných predmetov študijného programu v spolupráci s grantmi predmetov, kontroluje realizáciu študijného programu, navrhuje jeho úpravy a zmeny vedeckej rade fakulty a Akreditačnej komisii. Garant potvrdzuje platnosť študijného programu ako celku, vrátane jeho personálneho zabezpečenia vyučujúcimi pre aktuálny akademický rok, informačné listy predmetov a ich inováciu.
6. Garant študijného programu vzhľadom na § 77, ods. 4 zákona o vysokých školách môže garantovať študijný program len do konca akademického roka, v ktorom dovŕši vek 70 rokov.
7. V závislosti od stupňa vysokoškolského štúdia sa na garantovanie študijného programu vyžaduje, aby garant bol vysokoškolský učiteľ:
 - a) v bakalárskom študijnom programe vo funkcii profesora alebo docenta,
 - b) v magisterskom/inžinierskom študijnom programe vo funkcii profesora,
 - c) v doktorandskom študijnom programe vo funkcii profesora a ďalší najmenej dvaja vysokoškolskí učitelia pôsobiaci vo funkcii profesora alebo docenta v príslušnom alebo v príbuznom študijnom odbore.
8. V prípade, že garant je mimoriadnym profesorom, nevyhnutnou podmienkou garantovania študijného programu je preukázanie, že v jeho prípade v čase akreditácie bolo konanie na vymenovanie za profesora v študijnom odbore,

v ktorom ma garantovať študijný program, ukončené pred vedeckou radou vysokej školy .

9. Garantovanie a ani spolugarantovanie študijných programov na rôznych vysokých školách sa nepripúšťa. Garantovanie prípadne spolugarantovanie dvoch (viacerých) študijných programov na vlastnej vysokej škole sa nevylučuje podľa „Kritérií akreditácie študijných programov vysokoškolského vzdelávania“.
10. K základným povinnostiam garanta študijného programu patrí zodpovednosť za výskum a vzdelávanie v príslušnom študijnom odbore. Garant zostavuje študijný program, garantuje odborné personálne obsadenie vyučovaných predmetov, zodpovedá za rozvoj študijného programu.

Príloha 10 Metodické usmernenie k tvorbe akreditačného spisu

V súlade s Nariadením vlády Slovenskej republiky o Akreditačnej komisii účinným od 1. januára 2014, Zákonom o vysokých školách č. 131/2002 Z.z. a o zmene a doplnení niektorých zákonov účinným od 1. januára 2013 a Kritériami akreditácie študijných programov vysokoškolského vzdelávania účinnými od 5. apríla 2013 sa na UMB prijímajú metodické usmernenia legislatívneho (všeobecného), procedurálneho (formálneho) a obsahového zamerania.

A. Legislatívne usmernenia podľa zákona o vysokých školách

1. Kredity sú číselné hodnoty priradené k predmetom, vyjadrujúce množstvo práce potrebnej na nadobudnutie predpísaných výsledkov vzdelávania. Štandardná záťaž študenta za celý akademický rok v dennej forme štúdia je vyjadrená počtom 60 kreditov a v externej forme počtom 48 kreditov (§ 62 ods. 2 a 3 zákona o vysokých školách).
2. Denná a externá forma štúdia sa organizuje podľa odporúčaného študijného plánu a zodpovedá v závislosti od študijného programu časovej náročnosti študenta (§ 60 ods. 2 a 3 zákona o vysokých školách. Časová náročnosť práce denného študenta je 1800 hodín za akademický rok a externého študenta 1440 hodín vrátane samostatného štúdia a samostatnej tvorivej činnosti, čo je v prepočte 30 hodín na jeden kredit).
3. Študijné programy v externej forme štúdia, nesmú mať v odporúčanom študijnom pláne štandardnú záťaž viac ako 48 kreditov za akademický rok (§ 62 ods. 3 zákona o vysokých školách).
4. Používané metódy výučby v externej forme sú rovnaké ako v dennej forme štúdia, to znamená, že ak v dennej forme štúdia je nejaký predmet v rozsahu 2 hodiny prednášok a 2 hodiny cvičení/seminárov týždenne, zabezpečovaný prezenčne s podporou e-learningu a konzultácií, v takomto rozsahu je potrebné zabezpečiť aj študijný program v externej forme (§ 60 ods. 7 zákona o vysokých školách).
5. Podľa ustanovení zákona o vysokých školách § 52 a 54 je potrebné zohľadniť štandardnú dĺžku štúdia, napríklad, ak má UMB/fakulta trojročný bakalársky študijný program v dennej forme, na ktorého skončenie je potrebných 180 kreditov, obdobou takéhoto študijného programu v externej forme je štvorročný študijný program s požiadavkou na získanie 180 kreditov.
6. Záverečná práca a jej obhajoba je jedným predmetom, to znamená, že za záverečnú prácu sa udeľujú kredity až po jej obhájení, nie po jej odovzdaní. Obhajoba záverečnej práce patrí medzi štátne skúšky (§51 ods. 2 a 3 zákona o vysokých školách). Zákon o vysokých školách nevyžaduje okrem obhajoby záverečnej práce ďalšie štátne skúšky.

B. Procedurálne usmernenia podľa Nariadenia vlády

1. UMB podáva Akreditačnej komisii, poradnému orgánu vlády SR (ďalej AK) žiadosť o posúdenie spôsobilosti uskutočňovať študijný/é program/y oprávňujúce udeliť jeho/ich absolventom akademický titul, ktorá obsahuje:
 - a) názov a sídlo žiadateľa,
 - b) meno, priezvisko a podpis žiadateľa,
 - c) predmet žiadosti.
2. K žiadosti sa prikladajú formulár a doklady uvedené:
 - v prílohách č. 1 (základné informácie a podklady na vyhodnotenie plnenia kritérií akreditácie) a č. 7. (vedecko-pedagogické charakteristiky vysokoškolských učiteľov), ak ide o vyjadrenie o spôsobilosti uskutočňovať študijný program,
 - v prílohách č. 3 (kritériá, personálne zabezpečenie) a č. 7, ak ide o vyjadrenie spôsobilosti uskutočňovať habilitačné konanie a konanie na vymenúvanie profesorov,
 - v prílohe č. 4 (opis zmeny, dôvody, vplyv zmeny), ak ide o vyjadrenie k návrhu na zriadenie, zlúčenie, splynutie, rozdelenie, zrušenie, zmenu názvu alebo zmenu sídla UMB/fakulty,
 - v prílohách č. 1, č. 3, č. 5 (hodnotenie výskumnej činnosti) a č. 7, ak ide o komplexnú akreditáciu.
3. Žiadosť sa predkladá v jednom písomnom vyhotovení a v elektronickom vyhotovení prostredníctvom webového sídla AK. Prílohy k žiadosti sa predkladajú elektronicky prostredníctvom webového sídla AK.

C. Obsahové usmernenia podľa kritérií KSP-A a B

1. základné informácie

Podľa prílohy 1 Nariadenia vlády v elektronickej forme sa uvedú informácie dotýkajúce sa žiadateľa o akreditáciu: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, názov fakulty, na ktorej sa študijný program bude uskutočňovať; sídlo UMB/fakult s uvedením pracovísk mimo sídla, na ktorých sa zabezpečuje študijný program; číslo a názov študijného odboru, názov študijného programu, stupeň vysokoškolského štúdia, forma štúdia, štandardná dĺžka štúdia, počet kreditov potrebných na riadne skončenie štúdia; platnosť priznaného práva, identifikačný kód študijného programu z registra, jazyk alebo jazyky, v ktorých sa študijný program uskutočňuje.

2. podklady na vyhodnotenie plnenia kritérií akreditácie

Kritériá na hodnotenie atribútov UMB a jej fakúlt zabezpečujúcich uskutočňovanie študijných programov. Atribúty: Úroveň výskumnej činnosti. Materiálne, technické a informačné zabezpečenie študijného programu. Personálne zabezpečenie.

KSP-A1 Úroveň výskumnej činnosti

Obsahom je výsledok hodnotenia výskumnej činnosti v rámci komplexnej akreditácie v príslušnej oblasti výskumu podľa študijného odboru, v ktorom sa študijný program uskutočňuje. Preukazuje sa nepretržitá výskumná činnosť vysokoškolských učiteľov v problematike študijného odboru, a to v študijných programoch 1. stupňa reagujúc na nové poznatky odboru, v druhom stupni uskutočňovaním vlastného výskumu a pravidelného publikovania aspoň na národnej úrovni a v treťom stupni na medzinárodne uznávanej úrovni v takej miere, aby študenti mohli získavať nové poznatky, ktoré akceptuje medzinárodná vedecká komunita. Hodnotenie oblasti výskumu v študijnom odbore, v ktorom sa fakulta/UMB uchádza o doktorandské štúdium je B-, B, B+, A- alebo A. Úroveň výskumnej činnosti sa dokladuje v súlade s formulárom Nariadenia vlády najvýznamnejšími vedeckými prácami v oblasti poznania príslušného študijného odboru s uvedením kategórie výstupu (minimálne 5 výstupov), publikačnými vedeckými výstupmi za posledných šesť rokov, najvýznamnejšími výskumnými projektmi za posledných šesť rokov, výstupmi v oblasti poznania študijného odboru s najvýznamnejšími ohlasmi (minimálne 5 výstupov a desať najvýznamnejších ohlasov).

KSP-A2 Priestorové, materiálne, technické a informačné zabezpečenie študijného programu

Uvádzajú sa informácie o materiálnom a technickom zabezpečení študijného programu, o špeciálnych výučbových miestnostiach, vybavenosti učební; o priestorovom zabezpečení študijného programu, najmä počet a kapacita učební, bezbariérovosť; o informačnom zabezpečení a to hlavne e-learningové materiály, prístup k internetu, počet pripojení, počet osobných počítačov, počet študentov pre ktorých je zabezpečenie určené; o knižničných službách, hlavne miesto, kapacita a aktuálnosť knižničného fondu, e-databáz, softvérového vybavenia vo vzťahu k študijnému programu, údaje o knižnici a študovni, služby študentom, pokrytie predmetov dostupnou študijnou literatúrou, spôsob vydávania učebných textov, zabezpečovanie služieb pre študentov so špecifickými potrebami a pod. Posúdenie zabezpečenia študijného programu sa žiada aj za pracoviská, ktoré nie sú v mieste sídla, kde fakulta/UMB uskutočňuje študijný program.

KSP-A3 Personálne zabezpečenie – štruktúra vysokoškolských učiteľov

Na personálnom zabezpečení študijného programu sa podieľajú všetci vyučujúci pôsobiaci na UMB ako profesori, docenti, hostujúci profesor, odborný asistent,

asistent, lektor, denný doktorand, externista na ustanovený pracovný čas alebo čiastočný pracovný úväzok. Zároveň sa uvedie zoznam všetkých vyučujúcich, ktorí zabezpečujú povinné a povinne voliteľné predmety študijného programu s prihliadnutím na jadro študijného odboru (3/5 opisu). Predmety, ktoré sú v študijnom programe povinné a povinne voliteľné, prevažne zabezpečujú vysokoškolskí učitelia v plnom úväzku s UMB. Ich pracovné povinnosti uvádza zákon o vysokých školách (§ 75 ods. 4, 5 a 8). V počte vysokoškolských učiteľov sa zohľadňujú aj denní doktorandi, ktorí vedú cvičenia, laboratórne praktiky a pod. Minimálnou podmienkou plnenia kritéria personálneho zabezpečenia je, že na uskutočňovaní študijného programu v dennej a externej forme štúdia participujú najmenej traja vysokoškolskí učitelia vo funkcii docenta alebo profesora pracujúci na UMB na ustanovený pracovný čas, ktorí nepôsobia na plný úväzok na inej vysokej škole na Slovensku alebo v zahraničí a ktorí spolu s garantom študijného programu dokážu plynule a trvalo udržiavať kvalitu vzdelávacieho procesu a zabezpečiť jeho rozvoj. Pripúšťa sa pôsobenie uvedených troch vysokoškolských učiteľov v študijnom programe prvého, druhého a tretieho stupňa štúdia toho istého študijného odboru. Ten istý vysokoškolský učiteľ sa môže uviesť vo viacerých študijných programoch, ktoré vznikajú vytvorením z kombinácií alebo študijných konverzných programov. Ten istý vysokoškolský učiteľ sa môže uviesť v študijnom programe v jednom študijnom odbore a v ďalšom študijnom programe v kombinácii tohto a ďalšieho študijného odboru. V študijných programoch Učiteľstvo ... sú vysokoškolskí učitelia zastúpení po jednom za spoločný základ, odbor 1 a odbor 2.

KSP-A4 Primeranosť vysokoškolských učiteľov, ktorí vedú záverečné práce

Počet záverečných prác vedených jedným vysokoškolským učiteľom (zamestnancom UMB) nemá presiahnuť v jednom akademickom roku 10. Uvádza sa počet záverečných prác za konkrétny akademický rok, formu a stupeň štúdia, počet vedúcich (školiteľov) záverečných prác a počet školených doktorandov v dvoch akademických rokoch.

KSP-A5 Zloženie skúšobných komisií na vykonanie štátnych skúšok

Zákonom o vysokých školách je určené zloženie skúšobných komisií pre štátne skúšky. Právo skúšať na štátnej skúške majú iba vysokoškolskí učitelia pôsobiaci vo funkciách profesorov a docentov a ďalší odborníci schválení príslušnou vedeckou radou (§ 12 ods. 1 písm. d zákona o vysokých školách). Odporúča sa, aby sa štátnej skúšky v druhom a treťom stupni zúčastnil aj odborník z prostredia mimo UMB. Na štátnej skúške tretieho stupňa sa v prípade možnosti preferuje účasť odborníka zo zahraničia.

KSP-A6 Garantovanie a spolugarantovanie kvality študijného programu

Základné charakteristiky garanta študijného programu sú uvedené v prílohe 8 tejto publikácie. Garantovanie prípadne spolugarantovanie viacerých študijných

programov na UMB sa principiálne nevylučuje. Ide o študijné programy na rôznych stupňoch vysokoškolského štúdia alebo študijný program v danom študijnom odbore a študijný program v kombinácii študijných odborov, z ktorých daný študijný odbor je hlavným študijným odborom, alebo študijný program 2. stupňa v danom študijnom odbore a konverzný študijný program 2. stupňa v danom študijnom odbore, alebo študijné programy v učiteľských študijných odboroch alebo v študijnom odbore prekladateľstvo a tlmočníctvo so zodpovednosťou za jeden predmet alebo jeden jazyk alebo významnú zložku programu a garantovanie spoločného študijného programu. K návrhu na garanta študijného programu sa pripája splnenie podmienok vyžadované pri výberovom konaní, základné informácie o garantovi (rok narodenia, študijný odbor a vedecko-pedagogická charakteristika).

Kritériá na hodnotenie atribútov študijného programu. Atribúty: Obsah študijného programu. Požiadavky na uchádzačov a spôsob ich výberu. Požiadavky na absolvovanie štúdia

KSP-B1 Naplnenie obsahu študijného odboru

Obsah študijného programu sa koncipuje podľa profilu absolventa a premieta sa do odporúčaných študijných plánov. Odporúčaný študijný plán pozostáva z povinných a povinne voliteľných predmetov. Z hľadiska profilácie absolventov v študijnom programe sa preferuje na UMB modulový systém štúdia s využitím tzv. blokov (modulov) povinne voliteľných predmetov. Podľa časovej náročnosti a pracovnej záťaže študenta je každý predmet ohodnotený počtom kreditov. Výberové predmety sa vyberajú z ponuky ostatných študijných programov príslušnej fakulty a/alebo fakúlt UMB v stanovenej kreditovej dotácii. Počet kreditov za študijný program a štruktúra študijného programu podľa počtu kreditov závisí od náročnosti štúdia predmetov študijného programu, formy a dĺžky štúdia. Osobitne sa uvádza celkový počet kreditov za jadro študijného odboru. V rámci SR sú schválené opisy študijných odborov (súčasť sústavy študijných odborov). Obsah študijného programu zodpovedá v postačujúcej miere obsahu študijného odboru (§ 50 ods. 5 zákona o vysokých školách). Postačujúca je miera, ak aspoň 3/5 obsahu študijného programu je venovaných opisu jadra vedomostí študijného odboru. Každý študijný program musí obsahovať všetky témy opisu študijného odboru, hĺbka ich rozpracovania môže byť rozličná. Niektoré témy vzhľadom na profil absolventa sa môžu vymedziť len rámcovo. Profil absolventa obsahuje stručnú charakteristiku absolventa a jeho uplatnenie v praxi. Vyjadruje sa vedomosťami, schopnosťami, zručnosťami a kompetenciami, ktoré sú nevyhnutné na vykonávanie predpokladaného povolania. Charakteristiky úspešných absolventov podľa stupňov štúdia sú obsiahnuté v Dublinských deskriptoroch.

KSP-B2 Splnenie charakteristiky študijného programu podľa stupňa štúdia

Štruktúra, obsah jednotlivých predmetov študijného programu a foriem výučby zodpovedajú charakteristike príslušného stupňa študijného programu (zákon o vysokých školách, § 52 ods. 1, § 53 ods. 1 a 3, § 54 ods. 1). Obsah predmetov (povinných, povinne voliteľných, odporučených výberových predmetov) je uvedený v informačnom liste predmetu, ktorého obsahom sú aj ďalšie základné informácie určené zapísaným študentom na predmet.

KSP-B3 Relevantnosť štandardnej dĺžky štúdia

Štandardná dĺžka štúdia sa určuje v súlade so zákonom o vysokých školách (§ 51 ods. 4) s prihliadnutím na profil absolventa. Zdôvodnenie návrhu dĺžky štúdia študijného programu sa uvádza v prípade študijného programu prvého stupňa štúdia s počtom 240 kreditov potrebných na jeho riadne skončenie, druhého stupňa štúdia s počtom 180 kreditov a tretieho stupňa štúdia s počtom 240 kreditov potrebných na riadne skončenie.

KSP-B4 Posúdenie spojenia prvého a druhého stupňa štúdia

V prípade spojenia prvého a druhého stupňa vysokoškolského štúdia do jedného celku sa uvádza zdôvodnenie, ktoré sa hodnotí vzhľadom na špecifiká študijného odboru individuálne.

KSP-B5 Zahrnutie záverečnej práce v primeranom rozsahu a náročnosti

Záverečná práca s obhajobou tvorí predmet. Počet kreditov zohľadňuje časovú a pracovnú záťaž študenta vynaloženú na jej spracovanie (odporúča sa minimálne 10 kreditov pre bakalársku prácu, minimálne 20 kreditov pre záverečnú prácu v druhom stupni štúdia a 40-60 kreditov pre záverečnú prácu v treťom stupni štúdia). V záverečnej práci prvého stupňa štúdia preukazuje študent schopnosť samostatne získavať teoretické a praktické poznatky a používať ich. V záverečnej práci druhého stupňa preukazuje študent schopnosť samostatne získavať teoretické a praktické poznatky a tvorivo ich uplatňovať, používať a rozvíjať. V treťom stupni štúdia sa pri spracovaní dizertačnej práce kladie dôraz na schopnosť samostatne získavať teoretické a praktické poznatky založené na súčasnom stave vedeckého poznania a najmä vklad študenta k nemu, ktorý je výsledkom vedeckého bádania a samostatnej tvorivej činnosti v oblasti vedy alebo techniky (umeleckej činnosti). Uvádzajú sa aj pravidlá hodnotenia záverečných prác.

KSP-B8 Požiadavky na uchádzačov o štúdium a spôsob ich výberu

Uvádza sa spôsob prijímania študentov napríklad talentové skúšky, prijímanie na základe výsledkov na strednej škole, písomné testy a pod. Ďalšie podmienky prijatia na štúdium, prostredníctvom ktorých sa vyberajú uchádzači a ich aplikácia, majú zabezpečiť výber uchádzačov s potrebnými schopnosťami a predpokladmi na riadne skončenie. Predmetom hodnotenia je aj počet podaných

prihlášok, počet prijatých a počet zapísaných na študijný program v dennej a externej forme štúdia.

KSP-B9 Úspešné absolvovanie štúdia, zabezpečenie úrovne kvality vzdelávania

Úspešné absolvovanie štúdia je podmienené získaním požadovaných vedomostí, schopností, zručností a kompetencií pre uplatnenie v praxi. Zavedený vnútorný systém zabezpečovania kvality identifikuje súčasný stav v poskytovaní vysokoškolského vzdelávania s uvedením možností na postupné odstraňovanie nedostatkov a rizík. Prijatou politikou a nástrojmi na jej zabezpečenie sa postupne má zdokonaľovať kvalita vzdelávania a pripravenosť absolventov pre umiestnenie sa vo vyššom odbore a získanie vhodného zamestnania. Uvádzajú sa konkrétne zistené nedostatky a prijaté opatrenia na ich odstránenie, úspešnosť štúdia v dennej a externej forme za posledných šesť rokov (alebo počet rokov, počas ktorých sa študijný program uskutočňoval), hodnotenie záverečných prác za posledných šesť rokov, miera neúspešnosti štúdia.

KSP-B10 Profil absolventa a príprava na výkon povolania

V prípade študijných programov, v ktorých sa získaním vysokoškolského vzdelania získava kvalifikácia na výkon regulovaného povolania, sa vyžaduje potvrdenie relevantnej autority o tom, že štúdiom študijného programu a podmienkami na jeho riadne skončenie, je možné predpokladať, že študent získa potrebnú kvalifikáciu na vykonávanie povolania.

KSP-B11 Úroveň absolventov, súlad úrovne vedomostí, schopností a zručností absolventom s profilom a možnosťami uplatnenia v súlade s predpokladmi

Pri hodnotení úrovne študentov a absolventov študijného programu sa posudzuje úroveň všetkých absolventov od najlepšieho po najslabšieho vzhľadom na štandardné požiadavky kvality vzdelávacieho procesu v príslušnom študijnom odbore. Pri hodnotení absolventov sa posudzuje súlad úrovne vedomostí, schopností a kompetencií t.j. výsledkov vzdelávania s profilom absolventa a ich predpokladaným spôsobom uplatnenia sa. Uvádza sa rozloženie váženého študijného priemeru absolventov programu z predchádzajúcich dvoch akademických rokov, uplatnenie absolventov v praxi vo vyššom odbore, mimo odboru a nezamestnaných.

Spolu s formulárom sa predkladajú nasledujúce doklady:

1. Vedecko-pedagogické charakteristiky profesorov a docentov pôsobiacich v študijnom programe (KSP-A3).
2. Vedecko-pedagogické charakteristiky školiteľov v doktorandskom štúdiu (KSP-A4).

3. Zoznam vedúcich záverečných prác a tém záverečných prác za obdobie dvoch rokov (KSP-A4).
4. Zloženie skúšobných komisií na vykonanie štátnych skúšok v študijnom programe za posledné dva roky (KSP-A5).
5. Kritériá na obsadzovanie funkcií profesor a docent (KSP-A6).
6. Odporúčaný študijný plán (KSP-A1).
7. Návrh dohody spolupracujúcich vysokých škôl (KSP-B1).
8. Informačné listy predmetov (KSP-B2).
9. Požadované schopnosti a predpoklady uchádzača o štúdium študijného programu (KSP-B8).
10. Pravidlá na schvaľovanie školiteľov v doktorandskom študijnom programe (KSP-B9).
11. Stanovisko alebo súhlas príslušnej autority k študijnému programu (KSP-B10).
12. Zoznam dokumentov predložených ako príloha k žiadosti.

Poznámka: Podrobnejšie informácie k obsahovým ustanoveniam pri spracovaní elektronického formulára sú obsahom Nariadenia vlády o Akreditačnej komisii.

Príloha 11 Vedecko-pedagogická charakteristika

I. Základné údaje			
I.1 Priezvisko, meno, tituly			
I.2 Rok narodenia			
I.3 Názov a adresa pracoviska			
I.4 E-mailová adresa:			
II. Informácie o vysokoškolskom vzdelaní a ďalšom kvalifikačnom raste			
	Názov vysokej školy alebo inštitúcie	Rok	Odbor a program
Vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa			
Vysokoškolské vzdelanie tretieho stupňa			
Titul docent			
Titul profesor			
Doktor vied			
Ďalšie vzdelávanie			
III. Zabezpečované činnosti			
III.1 Prehľad o vedených záverečných prácach, ktoré boli obhájené			
	Bakalárske	Diplomové	Dizertačné
Počet			
III.2 Aktuálna pedagogická činnosť			
Uvádza sa zoznam aktuálne vyučovaných predmetov vo forme názov predmetu, stupeň štúdia, pre ktorý je predmet určený, typ zabezpečovanej vzdelávacej činnosti. Uvádzajú sa len predmety vyučované v rámci vysokej školy, ktorá predkladá žiadosť.			
III.3 Predchádzajúca pedagogická činnosť			
Uvádza sa zoznam najviac piatich vybraných, v minulosti vyučovaných predmetov. Uvádza sa názov predmetu, stupeň štúdia, pre ktorý bol predmet určený, akademický rok, v ktorom bol predmet vyučovaný, typ zabezpečovanej vzdelávacej činnosti. Ak bol predmet vyučovaný na inej vysokej škole, uvádza sa aj názov vysokej školy, na ktorej bol predmet vyučovaný.			
III.4 Aktuálna tvorivá činnosť			
Uvádza sa zoznam aktuálnych výskumných projektov alebo umeleckých projektov, na ktorých riešení zamestnanec participuje. Ak ide o vedúceho projektu, uvádza sa táto skutočnosť osobitne. Je možné uviesť aj výskumné projekty pre hospodársku sféru.			
IV. Profil kvality tvorivej činnosti			
IV.1 Prehľad výstupov			
	Celkovo	Za posledných šesť rokov	
Počet výstupov evidovaných vo Web of Science alebo Scopus			
Počet výstupov kategórie A			
Počet výstupov kategórie B			
Počet citácií Web of Science alebo Scopus, v umeleckých študijných odboroch počet ohlasov v kategórii A			
Počet projektov získaných na financovanie výskumu, tvorby			
Počet pozvaných prednášok na medzinárodnej/národnej úrovni	.../...	.../...	
IV.2 Najvýznamnejšie publikované vedecké práce, verejne realizované alebo prezentované umelecké diela a výkony. Maximálne päť.			
1			
2			
3			
4			
5			
IV.3 Najvýznamnejšie publikované vedecké práce verejne realizované alebo prezentované umelecké diela alebo výkony za posledných šesť rokov. Maximálne päť výstupov.			
1			
2			
3			
4			
5			

IV.4 Účasť na riešení (vedení) najvýznamnejších vedeckých projektov alebo umeleckých projektov za posledných šesť rokov. Maximálne päť projektov.	
1	
2	
3	
4	
5	
IV.5 Výstupy v oblasti poznania príslušného študijného odboru s najvýznamnejšími ohlasmi a prehľad ohlasov na tieto výstupy. Maximálne päť výstupov a desať najvýznamnejších ohlasov na jeden výstup.	
1	<i>Okrem informácií o výstupe sa uvádzajú aj informácie o ohlasoch k nemu.</i>
2	
3	
4	
5	
IV.6 Funkcie a členstvo vo vedeckých, odborných a profesijných spoločnostiach	
<i>Maximálne 7000 znakov.</i>	
V. Doplnujúce informácie	
V.1 Charakteristika aktivít súvisiacich s príslušným študijným programom	
<i>Uvádza sa len u garanta a spolugaranta študijného programu. Zabezpečené aktivity by mali preukázať, že garant má podstatný vplyv na uskutočňovanie študijného programu. Maximálne 3500 znakov.</i>	
V.2 Ďalšie aktivity	
<i>Ak je to podstatné, uvádzajú sa iné aktivity súvisiace s vysokoškolským vzdelávaním alebo tvorivou činnosťou. Maximálne 3500 znakov.</i>	
Dátum poslednej aktualizácie	

Príloha 12 Dodatok k diplomu zohľadňujúci výsledky vzdelávania

Dodatok k diplomu je dokument, ktorý UMB vydáva k vysokoškolskému diplomu a poskytuje štandardizovaný opis úrovne, kontextu, obsahu a statusu štúdia, ktoré absolvent úspešne skončil. Dodatok k diplomu poskytuje transparentnosť a umožňuje akademické a profesionálne uznanie kvalifikácie.

Tabuľka 2 Informácie o študijnom programe (dodatok k diplomu)

1.	Identifikačné údaje o absolventovi, informácia o obsahu štúdia a dosiahnutých výsledkoch
1.1.	Meno a priezvisko
1.2.	Dátum narodenia, kód študenta
2.	Získané vzdelanie
2.1.	Názov dokladu o absolvovaní štúdia a udelený akademický titul
2.2.	Študijný odbor
	Číslo a názov
2.3.	Názov vysokej školy, ktorá vydala diplom
	Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, verejná vysoká škola
2.4.	Jazyk výučby
3.	Vysokoškolské vzdelanie
3.1.	Stupeň štúdia
3.2.	Štandardná dĺžka štúdia
3.3.	Podmienky na prijatie
4.	Obsah štúdia a výsledky vzdelávania
4.1.	Forma štúdia
4.2.	Výsledky vzdelávania
4.2.1.	Vedomosti
4.2.2.	Zručnosti/schopnosti
4.2.3.	Kompetencie
4.3.	Možnosti uplatnenia
4.4.	Zoznam absolvovaných predmetov, hodnotenie a počet získaných kreditov
4.5.	Klasifikačná stupnica
4.6.	Celkové hodnotenie štúdia
5.	Informácie o funkcii vzdelávania
6.	Ďalšie informácie
7.	Certifikácia dodatku

Zdroj: podľa http://www.unipo.sk/public/media/16132/scan_DS_Mgr.pdf.

Príloha 13 Časová záťaž študenta (v hodinách/kreditoch)

Štandardne je počet kreditov denného študenta 60 ECTS a externého študenta 48 ECTS ročne. **Kredity** vyjadrujú množstvo práce potrebnej na nadobudnutie predpísaných **výsledkov vzdelávania**. **Časová záťaž študenta** (pracovné zaťaženie) vyjadruje objem času, ktorý študent zvyčajne potrebuje na to, aby úspešne ukončil všetky vzdelávacie aktivity (prednášky, semináre, projekt, prípadová štúdia, práca v laboratóriu, samostatné štúdium, prezentácie ...), nevyhnutné na to, aby dosiahol očakávané výsledky vzdelávania. Výsledky vzdelávania z pohľadu študenta vyjadrujú čo má študent vedieť, čo je schopný robiť, čomu rozumieť a čo má dokázať.

Denná forma štúdia sa organizuje tak, že štúdium podľa odporúčaného študijného plánu zodpovedá v závislosti od študijného programu z hľadiska časovej náročnosti práci študenta v rozsahu 1800 hodín za akademický rok vrátane samostatného štúdia a samostatnej tvorivej činnosti, to znamená v priemere 30 hodín/1 kredit.

Externá forma štúdia sa organizuje tak, že štúdium podľa odporúčaného študijného plánu zodpovedá v závislosti od študijného programu z hľadiska časovej náročnosti práci študenta v rozsahu 1440 hodín za akademický rok vrátane samostatného štúdia a samostatnej tvorivej činnosti, to znamená v priemere **30 hodín/1kredit**.

Odporúčané kreditové ohodnotenie predmetov na UMB sa odvíja od časovej náročnosti práce študenta. Závisí od obsahu študijného programu a profilu absolventa:

- a) povinné predmety študijného odboru programu
4 – 10 kreditov/120 – 300 hodín časovej záťaže študenta na predmet
- b) povinne voliteľné predmety
3 – 6 kreditov/90 – 180 hodín časovej záťaže študenta na predmet
- c) výberové predmety
3 kredity/90 hodín časovej záťaže študenta na predmet

Príklady:

- a) povinný predmet:

5 kreditov/4 hodiny týždenne je priama prezenčná výučba,

1 kredit zodpovedá 30 hodinám práce,

počet hodín práce študenta pripadajúcich na predmet je 150;

pri 13 vyučovacích týždňoch v semestri je časová záťaž študenta nasledovná:

- ▶ priama prezenčná výučba (prednáška, seminár, konzultácia a pod.): 52 h,
- ▶ príprava projektu: 30 h,
- ▶ exkurzia: 5 h. (priamo v podniku, v teréne, bez dopravy)
- ▶ prezentácia na vyučovaní: 10 h.
- ▶ samoštúdium: 53 h.

b) povinne voliteľný predmet:

4 kredity/práca v teréne je 5 dní po 8 hodín, 2 hod./seminár/13 vyučovacích týždňov
počet hodín práce študenta pripadajúcich na predmet je 120;

časová záťaž študenta je nasledovná:

- ▶ práca v teréne 40 h,
- ▶ priama prezenčná výučba 26 h,
- ▶ spracovanie písomnej práce zo skúmania v teréne 34 h,
- ▶ príprava na obhajobu písomnej práce 20h.

Príloha 14 Informačný list predmetu

Vysoká škola: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici					
Fakulta:					
Kód predmetu:			Názov predmetu:		
Druh, rozsah a metódy výučby:					
Typ predmetu (P, PVP, V):					
Odporúčaná rozsah výučby (v hodinách):					
Metóda štúdia: kombinovaná					
Forma štúdia: denná, externá					
Počet kreditov:					
Odporúčaná semester:					
Stupeň štúdia:					
Podmieňujúce predmety: nie sú					
Podmienky na absolvovanie a ukončenie predmetu: známka (alebo absolvoval predmet)					
Priebežné hodnotenie: <i>napr. prípadová štúdia – 0-30 bodov</i> <i>napr. písomná skúška ... – 0-30 bodov</i>					
Záverečné hodnotenie: <i>napr. ústna skúška... – 0-40 bodov</i>					
Cieľ predmetu: <i>prehľbiť a rozšíriť poznatky študentov z predmetu..., rozvinúť ich schopnosti...</i>					
Výsledky vzdelávania (výkonový štandard): študent					
1. <i>použije...</i>					
2. <i>je schopný...</i>					
3. <i>aplikuje...</i>					
4. <i>posúdi...</i>					
5. <i>hodnotí...</i>					
6. <i>vytvorí...</i>					
Obsahový štandard predmetu: (stručná osnova predmetu)					
Literatúra:					
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
(najnovšie tituly literatúry vrátane vlastnej literatúry vyučujúcich)					
Jazyk, ktorého ovládanie je potrebné na absolvovanie predmetu: <i>slovenský, anglický, francúzsky</i>					
Hodnotenie predmetu:					
A	B	C	D	E	FX
a	b	c	d	e	f
Poznámky - časová záťaž študenta: ... z toho:			120 hod., z toho:		
Kombinované štúdium:			39 hod.		
samoštúdium:			...		
projekt:			...		
prípadová štúdia (a iné):			...		
Vyučujúci: priezvisko, meno a titul, forma a jazyk výučby					
Dátum poslednej zmeny: 30.04.2014					
Schválil: garant študijného programu					

Príloha 15 Kritériá hodnotenia dosiahnutých výsledkov vzdelávania

Príklad a) – Kritériá hodnotenia záverečnej práce ekonomicko-manadžérskeho zamerania

Stupeň hodnotenia	Kritériá
64 % a menej	Prevláda opisný štýl bez argumentácie či dôkazov na podporu aplikácie teórie do praxe. Teoretické prístupy sú prezentované bez komentárov a vlastných stanovísk, povrchné zhodnotenie teoretických prístupov. Analýza nie je hĺbková, aby poskytla reálny pohľad na situáciu v podniku/prostredí. Závbery a odporúčania sú v práci obsiahnuté, nie sú však vhodne vyargumentované a nie sú reálne dosiahnuteľné. Odkazy na literatúru nie sú korektné a v správnej forme. Z jazykového a gramatického hľadiska práca obsahuje určité chyby. Vo všeobecnosti je štruktúra a obsah práce na veľmi nízkej úrovni.
72 % – 65 %	Práca je vhodne orientovaná a rozhodnutie pre výber témy a dôležitosť pre zvolený podnik/prostredie je jasne zdôvodnené. Prezentácia teoretického poznania je bez kritického zhodnotenia. Základom analýzy je sociologické opytovanie, výber vzorky skúmania nie je reprezentatívny. Reflexné posúdenie situácie v podniku sa opiera o ústne informácie bez zdôvodnenia argumentmi a faktografickými údajmi. Závbery a odporúčania sú povrchné. Formálna úprava je vyhovujúca, štýl vyjadrovania je opisný, zoznam literatúry je dostatočný.
73 % - 79 %	Výber témy a dôležitosť pre zvolený podnik/prostredie sú zrozumiteľne zdôvodnené. Široký výber literatúry, minimálne kritické zhodnotenie teoretických poznatkov a konceptov. Analýza skúmaného problému je podložená argumentmi a komparáciou. V práci je primerané množstvo relevantných podporných dôkazov použitých na doplnenie aplikácie teórie do praxe podniku/prostredia. Závbery sú väčšinou odporúčajúceho charakteru. Chýbajú podporné argumenty na reálnosť uvedených záverov. Formálna úprava je vhodná, štýl vyjadrovania je uspokojivý, zoznam literatúry je dostatočný, málo je citovaných zahraničných autorov.
80 – 86 %	Téma záverečnej práce je aktuálna a zrozumiteľná. Práca obsahuje istý pôvodný podnikový prieskum/prieskum v teréne a dobrý pohľad na podnikové procesy, ktoré súvisia s aplikovanou teóriou. Je prezentované kritické a reflexívne posúdenie aplikácie teórie v podniku/prostredí. Závbery logicky nadväzujú na prezentovaný materiál a sú dobre podporené argumentmi s návrhmi nových pohľadov na príslušné podnikové procesy. Odporúčania sú vhodné a dobre vyargumentované, identifikujú potenciálne bariéry implementácie. Práca je doplnená zoznamom použitej literatúry v danom formáte od domácich a zahraničných autorov, neobsahuje žiadne alebo takmer žiadne gramatické chyby a je obsahovo a dobre prezentovaná.

87 % – 93 %	V práci sú uvedené jasné myšlienky o dôležitosti zvolenej témy a jej príspevok k dosahovaniu podnikových finančných cieľov. Správa obsahuje široké spektrum literatúry, ktorá bola kriticky posúdená a aplikovaná v súlade s podnikom/prostredím ako celkom. Dobre prezentovaná, zdôvodnená a kreatívne doložená analýza vybranej teórie na podnik/prostredie s doloženým prieskumom. Rozdiskutovanie alternatívnych pohľadov s jasnou reflexiou na použité teórie. Závěry logicky nadväzujú na argumenty a prezentované podporné dôkazy sú dobre zdôvodnené. Odporúčania sú originálne, vhodné a dobre zdokumentované s jasným stanovením priorít, identifikáciou bariér implementácie a možnosťami na ich prekonanie. Práca je doplnená zoznamom domácej a zahraničnej literatúry v danom formáte. Profesionálne a kreatívne spracované.
94 % – 100 %	V práci sú uvedené jasné myšlienky o strategickej implikácii skúmanej témy. Jednoznačné zameranie, výber témy zdôvodnený s entuziazmom a istou dávkou originality. Uvážlivé a zmysluplné, relevantné dôkazy sú podporené s argumentmi na rozvinutie zistení spolu s adekvátnym použitím materiálu. Široké spektrum literatúry použité kreatívne na rozvoj a zachovanie aplikovateľnosti témy do podniku/prostredia. Teoretické prístupy a modely dobre zvolené a dostatočne kreatívne posúdené. Hĺbková a kritická analýza prístupu podniku k zvolenému konceptu spracovaná s odbornosťou a dostatočným odôvodnením zahŕňajúcim originálne myšlienky s alternatívnymi názormi na koncepcnej i praktickej úrovni. Reflexie a hodnotenia teórií a prístupov sú dostatočne demonštrované a sú logicky odvodené z aplikácie teórií. Závěry sú logicky rozvinuté z prezentovaných argumentov a dôkazov a sú dobre odôvodnené, aby podporovali alebo rozvíjali návrhy v nových oblastiach. Odporúčania zahŕňajú inovatívne a kreatívne myšlienky vo forme návrhov, ktoré sú vhodné, reálne, dostatočne odôvodnené s jasným súborom priorít. Prekážky v implementácii sú predvídané. Práca je doplnená zoznamom použitej literatúry v danom formáte, v ktorom prevládajú publikácie zahraničných autorov. Neobsahuje žiadne gramatické chyby ani formálne nedostatky, je prezentovaná profesionálne a inovatívne.

Príklad b) Kritériá hodnotenia didaktických testov s otvorenými otázkami

Vyučujúci v didaktickom teste hodnotia preukázané vedomosti študenta osobitne v každej otázke. Maximálny počet bodov za celý test sa rozdelí na počet otázok buď rovnomerne (rovnaký počet bodov má každá otázka testu) alebo rozdielne (podľa významu otázky a náročnosti odpovede vzhľadom na obsah predmetu). Dimenzia predpokladaných vedomostí sa hodnotí podľa kognitívnych procesov: pamätať si, porozumieť, aplikovať, analyzovať, hodnotiť, tvoriť (možnosť zmeny podľa charakteru predmetu) v škále hodnotenia podľa klasifikačnej stupnice A – FX. Počet bodov sa upraví podľa otázok a odpovedí študenta.

Kritériá hodnotenia

Počet bodov (%)	Hodnotenie úrovne preukázaných vedomostí
100-94	Veľmi vysoká úroveň preukázaných vedomostí <i>Spracovanie odpovede na otázku je na ideálnej (vzorovej) úrovni. Nie sú žiadne nedostatky.</i>
93-87	Vysoká úroveň preukázaných vedomostí <i>Dosiahnutá úroveň zodpovedajúca očakávaniam. Nedostatky sú ojedinelé.</i>
86-80	Skôr vyššia úroveň preukázaných vedomostí <i>Častejšie sa prejavujú úspechy vo vzťahu k očakávanej úrovni ako neúspechy. Je potrebné zlepšiť len čiastkové oblasti.</i>
79-73	Skôr nižšia úroveň preukázaných vedomostí <i>Častejšie sa prejavujú nedostatky vo vzťahu k očakávanej úrovni. Potrebne je redukovať slabé stránky a silné posilniť.</i>
72-65	Nízka úroveň preukázaných vedomostí <i>Nastáva hromadenie nedostatkov vo vzťahu k očakávaniam. Odpoveď na otázku je neúplná, nízka úroveň vedomostí.</i>
64 a menej	Veľmi nízka úroveň preukázaných vedomostí <i>Prejavuje sa nedostatočná až žiadna úroveň získaných vedomostí.</i>

Priklad c) – Kritériá hodnotenia projektu/písomnej práce (ekonomicko-manažérske predmety)

% hodnotenie	Kritériá
100-94	Rozsiahle kritické poňatie problematiky s citlivým výberom témy, dobre štruktúrovaný projekt, vynikajú argumentácia vlastných stanovísk s jedinečným štandardom prezentovania. Výnimočná schopnosť prepojenia myšlienok (teoretických východísk) s profesionálnou skúsenosťou, bohaté stanoviská s originálnym komentárom a hodnotením, rozsiahle primárne a sekundárne zdroje.
93-87	Relatívne dobré obsiahnutie problematiky s dobrým výberom štruktúry projektu a zdrojov, ucelená argumentácia s využitím vlastných stanovísk a odporúčaní, vhodné zdroje spracovania.
86-80	Vhodná schopnosť prepojenia teórie s profesionálnou skúsenosťou, optimálne porovnanie alternatívnych pohľadov, komentár s hodnotením, dobré štruktúrovanie a jasná štylizácia, bohaté využitie zdrojov, dobré prezentovanie príbehu.
79-73	Relevantný obsah vzhľadom na tému, obmedzený kritický pohľad na problematiku podporený stanoviskami a čiastočnou argumentáciou, dobré využitie zdrojov.

77-65	Uspokojivá štruktúra projektu a uspokojivý štýl prezentovania, vo väčšine relevantný obsah z hľadiska teoretického spracovania s nedostatočným prepojením na postupy v praxi alebo minimálnou kritickou analýzou. Názory iných preberá bez komparácie a porovnania, obmedzené využitie zdrojov.
65-menej	Projekt obsahom i formou nezodpovedá stanoveným kritériám, nedostatočné prezentovanie myšlienok (teórie) a koncepčného základu, nekritické porozumenie skúmaného problému.

Obsah projektu:

- a) Úvodná časť, ktorá zahŕňa stanovenie východiskových rámcových podmienok, metodológiu projektu a projektové plánovanie.
- b) Dostatočný prehľad teoretických východísk projektu.
- c) Analýza relevantných východiskových informácií o príslušnej lokalite, sektore a spoločnosti/-iach), a tiež analýza, možných medzinárodných zmien, príležitostí a ich vplyvov.
- d) Identifikácia kľúčových otázok ovplyvňujúcich strategické analýzy, ich formuláciu a implementáciu v relevantnej spoločnosti/-iach).
- e) Odporúčania pre aktivity manažmentu.

Predmet hodnotenia projektov/písomných prác:

1. Pochopenie a vypracovanie východiskových rámcových podmienok.
2. Preskúmanie prostredia projektu.
3. Kvalita metodológie, metód a celkového plánu projektu.
4. Hodnotenie a aplikácia vhodnej teórie.
5. Zbieranie údajov pre prieskum.
6. Vypracovanie zdôvodnení.
7. Kvalita záverov a odporúčaní.
8. Prezentácia zistení.

Formálna úprava:

4 000 slov, Times New Roman, veľkosť písma 12, riadkovanie 1,5

Štruktúra projektu (z obsahového hľadiska a nie z hľadiska formálnej úpravy):

TITULNÝ LIST	názov UMB/ fakulty, názov predmetu, téma projektu, rok štúdia, vedúci projektu, meno autora (kód), podpis, dátum odovzdania
OBSAH	
VSTUPNÉ POŽIADAVKY	nadväznosť na informačný list predmetu
ÚVOD	cieľ projektu, ako sa naplní – obsah projektu
TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ SKÚMANIA	zdôvodnenie výberu, kritické posudzovanie, vedecká diskusia s názormi rôznych autorov, zaujímanie vlastného stanoviska, výber vhodnej definície po komparácii a kritickom zhodnotení názorov
ANALÝZA	príbeh (fiktívny/simulácia, skutočný) orientovaný na rôzne situácie z práce manažérov, procesov v podniku a pod. v podobe eseje, dôraz na charakteristiky aktérov príbehu – ich charakter..., filozofia podniku (hodnoty, ciele, podniková kultúra, stratégia), neistota a pochybnosti v podniku (základ pre kritické ponímanie), kombinácia teórie, polemík, skúseností, aplikácia teórie do praxe, konfrontácia teórie s praktickými skúsenosťami, kritické zhodnotenie príbehu, čo nového priniesol autor/ka príbehu
ZÁVER	podľa priamej a nepriamej kontroly vyvodit' poučenie s využitím názorov citovaných autorov a kritického zhodnotenia, analýzy príbehu, napríklad: vlastný názor na súčasnú situáciu v podniku vyžaduje kombináciu priamej a nepriamej kontroly implementáciu, zavedenie ak by priama kontrola prevládala, znamenalo by to
LITERATÚRA	alebo kombinácia teórie a skutočnosti
PRÍLOHY	príbeh môže tvoriť prílohu

Príklad d) Hodnotenie prípadovej štúdie

KRITÉRIÁ	a menej 64%	72-65%	79-73%	86-80%	93-87%	100-94%
Interpretácia otázok	Chyby v pochopení zamerania otázky alebo krátka, jednoduchá interpretácia.	Určité pochopenie inštrukcie, ktoré autor nepreukázal k spokojnosti.	Čiastočné porozumenie otázok a inštrukcií na spracovanie prípadovej štúdie.	Široké pochopenie zamerania otázky. Akceptovateľné pokrytie, ktoré nie je úplne presné.	Správne a jasné porozumenie zadania, otázok a inštrukcií.	Veľmi jasná identifikácia a porozumenie otázok a úplné pochopenie inštrukcií.
Použitie materiálu prípadovej štúdie – kvalita analýz	Chyby v rozpoznaní problémov naznačených v prípadovej štúdií.	Porozumenie problémov je preukázané, odhalenie príčin je naznačené bez hlbšej argumentácie a analýzy.	Základná analýza s pochopením problémov, prezentácia je zdôvodnená.	Poňatie problémov v prípadovej štúdií je štruktúrované, logické, v súlade s previazanými analýzami.	Jasné a logické porozumenie všetkých problémov. Artikulované analýzy sú logické a rozumné.	Prezentácia je výstižná, jasná a je logicky štruktúrovaná. Preniká do podstaty príčin v širšom integrovanom pohľade na problém.
Prepojenie analýz s príslušnými teoretickými konceptmi	Malý alebo žiadny spôsob prepojenia analýz s teóriou, alebo prepojenie na zlé teoretické koncepty.	Obmedzené dôkazy o uvedomení si situácie a limitovaný opis teórie, ktorá je vhodná. Len niekoľko prepojení na analýzy.	Teoretické koncepty sú zdôvodnené a využité v analytickej časti riešenia prípadovej štúdie.	Ukázaný dôkaz o jasnosti myšlienok, schopnosť urobiť rozumné prepojenia z analýz smerom k vhodnej časti akademických úvah.	Jasný dôkaz o uvedomení si množstva teórií. Identifikuje a zdôvodňuje dobrý výber, ktorý je vhodný vo vzťahu k analýzam a k otázkam.	Jasný dôkaz o širokom pochopení stratégie a jej metód. Výnikajúce využité príležitosti demonštrovať pochopenie a aplikáciu.
Kvalita diskusie a argumentov	Zlyhanie v porozumení otázok, žiadny alebo malý dôkaz o schopnosti identifikovať a pochopiť problém.	Neadekvátne analýzy informácií. Prevládá opis, chýba analýza situácie a diskusia. Odkazy na teóriu existujú, ale bez reálneho zmyslu.	Málo vedených diskusií a zdôvodnení na prijatie určitého stanoviska. Čiastočná schopnosť analyzovať podstatné informácie.	Adekvátne analýzy informácií s dôkazmi o integrácii. Existujú základné a relevantné diskusie.	Jasné a logické analýzy informácií so značnými dôkazmi o integrácii. Rozvinutá a zmysluplná diskusia pripravená na priblíženie niektorých argumentov a zdôvodnenie prijatého stanoviska.	Výnikajúca schopnosť analyzovať podstatné informácie a integrovať vyváženú diskusiu so zrelou podporou argumentov. Napísané so sebadôverou, jasné a kvalifikovane prezentované myšlienky.

Príklad e) Kritériá hodnotenia predmetu (Manažment ľudských zdrojov)

Cieľ: disponovať schopnosťami, návykmi a vedomosťami, ktoré sa vyžadujú od manažérov a zamestnancov v riadení a rozvoji ľudských zdrojov.

Výsledky vzdelávania:

Po ukončení štúdia predmetu sú študenti schopní:

- kriticky zhodnotiť teoretické prístupy riadenia a rozvoja ľudských zdrojov v porovnaní s výsledkom prieskumu personálnej práce v praxi,
- demonštrovať získané vedomosti a kompetencie pri tvorbe vlastných konceptov personálnej práce,
- využiť získané poznanie na tvorbu dokumentov personálnej agendy (formulár štruktúrovaného výberového rozhovoru, zamestnanecký dotazník, analýza práce, formulár hodnotenia zamestnancov, plán rozvoja kariéry a i.),
- navrhnuť strategický prístup zvyšovania pracovného výkonu zamestnancov na základe aplikovateľnosti teórie pracovnej motivácie,
- simulovať proces výberového konania a hodnotenia pracovného výkonu zamestnanca.

Metódy dosiahnutia výsledkov vzdelávania: prednáška, seminár, skupinová tvorivá práca, sociologické opytovanie vo vybranom podniku formou dotazníka, samoštúdium.

Metódy hodnotenia výsledkov vzdelávania: sociologické opytovanie formou dotazníka s vyvodením návrhov na zmenu systému personálnej práce, písomný test, aktívne riešenie úloh personálnej práce na seminároch (rozhovory, tvorba dokumentácie, simulované situácie, prípadové štúdie a pod.)

Kritéria hodnotenia

P.č.	Kritérium	Opis	Váha kritéria	Rozpätie v bodoch/%
1	Schopnosť vysvetliť	identifikovať a objasniť získané teoretické poznanie	0,3	0 – 30
2	Integrovat'	spojiť a konfrontovať teoretické poznatky so simulovaným riešením personálnych činností	0,1	0-10
3	Definovať	spoznať základnú terminológiu a vzájomné súvislosti učiva	0,1	0-10
	Analyzovať	nájsť súvislosti/odlišnosti teoretických konceptov a výsledkov prieskumu personálnej práce	0,1	0-10
4	Zhodnotiť	predložiť kritický pohľad na úroveň personálnej práce podporený argumentmi a príkladmi	0,1	0-10
5	Aplikovať	vyvodiť návrhy a predpoklady zo súčasných názorov na personálnu prácu a navrhnuť dokumenty pre evidenciu personálnych činností	0,3	0-30

Príklad f) Kritériá hodnotenia záverečnej/seminárnej práce s praktickou aplikáciou:

1. Aktuálnosť témy záverečnej práce: 10 %
(zdôvodnenie výberu témy vzhľadom na spoločenský význam skúmanej problematiky)
2. Výber literatúry a spracovanie teoretickej časti práce : 20 %
(výber dostatočného počtu relevantných literárnych zdrojov knižného i časopiseckého charakteru, ich usporiadanie do súvislého celku a vlastná kritická diskusia k prezentovaným teoretickým konceptom)
3. Praktická aplikácia zvolených teoretických konceptov: 30 %
(aplikácia vybranej témy na podmienky konkrétneho podniku/prostredia/regiónu s kritickým hodnotením aplikácie)
4. Závery a odporúčania: 25 %
(stručné a prehľadné zhrnutie zistených skutočností, formulácia odporúčaní pre zlepšenie aplikácie zvoleného konceptu)
5. Jazyková a gramatická správnosť, formálna úprava: 15 %
(úprava práce, jej logická štruktúra a jazyková a gramatická správnosť)

1.	Aktuálnosť témy záverečnej práce: 10 % (zdôvodnenie výberu témy vzhľadom na spoločenský význam skúmanej problematiky)
2.	Výber literatúry a spracovanie teoretickej časti práce : 20 % (výber dostatočného počtu relevantných literárnych zdrojov knižného i časopiseckého charakteru, ich usporiadanie do súvislého celku a vlastná kritická diskusia k prezentovaným teoretickým konceptom)
3.	Praktická aplikácia zvolených teoretických konceptov: 30 % (aplikácia vybranej témy na podmienky konkrétneho podniku/prostredia/regiónu s kritickým hodnotením aplikácie)
4.	Závery a odporúčania: 25 % (stručné a prehľadné zhrnutie zistených skutočností, formulácia odporúčaní pre zlepšenie aplikácie zvoleného konceptu)
5.	Jazyková a gramatická správnosť, formálna úprava: 15 % (úprava práce, jej logická štruktúra a jazyková a gramatická správnosť)

Príloha 16 Dotazníky hodnotenia kvality vzdelávania

A) Hodnotenie pedagóga

1. Rok štúdia (1. rok Bc. štúdia – A,
2. rok Bc. štúdia – B,
3. rok Bc. štúdia – C,
nadštandard za prvý stupeň – D,
1. rok Mgr./Ing. štúdia – E).
2. Na začiatku semestra jasne formuluje požiadavky a kritériá na ukončenie predmetu a sleduje ich plnenie.
3. Dodržiava stanovený rozvrh vyučovacích hodín a čas.
4. Výučbu vedie zrozumiteľne.
5. Počas semestra priebežne zisťuje úroveň vedomostí študentov.
6. Vedie študentov k samostatnej práci a tvorivému mysleniu.
7. Motivuje študentov k prehĺbeniu informácií o danom predmete.
8. Vyvoláva záujem o predmet napr. príkladmi z praxe, aktuálnymi informáciami z praxe.
9. Vytvára pozitívnu atmosféru na vyučovaní.
10. Má primerané odborné vedomosti, ktoré vie adekvátne sprístupniť študentom.
11. Dá sa s ním otvorene diskutovať.
12. Je ústretový/á voči študentom.
13. Objektívne hodnotí vedomosti študentov.
14. Presvedčil ma, že štúdium jeho/jej predmetu má zmysel.
15. Rád/rada by som absolvoval/a u tohto učiteľa/ky aj ďalšie predmety.

Škála hodnotenia:

- A – veľmi vysoký stupeň kvality (maximálna miera súhlasu)
- B – vysoký stupeň kvality (vysoká miera súhlasu)
- C – stredný stupeň kvality (priemerná miera súhlasu)
- D – nízky stupeň kvality (nízka miera súhlasu)
- E – veľmi nízky stupeň kvality (veľmi nízka miera súhlasu)
- F – nezúčastnil/nezúčastnila som sa jej/jeho výučby

B) Hodnotenie študijného programu

Obsah študijného programu

1. Vhodnosť (skladba) predmetov tvoriacich študijný program vzhľadom na deklarovaný profil absolventa.
2. Logická postupnosť a nadväznosť predmetov.
3. Obsah študijného programu reaguje na aktuálne poznatky.

4. Možnosť výberu povinne voliteľných predmetov rozvíjajúcich odbornú profiláciu.
5. Možnosti štúdia odborných predmetov v cudzom jazyku.

Podmienky zabezpečenia študijného programu

6. Rozvrh výučby.
7. Kvalita služieb študijného oddelenia v poskytovaní informácií a pomoci študentom.
8. Dostupnosť a využívanie internetu a počítačovej techniky.
9. Vybavenosť univerzitnej knižnice dostupnými literárnymi zdrojmi.
10. Materiálne a technické zázemie pre štúdium (učebne, študovne, a i.).
11. Možnosť absolvovať časť štúdia v zahraničí.
12. Možnosť výberu výberových predmetov v rámci univerzity.
13. Informovanosť o podmienkach a priebehu štúdia študijného programu.

Identifikačné údaje

14. Stupeň štúdia.
15. Forma štúdia.
16. „Doteraz počas štúdia ste boli v pozícii hodnotených. Teraz prosím prejdite do pozície hodnotiteľov a škálou A - F celkovo zhodnoťte študijný program.“

Ďakujeme.

Škála hodnotenia:

- A - veľmi vysoký stupeň kvality (maximálna miera súhlasu)
- B - vysoký stupeň kvality (vysoká miera súhlasu)
- C - stredný stupeň kvality (priemerná miera súhlasu)
- D - nízky stupeň kvality (nízka miera súhlasu)
- E - veľmi nízky stupeň kvality (veľmi nízka miera súhlasu)
- F - neviem posúdiť.

Príloha 17 Dotazník pre absolventov

Vážená absolventka, vážený absolvent,

dostali ste do ruky dotazník, prostredníctvom ktorého chceme s určitým časovým odstupom po ukončení štúdia spoznať Váš názor na kvalitu získaného vzdelania a ďalšie uplatnenie v praxi. Spolupráca s Vami môže výrazne prispieť k zlepšovaniu kvality vzdelávania na Vašej Alma Mater – Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici.

Pre potreby spracovania dotazníka vyplňte prosím najprv tieto údaje.

1. Rok ukončenia štúdia

2. Najvyšší ukončený stupeň štúdia:

- ☐ Bc
- ☐ Mgr., Ing.
- ☐ PhD.

Vyštudovaný študijný program:

3. Pohlavie:

- ☐ muž
 - ☐ žena
-

V nasledujúcej časti vyplňte informácie o Vašom súčasnom pracovnom zaradení a názor na kvalitu a využitie Vášho vzdelania v ňom.

4. Vaša súčasná situácia v pracovnej oblasti:

- ☐ zamestnaný/á na trvalý pracovný pomer
- ☐ zamestnaný/á na čiastočný pracovný pomer
- ☐ absolventská prax, stáž
- ☐ podnikanie, SZČO
- ☐ pokračujem v doktorandskom štúdiu
- ☐ nezamestnaný
- ☐ iné

5. *Aké dlhé obdobie prešlo od ukončenia Vášho vysokoškolského štúdia, kým ste sa zamestnali?*

- ☐ 0 – 3 mesiace
- ☐ 3 – 6 mesiacov
- ☐ 6 – 9 mesiacov
- ☐ 9 – 12 mesiacov
- ☐ pracoval som už v priebehu štúdia
- ☐ prvé mesiace po ukončení štúdia som si nehľadal zamestnanie

6. *Pracujete vo vyštudovanom odbore?*

- ☐ áno
- ☐ nie
- ☐ v príbuznom odbore

7. *Na akom pracovnom mieste a v akej organizácii pracujete (názov)?*

.....

.....

.....

.....

.....

8. *Ako by ste celkovo hodnotili spokojnosť so súčasným pracovným miestom? (zakrúžkujte na škále)*

úplne spokojný/á 1 2 3 4 5 úplne nespokojný/á

9. *Vaša súčasná pracovná pozícia sa nachádza v kraji:*

- ☐ Bratislavskom
- ☐ Trnavskom
- ☐ Trenčianskom
- ☐ Nitrianskom
- ☐ Banskobystrickom
- ☐ Žilinskom
- ☐ Prešovskom
- ☐ Košickom
- ☐ pracujem v zahraničí

10. Ako by ste zhodnotili využitie vzdelaním získaných vedomostí, zručností a kompetencií z celého vysokoškolského štúdia vo Vašom súčasnom zamestnaní?

☐ úplne ich uplatňujem	☐ čiastočne ich uplatňujem
☐ málo ich uplatňujem	☐ vôbec ich neuplatňujem

11. Plánujete si v najbližšej dobe hľadať iné pracovné miesto?

☐ jednoznačne áno	☐ skôr áno	☐ skôr nie
☐ jednoznačne nie	☐ neviem	

12. Rozhodli by ste sa opätovne študovať na UMB?(zakrúžkujte na škále)

jednoznačne áno 1 2 3 4 5 jednoznačne nie

13. Keby ste sa mali znova rozhodnúť, študovali by ste ten istý študijný program?

- ☐ áno
☐ nie
☐ neviem odpovedať

14. Ak ste na otázku 13 odpovedali „nie“, uveďte dôvody Vašej nespokojnosti.

.....

.....

.....

Ďakujeme za spoluprácu ☺

Príloha 18 Dotazník pre zamestnávateľov

1. Aká je podľa Vás celková úroveň u Vás zamestnaných absolventov Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici?

- ☐ veľmi vysoká ☐ mierne nadpriemerná ☐ priemerná
☐ skôr nízka ☐ nízka

2. Čo očakávate od našich absolventov pre dobré uplatnenie sa v praxi?

- ☐ kvalitné teoretické vedomosti
☐ pripravenosť aplikovať poznatky v praxi
☐ prinášanie inovácií do práce vo svojom odbore
☐ schopnosť flexibilne tvoriť úsudky, samostatne sa rozhodovať
☐ schopnosť efektívne komunikovať
☐ otvorenosť novým poznatkom a ďalšiemu vzdelávaniu

3. Ako hodnotíte očakávané požiadavky od absolventov vo vzťahu k týmto prioritám?

Kvalitné teoretické vedomosti

- ☐ na vysokej úrovni ☐ na strednej úrovni
☐ na nízkej úrovni ☐ neobjavuje sa vôbec

Pripravenosť aplikovať poznatky v praxi

- ☐ na vysokej úrovni ☐ na strednej úrovni
☐ na nízkej úrovni ☐ neobjavuje sa vôbec

Prinášať inovácie do práce vo svojom odbore

- ☐ na vysokej úrovni ☐ na strednej úrovni
☐ na nízkej úrovni ☐ neobjavuje sa vôbec

Schopnosť flexibilne tvoriť úsudky, samostatne sa rozhodovať

- ☐ na vysokej úrovni ☐ na strednej úrovni
☐ na nízkej úrovni ☐ neobjavuje sa vôbec

Schopnosť efektívne komunikovať

- ☐ na vysokej úrovni ☐ na strednej úrovni
☐ na nízkej úrovni ☐ neobjavuje sa vôbec

Otvorenosť novým poznatkom a ďalšiemu vzdelávaniu

- ☐ na vysokej úrovni ☐ na strednej úrovni
☐ na nízkej úrovni ☐ neobjavuje sa vôbec

4. Aké sú Vaše očakávania vo vzťahu k zmenám v príprave našich študentov pre Vaše potreby? Ktoré oblasti by ste chceli:

Kvalitné teoretické vedomosti

☐ posilniť ☐ ponechať ☐ obmedziť

Pripravenosť aplikovať poznatky v praxi

☐ posilniť ☐ ponechať ☐ obmedziť

Prinášať inovácie vo svojom odbore

☐ posilniť ☐ ponechať ☐ obmedziť

Schopnosť flexibilne tvoriť úsudky, samostatne sa rozhodovať

☐ posilniť ☐ ponechať ☐ obmedziť

Schopnosť efektívne komunikovať

☐ posilniť ☐ ponechať ☐ obmedziť

Otvorenosť novým poznatkom a ďalšiemu vzdelávaniu

☐ posilniť ☐ ponechať ☐ obmedziť

Autor: prof. Ing. Milota Vetráková, PhD.
Názov diela: Systém kvality vzdelávania na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici
Vydavateľ: Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici
Náklad: 120 výtlačkov
Rozsah: 162 strán 10,02 AH; 10,37 VH
Formát: B5
Tlač: EQUILIBRIA, s.r.o., Košice
ISBN 978-80-557-0671-9